

Это цифровая копия книги, хранящейся для потомков на библиотечных полках, прежде чем ее отсканировали сотрудники компании Google в рамках проекта, цель которого - сделать книги со всего мира доступными через Интернет.

Прошло достаточно много времени для того, чтобы срок действия авторских прав на эту книгу истек, и она перешла в свободный доступ. Книга переходит в свободный доступ, если на нее не были поданы авторские права или срок действия авторских прав истек. Переход книги в свободный доступ в разных странах осуществляется по-разному. Книги, перешедшие в свободный доступ, это наш ключ к прошлому, к богатствам истории и культуры, а также к знаниям, которые часто трудно найти.

В этом файле сохраняются все пометки, примечания и другие записи, существующие в оригинальном издании, как наименование о том долгом пути, который книга прошла от издателя до библиотеки и в конечном итоге до Вас.

Правила использования

Компания Google гордится тем, что сотрудничает с библиотеками, чтобы перевести книги, перешедшие в свободный доступ, в цифровой формат и сделать их широкодоступными. Книги, перешедшие в свободный доступ, принадлежат обществу, а мы лишь хранители этого достояния. Тем не менее, эти книги достаточно дорого стоят, поэтому, чтобы и в дальнейшем предоставлять этот ресурс, мы предприняли некоторые действия, предотвращающие коммерческое использование книг, в том числе установив технические ограничения на автоматические запросы.

Мы также просим Вас о следующем.

- Не используйте файлы в коммерческих целях.
Мы разработали программу Поиск книг Google для всех пользователей, поэтому используйте эти файлы только в личных, некоммерческих целях.
- Не отключайте автоматические запросы.
Не отключайте в систему Google автоматические запросы любого вида. Если Вы занимаетесь изучением систем машинного перевода, оптического распознавания символов или других областей, где доступ к большому количеству текста может оказаться полезным, свяжитесь с нами. Для этих целей мы рекомендуем использовать материалы, перешедшие в свободный доступ.
- Не удаляйте атрибуты Google.
В каждом файле есть "водяной знак" Google. Он позволяет пользователям узнать об этом проекте и помогает им найти дополнительные материалы при помощи программы Поиск книг Google. Не удаляйте его.
- Делайте это законно.
Независимо от того, что Вы используете, не забудьте проверить законность своих действий, за которые Вы несете полную ответственность. Не думайте, что если книга перешла в свободный доступ в США, то ее на этом основании могут использовать читатели из других стран. Условия для перехода книги в свободный доступ в разных странах различны, поэтому нет единых правил, позволяющих определить, можно ли в определенном случае использовать определенную книгу. Не думайте, что если книга появилась в Поиске книг Google, то ее можно использовать как угодно и где угодно. Наказание за нарушение авторских прав может быть очень серьезным.

О программе Поиск книг Google

Миссия Google состоит в том, чтобы организовать мировую информацию и сделать ее всесторонне доступной и полезной. Программа Поиск книг Google помогает пользователям найти книги со всего мира, а авторам и издателям - новых читателей. Полнотекстовый поиск по этой книге можно выполнить на странице <http://books.google.com/>

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

P 51 av . 424 0

HARVARD COLLEGE LIBRARY

Bought with the income of
THE KELLER FUND

Bequeathed in Memory of
JASPER NEWTON KELLER
BETTY SCOTT HENSHAW KELLER
MARIAN MANDELL KELLER
RALPH HENSHAW KELLER
CARL TILDEN KELLER

В-36

ЗАПИСКИ
ИСТОРИКО-ФИЛОЛОГИЧЕСКАГО ФАКУЛЬТЕТА
ИМПЕРАТОРСКАГО
С.-ПЕТЕРБУРГСКАГО УНИВЕРСИТЕТА.

ЧАСТЬ ТРИДЦАТЬ ШЕСТАЯ.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.
Типографія В. Керншаума, Дворц. площ., д. М-ва Финансовъ.
1895.

△
PSlav 424.50 (36)

Yocco. Id.

ΘΕΟΔΟΡΙΤΑ

ΕΠΙΣΚΟΠΑ ΚΙΡΡΣΚΑΓΟ

ΟΤΩΤΥ НА ВОПРОСЫ,

ΩΒΡΑЩЕННЫЕ КЪ НЕМУ НЪКОТОРЫМИ
ЕГИПЕТСКИМИ ЕΠΙΣΚΟΠΑΜΙ.

По рукописи десятаго столѣтiа

издалъ

А. Пападопуло-Керамевъ.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

Типографiа В. Киршбаума. Дворц. пл., д. М-ва Финансовъ.

1895.

Печатается по определению Историко-филологического факультета Императорского С.-Петербургского Университета. 20 марта 1898 г.

Деванъ Н. Помяловскій.

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΟΔΕΩΣ ΚΥΡΡΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΠΕΝΕΧΘΕΙΣΑΣ ΑΥΤΩΙ ΕΠΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΑΡΑ ΤΙΝΟΣ
ΤΩΝ ΕΞ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ

ἐκδιδόμεναι κατὰ κώδικα τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος

ὑπὸ

Α. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ - ΚΕΡΑΜΕΩΣ.

(Ἐκπονημάτων τοῦ ἐν Παιτρικῶν Αὐτοκρατορικοῦ Πανεπιστημίου
τόμος τριακοστὸς ἕκτος).

ΕΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΙ

Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Β. Κροσσίου.

1895.

**Ἐκδόθη ἐγκρίσει τῆς Ἱστορικο-φιλολογικῆς Σχολῆς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Πανεπιστημίου
Πετροπόλεως, 20 μαρτίου 1898.**

Ὁ κοσμήτωρ Ἰ. Πομιλόβσκις.

ΤΩΙ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΩΙ ΚΑΙ ΘΕΙΟΤΑΤΩΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΙ

ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΘΕΟΥΠΟΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

ΚΥΡΙΩΙ ΜΟΙ ΚΥΡΙΩΙ

Σ Π Υ Ρ Ι Δ Ω Ν Ι

ΑΝΔΡΙ ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΙ

ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ΕΝΘΕΡΜΩΙ ΔΙΑΔΟΤΗΙ

ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΑΝΑΤΙΘΕΤΑΙ ΒΙΒΛΙΟΝ

Μακαριώτατε Δέσποτα,

Τὸ πολύτιμον τοῦτο πόνημα Θεοδωρήτου τοῦ σοφωτάτου ἐκείνου τῆς Κύρρου πόλεως ἐπισκόπου τινῶν μὲν ἀντιγραφῶν ἀδικίᾳ προσγραφῆν ἐκ παλαιοῦ πατρὶ τῆς ἐκκλησίας ἀρχαιοτάτῳ, Ἰουστίνῳ τῷ φιλοσόφῳ καὶ μάρτυρι, τῇ δὲ τῶν ἐκδοτῶν εὐστόχῳ κρίσει δικαίως εἶτα ψευδεπίγραφον ἀποδειχθέν, τύποις ἐγὼ πλήρως ἐκδιδούς (ὡς ἐν παλαιάτῃ τινὶ τῆς ἱεράς τῶν Ἀγιοταφιστῶν Ἀδελφότητος μεμβρανίῳ σφύζεται βίβλῳ, τὸν γνήσιον αὐτοῦ συγγραφέα φανερωῶς ἐπιδεικνυμένη), θαρρούντως ἔγνω ἀναθεῖναι τῇ Σῆ Μακαριότητι, λογισάμενος ὅτι τῷ πονήματι τῷδε παλαιοῦ τοῦ πατριαρχείου τῆς Ἀντιοχείων ἐκκλησίας ἐπισκόπου μικρὸν πως ἀντιβραβεύεται τοῦ νῦν αὐτῆς ἀρχικοίμενος ὁ περὶ τὴν διάδοσιν τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας ἐνθερμος ζῆλος. Ἀξιῶσειεν οὖν ἡ Σῆ Μακαριότης, Ἀγιώτατε Δέσποτα, πατρικῶς τοῦτο ἀποδέξασθαι καὶ τὸν ἐκδότην αὐτοῦ ταῖς αὐτῆς ἀγιάζειν εὐλογίαις.

Ἄ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς.

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΟΛΕΩΣ ΚΥΡΡΟΥ

ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΕΠΕΝΕΧΘΕΙΣΑΣ ΑΥΤΩΙ ΕΠΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΑΡΑ

ΤΙΝΟΣ ΤΩΝ ΕΞ ΑΙΓΥΠΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ

ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Διττός ὁ τοῦ βιβλίου τούτου σκοπός· πρῶτον μὲν σύγγραμμά τι ψευδώνυμον ἐν τοῖς πονήμασιν Ἰουστίνου τοῦ φιλοσόφου καὶ μάρτυρος ἐκ πολλοῦ τεταγμένον ἀποδοῦναι φανερώς ᾧ συγγραφεῖ τῷ ὄντι προσέχει, Θεοδωρίτῳ δηλαδὴ Κύρρου πόλεως ἐπισκόπῳ· εἶτα δὲ τοῦτ' αὐτὸ τὸ σύγγραμμα πληρέστερόν τε καὶ πολλαπλῶς ὀρθότερον ἐμφανίσει τῶν προτέρων ἀτελῶν αὐτοῦ τυπώσεων· εἴπω γὰρ τῶν ἐγνωσμένων ἑτέρα τι· μάλα δὲ συγκεχυμένη τάξει κεφαλαίων ἦδ' ἡμῶν ἢ τύποις ἀγαθῇ τύχῃ φανεροῖ κεφάλαια πεντεκαίδεκα, παντάκασιν ἄγνωστα ταῖς προτέραις ψευδωνύμοις ἐκδόσεσιν· εἶτι δὲ τῶν ἐγνωσμένων κεφαλαίων τὰ μὲν ἑλλείμματα, οὔτε σμικρὰ οὔτε καθὰ γνωστὸν ἀσήμεντα, περιττῶς ἀναπληροῖ· ὧν δὲ κεφαλαίων τύποι τινὲς ἐκ φθορᾶς ἦσαν ἀδιανόητοι πρότερον, τούτους οἶμαι τρανοῖ ῥήμασι βελτίοσι. πάντα δὲ ταῦτα τάχαθ' ἀπαρέχεται παλαιός τις μεμβράνινος κώδιξ, γεγραμμένος μὲν ἀμφὶ τὸ μέσον τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος, εὐρισκόμενος δὲ νῦν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Ἀγιοταφειῶν, τῇ ἐν τῇ Κωνσταντίνου πόλει, τῇ τοῦ Μετοχίου τοῦ Παναγίου Τάφου λεγομένη.

Κοινῇ μὲν οὖν ἐν τοῖς πονήμασιν Ἰουστίνου συγγραφή τέτακται πολύστιχος, ἑκατὸν τε καὶ τεσσαράκοντα καὶ εἴς ἀριθμοῦσα κεφάλαια, τῆνδ' ἔχουσα τὴν ἐπιγραφὴν· "Τοῦ αὐτοῦ ἀγίου Ἰουστίνου ἀποκρίσεις πρὸς τοὺς ὀρθοδόξους περὶ τινῶν ἀναγκαίων ζητημάτων". ταύτην δὲ πρῶτος ἐξέδωκε τύποις εἶτι 1551-φ Ρόβερτος ὁ Στεφάνου, Γαλάτηρ ἀνὴρ φιλόλογος, ἐκγραφάμενος ἐπιμελῶς ἐκ βιβλίου γραπτῆς, ἣν ἔχει καθὰ κειμήλιον

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Цѣль этой книги двоякая: во первыхъ, достовѣрно показать, что одно псевдонимное сочиненіе, съ давнихъ поръ причисляемое къ трудамъ философа и мученика Юстина, въ дѣйствительности принадлежитъ Θεодориту, епископу Кирскому; а во вторыхъ, издать это сочиненіе въ болѣе полномъ и въ значительно болѣе исправленномъ видѣ, чѣмъ прежнія неполныя изданія. Сверхъ главъ, извѣстныхъ раньше въ другомъ порядкѣ и очень разбросанныхъ, наше изданіе, по счастливому случаю, выпускаетъ въ свѣтъ пятнадцать главъ, не встрѣчающихся въ прежнихъ псевдонимныхъ изданіяхъ; кромѣ того, оно наполняетъ пробѣлы прежнихъ изданій, не маловажныя и, какъ извѣстно, весьма значительныя. Бывшія непонятными, вслѣдствіе искаженія, мѣста многихъ главъ становятся, по нашему мнѣнію, ясными, благодаря болѣе правильнымъ чтеніямъ рукописнаго преданія. Всѣмъ этимъ мы обязаны одной древней пергаментной рукописи, написанной около середины X столѣтія и сохраненной въ бібліотекѣ Святотроубцевъ, находящейся въ Константинополѣ, въ подворьѣ Св. Гроба.

Среди сочиненій Юстина помѣщали до сихъ поръ обширное сочиненіе, содержащее 146 главъ и носящее слѣдующее заглавіе: «Отвѣты святаго Юстина православнымъ на нѣкоторые необходимые вопросы». Ихъ впервые напечаталъ въ 1551 г. Робертъ Стефанъ, французскій филологъ, тщательно

ἡ τοῦ Παρισίου τῶν Γαλλικῶν οὐτως ἐκείνη λεγομένη Βιβλιοθήκη ταύτην δὲ τὴν βίβλον οἱ τῶν Ἰουστίνου συγγραμμάτων ἐκδότηαι γινώσκουσι τῷ τε Regius ὀνόματι τῷ τε γράμματι C, κώδικα λόγου πολλοῦ δικαίως ἄξιον ὀνομάζοντες. οὗτος μὲν οὖν ὁ κώδιξ ἔτει 1363-φ γράφει Ἰουστίνῳ τὴν συγγραφὴν ἐκείνην ἀληθῶς ἐπιγράφει· οὕτω δὲ καὶ δευτέρον ἀντίγραφον, ὃ Codex ὀνόμασται Clagomontanus, πᾶν μὲντοι τοῦ προτέρου νεώτερον· γέγραπται γὰρ ἔτει 1541-φ, ὡς δὲ Γερμανὸς ἀνὴρ, Ἰωάννης ὁ Otto, τῶν συγγραφεῶν Ἰουστίνου σοφώτατος ἐκδότης, ἀποδεικτικῶς ἐπράνωσεν, ἐξεβλήθη τούτου τὸ κείμενον ἀμέσως ἐκ τοῦ προτέρου· πρὸς δὲ τούτοις ἐγνωσται καὶ τρίτον ἀντίγραφον, τὸ περιεχόμενον ἐν τῷ λεγομένῳ Codex Monacensis graecus CXXXVI· ἀλλ' ἐν αὐτῷ μεμετρημένων τινῶν ἀποκρίσεων εὐρίσκεται τὸ κείμενον, οὐχὶ δὲ τῆς συγγραφῆς ἀπάσης· ἔστι δὲ μικρόν τι παλαιότερον τοῦ δευτέρου καὶ καθὰ φαίνεται γεννητόρα τὸν πρῶτον ἔχει κώδικα ¹.

Τὴν μὲν δὴ συγγραφὴν οὗτοι πάντες οἱ κώδικες Ἰουστίνῳ προσγράφουσι τῷ μάρτυρι· ἀλλὰ διότι τὰ κεφάλαια ταύτης ἐμπεριέχει δογματικὰς ὑποθέσεις οὐ συγχρονίζουσας Ἰουστίνῳ, νόθον τε καὶ ψευδεπίγραφον ἐκ τούτου γινόντες εἶναι σαφῶς οἱ θεολόγοι δικαίως ἐκ τῶν ἐκείνου συγγραμμάτων ἐξέβαλον, ἀποδόντες αὐτὴν εἰκαστικῶς οἱ μὲν ἀγνώστω τινὶ Σύρῳ συγγραφεῖ τῆς πέμπτης ἑκατονταετηρίδος ², οἱ δὲ τῷ Κύρρου πόλεως ἐπισκόπῳ Θεοδωρήτῳ ³. ὃ τύχη νῦν ἀγαθῇ παλαιός, ὡς εἴρηται, κώδιξ ἱεροσολυμιτικὸς ἐδικαίωσεν· ἀριθμητότατα γὰρ ἐκφαίνει τὸν γνήσιον τῆς συγγραφῆς πατέρα, δις αὐτὸν ὀνομάζων ἐν τε τῇ κεφαλίδι τοῦ πίνακος τῶν ἐρωτήσεων, ἐν τε τῇ τῶν κεφαλαίων οἷς αὐτὰ διηγῶνται. τί δὲ καθόλου οὗτος ὁ κώδιξ ἐμπερικλείει καὶ τίνα τούτου φύλλα τὴν καινὴν ἐνέχει τοῦ Θεοδωρήτου συγγραφῆν, λέγωμεν.

¹ Τὴν περιγραφὴν ἀπάντων τούτων τῶν κωδίκων ἑρα παρὰ τῷ Otto, *Corpus apologetarum christianorum saeculi secundi*. Vol. I, editio tertia. Jenae 1876, σ. XXI—XXVI. Vol. IV, editio altera. Jenae 1849, σ. XIX—XX.

² Ἰουστίνου τὰ εὐρισκόμενα πάντα, ἐκδ. Prud. Marani σ. 434-447.

³ Du Pin, *Nouvelle bibliothèque des auteurs ecclésiastiques*, τ. I, Paris 1690, σ. 58 «Quelques uns attribuent ces questions à Théodoret, tant à cause de la conformité du style, qu' à cause de certains termes, dont cet auteur se sert, qui se rencontrent aussi fort souvent dans Théodoret».

списавшій ихъ съ рукописи, которая, какъ драгоценность, хранится въ французской «Национальной Библіотекѣ». Объ этой рукописи знаютъ издатели сочиненія Юстина, называющіе ее *Regius* и обозначающіе буквою С, какъ рукопись по справедливости, достойную большого вниманія. Эта рукопись, написанная въ 1363 г., приписываетъ вышеназванное сочиненіе Юстину; точно также и второй списокъ, носящій названіе *Codex Clagomontanus* и написанный гораздо позже, а именно въ 1541 г., текстъ котораго, какъ выяснилъ вполне убѣдительно Іоаннъ Отто, ученый нѣмецкій издатель сочиненій Юстина, взятъ непосредственно изъ предыдущей копіи. Извѣстенъ еще къ тому третій списокъ, который заключается въ такъ называемомъ *Codex Monacensis Graecus* схххvi; но въ этомъ послѣднемъ заключается текстъ только нѣкоторыхъ отвѣтовъ, но не всего сочиненія; онъ написанъ нѣсколько раньше второй копіи, и, повидимому, его текстъ заимствованъ изъ первой рукописи.

И такъ, всѣ эти рукописи приписываютъ вышеназванное сочиненіе мученику Юстину. Но такъ какъ главы этого сочиненія содержатъ много догматическихъ вопросовъ, не современныхъ Юстину, то богословы рѣшили, что это сочиненіе не принадлежитъ ему и что надпись ложна, и поэтому вполне справедливо исключили эту рукопись изъ сочиненій Юстина, гадательно приписавъ этотъ трудъ или неизвѣстному сирійскому писателю V столѣтія или Киррскому епископу Теодориту. Къ счастью теперь древняя, какъ сказано, Іерусалимская рукопись наглядно обнаруживаетъ настоящаго творца этого сочиненія, упоминаемаго дважды: въ оглавленіи указателя вопросовъ, и въ оглавленіи текста, въ началѣ главъ, на которыя эти вопросы подраздѣляются. Что-же содержать вообще въ себѣ наша рукопись и на какихъ ея страницахъ заключается новый этотъ трудъ Теодорита,—объ этомъ скажемъ сейчасъ.

Οὗτος μὲν οὖν ὁ κώδιξ ἐν μὲν τῷ παλαιῷ τῆς ἐν τῷ Μετο-
 χίῳ βιβλιοθήκης εὐσυνόπτῳ καταλόγῳ δεδύλωται τῷ 452-ῳ ἀριθμῷ,
 ἐν δὲ τῷ παρ' ἐμοῦ συνταχθέντι νεωστί, οὐπω δὲ τετελεσμένῳ, τῷ
 273-ῳ φύλλα δὲ συναρμόζει 205 μεμβράνια (μήκους μὲν 255
 χιλιοστῶν μέτρου γαλλικοῦ, πλάτους δὲ χιλιοστῶν 195), ὧν τὸ
 κείμενόν ἐστι μονόστιλον, ἔκ τε γραμμῶν ἐν πληρεστάτῃ σελίδι
 τριάκοντα, ὡς εἶναι τὸν χώρον αὐτῶν ὡς $0,20 \times 0,13$. πού δὲ πρό-
 τερον ὁ κώδιξ ἦν, ἐκδηλό; σημειώμα τι διαγεγραμμένον ἐπιμελῶς,
 οὐπτιος ἐγὼ μέρος οὕτως ἀνέγνων· « - - - Ἱεροσολύμων κυρίῳ κυρίῳ
 Χρυσάνθῳ πρὸς ἀνάγνωσιν - - - , ὡς κτῆμα τῆς αὐτῆς μονῆς·
 ἀψίς' [1716], ἰουλίῳ. † ὁ προηγούμενος καὶ σκευοφύλαξ τῆς
 - - - μονῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου Ἰωάννης ἱερομόναχος». ἦν οὖν
 ὁ κώδιξ, οἶμαι, τῆς ἐν ὄρει τῷ Ἄθῳ μονῆς τοῦ Διονυσίου, Χρυ-
 σάνθῳ τῷ Νοταρᾷ πατριάρχῃ τῶν Ἱεροσολύμων ἐχθοθεῖς, ὑπο-
 σχεθέντα τούτων ἀναγνόντι δοῦναι πάλιν αὐτῇ τῇ μονῇ. τούτου μὲν
 οὖν τὸ πρόωτιστον φύλλον ἐστὶ πρόσθετον, πίνακα τῶν ἐν αὐτῷ
 τούτῳ τῷ κώδιξι γραφῶν ἐμπεριλαμβάνον ἐν ἐπιτομῇ· αἱ δὲ καθ' ἐ-
 είρημὸν οὕτως ἔχουσιν.

1. «Τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου πατριάρχου Ἀντιοχείας ἀποκρίσεις
 πρὸς τὰς ἐπενεχθείσας αὐτῷ ἐπερωτήσεις παρά τινων ὀρθοδόξων,
 περὶ διαφόρων ὑποθέσεων». Ἀρχ. «Ἐρώτησις. τί ἐστὶ τὸ ση-
 μεῖον τοῦ τελείου χριστιανοῦ; Ἀπόκρισις. πίστις ὀρθή καὶ ἔργα
 εὐσεβῆ» κτλ., φ. 2-89. κεφάλαια δυοκαίδεκα, ἅπερ ὄρα παρά
 τῷ Migne, *Patrol. graec.* τ. 89, σ. 329 κέ.

2. «Θεοδώρητου ἐπισκόπου πόλεως Κύρου» κτλ. πίναξ ρε'
 κεφαλαιῶν, ἐκτυπωθεῖς ἀπαρλλάκτως ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ (σ. 1-
 15)· κατέχει δὲ φύλλα τοῦ κώδικος ἑννέα (90^α-98^α).

3. «Θεοδώρητου ἐπισκόπου πόλεως Κύρου, ἐνός τῶν ἐν Χαλ-
 κηδόνι γλ' ἁγίων πατέρων, πρὸς τὰς ἐπενεχθείσας αὐτῷ ἐπαρω-
 τήσεις παρά τινος τῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐπισκόπων» ἀποκρίσεις (φ.
 98^α-170^α), ἀποτελοῦσαι κεφάλαια συνηριθμημένα οὐχ ὡς ἐν τῷ
 πίνακι ρε', ἑκατὸν ἐξήχοντα δὲ καὶ ἐν, ἃ νῦν ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ
 περιέχεται, σ. 16-150. ἔγραψατο δὲ ταῦτα δι' ἐμὲ λίαν ἐπι-
 μελῶς Ἡλίας ὁ Ραπτόπουλος.

Въ старомъ весьма краткомъ каталогѣ библіотеки подворья Св. Гроба рукопись помѣчена № 452, въ моемъ же недавно составленномъ каталогѣ и еще неоконченномъ, № 273. Она заключаетъ въ себѣ 206 пергаментныхъ листовъ, длиною въ 255 миллиметровъ и шириною въ 195. Самый текстъ написанъ въ одинъ столбецъ по 30 строкъ на каждой полной страницѣ; текстъ занимаетъ, приблизительно, 30 миллиметровъ ширины, 30 миллиметр. вышины. Гдѣ прежде была рукопись, видно изъ вычеркнутыхъ словъ, часть которыхъ за исключеніемъ словъ, поставленныхъ мною въ скобки для пополненія смысла, я прочелъ такимъ образомъ: «[Св. монастырь Св. Діонисія даетъ] господину господину Хрисапѣу [блаженнѣйшему патриарху] Иерусалима, для прочтенія [подъ условіемъ возвращенія, такъ какъ рукопись есть] достояніе того же монастыря. 1716 Юля. — † Бывшій игуменъ и ризничій [Св.] монастыря Св. Діонисія іеромонахъ Іоаннъ». Я полагаю, что эта рукопись изъ монастыря Св. Діонисія на горѣ Аѳопъ была дапа Хрисапѣу Нотарасу, Иерусалимскому патриарху, который общалъ по прочтеніи возвратитъ ее обратно тому же монастырю. Первый листъ въ рукописи добавочный и заключаетъ краткій указатель сочиненій этой рукописи, расположенныхъ въ слѣдующемъ порядкѣ:

1. «Отвѣты Св. Анастасія, патриарха Антиохіи, на вопросы, обращенные къ нему нѣкоторыми православными, касательно различныхъ предметов». Начало: Ἐρώτησις. τί ἐστι τὸ σῆμαίον τοῦ τελείου χριστιανοῦ; Ἀποκρισις. πίστις ὀρθή καὶ ἔργα εὐσεβῆ; и пр., л. 2—89. 12 главъ, которыя см. у Migne, Patrol. Græc. т. 89, стр. 329.

2. Указатель 160 главъ сочиненія Θεодорита Киррскаго, напечатанный безъ измѣненія въ нашей книгѣ (стр. 1-15). Указатель обнимаетъ собой девять листовъ рукописи (отъ 90^а-98^а).

3. «Отвѣты Θεодорита, епископа города Кирра, одного изъ 630 святыхъ отцовъ Халкидонскаго собора, на вопросы, обращенные къ нему отъ одного изъ епископовъ Египта», листъ 98^а—170^а. Это сочиненіе, которое мы нынѣ печатаемъ, по копіи составленной прилежно для насъ г. Илией Раптонулосомъ, заключаетъ въ себѣ не 160 главъ, какъ въ предыдущемъ указателѣ, а 161.

4. «Ἐπαπορητικά κεφάλαια κατὰ Ἰουδαίων» ἀνώνυμα κδ', ὧν ἡ ἀρχή· «α'. Εἰ καθολικὸν ἀγαθὸν ὁ νόμος, διατί παντὶ ἔδναι οὐκ ἐδόθη, ἀλλ' ἐνὶ μόνῳ» κτλ., φ. 170^β-173^α.

5. «Ἀναστασίου πατριάρχου Ἀντιοχείας θεωρία περὶ τοῦ κατ' εἰκόνα», ἤς ἡ ἀρχή· «Οὐ μίαν τινὰ εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ὁ ἄνθρωπος κέκτηται», φ. 173^α-175^α. Migne τ. 89, σ. 1144.

6. «Ἄλλη θεωρία», ἤς ἡ ἀρχή· «Ὅραται πάλιν ὡς ἐν εἰκόνι τινὴ καὶ τύφῳ», φ. 175^β. Migne τ. 89, σ. 1148.

7. «Κατὰ πόσους τρόπους τὸ κατ' εἰκόνα; κατὰ ζ'». Ἀρχ. «Κατὰ τὸ νοερὸν καὶ λογικὸν καὶ αὐτεξούσιον» κτλ., φ. 176^β.

8. «Μαξίμου μοναχοῦ τί ἐστὶν ὀργὴ θεοῦ»; Ἀρχ. «Ὅργη Θεοῦ ἐστὶ κατὰ μίαν ἐπιβολήν» κτλ., φ. 176^β.

9. «Ἀναστασίου πατριάρχου Ἀντιοχείας περὶ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα». Ἀρχ. «Τῶν μετὰ τὴν ἄκτιστον καὶ ἄτρεπτον φύσιν πραγμάτων» κτλ., φ. 178^β-181^β.

10. «Ἀνατόλιος ὁ τῆς Λαοδικέων Συρίας ἐπίσκοπος γενόμενος εἶπεν: Πάσης ἐνεακαίδεκαετηρίδος» κτλ., φ. 181^β-182^β.

11. «Περὶ φύσεως ἀνθρώπου λόγος κεφαλαιώδης Νεμεσίου ἐπισκόπου Ἐμέσης». Ἀρχ. «Τὸν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς νοερᾶς» κτλ., φ. 182^β-185 (ἐπιτομὴ τοῦ παρὰ τῷ Migne κειμένου λόγου, τ. 40, σ. 504 κέ). ἔπονται δὲ τῷ λόγῳ τούτῳ φύλλα εἴκοσι, προστεθέντα τῷ κώδικι τῇ ιδ' ἑκατ., ὧν τὰ πρῶτα πέντε μεμβράννα, φ. 186-190.

12. «Περὶ ἐκκλησιαστικῆς μυσταγωγίας· περὶ τοῦ τίνων σύμβολα κατὰ τὴν ἀγίαν ἐκκλησίαν ἐπὶ τῆς θείας συναξέως καθέστηκε. κυρίῳ Θεοχαρίστῳ Μάξιμῳ ταπεινῷ μοναχῷ», φ. 186-199^β. Migne τ. 91, σ. 657 κέ.

13. «Ἀναστασίου, πρεσβυτέρου καὶ ὁμολογητοῦ, ἐρμηνεῖα τῶν ἑορτῶν ἐν συντόμῳ», ἤς ἡ ἀρχή· «Καὶ ἵνα ἀπὸ τῶν παλαιῶν ἑορτῶν ἄρξωμαι» κτλ., φ. 199^β-205^β.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῷ κώδικι περιέχεται, γεγραμμένῳ, καθάπερ εἴρηται, περὶ τὸ μέσον τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος· δῆλον δ' ἐντεῦθεν, ὅτι τῶν ἀποκρίσεων ὁ πατήρ, Θεοδώρητος ὁ Κύρρου φημί,

4. «24 анонимныя главы съ вопросами противъ Иудеевъ». Нач. *Ἐὶ καθολικὸν ἀγαθὸν ὁ νόμος, διατί παντὶ ἔδνει οὐκ ἔδόθη, ἀλλ' ἐνὶ μόνῳ* и пр., листъ 170^б—173^а.

5. «Мнѣніе Анастасія, патріарха Антиохіи, касательно каг' еικόνα». Нач. *Οὐ μίαν τινα εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν ὁ ἄνθρωπος κέχτηται*, листъ 173^а—175^а. Migne т. 89, стр. 1144.

6. «Другое мнѣніе». Нач. *Ὅραται πάλιν ὡς ἐν εἰκόνι τινὶ καὶ τύπῳ*, листъ 175^б. Migne т. 89, стр. 1148.

7. «Сколькими способами объясняется созданіе человѣка каг' еικόνα? семью способами». Нач. *Κατὰ τὸ νοερὸν καὶ λογικὸν καὶ αὐτεξούσιον*, листъ 176^б.

8. «Что такое гнѣвъ Божій? статья монаха Максима». Нач. *Ὅργη Θεοῦ ἐστὶ κατὰ μίαν ἐπιβολήν*, листъ 176^б.

9. «Анастасія, патріарха Антиохіи, сочиненіе о праздникѣ Пасхи». Нач. *Τῶν μετὰ τὴν ἄκτιστον καὶ ἄτρεπτον φύσιν πραγμάτων* и пр., листъ 178^б—181^б.

10. Отрывокъ касательно Пасхи, который такъ начинается: *Ἀνατόλιος ὁ τῆς Λαοδικέων Συρίας ἐπίσκοπος γενόμενος εἶπεν Πάσης ἐνωσακαίδεκατηρίδος* и пр., листъ 181^б—182^б.

11. «О природѣ человѣка слово Немесія, епископа Емесы». Нач. *Τὸν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς νοερᾶς*, листъ 182^б—185 [сокращенная передача подобнаго текста, находящагося у Migne, т. 40, стр. 504].—Слѣдуютъ въ рукописи двадцать листовъ, прибавленныхъ въ XIV вѣкѣ; пять первыхъ листовъ изъ пергамента.

12. О церковной мистагоги; сочиненіе Св. Максима Исповѣдника, листъ 186—199^б. Migne т. 91, стр. 657.

13. «Анастасія, пресвитера и исповѣдника, сокращенное объясненіе праздниковъ». Нач. *Καὶ ἵνα ἀπὸ τῶν παλαιῶν ἑορτῶν ἄρῶμαι*, листъ 199^б—205^б.

Вотъ что заключается въ рукописи, написанной, какъ мы уже сказали, около средины X в. Отсюда ясно, что имя составителя этихъ отвѣтовъ, начиная съ X вѣка, исчезаетъ, а впоследствии вѣмъ-либо изъ переписчиковъ гадательно замѣняется ложнымъ именемъ Юстина, можетъ быть на томъ основаніи, что

τοῦ δεκάτου παρελθόντος αἰῶνος ἀφανῆς γενόμενος ὑστερον ἀπέβη φευδώνυμος, προσγραφεισῶν Ἰουστίνῳ τῶν ἀποκρίσεων αὐτοῦ παρά τινος ἀντιγραφῆως εἰκαστικῶς, ὡς οἶμαι, διὰ τὸ εὐρεθῆναι ταύτας ἴσως ὑπ' αὐτοῦ ἐν κώδικι συγγραφᾶς ὡσαύτως Ἰουστίνου περιέχοντι. οὕτως οἶμαι τὴν ἀρχὴν ὁ παρισιακὸς ἔχει κωδικοῦ τούτου γὰρ τὸ κείμενον οὐ μόνον πολλαχοῦ λεκτικῶς ἐστὶ διάφορον τοῦ σφόδρα παλαιότερου κώδικος ἡμῶν, τοῦ ἱεροσολυμιτικοῦ, ἀλλὰ δὴ καὶ πολλαπλῶς ἐφθαρμένον, ὡς ἐμήνησε τὰ σημεῖωματα τῆς ἡμετέρας ταυτησὶ τυπώσεως. πρὸς δὲ τούτῳ καὶ τῶν κεφαλαίων αὐτῶν ἢ τάξεις ἐν τῷ κώδικι τῷ παρισιακῷ διάφορος οὗσα τῆς ἐν τῷ παλαιτέρῳ τούτου, τῷ ἱεροσολυμιτικῷ, οὐ σμικρὰν, οἶμαι, τοῖς παραβάλλουσιν ἀμφοτέρας ἐκπληρῆν ἐμποιεῖ καὶ πρὸς τὸν ἥττονα τῶν ἀποκρίσεων ἀριθμὸν ἀφορῶσι τοῦ γαλλικοῦ κώδικος. εἴθεν ἂν τις εἰκάσειεν, οἶμαι, δικαίως, ὅτι τοῦ νόματος ἀφανισθέντος τοῦ συγγραφῆως ἕκ τινος τῶν ἀντιγράφων, ἐν ᾧ καὶ τῶν ἀπολογητικῶν τοῦ χριστιανισμοῦ συγγραφῆων ὑπῆρχε συγγράμματα, καὶ δὴ καὶ τοῦ μάρτυρος Ἰουστίνου, εἶτα δὲ καὶ τοῦ τούτου τοῦ ἀντιγράφου κολωβῷ τυγχάνοντος, ἢ καὶ τὰ φύλλα συμπεφυρμένα τῆς συγγραφῆς τοῦ Θεοδορήτου ἔχοντος, ἕτερος ὑστερον ἀντιγραφόμενος ὡς εἶχε τοῦτο τὴν ἐν αὐτῷ συγγραφὴν εἰκαστικῶς ἐπέγραψεν Ἰουστίνῳ, νομίσας αὐτὴν προστίκειν ᾧ συγγραφῆι προτεταγμένα συνυπῆρχε συγγράμματα, Ἰουστίνῳ, μεταβαλὼν ἅμα φράσεις ἢ λέξεις εἰς ἑτέρας διὰ φθορὰν ἢ δυσδιάκριτον τοῦ πρωτοτύπου κατὰστασιν. οὕτω τοίνυν ἐγὼ τὴν γένεσιν ἐρμηνεύω τοῦ διαφόρου τὴν τάξιν ἀντιγράφου τοῦ Παρισίου. διὸ καὶ περιττῶς ἂν εἰκάσαιμι Θεοδορήτου μᾶλλον εἶναι τὰς ἐν αὐτῷ γραφὰς, ἅς οἱ θεολόγοι τῶν Ἰουστινείων ἔργων ἔσω βάλλουσιν, οἷον τὴν «Ἐκθεσιν τῆς ὀρθῆς πίστεως», τὴν «Ἀνατροπὴν δογμάτων τινῶν ἀριστοτελικῶν», μάλιστα δὲ τὰς «Ἐρωτήσεις χριστιανικὰς πρὸς τοὺς Ἕλληνας». ταύτας γὰρ ἀπάσας τὸ παρισιακὸν ἀντίγραφον μέσου ἐμπερικλείει τῶν ἀπολογιῶν Ἰουστίνου τε καὶ Ἀθηναγόρου.

Ἐγὼ δὲ νῦν ἐκδόδος τὰς ἀποκρίσεις τοῦ Θεοδορήτου, ὡς ἐν τῷ κώδικι τῷ παλαιῷ περιέχονται, τὸ κατὰ δύναμιν εἰργάσθη, ἵνα τοῦτο τὸ περὶ αὐτὰς βιβλίον ἢ σφαλμάτων ἄμεστον ἐν

въ той же рукописи содержатся также сочиненія Юстина. Такое начало, я думаю, имѣетъ Парижская рукопись. Ея текстъ не только разнится во многихъ мѣстахъ въ словахъ отъ гораздо болѣе древняго Иерусалимскаго списка, но и значительно испорченъ, какъ указываетъ нашъ критическій аппаратъ. Точно также и порядокъ главъ въ Парижской рукописи, отличаясь отъ нашей гораздо болѣе древней, повергаетъ въ немалое удивленіе лицъ, сравнивающихъ обѣ рукописи, и обращающихъ вниманіе на меньшее число отвѣтовъ въ Парижской рукописи. И такъ, какія бы предположенія кто ни строить, по моему мнѣнію, каждый можетъ съ большой вѣроятностью придти къ заключенію, что по исчезновеніи имени писателя изъ какой то копии, заключавшей не только сочиненія Θεодорита, но, вѣроятно, и сочиненія апологетовъ христіанства, а въ томъ числѣ и мученика Юстина, переписчикъ гадательно приписалъ сочиненіе Θεодорита Юстину. Къ этому могло побудить переписчика то обстоятельство, что сочиненіе, можетъ быть, было неполно и лишено заглавія и, къ тому еще, вѣроятно, листы его были спутаны; вслѣдствіе этого переписчикъ подумалъ, что это произведеніе должно принадлежать тому автору, чьи сочиненія находились раньше въ рукописи, т. е. Юстину, и приписалъ этому послѣднему сочиненіе Θεодорита. Такимъ образомъ, объясняю я происхожденіе Парижской и притомъ различающейся по порядку изложенія копии. И при томъ тѣ сочиненія, которыя богословы исключили изъ твореній Юстина, какъ на примѣръ: «Изложеніе правой вѣры», «Опроверженіе нѣкоторыхъ аристотелевскихъ ученій», а въ особенности: «Вопросы христіанскіе, обращенные къ язычникамъ», по моему предположенію скорѣе принадлежатъ такъ же Θεодориту. Именно всѣ эти сочиненія заключаетъ въ себѣ Парижская рукопись среди апологій Юстина и Аѳпагора.

Я же, издавая теперь отвѣты Θεодорита въ томъ видѣ, какъ они находятся въ древней рукописи, старался по возможности, чтобы наша книга была свободна отъ ошибокъ въ

τῶ κειμένῳ ἐν δὲ ταῖς ὑπὸ τοῦτο λατινικαῖς ὑποσημειώσειςι τὰ τε γραφικὰ τοῦ κώδικος ἁμαρτήματα προσέθηκα, τὰς τε παραπομπὰς εἰς βιβλία Γραφῶν ἱερῶν, ἐπὶ συμπληρώσει τῶν ὑπὸ προτέρων ἐκδοτῶν, μάλιστα δὲ τοῦ Otto, δεδηλωμένων, τὰς τε διαφερούσας ἐν τῷ κώδικι τῷ παρισιακῷ λέξεις ἢ φράσεις, ὡς ταῦτα: Μαρθῶς τε καὶ Otto καὶ Nolte δεδηλώκασιν, ἔτι δὲ τὰς ὑπὸ τε τούτων καὶ τινων ἑτέρων προγεγενημένας εἰκαστικὰς διορθώσεις ἢ συμπληρώσεις· ὧν οὐκ ὀλίγας, μάλιστα δὲ τὰς ὑπὸ Σουλβουργίου τοῦ ὀξυνουστάτου γεγραμμένας, ὁ παλαιὸς νῦν ἐβεβαίωσε κώδιξ. προσέθηκα δὲ καὶ ἡμὶ διορθώσεις τινάς, ἕνιά τε παρατηρήματα, τοῦ κειμένου μέρη τινὰ συσχετίζοντα πρὸς ἑτέρας τοῦ Θεοδώρητου συγγραφάς, καὶ μηνύματα διὰ τόπους, ἐν οἷς ἐγὼ λέξεων ἢ φράσεων ἐλλείψεις διεγίνωσκον. περὶ δὲ τούτων τῶν ὑποσημειώσεων ἐν τῷδε τῷ προλόγῳ προλυπραγμονῆσαι περιττὸν εἶναι μοι δοκεῖ, τοῦ τῆς συγγραφῆς ἀναγνώστου μόνου ταύτας ἐπεξερχομένου γνώμην οἰκειὰν ἀποφύνασθαι δυναμένου· εἴ τι δ' ἐν αὐταῖς ἐγκαίρως οὐ προσετέθη, τοῦτο πρὸς τῷ τέλει τῆσδε μεμύνηται τῆς βίβλου. τέλος δὲ τοῖς ἀναγνώσκουσι χρισθεῖς πίνακας ἐν αὐτῇ τρεῖς εὐθέμην, τὸν μὲν ἀναγράφοντα τόπους Γραφῶν ἱερῶν, ὧν ὁ Θεοδώρητος ἐμνήσθη, ἢ κατὰ διάνοιαν εἶχε, τὸν δὲ τὰ ἐν αὐτῷ τῷ κειμένῳ κυρίως ὀνόματα μηνύοντά, τὸν δὲ λέξεις ἢ φράσεις, ὡς οἶμαι, σημειωτέας ἰδίᾳ.

A. Π.-Κ.

текстѣ. Въ дополненіе къ библейскимъ цитатамъ, указаннымъ прежними издателями, въ особенности Otto, я прибавилъ въ латинскихъ примѣчаніяхъ подъ текстомъ, какъ ошибки переписчика рукописи, такъ и ссылки на библію. Кромѣ того, я помѣстилъ варианты словъ и предложеній Парижской рукописи, такъ, какъ ихъ указали Маранъ, Отто и Нольте, и отличные отъ моей рукописи. Далѣе, мною прибавлены еще нѣкоторые догадки и дополненія, сдѣланныя какъ упомянутыми, такъ и нѣкоторыми другими авторами съ цѣлью исправленія текста. Не малое число этихъ поправокъ, сдѣланныхъ въ особенности остроумнѣйшимъ Силбургіемъ, теперь подтверждено нашею древнею рукописью. Съ моей стороны прибавлены еще нѣкоторые поправки, а также нѣсколько замѣчаній, указывающія на связь нѣкоторыхъ частей даннаго сочиненія съ другими сочиненіями Θεодорита, а также и указанія мѣстъ, гдѣ, по моему мнѣнію, находятся пропуски. Мнѣ кажется бесполезнымъ распространяться въ моемъ предисловіи объ этихъ примѣчаніяхъ, такъ какъ высказать собственное мнѣніе можетъ только одинъ читатель сочиненія, рассматривающій ихъ. Все не прибавленное въ этихъ примѣчаніяхъ своевременно, помѣщено въ концѣ этой книги. Наконецъ, въ угоду читателямъ я составилъ три указателя: одинъ изъ нихъ приводитъ всѣ библейскія мѣста, на которыя ссылается Θεодоритъ, или которыя онъ подразумѣвалъ; второй—собственныя имена, встрѣчающіяся въ текстѣ, а третій—слова и выраженія, которыя, по моему мнѣнію, должны быть отмѣчены.

А. П.-К.

INDEX NOTARUM.

- cod.** Metochii S. Sepulcri codex 273, X saeculi.
- ed.** }
C } Codex Parisinus 453, anni 1363, collatus a Ma-
Regius } rano, Nolte et Ottone.
- Clarom.** Codex Claromontanus LXVII a. 1541 collatus a
Marano.
- Stephanus.** Editio princeps operum S. Iustini. Lutetiae 1551.
- Sylburgius.** Editio Sylburgiana op. S. Iustini. Heidelb. 1593.
- Wolfius.** Annotationes Hieron. Wolfii in edit. Sylburgii.
- Maranus.** Editio Maraniana op. S. Iustini. Parisiis 1742.
- Nolte.** Ioan. Henrici Nolte collatio codicis C (Migne,
Patrolog. graecae t. VI, col. 1779-1786).
- Langus.** Ioannis Langi versio latina in edit. Sylburgii.
- Otto.** Corpus apologetarum ed. Io. Car. Theod. Otto.
Volumen v.
-

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΟΛΕΩΣ ΚΥΡΟΥ,

ένος τῶν ἐν Χαλκηδόνι χλ' ἁγίων πατέρων, πρὸς τὰς ἐπιανεχθεῖσας αὐτῷ ἐρωτήσεις
παρὰ τινος τῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐπισκόπων.

(Πίναξ αὐτῶν).

α'. Εἰ εἷς ἐστὶ θεὸς ὁ θεός, ὀφθαλμῶς δὲ καταπάντα κέκτηται
τὸ ἕν, τὸ ἀπλοῦν ἢ τὸ σύνθετον. πῶς οὖν τοῦ πατρὸς γεννήσαντος
καὶ τὰ ἐξῆς;

β'. Εἰ ἔχει ὁ θεὸς ὑπόστασιν ὑπάρχουσαν ἢ βουλήν ἐνυπάρ-
χουσαν καὶ υἱὸν ἐνυπάρχοντα, πῶς ἐκ τοσοῦτων συγχεόμενος ἀπλοῦς
ὀνομάζεται;

γ'. Εἰ ἀπλοῦν μὲν τὸ καθ' ἑαυτό, ὡς ἐπὶ τῶν κατὰ γράμ-
ματα στοιχείων, οἷον ἰῶτα, σύνθετον δὲ τὸ μεθ' ἑτέρου, οἷον πῖ,
πῶς ὁ θεὸς ἀσύνθετος λέγεται;

δ'. Εἰ τῶν θείων ὑποστάσεων ἡ ἕνωσις ἐστὶν ἀδιαίρετος,
πῶς δύνανται τρεῖς ὑποστάσεις καὶ τρία ὀνομάζεσθαι πρόσωπα;

ε'. Εἰ τὸ μὲν θεὸς τῆς οὐσίας, τὸ δὲ πατήρ τοῦ προσώπου
ἐστὶ θεολογικόν, πῶς ταυτὸν τὸ λέγειν υἱὸν θεοῦ τῷ λέγειν υἱὸν
τοῦ πατρὸς;

ζ'. Εἰ κατὰ τὴν ἡμετέραν φύσιν, εἴ τι γέννημα, τοῦτο τῷ
γεννήσαντι ὁμοούσιον, πῶς οὐχὶ κατ' αὐτὴν εἴ τι γεγέννηται, μεθ'
οὐ ὑπάρχει τοῦ γεννήσαντος καὶ ἐξῆς;

3 cod. χαλκηδωνι. 4 ἐξαίγυπτου. 5 δηλονότι καταπάντα. 6 τοσύνθετον.
7 ταῖς. 8 εἰέχει. 11 καθ' ἑαυτό. 12 μετέτερον. 17 τῷ] τὸ. 20 κα-
ταύτην || μεθοῦ.

ζ'. Εἰ ἡ θεία οὐσία μία κἀθέστηκε, πῶς τὴν ἐνανθρώπησιν καὶ τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν ἐνοίκησιν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ μόνῃ τῷ θεῷ λόγῳ τινὲς περιάπτουσι καὶ ἐξῆς;

η'. Οἱ λέγοντες ἠνώσθαι τῇ τοῦ δούλου μορφῇ τὸν ἀληθῶς καὶ κύριως ὄντα υἱόν, πῶς θυδοὶ υἱῶν οὐ λατρεύουσιν;

θ'. Εἰ τὸ περιέχον μείζον μὲν ἔσται τοῦ περιεχομένου κατ' οὐσίαν, ἤττον δὲ κατ' ἀξίαν, οὐρανὸς καὶ γῆ ἀγγέλων οἶκος καὶ τὰ ἐξῆς.

ι'. Εἰ τὸ περιέχον ἐπὶ φρουρᾷ καὶ συντηρήσει ἔστι τοῦ περιεχομένου, πῶς ὁ θεὸς περιέχων τὸ πᾶν οὐκ ἐπὶ φρουρᾷ καὶ τὰ ἐξῆς;

ια'. Ἐπειδὴ συνεχῶς ὁ κύριος υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καὶ οὐχί τῆς ἀνθρώπου ἑαυτὸν ὀνομάζει, καὶ διὰ τοῦτο πειρῶνται οἱ ἄπιστοι δεικνύναι ὡς ἐκ γαμικῆς συναφείας ὁ δεσποτικὸς γέγονε τόκος καὶ τὰ ἐξῆς.

ιβ'. Εἰ οἱ εὐαγγελισταὶ Ματθαῖός τε καὶ Λουκᾶς τὸ κατὰ σάρκα γενεαλογοῦντες τὸν κύριον, ὃ μὲν τὴν κατὰ φύσιν, ὃ δὲ τὴν κατὰ νόμον αὐτοῦ γενεαλογίαν συνέγραψε, πῶς ὁ Λουκᾶς οὐ δείκνυται τῷ Ματθαίῳ μαχόμενος, πλείονας τοὺς κατὰ νόμον τῶν κατὰ φύσιν καὶ τὰ ἐξῆς;

ιγ'. Εἰ κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον ὁ ἀδελφὸς τοῦ τελευταίου σπαντος ἄπαιδος τὴν γυναῖκα λαμβάνων ἐκπαιδοποιεῖ ἐξ αὐτῆς κατὰ φύσιν ἑαυτῷ.

ιδ'. Εἰ ὁ προλεχθεὶς νόμος πρὸ τοῦ Δαυὶδ τοῖς Ἰσραηλίταις ἐντέταλτο, πῶς ὁ Ματθαῖος τῶν κατὰ φύσιν πατέρων πρὸ τοῦ Δαυὶδ καὶ μετ' αὐτὸν ἐπίσης ἐμνημόνευσεν, ὃ δὲ Λουκᾶς τῶν κατὰ φύσιν πρὸ τοῦ Δαυὶδ καὶ τὰ ἐξῆς;

ιε'. Ἐπειδὴ ὁ Ἡσαίας προφητεύων εἰς τὸν Χριστὸν ἀναφέρει "τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται", ἐπὶ δυσδιηγήτου ἢ ἀδιηγήτου λέγει καὶ ἐπὶ τῆς θεότητος ἢ τῆς σαρκός;

ις'. Εἰ τὴν ἀρχαίαν λατρείαν ἀνέβλεν ὁ θεὸς ὡς μὴ ἀρεσκόμενος αὐτῇ, ἀντείστήγαγε δὲ τὴν χριστιανῶν, πῶς τὴν πλάνην κατέλιπεν ἀνεκρίζωτον;

8 cod. περιάπτουσι. 7 κατοοσίαν ἢ κατασίαν. 17 κατανόμον. 25 με-
τωπὸν. 27 ἡσαίας. 28 ἐκπαιδοποιεῖ. 30 ἀρχαίαν.

ιζ'. Εἰ τὰ μέλλοντα γίνεσθαι προφῆται καὶ ἀπόστολοι προ-
εἶπον καὶ τινες τῶν Ἑλλήνων, πόθεν οἱ κρείττους γινώσκονται,
γεγενημένης τῆς ἑκατέρων προρρήσεως;

ιη'. Εἰ πάντες ἐν τῇ ἀναστάσει οἱ ἡμαρτηκότες κολάζονται,
5 πλεον δὲ οἱ εἰδότες τὸ θέλημα καὶ μὴ ποιήσαντες, τί τὸ κέρδος
τοῦ χριστιανοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνοῦ;

ιδ'. Εἰ πάση δυνάμει ἔσπευσαν οἱ αἰρετικοὶ γινῶναι τὴν τῶν
δογμάτων ἀλήθειαν καὶ οὐκ ἴσχυσαν, πῶς οὐκ ἄδικον τούτους
κολάσει ἐμβαλεῖν;

ο'. Εἰ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν αἰρετικῶν δυνάμεις καὶ θαύ-
ματα ἐνεργοῦνται, πῶς οὐκ ἀνάγκη ἐκ τούτων ἐν τῇ πλάνῃ βε-
βαιουῖσθαι ἐκείνους;

κα'. Εἰ ἐν τοῖς ἀλγοῦσι καὶ ἠδομένοις τὸ παθητὸν διαδει-
κνυται, τούτων δὲ οἱ ἐν τῇ κρίσει μετέχουσι, πῶς ἀπάθειαν ἐν
5 τῇ ἀναστάσει κομίζονται;

κβ'. Εἰ τροπῆς γνώρισμα τὸ τὰ καλὰ καὶ τὰ φαῦλα λαμβά-
νειν εἰς ἔννοιαν, πῶς ἄτρεπτοι οἱ κολαζόμενοι, τὴν τῶν δικαίων
ἐννοοῦντες ἄνεσιν καὶ τὰ ἐξῆς;

κγ'. Εἰ τὴν γῶσιν καλοῦ καὶ κακοῦ παρὰ θεοῦ σὺν τῷ
10 εἶναι εἰλήφαμεν, πῶς οὐκ αἴτιος ἑκατέρου ὁ τῇ φύσει ταῦτα ἐνθεὶς
πρὸς τὴν αὐτῶν ἐκπλήρωσιν;

κδ'. Εἰ τὰ προλεχθέντα δέδωκεν ὁ θεός, στεφανοὶ δὲ καὶ
κολάζει πρὸς ἃ ἕκαστος ἔπραξε, πῶς δικαίως ἀμφότερα ποιεῖ,
παρ' αὐτοῦ δεδομένα;

κε'. Εἰ τὰ σωματικώτερον περὶ θεῶν παρὰ τῶν Ἑλλήνων
καὶ περὶ θεοῦ παρὰ τῶν προφητῶν εἰρημένα κατὰ ἀλληγορίαν
ἔχει τὴν νόησιν, πῶς οὐ μῦθος ἀμφότερα;

κς'. Εἰ διὰ τὴν ἀντίδοσιν τῶν ἐκάστω βεβιωμένων ἀνάστα-
σις γίνεται, πῶς οὐ περιττῶς τὰ βρέφη ἢ καὶ τὰ ἐν γαστρὶ τε-
3) λευτήσαντα ἀναστήσονται;

κζ'. Εἰ ἐφευρισμένον καὶ μάταιον τὸ τῶν αἰρετικῶν ὑπάρχει

5 eod. μηκοήσαντες. 7 αἰρετικοί. 10 αἰρετικῶν. 11 οὐκἀνάγκη || πλάνη.
19 συντῶ. 24 παράτοῦ. 29 γαστρι. 31 αἰρετικῶν.

βάπτισμα καὶ ἡ χειροτονία, πῶς τοὺς τῆ ὀρθοδοξία προσφρεύοντας οὕτε βρακίζουσιν, οὕτε χειροτονοῦσιν;

κν'. Εἰ οὐχ ἤμαρτεν ὁ Ἰωβ ἀρασάμενος τὴν ἡμέραν, δὴλον ἐστὶ ὡς δίκαιος εἰσπρόσβη. τὸν οἰκεῖον ὁ Θεὸς ἀνέστρεψεν ὄρον καὶ ἀνάγκη ζητεῖν κτλ.

κθ'. Εἰ ἡ τῶν καλμῶν παρατήρησις ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν ἀπηγόρευται, διατί ταύτην οἱ βουλόμενοι ἀπωθεῖσθαι οὐ δύναται;

κα'. Εἰ εἰς θάνατον καὶ φθορὰν οἱ ἀλλοιοὶ τοὺς ἰσθμῶν λαμβάνουσι, πῶς εἰς ζωὴν μέλλων ὁ Χριστὸς τοὺς ἀνθρώπους εἰσαγαγεῖν, ἀλλοιοὺς τοὺς ἀποστόλους ὠνόμασεν;

καβ'. Εἰ σῶφρονι λογισμῷ τὰς γαμικὰς ἡδονὰς οἱ ἰσχυροὶ ἀπεστράφησαν, διατί καθ' ὑπνοὺς φαντάζονται; καὶ εἰ μυστηρίων δεῖ ἀπέχεσθαι.

καγ'. Εἰ τῷ σίτῳ συναυξάνεσθαι τὰ ζιζάνια ὁ Χριστὸς ἀπηγόρευσε, πῶς τὰ ζιζάνια πεπλήθυνται, ὁ δὲ σίτος ἐξέλιπε;

καδ'. Εἰ πρὸ τοῦ πάθους ὁ κύριος ἠύχετο τηρηθῆναι πρὸς τὸν πατέρα τοὺς μαθητάς, μετὰ δὲ ταῦτα Ἰούδας ἀπέβλεπε τῶς ἐδέχθη ἡ εὐχὴ;

καε'. Εἰ ὁ θεὸς ἐστὶ δημιουργὸς τῆς κτίσεως, πῶς τὰ ἄλλωνίου τελέσματα ἐν τοῖς τῆς κτίσεως δύνανται μέρεσιν;

κας'. Εἰ ἐκπαυδύθη Μωυσῆς πάση σοφίᾳ Αἰγυπτίων, πῶς ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ ἀστρολογίαν οὐ μετήγει;

καζ'. Εἰ πάντα τὰ ὕδατα αἶμα ὑπὸ Μωσέως γέγονε, πῶς λέγει ἡ γραφὴ τὸ "ἐποίησαν δὲ καὶ οἱ ἔπαιθοι ὡσαύτως";

καη'. Πῶς ὁ Μωυσῆς τὰ τοῦ Ἰωσήφ ὅσα ἐπιφερόμενος ἐναντία ἑαυτῷ ἐνομοθέτησεν, ἀκάθαρτον τὸν ἀπτόμενον νεκροῦ λέγων;

καθ'. Εἰ τὴν τῶν Φαρισαίων ἐσχηματισμένην εὐλάβειαν ἐλέγχων ὁ κύριος ἔλεγεν ὅτι "τάφοι κακογιαμένοι εἰσίν", τί ἄτοπον ἐργάζονται Ἕλληνας τοὺς νεκροὺς μωσαϊστικῶς;

καθβ'. Εἰ πεπλήρωτο ὁ οἶκος ἔνθα ὁ κύριος ἦν, πῶς οἱ τὴν ὄροφὴν καθαιροῦντες καὶ τὸν παράλυτον μετὰ τῆς κλίνης καθιέντες τοὺς ἐν τῷ οἴκῳ οὐκ ἐπληῶσαν;

7 ταύτην οἱ cod. ταύτην.
81 ὄροφην.

12 καθύπευθε.

24 ὡσαύτως.

27 ἐσχηματισμένην.

82 ἐν τῷ.

μ'. Εἰ ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ ἄγγελος φύλαξ καθέστηκεν, οἱ δὲ ἀνθρώποι αὐξήσιν καὶ μείωσιν δεχόμενοι, ὡς ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, ποίαν λειτουργίαν οἱ ἄγγελοι μειούμενοι τότε ἐπλήρουν;

μα'. Εἰ νεύματι θειῷ αἱ νεφέλαι τὸν ὑετὸν καταπέμπουσι, 5 διατί οἱ ἐπαιδοὶ ἔνθα βούλονται χαλάζας ἀμέτρους καὶ ὑετοὺς ἀκοντίζουσιν;

μβ'. Εἰ θνητὴν ὁ θεὸς τὴν ἡμετέραν ἔκτισε φύσιν, πῶς λέγει ὅτι ὁ θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησε;

μγ'. Εἰ τῶν ἀνθρώπων ἡ φύσις ὡς θνητὴ τὸ οἰκεῖον ἐπι- 10 γινώσκει πέρασ, ὁ δὲ ἐκάστου χρόνος οὐ κατὰ τινὰ ἔστιν ὄρον, πῶς τῷ Ἐξεκίᾳ προσετέθη χρόνος;

μδ'. Καὶ ὥραις καὶ ἡμέραις τὰ καθ' ἡμᾶς οὐ κατέχεται πῶς ἐν τῷ γάμῳ εἶπεν ὁ κύριος "οὐπω ἦκει ἡ ὥρα μου" καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς "οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα";

με'. Εἰ καθὼς φασὶ τινες ὅτι ὁ κατακλυσμὸς οὐκ ἐν παντὶ 15 τῷ κόσμῳ γέγονεν, ἀλλ' ἔνθα οἱ ἀνθρώποι ὤκουν, πῶς λέγει ὅτι ὑψώθη τὸ ὕδωρ ἐπάνω πάντων τόπων;

μς'. Εἰ πάντων τῶν ἀλόγων δημιουργός ἐστιν ὁ θεός, διατί τὰ μὲν αὐτῶν καθαρὰ τὰ δὲ ἀκάθαρτα ἡ γραφὴ προσηγόρευσεν;

μζ'. Εἰ ἀποχὴν καὶ μετάληψιν ἀκαθάρτων καὶ καθαρῶν μό- 20 νοις διηγόρευται τοῖς Ἰσραηλίταις, πῶς καὶ οἱ ἐν τῇ νέᾳ μετάληψιν καθαρῶν καὶ ἀκαθάρτων γινώσκουσιν;

μη'. Εἰ τὸ σκεῦος, ὅπερ ὁ Πέτρος ἐθεάσατο, εἶχε πάντα τὰ καθαρὰ καὶ ἀκάθαρτα πετεινὰ καὶ τετράποδα, πῶς οὐ δείκνυται 25 πάντα ἀπαγορεύσας ἀκάθαρτα;

μθ'. Εἰ τὸ θεῖον τροπῆς ἀνεπίδεκτον, διατί περὶ τῆς χρίσεως τοῦ Σαοὺλ λέγει μεταμελεῖσθαι καὶ περὶ τῆς Νινευὶ ὅτι μετενόησεν;

ν'. Εἰ τὸ Ἰωάννου βάπτισμα μὴ κατὰ νόμον ἦν, πῶς οὐκ ἦν παράνομον;

να'. Εἰ πιστώσασθαι τοὺς μαθητὰς ὁ Ἰωάννης περὶ τοῦ Χριστοῦ ἠβούλετο, ὅτε ἀπέστειλεν αὐτούς, διατί μὴ κατὰ ἀπόφασιν ἀλλὰ κατὰ πρῆξιν αὐτοὺς τῷ Χριστῷ προσήγαγεν;

2 cod. ἐπιτοῦ. 11 ἐξεκία. 12 καθημάς. 14 ἐληλύθη. 16 ἀλλήθηα.
24 πετηνά. 28 μηκατά; item deinceps. 32 καταπεδειν.

ἄβ'. Εἰ πάντα ἔλκειν πρὸς ἑαυτὸν ὁ δεσπότης Χριστὸς μετὰ τὴν οἰκείαν ὑψώσιν ἐπηγγείλατο, πῶς οὐ πάντες τῇ εἰς αὐτὸν πίστει προσέδραμον;

ἄγ'. Εἰ ἐν τοῖς δαιμονώσιν οἱ δαίμονες δεινικῶς κατοικοῦσι, πῶς ἑτέροις κατασκευάζουσι βλάβας;

ἄδ'. Εἰ μόνου θεοῦ ἐστὶν ἰσχὺν καὶ ζωὴν διδόναι τοῖς σώμασι, πῶς τοῦτο ποιοῦσιν οἱ δαίμονες ἰσχὺν παρέχοντες, ὥστε δεσμὰ διαρρήσειεν;

ἄε'. Εἰ τῶν μερῶν τῆς κτίσεως οἱ δαίμονες οὐκ ἐξουσιάζουσι, πῶς τῶν χρησμάτων αὐτῶν παρακουσθέντων τοῖς Ἑλλησι τιμωρίαν ἐπήγαγον;

ἄς'. Εἰ ἐν τῇ κιβωτῷ δύο δύο καὶ ἐπτά ἐπτά εἰσηνέχθησαν ἄλογα, πῶς οὐ δ' καὶ ἰδ' εἰσηνέχθησαν;

ἄζ'. Ἐπειδὴ τὴν τῶν πολυομμάτων ὀπτασίαν Ἡσαΐας καὶ Ἰεζεκιὴλ εἰδεάσαντο, ἄρα ἀμφοτέροις ἐν τι ἀποκαλύπτεται;

ἄη'. Διατί ἐπὶ τοῦ Ἰεζεκιὴλ ὁ θεὸς κατακέχρηται τῷ "οὐτὲ ἀνθρώπου", ὅπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων προφητῶν οὐκ ἐποίησε, καὶ εἰ ἀληθῶς ἀνέστη τὰ ὅσα ἂ εἰδεάσατο;

ἄθ'. Εἰ καλὰ τὰ τοῦ βίου πάντα, διατί οἱ τούτων ἀπεχόμενοι ἐκαινοῦνται ἐν ταῖς γραφαῖς;

ἄι'. Εἰ ἐν τοῖς στοιχείοις οὐ πρόσεστιν αἴσθησις, διατί Μωυσῆς καὶ Ἡσαΐας τούτοις διαμαρτύρεται;

ἄκ'. Διατί ὁ κύριος ἔλεγε τῇ Μαρίας "μή μου ἄπτου" καὶ τοῖς μαθηταῖς μετὰ τοῦτο ἐπέ(τρεπε) τοῦτο ποιεῖν;

ἄλ'. Τίς ἢ ἀπόδειξις τοῦ μόνου δύο θηρία τε καὶ κτήνη ἐν τῇ κοσμοποιίᾳ παρῆχθαι; ἐπειδὴ τοῦτό τινες τῶν εὐσεβῶν εἰρήκασιν.

ἄμ'. Ἐπειδὴ κάλαι μὲν οἱ παῖδες τὸ "ὥσαννά" ὕμνου, ἡμεῖς δὲ τὸ "ἀλληλοῦα" νῦν, τίς ἐστὶν ἡ τούτων ἐρμηνεία;

ἄν'. Εἰ ἄτρεπτον τὸ θεῖον, πῶς βλασφημούμενον καὶ εὐφημούμενον τὰς ἀμοιβὰς ἀμφοτέροις πολλακίς ἀξίως ἀποδίδωσι;

ἄο'. Εἰ εὐσεβεῖ ζήλω τὰς ἔγγαστριμύθους Σαοὺλ ἀνεῖλε, διατί

4 cod. δαιμονώσιν οἱ δαίμονες. 8 διαρρήσειεν. 10 παρακουσθέντα. 15 ἄρα || ἐν τι. 16 τῷ) τὸ. 21 πρόσεστιν || διατί. 24 μετατοῦτο || ἐπε'.

παρ' αὐτῶν ἐζήτει πρόρρησιν, καὶ εἰ τῶντι ἐκεῖνη τὸν Σαμουὴλ ἀνήγαγε;

Ἐζ'. Εἰ ἄρρεν καὶ θῆλυ χάριν παιδοποιίας ἐκτίσθη, ταύτης ἐν τῇ ἀναστάσει οὐ γινομένης, ἄρα ἀνιστάμενοι οἱ ἄνθρωποι τῆν
5 τῶν παιδογόνων ἔχουσι μορίων διάπλασιν;

Ἐζ'. Εἰ τὴν παράβασιν καὶ τὴν μέλλουσαν τιμωρίαν ὁ Μωσῆς τῷ λαῷ προεφήτευσε, διατί μετ' ᾠδῆς αὐτὰ ἔλεγεν;

Ἐη'. Εἰ χρήσιμος καὶ ἀναγκαῖα ἐστὶν ἡ ἱατρικὴ ἐπιστήμη, διατί μὴ ὑπὸ εὐσεβῶν, ἀλλ' ὑπὸ ἐναντίων ἢ ταύτης γεγένηται
0 εὐρεσις;

Ἐθ'. Εἰ τὰ τελευτῶντα βρέφη ἔπαινον ἢ φόγον οὐκ ἔχουσι, τίς ἢ διαφορὰ ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν βαπτισθέντων καὶ μὴ βαπτισθέντων;

Ἐ'. Εἰ δύο οὐρανῶν ὁ Μωσῆς διδάσκει γένεσιν, πῶς ἡ γραφὴ
15 πλείονας οὐρανούς μέμνηται;

Ἐα'. Εἰ πάντων τελείαν πρόγνωσιν ἔχει ὁ Χριστός, πῶς οὐκ ἐστὶν αἴτιος τῆς τοῦ Ἰούδα προδοσίας καὶ τῆς τοῦ Πέτρου ἀρνήσεως;

Ἐβ'. Εἰ ἐν τῇ νυκτὶ ὁ ἥλιος ἀποκρύπτεται, πῶς οὐ σφαῖρα ὁ οὐρανὸς δεικνύεται;

Ἐγ'. Εἰ διὰ τὸ σφαῖραν ὄντα κινεῖσθαι τὸν οὐρανὸν ἐν τόπῳ ἐστὶ, πῶς διὰ τὸ καμάραν πεπῆχθαι, ἢ ὡς δέρριν ἐκτετάσθαι, οὐκ
ἐν τόπῳ ἐστὶν;

Ἐδ'. Εἰ ἡ διαφορὰ κατὰ τὰς μορφὰς χρήσιμος ἐνταῦθα διὰ τὰς
5 χρεῖας καὶ τὰ συναλλάγματα, πῶς ἐν τῇ ἀναστάσει οὐκ ἀχρη-

στος αὕτη;

Ἐε'. Εἰ μόνος ἀθάνατος ὁ θεός, πῶς ἀληθες τὸ "πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα";

Ἐς'. Ἐν τῇ δ' ἡμέρᾳ οἱ φωτῆρες ἐγένοντο καὶ ἐξ αὐτῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν συνίσταται.

Ἐζ'. Πῶς ἄρα δεῖ νοεῖν τὸ "ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ"; διδάξον.

Ἐη'. Εἰ ὡσπερ Ἰωῆς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους γ' ἡμέρας,

οὕτω καὶ ὁ κύριος ἐν τῇ γῆ, ἵπῳ οὐ δοκῆσει ὁ θάνατος αὐτοῦ γέγονε;

·οθ'. Ἐπειδὴ τινες τὴν τοῦ κυρίου παράδοσιν τῇ τετραδί λέγουσι γεγενῆσθαι, τίς ἢ ἀπόδειξις τῆς ἡμέρας, ἐν ἣ ἡ παράδοσις γέγονε;

π'. Εἰ μὴ τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ἡ φυγή, διατί ἐκχυθέντος ἐκείνου τὸ ζῶον ἀπόλλυται;

πα'. Διατί ὁ ζ' ἀριθμὸς ἐναλλαγὴν δέχεται; καὶ γὰρ ἐν σαββάτῳ ὡς τὰ πολλὰ ὁ ἀὴρ μεταβάλλεται καὶ ἡ τοῦ ἀνθρώπου ἡλικία ἐν τούτῳ τῷ ἀριθμῷ λαμβάνει κτλ.

πβ'. Εἰ τὸ χαίρειν καὶ γαυριᾶν ἐν τοῖς χαρίσμασιν ἀπηγόρευται ὡς ὑπερηφανίας ποιητικόν, πῶς οὐκ ἀνωφελῆ τὰ χαρίσματα;

πγ'. Ἐπειδὴ τὴν τοῦ κόσμου σύστασιν, ἔτη πολλοὶ λέγουσιν, εἰ ἀληθές ἐστι δίδαξον.

πδ'. Εἰ τότε ἄφθονος ἕκαστος δεικνύται, ὅτε τοῖς πλησίον εὐποιεῖ, πῶς οὐ φθονερός ὁ θεός, πάντας δυνάμενος ποιῆσαι θεούς καὶ μὴ ποιήσας;

πε'. Εἰ τὸ καλὸν ὅτε συγκρίνεται τῷ κακῷ, φαίνεται καλόν, καλὸν δὲ ὁ κόσμος, κακὸν δὲ ὅλον ὅτι ὁ μὴ κόσμος.

πς'. Εἰ διὰ τὸ νενηκῆσθαι τὸν ἑλληνισμὸν ὑπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ ἐλπίδα οὐκ ἔχει ὁ ἑλληνισμὸς ἀνακλήσεως, πῶς πάσαι ὑπὸ τοῦ ἑλληνισμοῦ κτλ;

πτ'. Εἰ ἕως τῆς τῶν σωμάτων ἀναστάσεως ἡ φυγή τῶν πρακτικῶν τὰς ἀμοιβὰς οὐ κομίζεται, ἐν ποίᾳ ἄρα ταύτης ἐξετάζεται καταστάσει μέχρι τῆς ἀναστάσεως;

κη'. Καὶ εἰ οὐκ ἔστι πρὸ τῆς ἀναστάσεως τῶν ἔργων ἀντιδόσεις, ποῖον τῷ ληστῇ προσγέγονεν ὄφελος εἰς τὸν παράδεισον, αὐτοῦ τῆς φυγῆς εἰσαγωγείσης;

κθ'. Εἰ τῇ συνεργίᾳ τῶν τοῦ σώματος αἰσθήσεων τῶν αἰσθητῶν ἡ φυγή λαμβάνει τὴν αἴσθησιν, πῶς οὐκ ἀναισθητεῖ ἡ φυγή χωρισθεῖσα τὴν αἴσθησιν;

3 cod. τινές. 8 διατί. 16 εὐκοσι. 19 ἐβλονότι, item deinceps || μη-
κόμος. 20 νενηκῆσθαι. 26 ουκίστι.

ᾠ. Εἰ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν ὁ θεὸς τὸν Δαυὶδ εἶναι ἀπεφάνητο, πῶς μοιχείαν καὶ φόνον εἰργάσατο;

ᾠα. Εἰ πάντων βασιλέων Ἰουδα θερμότερον ζῆλον ὁ Ἰωσίας ἐπεδειξάτο, τὰς στήλας συντρίψας καὶ τοὺς ναοὺς καὶ βωμοὺς καταστρέψας, εἴπει ἐτελεύτα καὶ υἱοὶ αὐτοῦ ἠχμαλωτεύθησαν.

ᾠβ. Πῶς οὐκ ἔπταισεν Ἐλισσαῖος δι' ἀράς θανατώσας τοὺς παῖδας;

ᾠγ. Εἰ πᾶσα ἀπελήλαται πλάνη διὰ τῆς Χριστοῦ παρουσίας, πῶς διὰ τῶν ἐγγαστριμύθων οἱ δαίμονες φθέγγονται;

ᾠδ. Εἰ οὐδαμοῦ ὀνόματα τῶν δαιμόνων ἢ γραφή λέγει, πῶς οἱ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ τὸ τοῦ Βεελζεβοῦλ ὡς ἐγνωσμένον ὄνομα ὠνόμαζον;

ᾠε. Εἰ ταῖς τῶν ἀλόγων θυσίαις θεὸς οὐχ ἤδεται, πῶς πρὸ τοῦ νόμου θεὸς τῷ Νῶε προσέτατε θύειν, καὶ μάλιστα εἰδωλικάι μηδέπω οὔσαι θυσίαι;

ᾠς. Εἰ διπλοῦν τὸ ἐν Ἠλίᾳ χάρισμα αἰτήσας Ἐλισσαῖος ἠκούσθη, πῶς οὔτε ἀπλᾶ τὰ ἔργα ἐποίησεν;

ᾠς. Εἰ τότε ἐστὶ τελεία ἀνάστασις, ὅτε ὁ τέλειος ἀνίσταται ἄνθρωπος, πῶς μετὰ τὸ δεσποτικὸν πάθος πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη;

ᾠη. Τί ἐρμηνεύεται τὸ ὑφὶ τὸ γόμορ τὸ νέβελ ὁ στατήρ ἢ δραχμὴ καὶ τὰ λοιπά;

ᾠθ. Εἰ πρὸ τῆς τοῦ βαπτιστοῦ σφαγῆς ὁ Χριστὸς ἐθαυματούργει, πῶς μετὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Ἡρώδης, ὅτι "ὄν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἀνέστη καὶ θαυματουργεῖ";

ῤ. Εἰ ὁ Χριστὸς γεννηθεὶς κατὰ σάρκα ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησε, πῶς λέγει ἢ γραφή, ὅτι "οὐδεὶς ἐστὶ τῶν γεννηθέντων, ὃς οὐχ ἤμαρτε";

ῤα. Εἰ εὐσεβεῖ λογισμῷ οἱ πατριάρχαι ἑαυτοῖς καὶ τοῖς παισὶν ἐκ τῆς ἰδίας συγγενείας γαμετὰς εἰλήφασιν, πῶς Ἰωσήφ καὶ Νωυσὴς ἀλλοφύλους ἠγάγοντο;

5 cod. αἰχμαλωτεύθησαν
κεφάλισα.

6 διάρᾱς.

13 ἤδεται.

17 ἀπλᾶ.

25 ἀπε-

ρβ'. Εἰ πρὸ τῆς παραβάσεως Ἄδὰμ οὐδενὸς ἐθεάσατο θάνατον, πῶς ὄν οὐκ εἶδεν ἀπειληθέντα ἐδειλίασε;

ργ'. Τί διαφέρουσι πρὸς ἀλλήλα τὰ παρὰ τῆς γραφῆς λεγόμενα κρίματα καὶ δικαιώματα καὶ μαρτύρια καὶ νόμος καὶ ἐντολαὶ διδάζον.

ρδ'. Εἰ τὰ νῶτα τοῦ οὐρανοῦ πεφόρτωται ὕδασι διὰ τὴν πυρώδη τῶν φωστήρων οὐσίαν, πῶς ἀληθεύουσιν οἱ τοῦτο λέγοντες, τῶν φωστήρων οὐκ ἐν οὐρανῷ κτλ;

ρε'. Εἰ ὡς βιβλίον ὁ οὐρανὸς εἰλίσσειται καὶ τὰ ἄστρα ὡς φύλλα ἐν τῇ β' παρουσίᾳ πίπτουσι, πῶς οὐ παντελῆς ἀπώλεια τοῦ στερεώματος δείκνυται;

ρζ'. Εἰ διὰ τὴν ἡμετέραν χρεῖαν ἢ κτίσις γέγονεν, ἡμεῖς δὲ ἀφθαρτοὶ ἀνιστάμεθα καὶ ἀνεκδοεῖς, πῶς οὐκ ἄχρηστος ἢ τῆς κτίσεως ἀφθαρσία;

ρζ'. Εἰ τοῖς ἐν γνώσει καλῶς πραττομένοις ἀμοιβᾶ! ἀποδίδονται, πῶς τὰ ἐπὶ Ἡρώδου ἀναιρεθέντα νήκια ἀμοιβῶν ἀπολαύσουσι;

ρη'. Εἰ ἡ χάρις διὰ τὸ τὰ πταίσματα συγχωρεῖν λέγεται χάρις, πῶς μᾶλλον ἐν τῷ νόμῳ τοῦτο εὐρίσκεται, διὰ τῶν περιρραντηρίων τὰ πταίσματα καθαίρομενοι;

ρθ'. Εἰ τὸν φρζοῦμενον ὁ κύριος ἀτελῆ ἐν τῇ ἀγάπῃ φησίν, πῶς πάλιν ὁ αὐτὸς λέγει "φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν ψυχὴν καὶ σῶμα ἐν γέννη ἀπολέσαι δυνάμενον";

ρί'. Εἰ τὰς τῶν ἀλόγων θυσίας ὁ θεὸς προσέταξε γίνεσθαι, ὥστε τὴν περὶ αὐτῶν τιμὴν δεῖκνυσθαι, πῶς οὐχ "Ἕλληνες πτωχότεροι ἀνθρώπουκ θύοντες;

ρι'. Εἰ πρὸς οὐσίαισιν τοῦ ἀληθῆ εἶναι τὴν τῶν ὀρθοδόξων λατρείαν τὴν τῶν θαυμάτων χάριν δωδῶρηται ὁ Χριστὸς, διατί αἰρετικοὶ ἐν αὐταῖς λατρεύσαντες, ἡνίκα κτλ;

ριβ'. Εἰ μελέτῃ λογικὸς ἄπας τὴν γνῶσιν κομίζεται, γνώσεως δὲ νόμος τῶν μειζόνων προτάττειν τὰ ἥσσονα, πῶς ἡμεῖς ἀνακαλούμεθα πρὸ τῶν ἥσσόνων κτλ;

9 cod. εἰλίσσειται. 20 περιρραντηρίων. 28 διατι. 29 ἐναυτ(αῖς).

ρλγ'. Εἰ περιττὸν καὶ λεῖπον ἐν τῷ σώματι ἡμῶν ὁ δημιουργὸς οὐ πεποίηκε, διατί ὡς περιττὸν τὸ τῆς ἀκροβυστίας μέρος τῶν Ἰουδαίων περιετέμετο;

5 ρδ'. Εἰ ὁ τὰ κατὰ δύναμιν προσπαχθεὶς ποιῆσαι, ἔπεινον ποιήσας κομίζεται, ὁ δὴλον ὅτι ὁ τὰ ὑπὲρ δύναμιν μὴ ποιήσας ἐπιτάγματα ἀνεύθυνός ἐστιν.

ριε'. Εἰ ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων χώραν μετανοίας ὁ νόμος οὐ δίδωσιν, ἀλλ' ἐπάγει κίνδυνον ἀπαραίτητον, πῶς μοιχείαν καὶ φόνον ὁ Δαυὶδ ἐργασάμενος συγγνώμης ἤξιωται;

10 ρι'. Εἰ πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις ἀναγκαῖα ἢ τῆς εὐχῆς βοήθεια, ταύτης δὲ οὐκ ἔδειτο ὁ δεσπότης Χριστός, πῶς συχνότερον ταύτη ὁ κύριος ἐκέχρητο;

ριβ'. Εἰ πάντων ἀνθρώπων μίαν ἔχει ἢ σὰρξ μίαν ἢ ψυχὴ οὐσίαν, πῶς ὁ μὲν ἀργὸς ὁ δὲ ὀξύς κἀθῆται;

15 ριη'. Εἰ ὑπὸ τῶν ἀπίστων πρὸς ἀπάτην εὐρέθη τὰ ἄσματα, τοῖς δὲ ἐν νόμῳ διὰ τὴν νηπιότητα, διατί οἱ ἐν τῇ χάριτι τούτους κέχρηται;

20 ριθ'. Εἰ συγγνώμην ἢ ἀκούσιος ἔχει ἄγνοια, πῶς οἱ ἐξ ἀγνοίας τὸν Χριστὸν σταυρώσαντες Ἰουδαῖοι ἀνομοίστων δεινῶν ἐπειράθησαν;

ρικ'. Εἰ πάντες μέλλουσιν οἱ ἀποθανόντες ἀναστήσονται, πῶς πληρωθήσεται τὸ κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς τὸν κύριον;

25 ρικα'. Εἰ οἱ καταλιμπάνοντες πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα ἢ ἀδελφούς καὶ τὰ λοιπά, ἑκατονταπλασίονα λήφονται, ἄρα καὶ γυναικας ρ' ἀπολήφονται;

ρικβ'. Εἰ πρὸς οὐσασιν τῆς τῶν σωμάτων ἀναστάσεως ὁ ἀπόστολος τῷ κατὰ τὰ σπέρματα ὑποδείγματι ἐχρήσατο, πῶς οἱ καίόμενοι καὶ τεμνόμενοι ἀναστήσονται;

30 ρικγ'. Εἰ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἰσραὴλ ὁῤῥαν καὶ τρυφήν καὶ ἄνθισιν ἐπίγειον οἱ ἀπόστολοι ὑπέλαβον, διατί ὁ κύριος αὐτούς οὐ διωρθώσατο, ἀλλ' εἶρηκεν "οὐχ ὑμῶν ἐστὶ γινῶναι";

4 cod. καταδύναμιν.
ταῦτα. 19 ἐξαγνοίας.

5 τὰ ὑδύναμιν.
31 ἀλλεῖρηκεν.

14 ὀξύς.

16 ἐνόμος ἐκατὴν ||

ρκδ'. Εἰ τὸ τέλειον τότε νοοῦμεν, ὅτε πάντα κέκτηται τέλεια, πῶς ὁ θεὸς προὔπαρχων τῆς κτίσεως μετ' αὐτὴν τὸ δημιουργὸς προσέλαβεν ὄνομα;

ρκε'. Εἰ τὸ δυνάμει τι εἶναι ἑλαττόν ἐστὶ τῇ ἐνεργείᾳ, πῶς ὁ τῆς τοῦ κόσμου ποιήσεως, ποιητῆς ὢν δυνάμει οὐκ ἐνεργείᾳ, ἐλαττώσει οὐχ ὑποκίπτει;

ρκς'. Εἰ τὸ κλίνειν γόνου ἐν ταῖς εὐχαῖς τῶν ἐσώτων μᾶλλον θεῶ οἰκειοῖ, διατί ἐν ταῖς κυριακαῖς καὶ τὸ πάσχα ὅλον μέχρι τῆς ν' γόνου οὐ κλίνουσιν οἱ εὐχόμενοι;

ρκζ'. Εἰ ἐκ τοῦ τάφου Χριστὸς ἀναστὰς τὰ ἐντάφια κατέλιπε, πῶς μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὔτε γυμνὸν οὔτε ἄλλοθεν αὐτὸν ἀμφισπέντα ἢ γραφὴ ἰστορεῖ;

ρκη'. Εἰ σῶμα παχυμερὲς θυρῶν κεκλεισμένων ἀδύνατον εἰσελθεῖν, πῶς εἰσῆλθεν ὁ κύριος; καὶ εἰ τοῦτο ἐγένετο, πῶς τὸν λίθον ὁ ἄγγελος κυλίσας ἀνέστη ὁ κύριος;

ρκθ'. Εἰ πάσης τῆς κτίσεως δεσπότης ὁ θεὸς ὑπάρχει, διατί πρὸς μόνον τὸ ἀνατολικὸν κλίμα τὰς προσευχὰς ποιοῦμεν καὶ οὐκ ἐν παντὶ τόπῳ, κατὰ τὸν ἀπόστολον;

ρλ'. Εἰ μήτε τῶν ἀπὸ τῶν δένδρων καρπῶν μήτε κρεῶν οἱ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ἔσθιον, πῶς Κάιν καὶ Ἄβελ θ μὲν ἀπὸ τῶν καρπῶν θ δὲ ἀπὸ τῶν στείων θυσίας προσέφερον;

ρλα'. Εἰ βασιλεία θεοῦ ἐστὶν ἢ ἀνάστασις, δίκαιοι δὲ καὶ ἁμαρτωλοὶ ταύτης ἀξιούνται, πῶς ὁ ἀπόστολος πόρνους καὶ μοιχοὺς ταύτης ἀποτυχεῖν ἔφησε;

ρλβ'. Τίς ἢ διαφορά ἀναθέματος καὶ καταθεματισμοῦ διδάσκει.

ρλγ'. Εἰ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων τὸ καλλιστόν ἐστὶν ὁ θεός, τὸ δὲ κακυνόμενον τὸ πάντων ἐστὶ χειρίστον, πῶς οὐ πάσης τῆς κτίσεως ὁ ἄνθρωπος χειρίστον, μόνος κακούμενος;

ρλδ'. Εἰ τῆς ἐκάστου βιώσεως προγνώστης ἐστὶν ὁ θεός, διατί μὴ τῶν εὐσεβῶν τὰς ψυχὰς ἐν εὐσθενέσιν εἰσώκισε σώμασιν;

ρλε'. Εἰ κακὸν ἀντὶ κακοῦ καὶ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας

4 cod. τι. 7 ἐσώτων. 9 οἰουχομ(νοι). 17 κλίμα. 18 παντι. 19 ἀπο-
των. 29 ἐστὴν. 30 μητῶν || εἰσοίκισε.

ἀντιδιδόναι ὁ ἀπόστολος ἀπηγόρευσε, πῶς αὐτὸς ἐναντία ἐποίησε τὸν ἀρχιερέα ὑβρίσας καὶ τὸν Ἀλέξανδρον;

ῥλζ'. Εἰ καὶ κατὰ τόνδε τὸν βίον ἐν εὐπραγίαις, ὡς τοὺς κατὰ τὸν Ἀβραάμ, ὁ θεὸς ἀμείβεται, πῶς καὶ τοὺς εἰδωλολάτραις εὐπραγοῦντας μέχρι τῆς αὐτοῦ παρουσίας εἶασε;

ῥλζ'. Εἰ ὁ τὸ ψεῦδος λαλῶν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστὶ, πῶς ἔξω μέμψεως ὁ Ἰακώβ νομισθῆσεται τῷ πατρὶ ψευδόμενος καὶ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ εὐλογίαν κλέψας;

ῥλθ'. Εἰ τὸ μὴ πληροῦν τὸν νόμον καὶ ἔξω τῆς Ἱερουσα-
10 λῆμ ποιεῖν τι παρανομία νενόμισται, πῶς οἱ ἐν Βαβυλῶνι οὐ κατηνόμενοι προσευχόμενοι;

ῥλθ'. Εἰ ἐξ ἀρχῆς πόλεμοι καὶ ἀκοαὶ πολέμων ἀεὶ γίνονται, πῶς ὁ κύριος ὡς ξένα τινὰ ταῦτα πρὸ τῆς συντελείας εἰρήμας γίνεσθαι;

ῥμ'. Εἰ τὰ καθόλου στοιχεῖα τῆς κτίσεως ἐθεοποίησαν ἄν-
15 θρωποι, ὁ δὲ θεὸς κατ' αὐτῶν ἀπεφήνατο λέγων "θεοὶ οἱ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν", ἄρα καὶ τὰ στοιχεῖα ἀπο-
λοῦνται;

ῥμα'. Εἰ ὁ ἀποστέλλων ἔνθα οὐκ ἐστὶν ἀποστέλλει, ὁ θεὸς
20 ἀπερίγραπτον ἔχων φύσιν καὶ πανταχοῦ παρών, πῶς ἀποστέλλεται;

ῥμβ'. Εἰ τὰ Σεραφίμ ἀτενίσαι εἰς τὴν τοῦ θεοῦ μὴ δυνά-
μενα δόξαν καλύπτει τὰ πρόσωπα, πῶς τὰ πολυόμματα ἀτενίσαι οὐκ ἠδύνατο;

ῥμγ'. Εἰ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν ἀπιστίαν ὑποχείριοι Ἰουδαῖοι
25 χριστιανοῖς ἐγένοντο, πῶς οἱ αἰρετικοὶ καὶ αὐτοὺς τοὺς χριστιαν-
οὺς ὑποχειρίους λαβόντες κολάσει ὑπέβαλον;

ῥμδ'. Εἰ ὄριον τῆ φάμμω ὁ κύριος τῆ θαλάττῃ ἐποίησε,
πῶς ἐν διαφόροις ὑπερβαίνει τόποις;

ῥμε'. Εἰ τὸ γινόμενον θέλημα τὴν δύναμιν τοῦ θέλοντος
30 δείκνυσι, πῶς ὁ παντοδύναμος θεὸς πάντας θέλων σωθῆναι οὐ σφύζονται κτλ;

5 cod. αὐτοῦ. 9 μηπληροῦν. 10 τί. 12 ἐξαρχῆς. 16 κατέστων
21 σεραφίμ || μηδυναμένα. 22 πολυόμματα.

ρμζ'. Εἰ προοίμιον καὶ μεσότης καὶ πέρασ ἢ φθορά τῶν σωμάτων ἐν τῇ γαμικῇ ὁμιλίᾳ καθέστηκε, πῶς ὁ θεὸς ἀφθαρτος ὢν γαμικῶς συνάπτεσθαι τοῖς πιστοῖς ἐπηγγείλατο;

ρμξ'. Εἰ ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς τὰ περὶ ἡμᾶς θεῖω ὄρω ἔχει τὴν σύστασιν, πῶς οὐ μάτην ἐν καιρῷ ἀνομβρίας εὐχόμεθα, τοῦ θεοῦ ὄρου ἅπαντα περιέχοντος;

ρμϛ'. Εἰ ἡ τοῦ σαββάτου ἀργία τῆς τοῦ θεοῦ καταπαύσεως παραδέδοται, πῶς οὐ χρονικὴν τὴν τοῦ ἐργάζεσθαι ἐνέργειαν δείκνυσι;

ρμϛ'. Εἰ τὸ ἀναιρούμενον ὑπὸ τοῦ ἀναιροῦντος ἀπόλλυται καὶ πολλὰ τὰ ἐν τῇ κτίσει οὐ μόνον πρὸς ἄλληλα ἀπόλλυσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους, πῶς πάντα καλὰ εἰσιν;

ρμν'. Εἰ τὴν φαυλότητα φθύνω τῆς τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας ὁ ἐχθρὸς κατεργάζεται μηχανώμενος, ταῖς μελλούσαις ὑποβάλλειν κολάσεσι βουλόμενος, πῶς οὐ μὴ φαυλότητι φύσεως τὰ ἄλογα αἰεὶ τὰ φαῦλα μετέρχονται;

ρνε'. Εἰ τὸν νόμον τοῖς Ἰσραηλίταις ὁ θεὸς διὰ Μωσέως ἐπέμψε, πῶς ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ νόμος καὶ νομοθέτης ὁ Μωσῆς ὀνομάζεται;

ρνεβ'. Εἰ ἀληθινὸς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ τὴν πρᾶξιν καὶ κλήσιν ἐπιδεικνύμενος, Ἐμμανουὴλ δὲ αὐτὸν ἢ γραφῇ προσηγόρευσε, καὶ πῶς οὐδαμοῦ Ἐμμανουὴλ ἐκλήθη;

ρνεγ'. Εἰ τὸ τοὺς γονέας ἀθετεῖν ἀπηγόρευται, πῶς ὁ Χριστὸς τοὺς ἐαυτοῦ γονέας ἀθετήσας ἀναμάρτητος δείκνυται;

ρνεδ'. Εἰ πρὸ τοῦ τάφου ἢ Μαρία τὸν κύριον τῶ μύρω ἔλειψεν, πῶς ἡμεῖς πρὸ τοῦ βαπτίσματος ἐλαίῳ χριόμεθα, ὕστερον δὲ τῶ μύρω σφραγιζόμεθα;

ρνεε'. Εἰ δίκαιος ὁ τὸν ἡμαρτηκότα τιμωρούμενος, πῶς δίκαιος ὁ θεὸς ὁ διὰ τὸν Ἰωάναν καὶ τὸν Δαυιδ τοιοῦτον λαὸν θανατώσας;

ρνες'. Εἰ κληρονόμον ἑαυτὸν ὁ Χριστὸς διὰ παραβολῆς ὀνομάζει, τοῦτον δὲ Ἰουδαῖοι ἐπιγόντες ἐσταύρωσαν, πῶς ὁ Χριστὸς καὶ ὁ ἀπόστολος ἄγωνιαν αὐτοῖς τοῦ τολμήματος ἐμαρτύρησαν;

4 cod. ἐξαρχῆς. 14 μηφαυλότητι. 22 ἀθετῆν ἀθετεῖν codex.

ρνζ'. Εἰ μόνος ὁ Χριστὸς τὸν νόμον ἐξεπλήρωσε, πῶς ἐπο-
ρεύοντο ἐν τῷ νόμῳ ἄμεμπτοι ὁ τε Ζαχαρίας καὶ ἡ Ἐλισάβετ;

ρνη'. Εἰ ἄγγελος τοῦ οὐρανοῦ ἀνώτερος καὶ θεοῦ ἡ γραφή
τοὺς ἀνθρώπους ὀνομάζει, πῶς οὐχ ἀρμόζει καὶ τοὺς ἀγγέλους
5 θεοὺς ὀνομάζεσθαι;

ρνθ'. Εἰ ὑπεραναβέβηκε μὲν τὸ θεός, ὑποβέβηκε δὲ τὸ
ἄνθρωπος, πῶς οὐκ ἀτάκτως ὁ ἄνθρωπος θεὸς προσηγόρευται;

ρξ'. Εἰ δι' ὧν ἡ σὰρξ, διὰ τούτων καὶ τὸ αἷμα συνίσταται,
διατί τὴν μὲν τῆς σαρκὸς βρῶσιν ὁ θεὸς ἐπιτρέπει, τὴν δὲ τοῦ
0 αἵματος κωλύει;

8 cod. ἄγγελο. 6 ὑπεράναβέβηκε. 8 δι' ὧν || διατούτων.

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΠΟΛΕΩΣ ΚΥΡΟΥ,

ένός τῶν ἐν Χαλκηδόνι γλ' ἁγίων πατέρων, πρὸς τὰς ἐπανεχθίσαις αὐτῷ ἐπερωτήσασιν
παρὰ τινος τῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐπισκόπων.

Α'.

Ἐρώτησις. Εἰ εἷς ἐστι θεὸς ὁ θεός, ὄηλον ὅτι κατὰ πάντα
κέκτηται τὸ ἔν, τὸ ἀπλοῦν ἢ τὸ σύνθετον, τὸ θνητὸν ἢ τὸ ἀθάνατον,
τὸ γεννητὸν ἢ τὸ ἀγέννητον, τὸ γεννᾶν ἢ μὴ γεννᾶν πῶς οὖν, τοῦ
• μὲν πατρὸς γεννήσαντος καὶ τοῦ υἱοῦ μὴ γεννηθέντος, καὶ τοῦ
10 υἱοῦ μὲν γεννηθέντος, τοῦ δὲ πατρὸς μὴ γεννηθέντος, καὶ τοῦ
πνεύματος μὴ γεννήσαντος μηδὲ γεννηθέντος, δύναται εἷς θεὸς
καλεῖσθαι ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, τοσαύτην
τοῦ γεννᾶσθαι ἢ τοῦ μὴ γεννᾶσθαι καὶ τοῦ γεννᾶν ἢ μὴ γεννᾶν
τὴν ἐναντίωσιν κεκτημένους;

15 Ἀπόκρισις. Εἷς ἐστὶν ὁ θεὸς τῆ συνπαρῆξει τῶν θείων
τριῶν ὑποστάσεων, τῶν διαφερουσῶν ἀλλήλων οὐ τῆ οὐσία, ἀλλὰ
τοῖς τῆς ὑπάρξεως τρόποις· ἡ διαφορὰ δὲ τῶν τῆς ὑπάρξεως τρό-
πων οὐ διαιρεῖ τὸ ἔν τῆς οὐσίας. καὶ ὡσπερ ἐπὶ τοῦ Ἀδάμ καὶ
τῆς Εὐας καὶ τοῦ Σήθ' εἷς ἐστι μὲν ὁ τῆς οὐσίας λόγος (ψυχή)

5 ed. ρλθ'. 6 cod. ὄηλονότι; item deinceps || cod. κατὰ ut Otto mutavit;
καὶ ed. 7 ed. εἶναι ἔν. 8 cod. μνηενῶν || ed. τὸ μῆ. 9 cod. μνηεννηθέν-
τος; || μὴ deest in ed. 10 μὲν om ed. || cod. μὴ sine accentu; item deinceps
11 καὶ τοῦ πνεύματος usque ad γεννηθέντος desunt in ed. 12 ἅγιον om. ed. ||
τοσαύτην] ed. ἐξ αὐτοῦ. 13 τοῦ post. om. ed. || ἢ μῆ;] ed. καὶ μῆ. 14 κεκτη-
μένου] ed. κεκτησθαι νομιζομένου. 15 ed. τριῶν θείων. 16 ed. τῆ οὐσίᾳ.
17 ed. μὲν ἐστίν.

γάρ λογική καὶ σῶμα θνητόν), τρόποι δὲ τῆς ὑπάρξεως διάφοροι (ὁ μὲν γὰρ Ἀδάμ γέγονεν ἀπὸ τῆς γῆς, ἡ δὲ Εὐα ἐκ τῆς πλευρᾶς, ὁ δὲ Σηθ ἐκ τοῦ σπέρματος) καὶ ἐν τοῖς διαφόροις τῆς ὑπάρξεως τρόποις μένει ὁ τῆς οὐσίας λόγος εἷς, ἀδιαίρετός τε καὶ ἀπαραλλάκτος, οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ θεοῦ τῆ ταυτότητι τῆς τῶν προσώπων οὐσίας εἷς θεὸς πεπίστευται ὁ πατήρ καὶ ὁ υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· οὐδὲν γὰρ συνταλεῖ πρὸς τὴν τῆς οὐσίας λόγον ὁ τρόπος τῆς ὑπάρξεως. τὰ μὲν οὖν ἐπὶ τῶν τριῶν θείων ὑποστάσεων ὡσαύτως ἀπαραλλάκτως λεγόμενα, ἐν τούτοις νόει τὸ ἐν τῆς οὐσίας· τὰ δὲ μὴ ὡσαύτως, ταῦτα νόει τῷ τρόπῳ τῆς τῶν προσώπων ὑπάρξεως.

B.

Ἐρώτησις. Εἰ ἔχει ὁ θεὸς ὑπόστασιν ὑπάρχουσαν ἢ καὶ βουλήν ἐνυπάρχουσαν καὶ υἱὸν ἐνυπάρχοντα, πῶς ἐκ τοσούτων συγκαίμενος ἀπλοῦς ὀνομάζεται;

Ἀπόκρισις. Ὁ θεὸς ὡσπερ ὅλος ἐστὶ πανταχοῦ καὶ ὅλος ἐν ἐκάστῳ καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ, καὶ τούτου πίστιν μὲν ἔχομεν, ζήτησιν δὲ οὐκ ἔχομεν. οὕτως καὶ τὸ ἀπλοῦν αὐτοῦ ὅλον υἱὸς ἐστὶ καὶ ὅλον υἱὸν ἔχον ἐστὶ καὶ ὅλον βουλή ἐστὶ καὶ ὅλον βουλήν ἔχον ἐστίν· οὐ γὰρ ἐστὶ κατὰ τὴν κτιστὴν φύσιν ὁ θεός, ὥστε τὸ εἶναι αὐτὸν καὶ τὸ ἔχειν ἵνα νοηθῇ ἐν συνθέσει, ὡσπερ ἡ φύσις· ἀλλ' ὡς ὑπὲρ τὴν φύσιν ὢν. οὕτως καὶ τὸ εἶναι αὐτὸν καὶ τὸ ἔχειν ἐστὶν ὑπὲρ τὴν σύνθεσιν.

Γ.

Ἐρώτησις. Εἰ ἀπλοῦν μὲν τὸ καθ' ἑαυτό, ὡς ἐπὶ τῶν κατὰ γράμματα στοιχείων, οἷον ἰῶτα, σύνθετον δὲ τὸ μεθ' ἑτέρου. οἷον κί, καὶ τῷ τῆς αὐτῆς εἶναι οὐσίας ἀμφοτέρα, τό τε ἰῶτα καὶ τὸ ἐκ τῶν τριῶν ἰῶτα συγκαίμενον κί, οὐκ ἀφαιρεῖται τοῦ εἶ

2 Gen. II. 7. 21. 22 || cod. εὐα. 3 Gen. V. 8 || τοῖς om. ed. 5 cod. ἀπαραλλάκτος. 6 ed. 5 τε πατήρ. 8 ed. θείων τριῶν. 9 cod. ὡσαύτως; item deinceps. 12 ed. μηδ'. 13 ἢ om. ed. 14 ed. ὑπάρχοντα. 17 cod. ἐφ' ἑαυτοῦ, ed. ὅλος ἐφ' ἑαυτοῦ || ζήτησιν δὲ οὐκ ἔχομεν desunt in ed. 19 καὶ ὅλον βουλή ἐστὶ om. cod. 20 cod. γὰρ ἐστὶ. 21 ἵνα deest in ed. || post ὡσπερ spatium vac. in ed. cod. add. ἡ φύσις || cod. ἄλλως. 22 ὡς ὑπὲρ] ed. ὡσπερ || Reg. in marg. τὸ φύσει ὢν. 24 ed. καθ' 25 cod. καθ' ἑαυτό. 26 cod. μεθετέρου. 27 τῷ] cod. τὸ. 28 τῶν om. ed. || cod. κί || τοῦ] ed. τὸ.

ἀμφοτέρων συγκειμένου τὸ σύνθετον, πῶς ὁ θεὸς ἀσύνθετος λέγεται, τὴν ἐκ δύο προσώπων ὁμοουσίων ἵουμένων (πατρὸς λέγω καὶ υἱοῦ) καὶ ἐνὸς προσώπου, ἰδιαζούσης οὐσίας ἐκ τοῦ προχείρου ὑπόνοιαν διδόντος (τοῦ πνεύματος ψημί τοῦ ἁγίου), <τὴν> σύνθεσιν ἔχων, καὶ εἷς καλεῖται καὶ ἀπερίγραφος, τοσαύτης καὶ τοιαύτης οὔσης τῆς τῶν ὑποστάσεων αὐτοῦ, εἴτουν τῶν προσώπων, διακρίσεώς τε καὶ διαιρέσεως;

Ἄπόκρισις. Τὸ ἰῶτα καὶ τὸ πῖ κατ' οὐσίαν ἀλλήλων οὐδὲν διαφέρουσι· γραμμὴ γὰρ ὑπάρχει ἐκάτερον, γραμμὴ δὲ γραμμῆς οὐδὲν διαφέρει· διαφέρει δὲ τὸ ἰῶτα τοῦ πῖ τῆ τοιαυδε θέσει, καθ' ἣν ἐκεῖνο μὲν ἰῶτα, τοῦτο δὲ πῖ ὑπάρχει. καὶ τὸ μὲν πῖ, εἰ γραμμὴ ἐστίν, ἔν ἐστίν· εἰ δὲ πῖ ἐστι, τριάς ἐστι καὶ σύνθετον καὶ γενητόν· κατὰ μέρος γὰρ καὶ χρονικῆ παρατάσει τὸ εἶναι πῖ ὑπέστη ὑπὸ τοῦ συνθετικότητος αὐτοῦ καὶ πεποιηκότητος. χρῆ οὖν τὸν κατὰ
 5 τινὰ φυσικὴν ἀναλογίαν θεωρεῖν βουλόμενον τὸν ὑπὲρ τὴν φύσιν ὄντα, ἐκεῖνα μόνον λαβεῖν ἐκ τῆς ἀναλογίας, τὰ ἀρμόττοντα τῷ διὰ τῆς ἀναλογίας θεωρουμένῳ. οἷον τὸ ἐν καὶ τὸ τρεῖς πρόσσει τῷ πῖ γενητῶς τε καὶ συνθέτως, τῷ δὲ θεῷ ἀγενήτως τε καὶ ἀσυνθέτως· ὁ γὰρ μὴ ἔχων τὸν πεποιηκότητα καὶ συνθετικότητα.
 10 οὔτε γενητός ἐστίν οὔτε ἀσύνθετος· διὸ ἐπὶ μὲν θεοῦ τὴν αἰδιον λέγομεν συνπαρῆν, οὐκέτι δὲ καὶ σύνθεσιν, ἐπὶ δὲ τοῦ πῖ τῆν σύνθεσιν διὰ τὴν κατὰ μέρος αὐτοῦ γένεσιν. εἷς τοίνυν ἐστίν ὁ θεός, ἢ τριάς τῆ μονάδι τῆς οὐσίας, χωρὶς πάσης κατὰ τοῦτο διαιρέσεώς τε καὶ διακρίσεως, ὡσπερ ἐν τῷ πῖ τῆ μονάδι τῆς
 25 γραμμῆς, χωρὶς πάσης κατὰ τοῦτο διαιρέσεώς τε καὶ διακρίσεως. διαφορὰ δὲ ἐστίν ἐν μὲν τῆ ἁγία τριάδι κατὰ τοὺς τρόπους τῆς

1 σύνθετον sine artic. in ed. 3 cod. οὐσίας. 4 τοῦ πνεύματος] τῶν codex || τὴν deleti. 5 ed. ἀπερίγραφτος. 7 τε deest in ed. 8 cod. κατ' οὐσίαν. 9 post γραμμῆς ed. ἡ γραμμὴ habent. 10 cod. τοιαυδε. 11 cod. καθ' ἣν || ἐκεῖνο] ed. τοῦτο. 12 ei] ed. ἡ. 13 cod. γενητόν || cod. κατα μέρος γαρ || παρτάσει. ναὶ πῖ ὑπέστη codex. 14 συνθετικότητος] Maranus συμβεβηκότητος. ed. συμβεβηκότητος || αὐτὸ post πεποιηκότητος in ed. 15 βουλόμενον] deest in ed. Otto commendavit || τῆν om. ed. 17 διὰ codex, ἐκ Otto || cod. πρόσσει τὸ. 18 cod. γενητῶς || ed. τῷ πῖ καὶ τῷ θεῷ· ἀλλὰ τῷ μὲν πῖ γενητῶς καὶ || cod. ἀγενήτως. 20 cod. γενητός || ed. τοῦ θεοῦ. 24 τε om. ed. 25 τῆς κατὰ ed. || τε om. ed.

τῶν ὑποστάσεων ὑπάρξεως, ἐν δὲ τῷ κτ̄ κατὰ τὴν ποίαν θεοῖν
τῆς γραμμῆς.

Δ.

Ἐρώτησις. Εἰ τῶν θεῶν ὑποστάσεων ἡ ἑνωσίς ἐστιν
ἀδιαίρετος, πῶς δύνανται τρεῖς ὑποστάσεις καὶ τρία ὀνομάζεσθαι
πρόσωπα καὶ οὐχὶ μᾶλλον μία ὑπόστασις, τριώνυμος, τριπρόσωπος;

Ἀπόκρισις. Τῶν θεῶν ὑποστάσεων τὸ μὲν τῆς οὐσίας
ἐν ἐστὶν ἀδιαίρετον, τὸ δὲ αὐτῶν τρεῖς ἐστὶ διαιρετόν. διὸ αἱ
τρεῖς ὑποστάσεις ἰδιάζουσιν ὀνόμασιν εἰσι τρεῖς, καὶ τὴν ὑπόστασιν.
τὴν καλοῦμεν πατέρα, οὐκέτι τὴν αὐτὴν ὑπόστασιν καλοῦμεν καὶ
υἴον, ἀλλ' ἄλλην τὴν γὰρ τριάδα τῶν ὀνομάτων τῆς τριάδος λέγομεν
εἶναι τῶν ὑποστάσεων, οὐχὶ τῆς μονάδος αὐτῶν. διὸ εἷς ἐστὶν ὁ
θεὸς τῷ ἐνὶ καὶ ἀδιαίρετῳ τῆς οὐσίας, τρία δὲ τὰ πρόσωπα τῆ
διαίρειται τῶν ὑποστάσεων.

Ε'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸ μὲν θεὸς τῆς οὐσίας, τὸ δὲ πατὴρ τοῦ
προσώπου ἐστὶ ὀρθολογικόν, πῶς ταύτων τὸ λέγειν υἴον θεοῦ τῷ
λέγειν υἴον τοῦ πατρὸς;

Ἀπόκρισις. Κἂν διεξευγμένως λέγωμεν τὸν υἴον ποτὲ μὲν
υἴον τοῦ πατρὸς, ποτὲ δὲ υἴον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ διεξευγμένως αὐτὸν
οὐδέποτε νοοῦμεν, υἴος οὖν ἐστὶ τοῦ πατρὸς ὁ υἴος τοῦ κατ' οὐ-
σίαν θεοῦ. ταύτων δὲ τὸ λέγειν υἴον τοῦ πατρὸς τῷ λέγειν υἴον
τοῦ θεοῦ, ἐπειδὴ εἰ τί ἐστὶ τοῦ προσώπου, τοῦτό ἐστὶ καὶ τῆς
τοῦ προσώπου οὐσίας.

ς'.

Ἐρώτησις. Εἰ κατὰ τὴν ἡμετέραν φύσιν, εἴ τι γέννημα.
τοῦτο τῷ γεννήσαντι ὁμοούσιον, πῶς οὐχὶ κατ' αὐτὴν εἴ τι γηγέν-
νηται, μεθυπάρχει τοῦ γεννήσαντος; εἰ δὲ μὴ τὸ δεύτερον, οὐδ'
ἄρα τὸ πρῶτον ὁμοίως ἡμῖν ἐπὶ τῆς θείας γεννήσεως νοηθήσεται.

3 ed. ιζ'. 6 ed. τριώνυμος ἡ. 8 cod. τρεῖς || ed. διαιρετόν, cod. ἀδιαίρετον.
9 cod. εἰσι. 10 ἦν om. cod. 15 ed. ιγ'. 17 τῷ] cod. τὸ. 19 cod. κίν.
ed. ἐκ || cod. λέγομεν. 21 cod. κατousίζν. 23 cod. τι ἐστὶ. 25 ed. ιζ'.
27 cod. κατῶν, ed. κατὰ ταύτην. 28 cod. μεθυπάρχει. 29 cod. οὐδέπαρ.

Ἄποκρισις. Ἡμεῖς ὡς προηγουμένην τῆς γεννήσεως ἔχοντες τὴν ὑπαρξίν, μετὰ τὴν ὑπαρξίν γεννώμεν, ὁ δὲ θεὸς ἅμα τῷ ὑπάρχειν ἐγέννησε. διὸ οὐκ ἔστι παρὰ τῷ θεῷ μεθύπαρξις γεννήματος, ἐπειδὴ οὐδὲ προὑπαρξις γεννήσεως.

5

Z.

Ἐρώτησις. Εἰ ἡ θεία οὐσία μία καθέστηκε, πῶς τὴν ἐνανθρώπησιν καὶ τὴν ἔνωσιν καὶ τὴν ἐνοίκησιν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ μόνῳ τῷ θεῷ λόγῳ τινὲς περιάπτουσι, τὸ πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ λόγου ἀδιαίρετον ἔχοντος; πῶς οὖν τὰ τῆ

10

ὁμοουσίῳ τριάδι διὰ τὸ ἀδιαίρετον διαφέροντα τῷ ἐνὶ προσώπῳ, τοῦτέστι τῷ θεῷ λόγῳ, ἀκολούθως ἀρμόττειν δυνήσεται;

Ἄποκρισις. Ἡ μὲν θεία οὐσία μία καθέστηκε καὶ τὰ αὐτῆς πάντα κοινὰ τῶν ἐχόντων ταύτην, αἱ δὲ θεῖαι ὑποστάσεις εἰσὶ τρεῖς, ὧν τὰ ἰδικὰ διηρημένως ὑπάρχει ἐκάστη. ἐπειδὴ οὖν ἡ ἔνσαρκος οἰκονομία ἰδικὴ ἐστὶ τοῦ θεοῦ λόγου, εἰς φανέρωσιν γὰρ αὐτοῦ τῆς σαρκὸς ἐγένετο ἡ λήψις, διὰ τοῦτο ἀκολούθως προσάπτωμεν τῷ θεῷ λόγῳ κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἀντιδιέξεως τὰ τῆς οἰκονομίας. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ θεία γραφὴ εἰς τὸν πατέρα καὶ εἰς τὴν οἰκονομίαν διηρημένως ποιεῖ τοὺς λόγους, ὡς ὅταν λέγῃ "ὁ πατήρ με

15

20

25

H.

Ἐρώτησις. Οἱ λέγοντες ἠνώσθαι τῇ τοῦ δούλου μορφῇ τὸν ἀληθῶς καὶ κυρίως καὶ ὄντως ὄντα υἱὸν τῇ ἀντιδιαστολῇ τοῦ

30

2 cod. γεννώμεν ut Petavius corr.; γενομένης ed. 14 cod. ὦν. 16 cod. ἀπτοῦτο. 19 Joh. X, 29. 20 Matth. IV, 1. 23 Matth. XII, 28. 27 cod. διηρημένως.

μη ἀληθῶς μηδὲ κυρίως μηδὲ ὄντως ὄντος υἱοῦ, υἱοῦ δὲ ὅμως καὶ τούτου καλουμένου, πῶς θυάδι υἱῶν οὐ λατρεύουσι, κἄν ἐταρρούσια τὰ δύο τυγχάνουσι πρόσωπα;

Ἀπόκρισις. Ἡ τοιαύτη γεγένηται ἀντιδιαστολή πρὸς σαφήνειαν τοῦ τίς τί τίνι ἔδωκε, τουτέστιν ὅτι ἡ μορφή τοῦ θεοῦ λαβούσα τὴν τοῦ δούλου μορφήν ἐν τάξει ἑαυτῆς, ἔδειξεν αὐτῇ τῇ κτίσει. διὸ καὶ ἡ θεία γραφή ἀπὸ ταύτης τῆς γνώσεως ὀρμωμένη τὸν ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καταγγέλλει ποτὲ μὲν κατὰ τὴν ἄθετον αὐτοῦ υἰότητα, ὅταν λέγῃ "δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε", ποτὲ δὲ κατὰ τὴν τιθεμένην, ὅταν λέγῃ "ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθετο κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε". [τῷτα] τῇ τοῦ δούλου μορφῇ οὐχ ἀρμόττει. διὰ τοῦτο τῇ τοιαύτῃ ἀντιδιαστολῇ ἐκάστη μορφή τὸ ἀρμόζον ἀποδέδοται· εἰ γὰρ μὴ κατ' ἄλλην φύσιν υἱὸς ἄθετος ὁ Χριστὸς καὶ κατ' ἄλλην θετός, καθὼς ὁ τῆς ἀντιδιαστολῆς βούλεται λόγος, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν φύσιν ἐστὶν ἄθετος ὁ υἱὸς καὶ θετός ὁ Χριστός — ἀδύνατον γὰρ τὰς γραφικὰς φωνάς, καταγγελλούσας τὸν Χριστὸν ἄθετον καὶ θετὸν [τὸν] υἱόν, ἀναιρεθῆναι —, ἀνάγκη τὸν θεὸν λόγον κατὰ τὴν ἀντιδιαστολὴν τοῦ ἀληθῶς καὶ κυρίως καὶ ὄντως καὶ τοῦ μήτε ἀληθῶς μήτε κυρίως μήτε ὄντως νοεῖν υἱόν· εἰ δὲ τοῦτο προδήλως ἄτοπον, ἀδιάβλητος ἄρα ἡ τῶν φύσεων ἀντιδιαστολή ἐπὶ τῇ θυάδι αὐτῶν, ὡς ταύτης οὕσα κατασκευαστική. τὸ δὲ ἐν τάξει τῆς μορφῆς τοῦ θεοῦ ὁρᾶσθαι τὴν τοῦ δούλου μορφήν καὶ μὴ ἐν τῷ οἰκείῳ προσώπῳ πάσης τῆς κατὰ πρόσωπον ἀυθεντίας τε καὶ τιμῆς, θυάδος υἱῶν ἐστὶν ἀναιρετικόν· τὸ γὰρ ἐν τάξει ταυτόν ἐστι τῷ τάξαντι προσώπῳ καὶ οὐ φύσει.

θ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸ περιέχον μεῖζον μὲν ἐστὶ τοῦ περιεχομένου κατ' οὐσίαν, ἦττον δὲ κατ' ἀξίαν, οἷον οὐρανὸς καὶ γῆ ἀγγέ-

2 cod. κἄν; item deinceps. 6 Philip. II, 7. 9 cod. ἔτιν; item deinceps || Hebr. I, 1, 2. 11 cod. ἐπίσχάτων || Hebr. I, 1, 2. 18 ταῦτα addidi || cod. μορφῆ. 15 cod. μηκατἄλλην || cod. κατἄλλην. 18 cod. καταγγελλούσας. 10 τὸν pr. addidi. 27 cod. οὐφύσει. 28 ed. α'. 29 cod. περιέχον. 30 κατουσίαν || οἷον om. cod. || cod. καταξίν.

λων τε καὶ ἀνθρώπων, οἶκος οἰκούντων σῶμά τε ψυχῆς, περιέχει
ὁ δὲ τὸ πᾶν ὁ θεός, πῶς οὐκ ἔστιν ἥπτων τοῦ παντός τῷ λόγῳ
τῆς ἀξίας;

Ἀπόκρισις. Ὁ λόγος οὗτος οὐκ ἔστι καθόλου. διὸ οὔτε
5 ὑγιῶς ἤρωτηθη· ὧν γὰρ τὸ ἐναντίον διὰ τῶν αὐτῶν ἐνδέχεται εὐ-
ραθῆναι, ταῦτα ὡς μὴ ἔχοντα τὸ ἀναγκαῖον οὐδὲ τὸ πιστὸν ἔχει.
ἔστι γὰρ τινα περιεχόμενα ἡσσονα ὄντα τῶν περιεχόντων καὶ τῆ
οὐσία καὶ τῆ ἀξία, ὡς τὰ γίγαρτα τῶν ὑπῶρων. ἔτι δὲ τὰ λε-
χθέντα περιεκτικὰ τῷ εἶναι περιέχει τὰ περιεχόμενα, ὁ δὲ
0 θεός τῆ βουλήσει περιέχει τὸ πᾶν. καὶ τὰ μὲν ἄλλα περι-
εχόμενα χρήζουσι καὶ αὐτὰ τοῦ περιέχοντος, ὁ δὲ θεός οὐ χρήζει
τοῦ περιέχοντος αὐτόν. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις περιεχομένοις τὸ εἶναι
καὶ τὸ διαμένειν οὐκ ἔστιν ἐκ τῶν περιεχόντων αὐτά, τῷ δὲ
5 παντὶ ἀμφοτέρα ὑπάρχει ἐκ τοῦ θεοῦ. καὶ τὰ μὲν λεχθέντα περι-
εκτικὰ διὰ τὰ περιεχόμενα ὑπάρχουσιν, ὁ δὲ θεός οὐ διὰ τὸ πᾶν
ὑπάρχει. διὸ μείζων ὁ θεός τοῦ παντός, ὥσπερ τῆ οὐσία, οὕτω
καὶ τῆ ἀξία.

I'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸ περιέχον ἐπὶ φρουρᾷ καὶ συντηρήσει
1) ἐστὶ τοῦ περιεχομένου, πῶς ὁ θεός περιέχων τὸ πᾶν οὐκ ἐπὶ
φρουρᾷ τοῦ κακοῦ καὶ διαμονῆ περιέχει τὸ πᾶν; καὶ γὰρ ἐν τῷ
μέρει τοῦ παντός τὸ κακὸν θεωρεῖται.

Ἀπόκρισις. Τὸ πᾶν ἔργον ἐστὶ τοῦ θεοῦ, καὶ τηρῶν ὁ
θεός τὸ πᾶν, τὸ ἔργον αὐτοῦ τηρεῖ. καὶ ὥσπερ οὐκ ἐποίησεν ὁ
5 θεός τι φύσει κακόν, οὕτως οὐδὲ τηρεῖ τι φύσει κακόν.

IA'.

Ἐρώτησις. Ἐπειδὴ συνεχῶς ὁ κύριος υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου
καὶ οὐχὶ τῆς ἀνθρώπου ἑαυτὸν ὀνομάζει, καὶ διὰ τοῦτο πειρῶνται

1 τε καὶ ἀνθρώπων Langus et Sylburgius; desunt in libris || τε post. corr. Ma-
ranus; ed. τι; om. cod. 2 cod. ἥπτων. 5 cod. ἤρωτηθη. 7 cod. περιέχοντων.
8 ἐτι] cod. ἔστι. 9 περιεχόμενα Langus et Maranus; cod. et ed. περιέχοντα ||
ὁ δὲ] ed. μόνος δὲ ὁ. 10 ed. περιέχει τῆ βουλήσει || cod. ταμὲν. 15 cod. καὶ
διὰ τὰ. 16 cod. μείζων. 18 ed. ἰψ'. 19 cod. ἐπιφρουρα. 21 cod. καὶ τοῦ.
24 cod. αὐτοῦ, ed. ἑαυτοῦ || cod. οὐκαποίησεν. 26 ed. ἔς'. 28 διὰ τούτου Sylh.

οἱ ἄπιστοι δεκνόναι ὡς ἐκ γαμικῆς συναφείας ὁ δεσποτικός γέγονε τόκος—τὸ γὰρ "τοῦ ἀνθρώπου" φασὶν οὐ θηλείας ἐστὶν ἀλλ' ἀρρενος ὄνομα—, τίσι λόγοις χρηζόμενοι τὴν τοιαύτην λοιδορίαν ματαίαν ἐλέγτομεν;

Ἄποκρισις. Εἰ ἐκ γαμικῆς συναφείας ὁ δεσποτικός τόκος ἐγένετο, οὐκ ἂν εἶπεν ἡ γραφή τὸ "ὡς ἐνομίζετο υἱὸς τοῦ Ἰωσήφ". τὸ γὰρ "ὡς ἐνομίζετο" ἐπὶ τῶν ἐκ γαμικῆς συναφείας πικτομένων χώρων οὐκ ἔχει, τὸ δὲ διὰ μιᾶς ἀσαφοῦς τε καὶ ἑλλειποῦς φωνῆς πάσας τὰς φωνὰς ἐκείνας τὰς προδύλω καταγγελλούσας τὸν Χριστὸν ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου γεγεννημένον ἀνατρέπειν τῶν ἀτοπωτάτων ἐστὶ. πρὸς ἀναίρεσιν δὲ τῆς ματαίας αὐτῶν ἐπιχειρήσεως κεχρήμεθα λόγοις τοιοῦτοις· εἰ διὰ τὸ μὴ εἶπεῖν τὸν Χριστὸν ἐκ τῶν υἱὸν τῆς ἀνθρώπου οὐκ ἔστι διὰ τοῦτο τῆς ἀνθρώπου, ὄψλον ἄρα καὶ διὰ τὸ μὴ εἶπεῖν ἐκ τῶν υἱὸν τινος ἀνθρώπου. εἰ δὲ τινὸς ἀνθρώπου οὐκ ἔστιν υἱὸς ὁ Χριστός, ἔξ ἀνάγκης οὐδὲ υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. ἐπὶ δὲ, εἰ καθὼς περ υἱὸς τοῦ Ἥλι· ἐχρηματίσθη ὁ Ἰωσήφ κατὰ τὸν νόμον χωρὶς γαμικῆς συναφείας, τοῦ θεοῦ τοῦτω τῷ τρόπῳ βουληθέντος δοῦναι τὸν Ἰωσήφ υἱὸν τῷ Ἠλί, τί ἀτοπον οὕτως καὶ τὸν Χριστὸν δοῦναι υἱὸν τῷ Ἰωσήφ χωρὶς γαμικῆς συναφείας; τοῦτου γὰρ ἔνεκεν προσωκονόμησεν ἡ θεία χάρις τὴν παρθένον μνηστευθῆναι ἀνδρὶ δύο πατέρας ἐσχηκότα, ἕνα μὲν κατὰ φύσιν ἐκ γαμικῆς συναφείας, ἕνα δὲ κατὰ τὸν νόμον χωρὶς συναφείας. ἐν τῇ ἐκείνου γεννήσει προζωγραφουσα τοῦ Χριστοῦ τὴν γεννήσιν, τοῦ γεννηθέντος μὲν ἐκ πνεύματος ἁγίου υἱοῦ τῷ θεῷ, γεννηθέντος δὲ ἐκ τῆς γυναικὸς τοῦ Ἰωσήφ υἱοῦ τῷ Ἰωσήφ "πνεῦμα", φησὶν, "ἅγιον ἐπελευσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναιμι ὑψί-

2 cod. ἀλλήρρενος. 3 ed. τὸ ὄνομα || ed. τισιν οὖν || ματαίαν ed. μάτην λαγαμίην. 6 Luc. III, 23. 8 ed. ῥηθῆναι· χώρων || cod. ἑλλειποῦς. 11 cod. γεγεννημένον. 13 ed. ἐκ τῶν τὸν Χριστὸν. 14 υἱὸς ante τῆς in ed. || cod. οὐκ ἐστὶν· δεκτούτος τῆς ἄνω in margine || cod. ἄρα || Maranus ἀνθ. δηλονότι· ἄρα; Otto ἑλλωνότι, ἄρα. 15 Otto ἀνθρώπου; || ed. δὲ μὴ. 16 υἱὸς post Χριστός in ed. || υἱὸς post ἐστὶν in ed. 17 Ἥλι; sic codex hic et infra || Luc. III, 23. 19 ed. τὸ οὕτως. 20 δοῦναι ante καὶ in ed. || τὸν Χριστὸν om. ed. || τῷ Ἰωσήφ post συναφείας in ed. 21 cod. προσωκονόμησεν. 22 cod. ἔνεκεν καταπόσαν. 23 ἕνα] ed. ἕτερον. 25 Matth. I, 20. 27 Luc. I, 84 || cod. φησιν.

στον ἐπισκιάσει σοι. διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἄγιον,
κληθήσεται υἱὸς θεοῦ". ἀλλ' εἰ τὸ γεννώμενον ἐκ τῆς γυναικὸς
τοῦ Ἥλι υἱὸς ἐστὶ τοῦ Ἥλι κατὰ τὸν νόμον τοῦ θεοῦ, πολλῶν
μᾶλλον τὸ γεννώμενον ἐκ τῆς γυναικὸς τοῦ Ἰωσήφ κατὰ τὴν θεῖαν
5 εὐδοκίαν υἱὸς ἐστὶ τοῦ Ἰωσήφ χωρὶς γαμικῆς συναφείας.

III.

Ἐρώτησις. Εἰ οἱ εὐαγγελισταὶ Ματθαῖος καὶ Λουκᾶς τὸ
κατὰ σάρκα γενεαλογοῦντες τὸν κύριον, ὃ μὲν τὴν κατὰ φύσιν ὃ
δὲ τὴν κατὰ νόμον αὐτοῦ γενεαλογίαν συνέγραψε διὰ τὸ οὕτως τὰ
0 γένη τῶν Ἰουδαίων συνίστασθαι, πῶς ὁ μακάριος Λουκᾶς οὐ
δείκνυται τῷ Ματθαίῳ μαχόμενος, πλείονας τοὺς κατὰ νόμον τῶν
κατὰ φύσιν τοῦ Χριστοῦ γεννήτορας διὰ τοῦ εὐαγγελίου τοῦ οἰ-
κειοῦ ἐκθέμενος, τούναντίον παρ' αὐτοῦ γραφῆναι ὀφείλοντος,
ἐπειδὴ ἤσσανας τοὺς κατὰ νόμον τῶν κατὰ φύσιν πατέρων ἀνάγκη
5 λογιζέσθαι; ἐνδέχεται γὰρ κατὰ νόμον γενέσθαι πατέρα, ἅπαξ τοῦ
κατὰ φύσιν πατρὸς τῶν παῖδα γεννήσαντος. πῶς οὖν, καθάπερ
ἔφη, παρὰ τοῖς εὐαγγελισταῖς ἡ τάξις ἀντέστραπται καὶ ὁ Λου-
κᾶς, ὁ ἴσους μᾶλλον δὲ ἤσσανας τοὺς κατὰ νόμον τῶν κατὰ φύσιν
ὀφείλων τοῦ Χριστοῦ ὀνομάζειν γεννήτορας, πλείονας ὀνομάζων
10 εὐρίσκεται; εἰ δὲ ἐν τῇ γενεαλογίᾳ ἑαυτοῖς καὶ ἀλλήλοις μαχό-
μενα λέγουσι, πῶς ἐν τοῖς λοιποῖς περὶ τοῦ σωτῆρος διδάγματα
τὸ ἀξιώπιστον κεκτῆσθαι δύνανται, ἐκ προοιμίων πρὸς ἀντίρρησιν
κινουντες τὸν μετὰ λόγου τῇ ἡμετέρᾳ θρησκείᾳ προστεθῆναι
βουλόμενον;

15 Ἀπόκρισις. Ἐν τῇ κατὰ Λουκᾶν γενεαλογίᾳ ὁ Ἥλι μόνος

1 ed. ἄγιον τῷ κυρίῳ. 2 cod. ἀλλί. 3 πολλῶν] ed. πολὺ. 4 τὸ γεννώμενον
deest in ed. 6 ed. ρλα'. 7 ed. τε καὶ. 8 cod. κατασάρκα. 9 cod. κα-
τανόμον; item deinceps; κατὰ σάρκα ed. Langus autem in interpretando erro-
rem vidit. 10 γένη] ed. κατὰ. 12 cod. καταφύσον; item deinceps; κατὰ ἕσιον ed.
Langus in interpretando secundum naturam scripsit || ed. τοῦ οἰκειοῦ
εὐαγγελίου. 13 cod. παρὰ τοῦ || ed. ὀφείλοντας. 14 cod. κατανόμων, ed. κατὰ
ἕσιον. 15 λογιζέσθαι] ed. ἀναλογιζέσθαι ἀνάγκη || γενέσθαι ante κατὰ in ed. || ἅπαξ
deest in ed. 16 τὸν] ed. τοῦ. 17 cod. τάξις ut Maranus supplevit. 18 ed.
ἴσσανας. 19 ed. τοὺς τοῦ. 22 ed. δυνήσονται. 25 ed. Ἐν τῇ γενεαλογίᾳ τῇ κατὰ etc.

ἐστὶ πατήρ τοῦ Ἰωσήφ κατὰ τὸν νόμον· ἀπὸ δὲ τοῦ Ἡλὶ ἕως τοῦ Νάθαν πάντες οἱ ὑποτεταγμένοι κατὰ φύσιν εἰσὶν υἱοὶ τῶν προτεταγμένων, τῶν διὰ τὴν στήθιν, ἣν ἔχει ὁ Ἡλὶ πρὸς τὸν Ἰωσήφ, πάππων καὶ προπάππων λογιζομένων, τοῦ Ἰωσήφ μὲν μόνου κατὰ τὸν νόμον, τῶν λοιπῶν δὲ πάντων κατὰ φύσιν. τούτου δὲ οὕτως νοουμένου, ἀναρθεῖται πᾶσα ἡ τῶν εὐαγγελιστῶν ἐπὶ τῇ ἀντιλογία διαβολῇ, ἣ ἐκ τῆς παρανοίας τῶν ἐκείνων φωνῶν νομιθεῖσα τοῖς παρανοήσασιν.

II'.

Ἐρώτησις. Εἰ κατὰ τὸν μωσαϊκὸν νόμον ὁ ἀδελφὸς τοῦ τελευτήσαντος ἄκαδος τὴν γυναῖκα τοῦ μετῆλλαχότος λαμβάνων ἐπαυλοποιεῖ ἐξ αὐτῆς, κατὰ φύσιν μὲν ἑαυτῷ, κατὰ νόμον δὲ τῷ ἀδελφῷ, ἄρα, εἰ συνέβη τὸν περιόντα ἀδελφὸν ἔχειν γαμετὴν, σὺν ταύτῃ καὶ τὴν τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφοῦ γαμετὴν εἰς γυναῖκα ἐλάμβανε; καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον; εἰ δὲ ἡ τοιαύτη καὶ στείρα ἐτίγχανε, πῶς πρὸς τῷ ἀτόπῳ καὶ τῷ ἀνωφελεῖ ὁ γάμος οὐκ ἐπίγμετο καὶ τοῦ νόμου τὸ πρόσταγμα πανταχόθεν ἐδείκνυτο ἄτοπον, τοῦ τελευτήσαντος οὐ λαμβάνοντος τὸ διὰ παιδοποιίας μνημόσυνον; τί δὲ καὶ τῷ ἀποθανόντι προσεγένετο ὄφελος; τὸ διὰ παιδοποιίας ἑτέρου ἐκεῖνον μετὰ τέλος πατέρα ἄλλοτρίας γονῆς ὀνομάζεσθαι;

Ἀπόκρισις. Τοῦ νόμου μὴ κωλύοντος τοὺς Ἰσραηλίτας γυναῖκα ἐπὶ γυναῖκα λαβεῖν εἰ βούλοιντο, οὐ μόνον συγγενίδα, ἀλλὰ καὶ αἰχμαλωτίδα καὶ παλλακίδα, οὐδὲν ἄρα ἄτοπον ἀνακύπτει ἐκ τοῦ γυναῖκα ἐπὶ γυναῖκα λαβεῖν τὸν ἀδελφὸν τοῦ τελευτήσαντος, τοῦ νόμου μὴ παρακουομένου· πᾶσα γὰρ ἀτοπία ἐπὶ τῇ παρακοῇ τοῦ νόμου ὑφίσταται. κἂν συμβαίῃ δὲ στείραν τὴν γυ-

3 ed. ὑποτεταγμένων. Maranus ὑπερτεταγμένων. 4 καὶ προπάππων desunt in ed. || καταλογιζομένων ed. 5 cod. μόνου ut Syllb supplevit. 7 ἢ om. cod. || cod. παρανοίας. 9 ed. ρλζ'. 10 Deuter. XXV, 5-6. 15 ed. πῶς τοῦτο. 17 cod. ἐπαίγμετο. 19 ed. προστίναται τὸ. 22 ed. κωλύσαντος. 23 ἐπὶ γυναῖκα desunt in ed. || αἰχμαλωτίδα ed. 24 ἀνακύπτει ed. οὐδὲ βλάπτει. 25 ed. ἐπὶ γυναικὶ || τὸν spatium vac. in ed. | ed. τετελευτηκότος. 26 παρακουομένου ed. καταλυομένου. 27 παρακοῇ ed. παραβίαι || post δὲ spatium vac. in ed. Maranus conii. στείραν γυναῖκα, cod. στείραν τὴν γυναῖκα habet.

ναίκα ὑπάρχειν, ἀλλ' ἀδύνατον τοῦτο τῷ ἀνδρὶ καὶ τῇ γυναικί, τῷ
 δὲ ἀδύνατον οὐκ ἔστι δίκαιον παρῖδειν τὸν νόμον. ἐπέθη δὲ ὁ νό-
 μος οὗτος, ἵνα ὢν ἀφείλετο ὁ θάνατος τὸν τετελευτηκότα, τουτέστι
 τῆς τε πατρότητος καὶ τοῦ κληρονόμου, ταῦτα παράσχη αὐτῷ τῇ
 5 τοῦ νόμου προνοίᾳ· εἰ γὰρ μνημοσύνης ἕνεκεν κληρονόμου ἐπὶ τὸν
 γάμον οἱ ἄνθρωποι ἔρχονται, δῆλον ὅτι ᾧ τρόπῳ βουληθεῖη θεὸς
 ταῦτα παρασχεῖν ἀνθρώπῳ, ἀνωφελές οὐ γίνεται τὸ πρᾶγμα. πρόσεστι
 δὲ τούτῳ τῷ νόμῳ καὶ ἕτερόν τι ὠφέλιμον, ἵνα ταύτῃ τῇ ἐπιγα-
 μία ὁ κληρὸς μεῖνῃ ἐν τῇ αὐτῇ φυλῇ καὶ μὴ μεταβῆ εἰς ἕτεραν
 10 φυλῆν. καὶ ἐπειδὴ ἅπασι συναφθεῖσα ἡ γυνὴ τῷ πρώτῳ ἀνδρὶ ἐν
 σῶμα γέγονε, διὰ τοῦτο οὐ γίνεται πατὴρ ἄλλοτρίας γονῆς ὁ τε-
 λευτήσας, ἀλλὰ τοῦ ἐκ τοῦ ἰδίου σώματος τιχτομένου· ὥσπερ γὰρ
 ὁ τιχτόμενος ἐκ τῆς τοιαύτης συναφείας υἱὸς ὀνομάζεται τοῦ τε-
 λευτήσαντος, οὕτω καὶ ἡ γυνὴ ἐκείνου ὀνομάζεται γυνή.

15 15.

Ἐρώτησις. Εἰ ὁ προλεχθεὶς νόμος πρὸ τῶν χρόνων τοῦ
 Δαυὶδ τοῖς Ἰσραηλῖταις ἐντέταλται, πῶς ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος
 τῶν κατὰ φύσιν πατέρων πρὸ τοῦ Δαυὶδ καὶ μετὰ τὸν Δαυὶδ
 ἐπίσης ἐμνημόνευσεν, ὁ δὲ Λουκᾶς πρὸ μὲν τοῦ Δαυὶδ τῶν κατὰ
 20 φύσιν, μετὰ δὲ τὸν Δαυὶδ τῶν κατὰ νόμον πατέρων τοῦ Χριστοῦ
 τὴν μνήμην πεποίηται; καὶ εἰ τὰ ὀνόματα τῶν κατὰ φύσιν καὶ
 κατὰ νόμον πατέρων ἀπαρалаίπτως μετὰ τὴν μετοικεσίαν Βαβυ-
 λῶνος ἐν θεαῖς γραφαῖς οὐχ εὐρίσκεται, ἀλλὰ κατὰ ἀπόφασιν
 γέγραπται, πῶς τὰ κατὰ ἀπόφασιν γραφέντα ὑπὸ τῶν ἀκριβεστε-
 25 ρων πιστευθῆναι ἰσχύουσιν;

Ἀπόκρισις. Καὶ ὁ Λουκᾶς τῶν κατὰ φύσιν πατέρων τοῦ

1 cod. ἀλλ' ἀδύνατον || ed. τοῦτο . . . αἰ, cod. τοῦτο τῷ ἀνδρὶ καὶ. 2 δίκαιον deest
 in ed. 3 ὢν] cod. ὢν || cod. τετελευτηκότα 5 κληρονόμου] ed. καὶ κληρονομίας πρὸς
 τὸν. 6 post ᾧ spatium vac. in ed. || cod. τρόπῳ] deest in ed. Langus et
 Nyiburgius τινι ἐν τρόπῳ addunt || βουληθεῖη] ed. παρακληθεῖη. 7 ed. ἀνθρώ-
 ποις || cod. πρόσεστι. 9 κληρὸς] ed. κληρονόμος. 10 ed. τῷ ἀνδρὶ τῷ πρώτῳ.
 12 ed. ἰδίου αὐτοῦ. 13 υἱὸς om. ed. 15 ed. ρηγ'. 17 cod. ἐντέταλτο || Matth.
 I, 1-17. 19 cod. ἐπίσης; deest in ed. || Luc. I, 5-35. 20 cod. νόμων || τοῦ Χρι-
 στοῦ om. ed. 22 ed. μετοίχθην. 23 ἐν ταῖς Otto. 24 cod. γέγραπται πῶς
 τὰ κατὰ ἀπόφασιν in margine. 25 πιστευθῆναι: codex; post ἀκριβεστέρων spatium
 vac. in ed. Langus ἀποδεχθῆναι add.

Ἡλί ἐμνήσθη, τῶν τε πρὸ τοῦ Δαυὶδ καὶ τῶν μετὰ τὸν Δαυὶδ· ὁ δὲ Ἡλί μόνος ἦν κατὰ νόμον πατὴρ τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ διὰ τὴν κατὰ νόμον υἰότητα ἕως τοῦ Νάθαν κατὰ τὴν σχέσιν ἀναγομένου. τὸ δὲ τὸν δεσπότην Χριστὸν ὀνομασθῆναι υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ ὄνομα πατέρας ἐσηγήσατο, τὸν μὲν κατὰ φύσιν τὸν δὲ κατὰ νόμον, ἢ θεία χάρις ὠκονόμησεν, ἵνα, ὅταν ἀκούωμεν τὸν Χριστὸν υἱὸν μὲν ὄντα τοῦ Ἰωσήφ, μὴ γεννηθέντα δὲ ἐξ αὐτοῦ, μὴ ξενισθῶμεν ὡσπερ γὰρ αὐτὸς ὁ Ἰωσήφ υἱὸς μὲν ἐκλήθη τοῦ Ἡλί, μὴ γεννηθεὶς δὲ ἐξ αὐτοῦ, ὅτι τῷ θείῳ νόμῳ οὕτως ἔδοξεν ἐκ τῆς γυναικὸς τοῦ Ἡλί δοῦναι υἱὸν τῷ Ἡλί, οὕτως ἔδοξε τῷ θεῷ ἐκ τῆς γυναικὸς τοῦ Ἰωσήφ δοῦναι υἱὸν τῷ Ἰωσήφ μὴ γεννηθέντα κατὰ φύσιν ἐξ αὐτοῦ. "Ἰωσήφ", φησὶν, "υἱὸς Δαυὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκά σου". τὸ γὰρ κ τῆς γυναικὸς τινος χωρὶς πορνείας πικτόμενον υἱὸς ἐστὶν ἐξ ἀνάγκης τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς γυναικὸς, ὃ τρόπῳ βούλεται δοῦναι ὁ θεὸς υἱὸν τῷ ἀνδρὶ, ἢ διὰ συνάφειαν ἢ χωρὶς συναφείας. οὐκ ἀποφάσει δὲ χρώμενοι οἱ εὐαγγελισταὶ τὴν ἐκδεσιν ἐποίησαντο τῶν ἐν ταῖς γενεαλογίαις ὀνομασθέντων, ἀλλὰ ταῖς ἐγγράφοις ἱστορίαις. Ἑβραῖοι γὰρ ἦσαν ἐξ Ἑβραίων οἱ τὰς γενεαλογίας συγγραψάμενοι ἅγιοι εὐαγγελισταί. παρ' οἷς πολλή τις ἦν ἡ σπουδὴ τοῦ ἐγγράφως ἔχειν τῆς βασιλικῆς τε καὶ ἱερατικῆς φυλῆς τὴν γενεαλογίαν. ἀμέλει μετὰ τὴν ἐκ Βαβυλῶνος ἐπάνοδον ὁ Ἑσδρας οὖς οὐχ εὔρεν ἐν τῷ τῶν ἱσραῆλων καταλόγῳ γενεαλογουμένους, τούτους ἐξέβαλεν ἀπὸ τῆς ἱερατικῆς λειτουργίας, καὶ τοῦτο δεῖκνυται ἐκ τῆς βίβλου τῶν Παραλειπομένων.

IE.

Ἐρώτησις. Ἐπειδὴ ὁ Ἡσαίας εἰς τὸν δεσπότην Χριστὸν προφητεύων φησὶ "τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται", ἐπὶ δυσδίη-

2 ed. τὸν νόμον. 8 ed. τὴν αὐτὴν σχέσιν. 5 ed. κατὰ νόμον τὸν δὲ κατὰ φύσιν. 7 ed. κατὰ φύσιν ἐξ αὐτοῦ. 12 Matth. I, 20 || cod. φησιν. 18 τῆς om. ed. 14 καὶ om. cod. 15 ed. ὁ θεὸς δοῦναι. 16 συναφείαν ed. συναφείας. 20 cod. παροῖς || ἢ om. ed. 21 cod. ἱερατικῆς ut Sylburgius coniecit: ἱσραηλιτικῆς ed. 22 Esdr. I, V, 86-40. 26 ed. ἔ". 27 Esaias LIII, 8 || cod. Χριστὸν ut corr. Sylburgius; κύριον ed.

γήτου ἄρα ἢ ἀδιήγητου λέγει, καὶ ἐπὶ τῆς θεότητος ἢ ἐπὶ τῆς σαρκὸς ταύτην ἐκληπτέον τὴν δόξαν;

Ἄποκρισις. Ἡ μὲν κατὰ σάρκα γέννησις τοῦ Χριστοῦ γενεαλογεῖται καὶ ὁ τρόπος ταύτης ἐν γραφικῇ διαθέσει κατήγγελλται, καθάπερ ἤδη προσείπαμεν, ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ ἐκ τῆς ἁγίας 5 θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· ἡ δὲ κατὰ τὴν θεότητα αὐτοῦ γέννησις ἐστὶν ἀγενεαλόγητος. ἐμφαίνει οὖν ἡ προφητικὴ ῥήσις τὸ ἀδιήγητον, οὐ τὸ δυσδιήγητον τῆς γεννήσεως.

17'.

Ἐρωτήσεις. Εἰ τὴν ἀρχαίαν μὲν λατρείαν ἀνείλεν ὁ θεός, 0 ὡς αὐτῇ μὴ ἀρεσκόμενος, τὴν δὲ τῶν χριστιανῶν ὡς ἀρεστὴν αὐτῷ ἀντείσχησεν, οἱ δὲ ὀρθόδοξοι μόνοι θεῷ ἀρέσκοντες Ἑλλήνων τε καὶ Ἰουδαίων καὶ πάντων αἰρετικῶν κατὰ τὸν ἀριθμὸν ὑπάρχουσι ἤσσανες, τίς ἢ ἀπόδειξις τοῦ μὴ κατὰ πτωχείαν 5 δυνάμεως τοῦ ταύτην ἀντ' ἐκείνης ἐλομένου λατρείαν τὴν πλάνην μῆνεῖν ἀνεκρίψωτον, πῶς δὲ οὐκ ἀνωφελεῖς ἢ ἐκείνης κατάλοιποι, πλάνης ἐτέρας κατεχούσης τὸν κόσμον;

Ἄποκρισις. Τοῦ δεσπότη τοῦ θεοῦ λατρείαν λατρείας ἀντε- 11 σάγειν διὰ τῆς παλαιᾶς διαθηκῆς προωρισμένου, εἰ μὴ ἀντείσχησεν ταύτην ἐκείνης, ἐνῆν τότε μόνον ἐπὶ πτωχεῖα δυνάμεως διαβάλλειν τὸν θεόν, ὡς προορισμένον τὰ ὑπὲρ δύναναι· νῦν δὲ ταύτην ἀντ' ἐκείνης εἰσαγαγὼν, πρῶτον μὲν κηρυττομένην λόγοις θείαις δυνάμεσι μαρτυρουμένοις ἀνείλεν Ἰουδαϊσμόν τε καὶ ἑλληνισμόν, ὕστερον δὲ 16 ἔργοις θείαις ὡσαύτως δυνάμεσι γινομένοις πάσης τῆς ἐν ἀνθρώποις

1 λέγει] ed. τῆς γενεᾶς || cod. καὶ εἰ ἐπὶ || ἐπὶ post. deest in ed. δόξαν] ed. λείν. 2 cod. κατασάρκα. 4 ed. καταγγέλλεται. 5 καθάπερ ἤδη προσείπαμεν desunt in ed || post πνεύματος ed. γὰρ habent 6 ἀειπαρθένου] ed. τῆς παρθένου. 7 post ἀγενεαλόγητος ed. διὸ καὶ ἀδιήγητος habent. 8 cod. οὐ cum Marano; ἢ ed. 9 ed. α'. 11 ed. αὐτῇ. 12 ed. οἱ μόνοι || cod. ἀντείσχησεν || ed. τῶν Ἑλλήνων. 13 ed. τῶν αἰρετικῶν, οὐκ ἴσοι τὸν ἀριθμὸν συγγίνουσι, ἀλλ' ἤσσανες. 15 cod. ἀντείσχησεν; item deinceps || λατρείαν om. cod. 16 ed. τῆς λατρείας λύσις. 17 ἐτέρας] ed. ἐτι πολλῆς. 18 Τοῦ δεσπότη-προορισμένου] ed. Τὴν ἀρχαίαν τοῦ θεοῦ λατρείαν ἴσσαντες, τὴν νῦν δὲ ἀντείσχησεν διὰ τῆς παλαιᾶς διαθηκῆς προθεμένου vel προσειμένου || προορισμένου scripsi, προωρισμένου cod. 20 ed. ἀντ' ἐκείνης || ἐνῆν usque ad νῦν δὲ desunt in ed. 21 cod. προορισμένου || cod. ὑπερόννησεν. 22 εἰσαγαγὼν] ed. ἐντείσχησεν. 23 cod. θείαις || μαρτυρουμένοις usque ad δυνάμει desunt in cod.

τε καὶ ἀπίστοι πλάνης ποιεῖ τὴν ἐπιζῶσιν, σὺν ταύτῃ δὲ καὶ πάντων τῶν ἐν τῷ κόσμῳ κακῶν. τὸ δὲ κατὰ τὴν λατρείαν, διδασκαλίαν πιστεῶς τε καὶ πολιτείας, εἰ μὴ πάντες οἱ θεζόμενοι τὴν λατρείαν τὴν αὐτὴν ὄψαν περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων ἔσχον καὶ ἔχουσι, ἀλλ' οἱ μὲν ὀρθῶς, οἱ δὲ οὐκ ὀρθῶς, τοῦτο οὐκ ἔστι κατηγορήμα τοῦ θεοῦ ἐπὶ πωχεῖα δυνάμεως, τὸ ἐκείνους ἐκ τῆς οἰκείας ἀμαθείας ἢ ἐτέρας ἀσθενείας ὀρθῶς μὴ νοεῖν τὰ ὑπ' αὐτῶν πιστευόμενα, ἀλλὰ τῆς ἐκείνων ἀμαθείας. εἴρηται δὲ ἐν τῇ εἰσαγομένῃ λατρείᾳ περὶ τῆς τῶν ὀρθοδόξων ὀλιγότητος. ποτὲ μὲν "πολλοὶ μὲν" φησί "κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί", ποτὲ δὲ "ὅτι στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν". ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν αἰρέσεων, ἃς ὁ κύριος ἐν ταῖς ἑαυτοῦ παραβολαῖς ζιζάνια καὶ σακρούς ἰχθύας ὠνόμασεν. εἰ τοίνυν μηδὲν ἐφευσμένον ἔστιν ἐν τῇ τῶν χριστιανῶν λατρείᾳ, ἀλλὰ τῇ τῶν πραγμάτων μαρτυρίᾳ * ἐκ τῶν προλαβόντων πεπιστευμένα ἔχουσα τὰ μέλλοντα, οὐδαμῶς ἄρα ὑπολείπεται πρόφασις ἢ τοῦ διαβάλλειν τὸν θεὸν ἐπὶ πωχεῖα δυνάμεως, ἢ τοῦ ἀνωφελεῖ λέγειν τὴν λατρείαν, λατρείας ἀντεισαγομένην, νῦν μὲν λυτικὴν οὖσαν ἰουδαϊσμοῦ τε καὶ ἑλληνισμοῦ, ὕστερον δὲ καὶ τῶν αἰρέσεων.

ΙΖ.

Ἐρώτησις. Εἰ τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, οἷον πολέμων τροπικα, λοιμῶν ἐφόδους, τῶν τεμενῶν τὰς λύσεις, προεῖρήχασαι προφηταὶ καὶ ἀπόστολοι, προεῖπον δὲ καὶ παρ' Ἑλλήσι διὰ χρησμῶν λόγοι, πόθεν οἱ τούτων κρείττους γνωρίζονται, ἀπαξ παρ' ἐκπότερου μέρους τῆς τῶν ἐσομένων γεγεννημένης προρρήσεως;

1 cod. συντατή, δι. 2 ed. κακῶν αἰρέσεων ἀνάθε τὴν λατρείαν * πιστεῶς. 3 πολιτείας] ed. ποιήσεως. 4 ἔσχον] ed. τυροῦσι. 5 οἱ] ed. ἄλλοι || cod. κατηγορήμα ut Sylburgius coniecit; κατηγορήμα ed. 6 cod. ἐπιπωχεῖα. 7 ὑπ'] cod. ὑπο. 9 φησί om. ed. 10 Matth. XX, 16. XXII, 14 || ὅτι] cod. τί || Matth. VII, 14. 12 οἱ om. ed. 13 Matth. XIII, 30, 48 || ed. καλεῖ ἰχθύας. 14 ἄλλα] ed. οἱ. 15 τῇ] ed. ἢ || μαρτυρίᾳ] ed. μαρτορεῖ ἀλήθειαι. An μαρτυρίᾳ μαρτύρεται ἢ ἀλήθειαι; 16 ἔχουσα] ed. κοιούσα || ἢ om. ed. 18 ed. τὴν ἀντὶ λατρείας λατρείαν εἰσαγομένην τὴν νῦν etc. 20 ed. β'. 22 ed. τρόπ. ἐχθρῶν ἐφοδοὶ καὶ πόλεων ἀναρίσεις διὰ τῶν ἐπιθεμένων αὐταῖς προεῖρήχασαι. 23 cod. παρ' ἄλλοι || διὰ om. ed. || χρησμῶν λόγοι] Symb. χρησμολογία. 24 ed. γνωρίζονται τῶν ἐσθῶν || ἀπαξ deest in ed. || cod. ἐκπότερου.

Ἄποκρισις. Τοῦ αὐτοῦ θεοῦ ἐστὶ τῶτα πάντα, καὶ ἡ πρόρρησις τῶν λόγων καὶ ἡ ἔκβασις τῶν ἔργων, τοῦ καὶ διὰ τῶν προφητῶν τε καὶ ἀποστόλων προμηνύσαντος ἃ ἔμελλε ποιεῖν. ὡσαύτως δὲ καὶ διὰ τῶν ἔξωθεν τῆς εὐσεβείας αὐτὸς προεμήνυεν ἃ ἔμελλε ποιεῖν· ὡσπερ γὰρ διὰ τοῦ μάντεως Βαλαάμ τὸν μὲν Ἰσραὴλ εὐλόγησε, τοὺς δ' ἐχθρούς αὐτοῦ κατηράσατο, ἐκάτερα δὲ ποιήσας διὰ τῆς προμηνύσεως τῶν ἐσομένων, ὡσαύτως δὲ καὶ διὰ μαντείας τῷ Ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ Βαβυλῶνος τὴν ἄλωσιν τῆς Ἱερουσαλήμ προεμήνυσσε, καθὰ φησὶν ὁ προφήτης Ἰεζεκιὴλ—
 1 "καὶ στήσεται βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν ὁδόν, ἐπ' ἀρχῆς τῶν δύο ὁδῶν, τοῦ μντεύεσθαι μαντεῖαν καὶ τοῦ ἀναβρᾶσαι ῥάβδον καὶ τοῦ ἐπερωτῆσαι ἐν τοῖς γλυπτοῖς καὶ ἠπατοσκοπήσασθαι ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· καὶ ἐγένετο μαντεῖον ἐν Ἱερουσαλήμ" καὶ τὰ ἐξῆς—, οὕτω καὶ διὰ τῶν παρ' Ἑλλήσι μάντεων,
 5 ὅσα διὰ τῶν ἔργων ἐδέξατο τὴν ἔκβασιν, αὐτὸς προεμήνυσσε. διαφορὰ δὲ τῶν προφητῶν καὶ τῶν μάντεων πολλή, πρῶτον μὲν ὅτι θεὸν οὐ τῷ ὀνόματι προσφῆτευσαν οἱ προφῆται καὶ οἱ ἀπόστολοι, τούτου ἐσχῆκασιν τὴν γνῶσιν καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν λατρείαν· καὶ πάντα ὅσα περὶ τε τῆς τῶν ἑλληνικῶν θεῶν τε καὶ μαντείων
 10 καθαιρέσεως καὶ τῆς τῶν χριστιανικῶν πραγμάτων συστάσεως προεῖπον οἱ προφῆται, τὴν ἔκβασιν ἐδέξατο· ἔπειτα δέ, ὅτι οὐδὲν ὦν προεῖπον οἱ μάντιες, ἢ κατὰ τοῦ τῆς ἀληθείας θεοῦ καὶ τῶν σεβομένων αὐτόν, ἢ ὑπὲρ τῆς συστάσεως τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, τὴν ἔκβασιν ἐδέξατο. καὶ τούτων μάρτυς ἡ τῶν Ἀσσυρίων ἀναίρεσις, οἳ ἀπὸ τῆς οἰκείας μαντείας ὀρμώμενοι ἔλεγον "μὴ ἄνευ κυρίου ἀνέβην ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην τοῦ ἐρημῶσαι αὐτήν;

1 ed. πάντα ταῦτα. 3 cod. προμηνύσανσαντος. 4 ed. προεμήνυσεν.
 6 Num. XXIV || δ' om. cod. || ed. ἐκάτερον. 9 Ἱερουσαλήμ codex; Ἰσραὴλ ed.
 10 Ezech. XXI, 21, 22. 11 cod. ἐπ' ἀρχῆς || ὁδῶν om. ed. || μντεύεσθαι ed.
 12 τοῦ om. ed. || cod. ἠπατοσκοπήσεσθαι ut Langus conicit; ed. κατασκοπήσεσθαι.
 13 μαντεῖον om. ed. || ἐν ed. ἐπὶ. 14 διὰ τῶν παρ' Ἑλλήσι μάντεων ὅσα desunt in cod. 15 ἐδέξατο] cod. ἐδείξατο. || cod. ἃ αὐτὸς. 19 μαντείων] cod. μάντεων.
 21 cod. ἐδείξατο || ὅτι om. ed. 22 ἢ om. cod. 23 cod. ἐδείξατο. 24 cod. ἰσσυρίων.
 25 Reg. 4, XVIII, 25.

κύριός μοι εἶπεν ἀνάβηθι καὶ ἐργάσωσον αὐτήν, καὶ ἀναβάς παρὰ τὴν μαντείαν ἐργαώθη.

III.

Ἐρώτησις. Εἰ πάντες μὲν ἐν τῇ ἀνάστασει οἱ ἡμαρτηκότες κολάζονται, πλείον δὲ οἱ ἐργωκότες τὸ τοῦ θεοῦ θέλημα καὶ μὴ ποιήσαντες, τί τὸ κέρδος τοῦ χριστιανοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνοῦ, τοῦ βαπτισθέντος καὶ τοῦ μὴ βαπτισθέντος, τοῦ ὀρθοδόξου καὶ τοῦ μὴ ὀρθοδόξου;

Ἀπόκρισις. Εἰ κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον ὁ πιστὸς ὁ μὴ προνοῶν τῶν ἰδίων ἀρνησιθεὸς ἐστὶ καὶ τῶν ἀπίστων χειρῶν, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ μὴ σὺν τῇ γνώσει καὶ πίστει καὶ βαπτισματι καὶ τὸν τρόπον ἐπαγόμενος χαρακτηριστικὸν τῆς τοῦ Χριστοῦ μαθητείας, ἀλλὰ μόρφωσιν μὲν ἔχων εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἡρνημένος, χειρῶν ἐστὶ τῶν ἀπίστων· τοσοῦτον γὰρ χειρῶν ἐστὶ τῶν ἀπίστων, ὅσον χειρῶν ἐστὶ τὸ μετὰ γνώσεως ἀμαρτάνειν τοῦ ἀνευ γνώσεως, ὅσον τὸ ἀναπολόγητον ἀμάρτημα τοῦ ἀπολογίαν ἔχοντος ἀμαρτήματος.

IV.

Ἐρώτησις. Εἰ πάση δυνάμει ἔσπευσαν οἱ αἰρετικοὶ γινῶναι καὶ φυλάττειν τὴν τῶν δογμάτων ἀλήθειαν καὶ οὐκ ἴσχυσαν, πῶς οὐκ αἰδίων τὸ τούτους ὡς ἀποσφαλέντας τῆς ἀληθείας ὑποβάλλειν κολάσει;

Ἀπόκρισις. Τοσοῦτον οὐκ ἐζήτησαν οἱ αἰρετικοὶ πάση δυνάμει τὴν ἀλήθειαν, ὅσον καὶ ὑποδεικνυμένην αὐτοῖς ταύτην παρὰ τῶν αὐτῆν εὐρηκότων οὐκ ἀνέχονται δέξασθαι αὐτήν. καὶ εἰ μὲν ἀληθῆς αὕτη ἡ ἀπολογία, ἐχρῆν αὐτοὺς ἀλλήλοις συγγινώσκειν σφαλλομένοις, ὡς ἀσθενεῖα δυνάμεως καὶ οὐ πονηρία γνώμης τὰς αἰρέσεις συστησάμενοις, μαχομένας ἑαυταῖς τε καὶ τῇ ἀληθείᾳ.

2 ἐργαώθη, sic codex. 3 ed. γ'. 6 post ποιήσαντες; Clarom. et Reg. τι τὸ κολάζειν addunt. 9 Timoth. 1, V, 8. 10 ἀρνησιθεός sic codex; ἀρνησθεός vulgo. 11 ὅτι οὐκ ἐστὶν om. ed. || ὅ] cod. et Maranus; vulgo ὡς || ed. πίστι καὶ τῶ. 14 τοσοῦτον γὰρ] ed. οὕτως τοσοῦτον || χειρῶν ἐστὶ τῶν ἀπίστων ὅσον desunt in ed. 15 cod. χειρῶν ἐστὶ. 18 ed. δ'. 24 ὅσον] ed. ὅτι || ed. ἀποδεικνυμένη || ταύτην om. ed. 25 αὐτήν] ed. ταύτην || οὐκ ἀνέχονται] ed. οὐτε ἴσχυον (ἴσχυον Maranus) οὐτε ἠνέχοντο. 26 αὐτοὺς Maranus, αὐτοῖς cod. et ed. 28 cod. μαχομένας.

νῶν δὲ, καθὰ κατακρίνουσιν ἀλλήλους ἐπὶ τῷ ἄλλοτρίῳ τοῦ φρο-
νήματος, ὁῦλοι εἰσιν ὅτι ἐκ τῆς φιλοδοξίας ἢ ἀνυπαθείας τῶν αἵρε-
σιάρχων πᾶσαι αἱ αἵρέσεις τὰς ἀφορμὰς ἐσχῆκασιν τῆς συστάσεως
αὐτῶν· δι' ἣν αἰτίαν "λύκοι βαρεῖς" ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου ὀνομά-
5 σθησαν οἱ τῶν αἱρέσεων ἀρχηγοί. ὅτι δὲ ἀδύνατόν ἐστιν ἀποτυ-
χεῖν τῆς εὐρήσεως τῷ ἐν ὅλῃ καρδίᾳ τε καὶ δυνάμει ζητοῦντι
τὴν ἀλήθειαν, μαρτυρεῖ ὁ κύριος λέγων "πᾶς ὁ αἰτῶν λαμβά-
νει καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκε καὶ τῷ κρούοντι ἀνοίγεται".

K'.

10 Ἐρώτησις. Εἰ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῶν αἵρετικῶν δυνάμεις
ἐνεργοῦνται, οἷον νοσημάτων ἰάσεις καὶ πνευμάτων διωγμοὶ ἀκα-
θάρτων, καρπῶν γῆς τε φορὰ καὶ ἐλαίου ἀνάβλυσις, πῶς οὐκ
ἀνάγκη ἐκ τούτων ἐν τῇ πλάνῃ βεβαιωθῆναι ἐκείνους;

Ἀπόκρισις. "Ὡσπερ τὸ "ἀνέτειλε τὸν ἥλιον ἐπὶ πονηροῦς
15 καὶ ἀγαθοῦς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους" οὐκ ἔστι βε-
βαιωτικὸν πονηρῶν καὶ ἀδίκων ἐν τῇ πονηρίᾳ καὶ ἀδικίᾳ, ἀλλὰ
παρασκευαστικὸν εἰς δικαίαν τιμωρίαν, οὕτως οὐκ ἔστι βεβαιωτικὸν
τῶν αἵρετικῶν ἐν τῇ πλάνῃ τὸ ἐνεργεῖσθαι τινὰς ἐν αὐτοῖς δυνά-
μεις. εἰ γὰρ ἦν ἀπόδειξις καὶ σημεῖον εὐσεβείας τὸ ἐνεργεῖν ду-
νάμεις, οὐκ ἂν ὁ κύριος ἀδοκίμους τε καὶ ἀναξίους τῆς πρὸς αὐ-
τὸν οἰκειώσεως ἀπεφαινετο τοὺς εἰρηκότας· "κύριε, οὐ τῷ σῶ
ὀνόματι προεφητεύσαμεν καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν
καὶ τῷ σῶ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν";— λέγων πρὸς
αὐτούς "οὐδέποτε ἔγνω ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζό-
20 μενοι τὴν ἀνομίαν". ὁ γὰρ διδάξας ἡμᾶς ψωμίζειν καὶ ποτίζειν
ἐχθρὸν πεινῶντα καὶ διψῶντα, πολλῶν μᾶλλον αὐτὸς τὰ ὅμοια ὦν

1 cod. ἀλλήλας ἐπὶ τοῦ ἄλλοτρίου φρ. 2 τῆς om. ed. 4 Act. XX, 29.
5 ἀποτυχεῖν] ed. μὴ τυχεῖν. 6 ed. εὐρίσκεισ; || τῷ] cod. τῶν || ed. ἐπιζητοῦντι.
7 Matth. VII, 8. 8 ed. εὐρήσασιν. 9 ed. ε'. 12 καρπῶν et φορὰ desunt in
cod. || τε om. ed. 14 Matth. V, 45 || ed. ἀντιθέλλειν. 15 ed. βρέχων. 18 cod.
ἐνεργεῖσθαι] ed. ἐνεργεῖν. 21 cod. ἀπεφαινετο ut Sylburgius coniecit; ἀποφαινετα
libri || Matth. VII, 22, 23. 24 cod. ἀπεμοῦ. 25 ὁ γὰρ] ed. οὐκ εἶπον || ed.
ὡμᾶς || ed. ποτίζειν, codex στίζειν. 26 ἐχθρὸν] ed. τὸν || Rom. XII, 20 || πολλῶν
ed. πολὺ.

ἐδίδαξαν ἡμᾶς ποιεῖν, σωρεύων πῦρ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἀξίως τὸν ὄσιον τῆς χάριτος οὐκ ἐγνωκότων.

ΚΑ'.

Ἐρώτησις. Εἰ ἐν τοῖς ἀλγοῦσι καὶ ἰθρομένοις τὸ παθητὸν δεῖδεικνύται, τούτου δὲ οἱ ἁμαρτωλοὶ κάκεινον οἱ δίκαιοι ἐν τῇ κρίσει μετέχουσι, πῶς ἀληθεύει ὁ λέγων ἀπάθειαν μετὰ τὴν ἀνάστασιν τοῖς ἀνθρώποις κομίζεσθαι;

Ἀπόκρισις. Ἀπαθεῖς λεγόμεθα ἀναστάντες, ὅτι ἀφ' ὧν ἐσμὲν κατὰ φύσιν, τροπὴν οὐ δεχόμεθα, οὔτε εἰς τὰ ἀντικείμενα κατὰ τὸ ὄν καὶ μὴ ὄν, οὔτε εἰς τὰ ἐναντία κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον οἶον, ἐκ τῆς χαρᾶς οὐ τρεπόμεθα εἰς λύπην, οὔτε χαίρομεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀγαθοῦ, ποτὲ μὲν μᾶλλον, ποτὲ δὲ ἧττον. κἂν ἐπὶ μείζουσι μὲν ἀγαθοῖς μᾶλλον χαίρομεθα, ἐπ' ἐλάττοσι δὲ ἧττον. ἀλλὰ καὶ οὕτω κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν ἀγαθῶν μένει τὸ ποσὸν τῆς χαρᾶς ἄτρεπτον. καὶ τοῦτο μὲν ἐπὶ τῶν εἰς ζωὴν ἀνισταμένων ἐπὶ δὲ τῶν εἰς κρίσιν ἀνισταμένων ὁ αὐτὸς λόγος, ὅταν ἀπαλλάττωνται, ὥσπερ τοῦ θανάτου, οὕτω καὶ τῆς κρίσεως· κατὰ γὰρ τὸν ὄσιον, τῶν ἀνισταμένων οἱ μὲν εἰς ζωὴν οἱ δὲ εἰς κρίσιν ἀνίστανται.

ΚΒ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τροπῆς γνῶρισμα τὸ τὰ καλὰ καὶ τὰ φαῦλα λαμβάνειν εἰς ἔννοιαν, πῶς ἄτρεπτοι οἱ κολαζόμενοι καὶ τὴν τῶν δικαίων λογιζόμενοι ἄνεσιν, ἢ πάλιν οἱ ἐν ἀνέσει τυγχάνοντες καὶ τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἐνδυμούμενοι κόλασιν; τότε γὰρ ἐκάτερον πλείονα δίδωσι θιατέρῳ τὴν αἰσθησιν, ὅτε τῶν ἐναντίων ἢ παράθεσις δεῖκνύται.

Ἀπόκρισις. Εἰ τῶ μέλλοντι αἰῶνι τὸ ποσὸν τῆς αἰσθῆ-

1 τῶν] ed. αὐτῶν, Otto αὐτῶν τῶν. 8 ed. c'. 6 μετέχουσι deest in ed. 7 cod. τοὺς ἀνθρώπους ut Sylb. corr. Ed. τοὺς ἀνθρώπους post ἀπάθειαν. 8 ed. λίγην ἀναστρέφεται. 9 cod. ἀπὸν ἐσμὲν καταφύσιν. 11 ed. τὴν λύπην. 13 ed. μείζονος ἀγαθοῦ || ed. χαίρομεν || cod. ἐπὶ ἐλάττοσι, ed. ἐπὶ ἐλάττοσι. 17 οὕτω καὶ τῆς om. ed. 18 τὸν ὄσιον sic codex; post κατὰ γὰρ spat. trium quattuorve litterarum vacuum in C; κατὰ γὰρ θίτερῳ Stephanus ad calcem; aliae editiones καὶ γὰρ τῶν; codex Clarom. in textu κατὰ τέρατα γὰρ τῶν et ad marginem θίτερῳ || Matth. XXV, 46. Joh. V, 30. 20 ed. c'. 25 ed. ἐν θιατέρῳ δίδωσι πλείονα. 26 δεῖκνύται] ed. γίνεταί.

σεως τιμῆς τε καὶ τιμωρίας ἐν τῷ μέτρῳ κεῖται τιμῆς τε καὶ τιμωρίας, καὶ οὐκ ἐνδέχεται τῇ παραθέσει τῶν ἀντικειμένων δέξασθαι τὴν αἰσθησιν τὴν αὔτησιν ἢ τὴν μείωσιν ἄτρεπτα γὰρ τὰ ἐκεῖ πάντα, ὡσπερ κατὰ τὸ ποιόν, οὕτως καὶ κατὰ τὸ ποσόν.

5

ΚΓ.

Ἐρώτησις. Εἰ τὴν γῶσιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ παρὰ τοῦ θεοῦ σὺν τῷ εἶναι εἰλήφαμεν, πῶς οὐκ ἔστιν αἴτιος ἑκατέρου ὁ καὶ τὴν γῶσιν ἀμφοτέρων καὶ δύναμιν ἐγκαταβεβλημένος τῇ φύσει πρὸς τὴν ἐκείνων ἐκπλήρωσιν;

10

Ἀπόκρισις. Οὐ μόνον τοῦ εἶναι ἡμᾶς καὶ τοῦ γινώσκειν τε καὶ πράττειν τὸ καλὸν καὶ μὴ πράττειν τὸ κακὸν δέδωκεν ἡμῖν τὴν δύναμιν ὁ θεός, ἀλλὰ καὶ τὸ αὐθαίρετον ἡμῶν ἐχαρίσατο καὶ τοῦ κατὰ προτίμησιν αἰρεῖσθαι τῶν γινωσκομένων τὸ δοκοῦν κατέστησεν ἡμᾶς κυρίους. καὶ τὸ ἀγαθὸς ἡμᾶς εἶναι ἢ κακοῦς οὐκ

15

ἐν τῇ γνώσει ἔθηκε τῶν γινωσκομένων, ἀλλ' ἐν τῇ αἰρέσει τῶν αἰρουμένων. οὐκ ἄρα οὖν ὁ θεός αἴτιος τοῦ εἶναι ἡμᾶς ἀγαθούς ἢ κακοῦς, ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἡμῶν ὡσπερ γὰρ ὁ ὄρων γυναῖκα πόρνην καὶ γινώσκων ταύτην εἶναι πόρνην οὐκ ἔστι πόρνος ἀπὸ τῆς γνώσεως, ἀλλ' ὅταν ἡ γνώσις ἐξυπνίσῃ τὸ τῆς ἐπιθυμίας

20

πάθος, οὐδ' οὕτω πόρνος ἐστίν, ἀλλ' ὅταν συγκατατίθεται τῷ πάθει ἡ προαίρεσις, τότε ἐστὶ πόρνος ἢ κατὰ τὴν πρᾶξιν ἢ κατὰ τὴν διάθεσιν, οὕτω καὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ κακῶν ἀνθρώπων οὐχ ἡ γνώσις ἐστὶν αἴτια τοῦ ἀγαθοῦς αὐτοῦς εἶναι ἢ κακοῦς, ἀλλ' ἡ προαίρεσις ἢ κατὰ προτίμησιν τὸ δοκοῦν αἰρησαμένη.

25

ΚΔ.

Ἐρώτησις. Εἰ τὰ προλεχθέντα δέδωκεν ὁ θεός, στεφανοῖ δὲ καὶ κολάζει πρὸς τὴν πρᾶξιν τῶν ἀνθρώπων ἕκαστον, πῶς δικαίως ποιεῖ τὰ ἀμφότερα, ἑκάτερα παρ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἔχοντος;

8 cod. δεῖξασθαι. 5 ed. ἡ. 7 σὺν τῷ] ed. καὶ τοῦ. 10 τοῦ.. τοῦ] cod. τὸ.. τὸ. 11 μὴ πράττειν deest in ed. 13 cod. κατὰπροτίμησιν. 16 οὖν om. ed. || θεός ἐστιν ed. 17 cod. ἀλλῆ; item deinceps || ἡμῶν om. ed. 19 ed. ἀλλ' οὔτε εἰ ἡ γνώσις ἐξυπνίσαι. 20 ed. ἐστίν ἐάν δὲ συγκατατίθῃται. 23 cod. ἐστίν. Otto τότ' ἐστὶ || cod. αἴτιος || ἢ] cod. ἡ. 24 ἢ om. ed. 25 ed. θ'. 28 ποιῆ τῷ] ed. ποιῆται || cod. ἐκάτε τερα.

Ἄποκρίσις. Τὸ ἡμεῖς καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν ἀλλήλων διαφέρει. ἡμεῖς μὲν ἄρρενες καὶ θήλειαι ἴσμεν, ἐφ' ἡμῖν δὲ τὸ εἶναι σώφρονας ἢ πόρνους. στεφανούμεθα οὖν ἢ κολαζόμεθα διὰ τὸ ἐφ' ἡμῖν ἐφ' ἃ γὰρ ἡ προαίρεσις ἡμῶν ἄγει ἡμᾶς, δι' αὐτὰ στεφανούμεθα ἢ κολαζόμεθα· ἅς γὰρ πρὸς τὸ πράττειν δέδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς δυνάμεις, ταῦτασ' ὑπέταξε τῇ ἐξουσίᾳ τῆς προαιρέσεως, καὶ πρὸς τὴν προαίρεσιν ἔχει ὁ θεὸς τὴν δίκην, κυβερνητικὴν οὖσαν τῶν ἐν ἡμῖν προαιρετικῶν δυνάμεων, καὶ οὐ πρὸς τὴν φύσιν. ἐλάβομεν δὲ παρὰ τοῦ θεοῦ τὸ πράττειν καὶ τοῦ μὴ πράττειν τὴν ἐξουσίαν, πράττειν μὲν τὰ δίκαια, μὴ πράττειν δὲ τὰ ἄδικοι. ὅταν οὖν οὕτω πράττωμεν καὶ μὴ πράττωμεν, δικαίως στεφανούμεθα· μεταπιθέμενοι δὲ τὸ πράττειν καὶ τὸ μὴ πράττειν εἰς τὸ ἀντικείμενον, δικαίως κολαζόμεθα.

ΚΕ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὰ σωματικώτερον περὶ τοῦ θεῶν παρὰ τῶν ποιητῶν καὶ περὶ τοῦ θεοῦ παρὰ τῶν προφητῶν εἰρημένα κατὰ ἀλληγορίαν ἑτέραν ἔχει τὴν νόησιν, πῶς οὐ μῦθος ἀμφοτέρωθεν δείκνυται;

Ἄποκρίσις. Τὰ ἀλληγορικῶς παρὰ τῶν προφητῶν περὶ τοῦ θεοῦ λεγθέντα κατὰ ἀναφορὰν ἐλέγηται ἐκ τῶν φύσει εἰς τὰ μὴ φύσει, οἷον ὡς τὸ "ὡσφράνθη κύριος ὁσμὴν εὐωδίας". ἐπὶ μὲν τῶν ἀνθρώπων τὸ "ὡσφράνθη" κατὰ φύσιν, ἐπὶ δὲ θεοῦ καταχρηστικῶς καὶ οὐ φύσει. τὰ δὲ παρὰ τῶν ποιητῶν μυθικῶς περὶ τῶν θεῶν λεγόμενα οὐ λέγεται κατὰ ἀναφορὰν ἐκ τῶν φύσει εἰς τὰ μὴ φύσει οὐ γὰρ καταπίνει ὁ ἄνθρωπος ἄνθρωπον κατὰ φύσιν, ἵνα κατὰ ἀναφορὰν νοήσωμεν καὶ τὸν Κρόνον καταπιόντα τὸν Δία. ἔστι δὲ ὁ μῦθος λόγος ἀσύστατος, πλήν τοῦ ψεύδους οὐκ ἔχων ἄλλο τι.

1 ἡμεῖς] ed. ἡμῖν || cod. ἐφ' ἡμῖν; item deinceps. 4 cod. ἐφ' ἢ || cod. ἄγουσα || cod. διαυτά, ed. διὰ ταῦτα ἢ. 5 ἅς] ed. καί. 6 ed. ἀλλὰ ταῦτα. 7 οὕτω deest in ed. 10 ἰξουσίαν] ed. δύναντιν || μῆ] ed. οὐ. 14 ed. ε'. 15 ed. σωματικῶς περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι θεῶν. 19 τὰ] cod. τόν. 20 μῆ] ed. οὐ || cod. ὡσφράνθη || Gen. VIII, 21. 21 τὸ om. ed. || cod. ὡσφράνθη καταφύσιν || ed. τοῦ θεοῦ. 24 τὰ] cod. τοὺς || ὁ om. ed. 25 νοήσωμεν] cod. ποιήσωμεν || cod. καταπιόντα. 26 ed. ἔστι δὲ ὁ περὶ τοῦ καταποθῆναι τὸν Δία μῦθος πλήν etc. 27 ἄλλο τι om. cod.

Κς.

Ἐρώτησις. Εἰ γίνεται ἡ ἀνάστασις διὰ τὴν τῶν βεβιωμένων ἐκάστῳ ἀντίδοσιν, πῶς τὰ βρέφη ἢ καὶ τὰ ἐν γαστρὶ τελευτήσαντα περιττῶς οὐκ ἀνίστανται, οὔτε τῶν ἔργων ἀμοιβὰς κομιζόμενα, οὔτε ἀνέσεως ἢ θλίψεως διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἄωρον λαβεῖν δυνάμενα αἰσθησιν;

Ἀπόκρισις. Τῷ πιστεύοντι ἀληθῆς εἶναι τὸ "σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει", τούτῳ δυνατόν καὶ πρέπον ἐστὶ καὶ τὸ πιστεύειν τῶν βρεφῶν τὴν ἀνάστασιν· ὁ γὰρ τὴν ἀφθαρσίαν αὐτοῖς παρέχων, δύναται καὶ τὴν αἰσθητικὴν τῶν προσόντων ἀγαθῶν χαρίσασθαι αὐτοῖς δύναμιν. πλὴν οὐδὲ "ἔστιν ἐκεῖ μικρὸς ἢ μέγας", ἀλλὰ πάντες τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν τέλειοι· τὸ γὰρ "ἐγείρεται ἐν δυνάμει" οὐδὲν ἕτερον ἢ τοῦτο ἐμφαίνει. ἔτι δέ, εἰ οὐ γίνεται τῶν βρεφῶν ἀνάστασις, εὐρεθήσεται ὁ θεὸς μάτην πλασάμενος αὐτά. εἰ δὲ μάτην ποιεῖ ὁ θεὸς οὐδὲν, ἀνάγκη ἄρα καὶ αὐτὰ εἰς τὸ εἶναι παραγενέσθαι διὰ τῆς ἀναστάσεως. πῶς δὲ οὐκ ἄκαιρον τὸ πρὸς τὴν ἐκδίκησιν τῆς τῶν βρεφῶν ἀναίρέσεως κατακρίνειν τὸν Ἡρώδη, τῶν βρεφῶν οὐκ ὄντων τῶν ἐκδικουμένων; μαρτυρεῖ δὲ τούτοις τὰ τοῦ βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρὸς, τῆς ἀγαλλιᾶσεως σκιρτήματα, καὶ ὁ ὕμνος τῶν νηπίων καὶ θηλαζόντων.

Κζ.

Ἐρώτησις. Εἰ ἐφευρισμένον ὑπάρχει καὶ μάταιον τὸ ὑπὸ τῶν αἰρετικῶν διδόμενον βάπτισμα, διατί οἱ ὀρθόδοξοι τὸν προσφύγοντα τῇ ὀρθοδοξίᾳ αἰρετικὸν οὐ βαπτίζουσιν, ἀλλ' ὡς ἐν ἀληθείᾳ τῷ νόθῳ ἕως βαπτίσματι; εἰ δὲ καὶ χειροτονίαν τύχοι παρ' ἐκείνων δεξάμενος καὶ ταύτην ὡς βεβαίαν αὐτοὶ ἀποδέχονται, πῶς οὖν ὁ δεχθεὶς καὶ οἱ δεξάμενοί τὸ ἄμαμπτον ἔχουσιν;

Ἀπόκρισις. Τοῦ αἰρετικοῦ ἐπὶ τὴν ὀρθοδοξίαν ἐρχομένου,

1 ed. γ'. 8 cod. ἐν βρέφει ἢ καὶ ἐν. 4 οὔτε τῶν scripsi; cod. οὐτῶν; ed. οὐτ' ἔργων. 7 Cor. I, XV, 48. 9 ed. τὸ πιστ. καὶ. 11 Job. III, 19 || πλὴν οὐδὲ usque ad ἔτι δεῖ desunt in ed. 14 si οὐ| ed. ὦν εἰ μὴ || τῶν βρεφῶν om. ed. || cod. εὐρεθήται. 16 αὐτὰ| ed. τὰ βρέφη. 20 Luc. I, 41, 44. Psalm. VIII, 8. Matth. XXI, 16 || cod. νηπίων. 22 ed. δ'. 23 ὑπάρχει| ed. τυγχάνει. 27 cod. παρέκλειψεν.

τὸ σφάλμα διορθοῦται, τῆς μὲν κακοδοξίας τῇ μεταθέσει τοῦ φρονήματος, τοῦ δὲ βαπτίσματος τῇ ἐπιχρίσει τοῦ ἁγίου μύρου, τῆς δὲ χειροτονίας τῇ χειροθεσίᾳ, καὶ οὐδὲν τῶν κάλαι μένει ἄλυτον.

ΚΗ΄.

Ἐρώτησις. Εἰ οὐχ ἥμαρτεν ὁ Ἰωβ ἀρασάμενος τὴν ἡμέραν, ὄψλον ὅτι ὡς δίκαιος εἰσηκούσθη· καὶ εἰ μὲν ἤκούσθη, τὸν οἰκτεῖν ὁ θεὸς ἀνέτραψεν ὕρον καὶ ἀνάγκη ζητεῖν ἐν τῇ θαίᾳ γραφῇ τὴν ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἀπώλειαν· εἰ δὲ οὐκ ἤκούσθη, πῶς οὐ δείκνυται ἁμαρτωλὸς παρακουσθεὶς; "θέλημα γάρ" φησί "τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει;"· περὶ δὲ τῶν ἁμαρτωλῶν, ὅτι "εἰάν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν".

Ἀπόκρισις. Ὁ σκοπὸς τοῦ Ἰωβ οὗτος ἦν ἐν τῇ προκειμένῃ κατάρξῃ, ὡς εἰ ἔλεγεν "εἶθε ἦν ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἐν ᾗ ἐγεννήθην, κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην κεκατηραμένη". διατί; "ἵνα ἐγὼ" φησί "μὴ ἐγεννήθην". οὐ γὰρ ἐνδέχεται τίνα γεννηθῆναι ἐν τῇ τοιαύτῃ ἡμέρᾳ τῇ οὕτω κεκατηραμένῃ. ἢ οὐκ ἔστιν οὖν ἡ κατάρξα αὕτη οὕτω γεγεννημένη, ὡς ἀναμένουσα τὴν ἔκβασιν; εἰ γὰρ ἦν οὕτως γεγεννημένη, ἀνεκαλέσατο ἂν τὴν ἰδίαν φωνήν, ἀπαλλαγέντος αὐτοῦ τῶν θλίψεων καὶ ἐν τοῖς κρείττοσι γενομένου· διὰ γὰρ τὴν ὑπερβολὴν τῆς αὐτοῦ θλίψεως τὰ τῆς κατάρξας ἐφθέγγατο ῥήματα, ἧς ἀπαλλαγείς οὐκ ἔστι δῆλον ὅτι τὴν αὐτὴν περὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας εἶχε γνώμην.

ΚΘ΄.

Ἐρώτησις. Εἰ ἐν τοῖς ἀπηγορευμένοις ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν ἡ τῶν καλμῶν ἐστι παρατήρησις, διατί οἱ εὐσεβεῖς πάση δυνάμει ταύτην ἀπωθεῖσθαι βουλόμενοι οὐκ ἰσχύουσιν, ἢ φαῖδρὸν ἡ σκυθρωπὸν μνηνοῦσης ταύτης; καὶ εἰ μὲν φαῦλον τοῦτο, πῶς

3 cod. ἄλυτον. 4 ed. α'. 6 cod. δηλονότι || εἰσηκούσθη] ed. ἤκούσθη || καὶ εἰ μὲν ἤκούσθη desunt in cod. 8 ed. πῶς οὐ δεῖ λέγειν ὅτι ἄμ. ὦν παρηκούσθη. 9 Psalm. CXLIV, 19 || φησί deest in ed. 10 ed. ποιήσει ὁ θεός || ed. εἰρηται ἔτι || Esai. I, 15. 13 cod. ὡσεὶ || Job. III || cod. εἶθος. 14 ἡμέραν] ed. κατάρξαν. 16 ἡ deest in ed. 17 cod. γεγεννημένη, ed. γεγεννημ. ἡ κατάρξα. 19 γάρ] ed. γοῖν. 20 κατάρξας] ed. καρδίας. 21 ἀπαλλαγείς] ed. ἀπ' αὐτοῦ || οὐκ ἔστι δῆλον ὅτι] ed. δηλονότι οὐκίτι. 22 εἶχε] ed. ἔσχε. 23 ed. 18'. 24 Constit. Apost. VIII, 82. 26 ed. ἀποθεῖν.

παρὰ τὴν ἡμετέραν ἐπιγίνεται πρόθεσις; εἰ δὲ ἀγαθόν, ἕπερ οὐκ οἶμαι, τίνος ἔνεκεν ἀπηγγόρευται;

Ἄπόκρισις. Ἡ μὲν πρόγνωσις τῶν μελλόντων τῆς ψυχῆς ἐστὶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ πνεύματος φωτισομένης πρὸς τὴν εἶδησιν τῶν τέως ἀδῆλων καὶ οὐχ ὑπὸ τῆς ἀβουλῆτου κινήσεως τοῦ σώματος· ὁ δὲ παλμός πάθος ἐστὶ σωματικόν ἐκ τῆς διαδρομῆς τοῦ φυσικοῦ πνεύματος ἐν τῷ σώματι ὑφιστάμενον πάντων τῶν ζώων. διὸ ἀνάξιον ἔκριναν οἱ ἄγιοι εἶναι κριτήριον τῶν μελλόντων τὸ τοιοῦτον σωματικόν κίνημα. καθάπερ οἱ πταρμοὶ βίνων καὶ ἴγχοι ὠτων παρὰ τὴν ἡμετέραν παραγίνονται πρόθεσις, οὕτω καὶ ὁ παλμός· ἔτι δὲ τοῖς εἰληφόσι τῆς μελλούσης καταστάσεως τὴν ἐλπίδα καὶ ἕνα ἔχουσι τὸν σκοπόν, τὸ πρὸς ἐκεῖνην διὰ παντός παρεσκευασμένως ὑποβλέπειν, περιττόν ἐστὶ τὸ φαιδρὸν ἢ σκυθρωπὸν ἐνταῦθα διὰ παλμῶν προγκώσκειν. καὶ εἰ ὁ αὐτὸς παλμός ὁ προμηνύων πλούτον τῷ βιωτικῷ ἀνθρώπῳ προσγίνεται καὶ τῷ ἀσκητῇ, πῶς οὐ διέψευσται ἢ διὰ παλμοῦ προμηνυσις τοῦ πλούτου, τῆς προαιρέσεως τοῦ ἀσκητοῦ οὐ μόνον τὴν ἐπίκτησιν τῶν οὐ παρόντων οὐχ αἰρουμένης, ἀλλ' οὐδὲ τὴν κτῆσιν τῶν παρόντων;

Λ'.

Ἐρώτησις. Εἰ εἰς θάνατον καὶ φθορὰν οἱ ἁλιεῖς τοὺς ἰχθύας ἀπὸ τῶν ὑδάτων λαμβάνουσι, πῶς "εἰς ζωὴν αἰώνιον" ὁ δεσπότης Χριστὸς μέλλων διὰ τῶν ἀποστόλων τοὺς ἀνθρώπους εἰσαγαγεῖν "ἁλιεῖς" αὐτοὺς εἶναι "ἀνθρώπων" ἐπηγγείλατο;

Ἄπόκρισις. Ἐπειδὴ ἔχρην τοὺς ὑπὸ τῶν ἀποστόλων ἀγρευομένους ἀνθρώπους τῇ σαγγίνῃ τῆς βασιλείας ἀποθανεῖν ἀπὸ τῆς προτέρας αὐτῶν ἐν ἁμαρτίαις ζωῆς, διὰ τοῦτο τῇ ἄγρα τῶν ἰχθύων παρεῖκασεν ὁ κύριος τὴν ἄγραν τῶν ἀνθρώπων. προσέ-

6 ed. ὑφισταμένου. 8 ed. ἔκρινον. 9 ed. καὶ, καθάπερ. 10 ed. ἐπιγίνονται. 12 cod. διαπαντός. 13 ed. ἀποβλέπειν. 15 προσγίνεται ante τῷ βιωτικῷ in ed. 16 cod. διαπαλμοῦ. 17 ἐπίκτησιν τῶν] cod. τὴν ἐπίκτητον. 19 ed. κ'. 20 εἰς] ed. πρὸς. 22 cod. διατῶν. 23 Matth. IV, 19. Luc. V, 10. Marc. I, 17 || ed. ἁλιεῖς || εἰναι] ed. ποιεῖν. 25 Matth. XIII, 47. 26 cod. λατοῦτο.

ἔγχε δὲ τὸ "εἰς ζωὴν", τὸ ἐλλείπον τοῦ ὑποδείγματος τῷ ὑποδεικνυμένῳ προσθίμενος.

ΛΑ'.

Ἐρώτησις. Εἰ σώφρονι λογισμῷ οἱ ροναχοὶ καταχόμενοι τὰς γαμικάς ἰδουάνας ἀπεστράφησαν, διατί ἐν ταῖς καθ' ὕπνον φαντασίαις τὰ ἀβούλητα πάσχουσι, καὶ οὐ μόνον εἰς τὰς τυχούσας ἀλλ' ἔστιν ὅτε μητράσι καὶ ἀδελφαῖς ὁμιλεῖν ἐν τῇ φαντασίᾳ νομίζουσι; τίσιν οὖν χρησιτέον πρὸς τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ τοιούτου πολέμου; καὶ εἰ τὸν πολεμηθέντα δεῖ τῶν μυστηρίων ἀπέχεσθαι; καὶ εἰ προσίεναι αὐτοῖς γρή, ἢ λουσάμενον ἢ ἐτέρῳ τινὶ χρησάμενον, ὥστε μὴ ἰουδαϊκῶς καθαίρασθαι διδάξον, ἐπειδὴ πολλή ἐστὶ περὶ τούτου καὶ παρὰ τῶν λογικωτέρων ἡ ζήτησις.

Ἀπόκρισις. Ἐπειδὴ οἱ ἀνακαίμενοι θεῶ ἀγρυπνον ἔχουσι ἐγθρόν ἀντίπαλον, τὸν πᾶσι τοῖς δυνατοῖς αὐτῷ τρόποις μηχανώμενον θεῖναι τοῖς εὐσεβέσι μῶμον, διὰ τοῦτο τὰ ἀβούλητα καθ' ὕπνον πάσχουσι. καίτοι εἰδὼς ὁ ἀντίπαλος, ὅτι τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν οὔτε ἐπὶ τοῖς σεμνοῖς ἐπαινούμεθα, οὔτε ἐπὶ τοῖς αἰσχροῖς φεγόμεθα—ὁ γὰρ ἔπαινος καὶ ὁ φόγος τῶν μετὰ συγκαταθέσεως τοῦ λογισμοῦ ἐφ' ἡμῶν πραττομένων ἐστὶ—, καὶ ὅτι τὰ ἐνούπνια τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐστὶν, ἀλλ' ὁμως καὶ διὰ τῶν ἐνουπνίων κινεῖ ἐν ἡμῖν ἀμφοτέρων τὰς πράξεις, καὶ τῶν σεμνῶν καὶ τῶν αἰσχροῶν, ταύτας ἔχων ἐν ἑαυτῷ τὰς ἐλπίδας, μήπως ἢ τῇ τῶν σεμνῶν καὶ τῶν αἰσχροῶν ἐργασία ἐξεγείραι ἡμᾶς εἰς ματαίαν καύχησιν τῶν ἡμῖν μὴ πεπραγμένων, ἢ τῇ τῶν αἰσχροῶν ἐργασία δυνηθεῖν εὐρεῖν ἡμᾶς ἐπὶ τῇ ἀνόμῳ πράξει τερπομένους. ἀλλὰ τὸ μὲν ἰδεῖν τὰ τοιαῦτα ἐνούπνια οὐκ ἐστὶν ἐφ' ἡμῖν· τὸ δὲ τερφθῆναι ἐπὶ τῇ οὕτως ἀβούλητῳ πράξει ἢ λυπηθῆναι, τοῦτο ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ. καὶ μὲν οὖν εὐρῆ ἡμᾶς ἐπὶ τῇ ἀβούλητῳ πράξει τερπομένους,

3 ed. καί. 4 ed. καταχόμενοι οἱ μοναχοί. 5 cod. καθ' ὕπνον; item deinceps. 7 cod. ἀλλῆστιν ὅτε || ed. καὶ μητρία. 10 γρή] ed. ἀναγκασίον || ed. τοιούτῳ τινι. 12 παρὰ τῶν λογικωτέρων] ed. παρ' αὐτῶν. 14 ἐγθρόν deest in ed. 15 τί om. ed. 16 ed. ὕπνου; || ed. ἐν τοῖς || cod. ἐφ' ἡμῖν hic et infra. 18 ed. οἱ γ. ἔπαινος καὶ οἱ φόγος. 19 cod. ὑφ' ἡμῶν || ed. εἰσί. 22 Maranus αὐτῷ, Otto αὐτῷ. 23 καὶ τῶν αἰσχροῶν desunt in ed. || cod. ἐξεγείραι, vulgo ἐξεγείρας. 25 τῇ om. ed. 28 cod. εὐρῆ, ed. εὐρη.

καυχᾶται ὡς νικητῆς ὁ ἀντίπαλος· ἐάν δὲ λυπουμένους ἡμᾶς, μα-
 ταιοῦται τῇ βουλήν ἠττώμενος. ἰκανὸν οὖν ὑπάρχει πρὸς τὴν ἀπαλ-
 λαγὴν τοῦ κακοῦ τὸ λυπηθῆναι ἐπὶ τῷ ἀβουλήτως συμβεβηκότι
 καὶ δάκρυσιν ἀποπλύνειν τὸ μυσαρὸν τῶν οὕτως ἀβουλήτως ἐν ἡμῖν
 5 ὑφισταμένων φαντασιῶν, ἀπέχεσθαι δὲ τοὺς οὕτω τὰ ἀβούλητα πά-
 σχοντας τῆς κοινωνίας τῶν θείων μυστηρίων οὐδ' ἄλλως δίκαιόν
 ἐστὶν εἰ δὲ μὴ γε, ἀναιροῦμεν κατὰ τοῦτο τῶν βουλητῶν τε καὶ
 τῶν ἀβουλητῶν κακῶν τὴν διαφορὰν.

AB.

10 Ἐρώτησις. Εἰ τῷ σίτῳ συναυξάνεσθαι τὰ ζιζάνια ὁ κύριος
 καὶ δεσπότης Χριστὸς ἀπεφῆνατο, πῶς τὰ μὲν ζιζάνια πεπλή-
 θυνται, σχεδὸν δὲ ὁ σῖτος ἐξέλιπε; καὶ τίς ἢ ἀποδείξει τοῦ εἶναι
 σῖτον τὸν ἐκλείψαντα; πῶς δὲ τῆς συναυξήσεως τούτων ἢ πρόρ-
 ρησις οὐ διέψευσται;

15 Ἀπόκρισις. Ἀποδείξει τοῦ σῖτον εἶναι τὸν ἐκλείψαντα
 αὕτη ἐστίν, ἢ περὶ αὐτοῦ πρόρρησις λέγουσα· "διὰ τὸ πληθύν-
 θῆναι τὴν ἀμαρτίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν". καὶ πά-
 λιν· "ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀφίστανται τινες τῆς πίστεως καὶ προ-
 σέχουσι πνεύμασι πλάνης καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων". καὶ πάλιν·
 20 "ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας ἀποστρέφονται, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους
 ἐκτραπήσονται". καὶ πάλιν· "εἰσελεύσονται λύκοι βραεῖς εἰς ὑμᾶς,
 μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω
 αὐτῶν". ὅτι δὲ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος οὐκ ἐκλείπει ὁ
 σῖτος, δηλοῖ ὁ κύριος λέγων· "διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτούς, οὓς ἐξε-
 25 λέξατο ὁ πατήρ, κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι". ἀλλ' εἰ μὲν
 συνέβη τι τῷ σίτῳ, τὸ μὴ εἰρημένον περὶ αὐτοῦ αὐξανομένου τε

1 ἡμᾶς deest in ed. 3 ed. κακοῦ μηχανήματος || τὸ] cod. τῷ. 4 cod. τῶν
 μυσαρῶν οὕτως || cod. ἀβουλήτως ut Otto cor.; ἀβουλητῶν vulgo. 5 τοὺς οὕτω]
 cod. τοσοῦτω. 6 cod. οὐδῶως. 9 ed. κζ'. 10 Matth. XIII, 80 || κύριος καὶ
 om. ed. 11 cod. ταμῖν. 16 περὶ codex et Maranus; παρ' ed. 17 Matth.
 XXIV, 12 || ἀμαρτίαν] ed. ἀνομιαν. 18 Timoth. 1, IV, 1. 19 ed. πλάνοις ||
 δαιμονίων] ed. ἀνθρώπων. 20 Timoth. 2, IV, 4 || ἐπὶ] ed. πρὸς. 21 Act. XX, 29 ||
 ed. εἰς ὑμᾶς ante λύκοι habent. 23 cod. αὐτῶν. 24 cod. διὰ || Marc. XIII, 20.
 Matth. XXIV, 22. 25 cod. ἄλλῃ. 26 cod. τι || ed. αὐξομένου.

καὶ ἐκλειπομένου, ὄγλον ὅτι διέφευσται ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος· εἰ δὲ
 ἐξ ἀρχῆς τοῦ κηρύγματος ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος πάντα
 τὰ συμβησόμενα αὐτῷ διὰ τῶν προρρήσεων δεδῶλωται, φανερόν
 ὑπάρχει ὅτι οὐδαμῶς διέφευσται ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος. ἀλλ' εἰ μὲν
 ἔστι τὰ ζιζάνια, ἀνάγκη εἶναι καὶ τὸν σίτον· ἐκ γὰρ τῆς ἀλλή-
 λων παραθέσεως ὁ μὲν σίτος γνωρίζεται ὑπερῆστί, ὡσαύτως καὶ
 τὰ ζιζάνια καὶ θατέρου μὴ ὄντος, οὐδὲ τὸ ἕτερον γνωρίζεται
 ὑπερῆστί.

ΛΓ'.

Ἐρώτησις. Εἰ πρό μὲν τοῦ πάθους ὁ κύριος τῦχετο ἰγια-
 σθῆναι καὶ τηρηθῆναι ὑπὸ τοῦ πατρὸς τοὺς μαθητάς, μετὰ δὲ
 ταῦτα ὁ Ἰούδας ἀπώλετο, πῶς ἢ ὑπὲρ αὐτῶν προσενηχθεῖσα εὐχὴ
 φαίνεται δεδωμένη; πῶς δὲ δείκνυται ἀληθές, ὅτι "οἶδα ὅτι πάν-
 τὰ μου ἀκούεις";

Ἀπόκρισις. Ἡ μὲν τοῦ Ἰούδα ἀπώλεια ἔκτοτε γεγένηται,
 ἐξ οὗ τε λαβὼν ὁ κύριος τὸν ψωμὸν καὶ βάψας αὐτῷ ἐπέθηκε
 καὶ λαβὼν ὁ Ἰούδας τὸ ψωμίον εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν ὁ Σατανᾶς,
 καὶ ἐξελθὼν ἀπέρρηξεν ἑαυτὸν τῶν λοιπῶν μαθητῶν. ἢ δὲ ὑπὲρ
 τῶν μαθητῶν εὐχὴ μετὰ τὴν χωρισμὸν τοῦ Ἰούδα ἐγένετο, καὶ
 τοῦτο δείκνυται ἐξ αὐτῆς τῆς εὐχῆς· εὐξάμενος γὰρ ὁ κύριος ἔλε-
 γεν· "οὗς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο.
 εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ". γέγονε μὲν
 οὖν πρῶτον ἡ τοῦ Ἰούδα ἀπώλεια, ὕστερον δὲ ἢ ὑπὲρ τῶν μα-
 θητῶν εὐχὴ, ἔπειτα τὸ πάθος τοῦ κυρίου.

ΛΔ'.

Ἐρώτησις. Εἰ ὁ θεὸς ἐστὶ δημιουργὸς καὶ δεσπότης τῆς
 κτίσεως, πῶς τὰ Ἀπολλωνίου τελέσματα ἐν τοῖς μέρεσι τῆς κτί-
 σεως δύνανται; καὶ γὰρ θαλάττης ὄρμας καὶ ἀνέμων φορὰς καὶ

1 ed. ἐκλείποντος. 3 δεδῶλωται ed. διδοται. 4 cod. οὐδαμῶ. 6 cod.
 ὑπερῆστιν. ὡσαύτως καὶ ταζιζάνια. 8 cod. ὑπερίστιν. 9 ed. κγ'. 11 καὶ
 τηρηθῆναι deest in ed. 18 cod. ἀληθες ἢ ὅτι ed. καὶ τὸ ἢ Joh. IX, 42. 16 cod.
 ἐξῆδτε; ed. ἐξ ὅτου ἢ ed. τὸ ψωμίον ἢ ed. δέθηκε. 17 ὁ Ἰούδας post ψωμίον in
 ed. ἢ nota nominativos absolutos. 20 ed. ὅτι εὐξάμενος ὁ κ. 21 Joh. XVII,
 12 ἢ cod. ἀπώλετο. 24 ed. ἔπειτα δὲ ἢ κυρίου ed. σωτήρος. 25 ed. κδ'. 26 ὁ
 om. ed. ἢ cod. δημιουργός.

μῶν καὶ θηρίων ἐπιδρομάς, ὡς ὀρώμεν, κωλύουσι. καὶ εἰ τὰ ὑπὸ τοῦ κυρίου μὲν γεγονότα θαύματα ἐν μόνῃ τῇ διηγῆσαι φέρεται, τὰ δὲ παρ' ἐκείνου πλεῖστα καὶ ἐπ' αὐτῶν δεικνύμενα τῶν πραγμάτων, πῶς οὐκ ἀπατᾷ τοὺς ὀρώντας; καὶ εἰ μὲν κατὰ θεῖαν τοῦτο συγχώρησιν γέγονε, πῶς ὀδηγός πρὸς ἑλληνισμόν οὐ γέγονεν ἢ τοιαύτη συγχώρησις; εἰ δὲ μὴ τοῦτο, πῶς οὐ δύναμει τῶν δαιμόνων ἐκεῖνα γηγένηται; πάλιν δέ, εἴπερ [ὁ θεός] ὡς ἀγαπητῶ γινομένῳ ἠδόμενος ἐκείνῳ συνήργησε, διατί μὴ διὰ προφητῶν ἢ δι' ἀποστόλων τὰ τοιαῦτα γηγένηται; εἰ δὲ μὴ ἤρέσκατο ὡς φαῦλω, τίνας ἔνεκεν τὸ φαῦλον ἢ εὐθύς οὐκ ἐκώλυσε, ἢ μετὰ βραχὺ οὐ κατέλυσε, ἀλλ' ἕως αἰῶνος τῶν μερῶν τῆς κτίσεως κρατεῖν συνεχώρησεν;

Ἀπόκρισις. Ὁ μὲν Ἀπολλώνιος, ὡς ἀνὴρ ἐπιστήμων τῶν φυσικῶν δυνάμεων καὶ τῶν ἐν αὐταῖς συμπαθειῶν τε καὶ ἀντιπαθειῶν, κατὰ ταύτην τὴν ἐπιστήμην τὰ τελέσματα ἐποιεῖτο, οὐ κατὰ τὴν θεῖαν ἀυθεντίαν. διὸ ἐν ἅπασιν τοῖς ἀποτελέσμασιν ἐδεήθη τῆς τῶν ἐπιτηδεῶν ὕλων παραλήψεως, συνεργούσης αὐτῷ πρὸς τὴν τοῦ τελουμένου ἐκπλήρωσιν. ὁ δὲ σωτὴρ ἡμῶν Χριστὸς κατὰ τὴν θεῖαν αὐτοῦ ἀυθεντίαν ποιῶν τὰ θαύματα, οὐδαμῶς ἐδεήθη ὕλης, ἀλλὰ τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ καὶ προρρήσεσιν ἠκολούθει καὶ ἀκολουθοῦσι τὰ πράγματα. καὶ τὰ μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀπολλωνίου γεγονότα τελέσματα, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐπιστήμην γηγένηται τῶν φυσικῶν δυνάμεων πρὸς τὴν σωματικὴν τῶν ἀνθρώπων ἐνεργεσίαν, οὐκ ἀνέτρεψεν ὁ κύριος· αὐτὸν δὲ τὸν δαίμονα τὸν ἐν τῷ ἐκείνου ἀγάλματι ἰδρυμένον, τὸν ἐν ταῖς μαντεῖαις ἀπατήσαντα τοὺς ἀνθρώπους ὡς θεὸν σέβειν καὶ τιμᾶν τὸν Ἀπολλώνιον ἐπίμωσε, καταργήσας αὐτοῦ τὰς μαντείας· σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τῶν λοιπῶν δαιμόνων τῶν ἐν τῷ θεῷ ὀνόματι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τι-

2 ed. γινομένα. 3 cod. παρέκεινον || cod. ἐπάντων || δεικνόμενα post πραγμάτων in ed. 4 cod. θεῖαν. 5 πρὸς] ed. εἰς. 7 ed. γηγένηται || ὁ θεός addidi; Otto con. θεός ante γινομένῳ || ἀγαπητῶ scripsi dubitans; cod. et ed. ἀγαθῷ τῷ || Mar. γινομένῳ. 8 cod. συνείργησε || cod. διαποστόλων || δι' om. ed. 9 ed. γηγένηται. 11 cod. ἀλλῶς || μερῶν] ed. ἡμερῶν. 14 cod. ἐναυτοῖς. 19 cod. αὐτοῦ. 20 ed. προστ. τε καὶ post προφ. αὐτοῦ. 28 τῶν om. ed. 24 εὐεργεσίαν] ed. ἐργασίαν ἀνθρώπων || cod. οὐκἀνέτρεψεν. 26 cod. ἀπόλλωνα. 28 ed. θεῶν, cod. θεῖω.

μωμένων καθεύε τὴν δυναστείαν, καθὼς ὁρᾶται τὰ πράγματα. ἔχοντες δὲ ἐν τούτοις τῆς τοῦ Χριστοῦ δυνάμεως τὰ γνωρίσματα, οὐ γρή λέγειν τὰ τοῦ Χριστοῦ θαύματα ἐν φιλή καίθεαι διηγήσει.

ΛΕ΄.

Ἐρώτησις. Εἰ "ἐπαιδεύθη Μωυσῆς ἐν πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων καὶ τῆν δυνάτως ἐν ἔργοις καὶ λόγοις", καθὼς φησιν ἡ γραφή, πῶς ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ ἀστρολογίαν καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα (οὐ) μετήει ὁ αὐτὸς μακάριος προφήτης; τῶν γὰρ Αἰγυπτίων τότε ἡ σοφία τὰ τῆς πλάνης ὑπῆρχε διδάσκουσα διδάγματα. διατί οὖν ἐπὶ τοιούτοις λόγοις ἡ ἔργοις θαυμάζεται;

Ἀπόκρισις. Θαυμάζει τὸν προφήτην ἡ θεία γραφή ἐπὶ τῆ δυνάμει τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων, οὐχ ἕνεκεν τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων καθ' αὐτὰ· ἀνάξια γὰρ τῆν ἐκεῖνα καθ' αὐτὰ πρὸς τὰ ἐγκώμια τοῦ προφήτου· ἀλλ' ἐπειδὴ δι' ἑκατέρας μὲν περίβλεπτος ὑπῆρχε τοῖς Αἰγυπτίοις ὁ προφήτης, τῆς τε τοῦ λόγου παιδείας καὶ τῆς τοῦ βίου κοσμικῆς λαμπρότητος, ἀμφοτέρων δὲ τὴν εἰς θεὸν εὐσέβειαν προετίμησε, διὰ τοῦτο αὐτὸν εὐαλόμασεν ἡ γραφή. ἀστρονομία δὲ καὶ ἀστρολογία καὶ γεωμετρία παρ' Αἰγυπτίοις τότε γυδαῖα τε καὶ πεζὰ καὶ ἀγοραῖα μαθήματα λελόγιστο. τίμια δὲ ἦν παρ' αὐτοῖς τότε μαθήματα τὰ ἱερογλυφικὰ καλούμενα, τὰ ἐν τοῖς αὐτοῖς οὐ τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς ἐγκρίτοις παραδιδόμενα ὧν ὁ προφήτης, εἰ καὶ τὴν εἶδον εἶχεν, ἀλλ' οὐκέτι καὶ τὴν γρηῃσιν, ὡς ἀνταξιμένην τῆ κατὰ θεὸν πολιτεία τῶν Ἑβραίων. δι' ἦν καταφρονήσας πάσης τῆς ἐν Αἰγύπτῳ βασιλικῆς δυναστείας τε καὶ τιμῆς εἴλετο συγκαταχεισθαι τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ.

2 nota nominativum absolutum || ed. θείας δυνάμεως. 5 ed. κα'. 6 Act. VII, 22 || ἐν om. cod. 7 ed. θεία γραφή. 8 ed. τούτοις, cod. τοιούτα. 9 οὐ del. Maranus || μετήει] ed. μετήλθεν. 10 διδάσκουσα deest in cod. 11 post ἔργων ed. ὑπὸ τῆς γραφῆς; addunt. 13 δυνάμει Mar. et Reg., δυναστεία codex et edit. οὐχ ἕνεκεν usque ad ἐκεῖνα desunt, ut videtur, in cod. 15 cod. ἀλλήκισθ; ἀκτιρας. 18 προετίμησε] ed. τιμήσε, Syll. προτιμήσε; || ed. θεία γραφή. 19 cod. παρ' Αἰγυπτίοις. 20 cod. γυδαῖα. 21 ed. τότε παρ' αὐτοῖς. 23 εἶχεν] ed. εἶχε || cod. ἀλλοκίσει. 21 πάσης; ante βασιλικῆς; in ed. 26 cod. εἴλετο.

ΛΣ.

Ερώτησις. Εἰ πάντα τὰ ὕδατα αἷμα ὑπὸ Μωσέως γέγονε, πῶς ἐπάγει ἡ γραφή τὸ "ἐποίησαν δὲ καὶ οἱ ἱπαιοῖδοι ὡσαύτως οἱ τῶν Αἰγυπτίων"; ἢ γὰρ ψευδὲς τὸ πάντα γενέσθαι αἷμα ὑπὸ Μωσέως τὰ ὕδατα, ἢ πάλιν τὸ τοὺς ἱπαιοδοὺς πεποιηκέναι ὡσαύτως. καὶ περὶ τῶν λοιπῶν τῶν κατ' αὐτοὺς θαυμάτων ὁ αὐτὸς λόγος.

Ἀπόκρισις. Πάντων τῶν ὑδάτων τῶν ἐπάνω τῆς γῆς αἷμα γενομένων, ἠναγκάζοντο οἱ Αἰγύπτιοι κύκλῳ τοῦ ποταμοῦ ὀρύττειν φρέατα καὶ ἀντλεῖν ὕδωρ, ποτίζειν τε ἐξ αὐτοῦ ἑαυτοὺς τε καὶ τὰ ζῶα αὐτῶν καὶ τὰ θρέμματα. ἐκ τούτου οὖν τοῦ ὕδατος, τοῦ ἐκ τῶν φρεάτων ἀντλούμενου, ἐποίησαν οἱ ἱπαιοῖδοι τὸ αἷμα, καὶ οὐδαμῶς διεψεύσται ὁ λόγος. καὶ τὰ μὲν ὑπὸ Μωσέως γενομένα θαύματα, ἅτε κατὰ τὴν θείαν γεγενημένα ἐνέργειαν, κατὰ μεταβολὴν γηγένηται φύσεως, τοῦ προκειμένου εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἐκτελουμένου μεθισταμένου. τὰ δὲ ὑπὸ τῶν ἱπαιοδῶν γενομένα κατὰ τὴν ἐνέργειαν ἐγένοντο τῶν δαιμόνων, τῶν φαντασάντων τὰς ὄψεις τῶν ὀρώντων τὸν μὴ ὄφιν ὄρῃν ὡς ὄφιν καὶ τὸ μὴ αἷμα ὡς αἷμα καὶ τοὺς μὴ βατράχους ὡς βατράχους.

ΛΖ.

Ερώτησις. Εἰ ἐναντία ἑαυτῷ Μωσῆς οὐκ ἐδίδασκε, τὰ μὲν ὅστέα τοῦ Ἰωσήφ ἐπαγόμενος, τὸν δὲ ἀπτόμενον νεκροῦ ὡς ἀκάθαρτον μυσταττόμενος, καὶ εἰ ἦν τις ἄλογος περὶ τούτων αἰτία, αὐτὴν μὲν νυνὶ μάθωμεν· τίνας δὲ ἕνεκεν ἡ γραφή οὐκ εἶπε δι' ἣν αἰτίαν ἐκεῖνα ποιῶν Μωσῆς ταῦτα ἐδίδασκεν;

Ἀπόκρισις. Ἐπειδὴ τελευτῶν Ἰωσήφ περὶ τῆς μετακομιδῆς τῶν ὀστέων αὐτοῦ ὤρκισε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἦν ἀμφό-

1 κς' ed. 2 γέγονε] ed. γηγένηται vel γηγίνηται. 3 Exod. VII, 22 || ed. τῶν Αἰγυπτίων ὡσαύτως. 4 ed. πάντα τὰ ὕδατα. 5 τὸ om. cod. 6 cod. κατ' αὐτοὺς. 10 ed. καὶ ποτίζειν ἐξ. 11 cod. αὐτῶν || οὖν deest in ed. 13 cod. οὐδαμῶς; cf. p. 42, 4. 15 ed. γηγένηται. 16 μεθισταμένου deest in ed. 18 ὡς τὸν μὴ Sylb. || τὸν] cod. τὸ. 20 κς' ed. 22 Exod. XIII, 19. Num. XIX, 11. 23 περὶ τούτων] ed. παρὰ τούτων. 26 ed. ὁ Ἰωσήφ. 27 Gen. L, 25 || cod. αὐτοῦ.

τερα τῷ Μωυσῆ εἰς φυλακὴν προκαίμενα, τὸ μὴ παραβαίνειν τὸν ὄρκον καὶ τὸ μὴ ἄπτεσθαι νεκροῦ, διὰ τοῦτο τῇ λύσει τοῦ νόμου, λέγοντος "μὴ ἀψήσθε νεκροῦ", ἐφύλαξε τὸν ὄρκον ἀπαράβατον ἀδύνατον γὰρ ἦν αὐτῷ ἀμφοτέρω φυλάττειν ἀπαράβατα, καὶ τὸν νόμον καὶ τὸν ὄρκον. τῇ μὲν οὖν φυλακῇ τοῦ ὄρκου λύει τὴν ἐλάττωσα φυλακὴν τοῦ νόμου· πνιταχοῦ γὰρ τὸ ἐλάττων αἰρετώτερον τοῦ μείζονος κακοῦ· καὶ τοιαῦτα πολλὰ εὑρίσκονται ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, ἅτινα οὐ λογίζεται ὁ θεὸς εἰς ἀμαρτίαν τῶν παραβαινόντων αὐτὰ διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς συμβεβηκυῖαν ἀνάγκην, ὡς τὴν ὀκταήμερον περιτομὴν καὶ τὴν ἐπταήμερον περικύκλωσιν τῆς Ἰερριῶ καὶ τὴν ἐν σαββάτῳ προσαγωγῇ τῶν θυσιῶν, ἅτινα περιέχουσι τοῦ σαββάτου τὴν λύσιν. εἶτι δέ, εἰ ἔταξεν ὁ προφήτης τοὺς ἐκ διαδοχῆς βασιτάζοντας τοῦ Ἰωσήφ τὰ ὅστια καὶ κατὰ καιροῦς διὰ τῆς ἐν τῷ καθαρῷ ὕδατι κατὰ τὸν νόμον ἀποπλύσεως τούτους τοῦ μιάσματος καθαρῖζεσθαι, οὐδ' οὕτως ἐναντίον ὧν εἰπὲν τι διεπράξατο ὁ προφήτης· τὸ δὲ ζητεῖν διατί οὐκ εἶπεν ὁ προφήτης τούτων τὴν αἰτίαν, ὁμοίον ἐστὶ τῷ λέγειν διατί μὴ πᾶσαι αἱ γραφαὶ ἱρμυνευμένα· παρεδόθησαν παρὰ τῶν ἐκτεθεικότων αὐτάς· ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ τοῦ πράγματος διηγήσει ἐμφαντικῶς περιέχεται ἡ τοῦ πράγματος αἰτία, διὰ τοῦτο οὐκ ἔδοκίμασε τὸ ἐκθετικῶς ταύτην δηλώσαι.

ΛΗ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὴν τῶν Φαρισαίων ἐσχηματισμένην ὁ κύριος ἐλέγχων ἐλάβαινεν ἔλεγεν ὅτι τάφοι κεκοιμημένοι εἰσὶ, πεπληρωμένοι ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας, καὶ ἐν τῷ

1 cod. μωυσει. 3 cfr. Num. XIX. 11 || ed. ἀψήσθε. 4 ed. φυλάξει. 5 μιν] ed. μείζον; an μείζον μὲν οὖν? || λύσει] ed. ἔλυσε. 6 ed. ἐλάττων κακόν. 7 κακῶ om. ed. || cod. τὰ τοιαῦτα. 9 cod. συμβεβηκυῖαν. 10 Gen. XVII, 12' Jos. VI, 15 et sequ. 10 ἐπταήμερον Otto, ὀκταήμερον cod. et ed. 11 Num. XXVIII, 9, 10. 12 δι om. ed. 14 Num. XIX, 17 et sequ. || καιροῦς deest in ed. Post κατὰ spatium quindecim fere litterarum vac. in C || cod. καθαρῶ ὕδατι post καθαρῶ] spatium in ed. et in C || ἀποπλύσεως τούτους τοῦ μιάσματος] ed. τοῦ Μωυσεῖος τούτου τοῦ ἀμῆμου. 15 cod. ὁδοῦτος || οὕτως deest in ed. 16 cod. τί. 17 τῷ] cod. τὸ. 18 cod. ἱρμυνευμένα. 19 γὰρ om. ed. 20 αἰτία] ed. ἔνοια || cod. διὰ τοῦτο ut Otto con. || ed. ἔδοκ. ἢ γραφῇ. 22 κη' ed. 20 ὁ κύριος post ἐλέγχων in ed. 24 Matth. XXIII, 27.

νόμῳ ὁ ἀπτόμενος νεκροῦ ἀκαθάρτος λέγεται, τί ἄτοπον ἐργάζονται
 Ἕλληγες τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς τούτων μυσαιτόμενοι τάφους, ὑπὸ
 τε παλαιᾶς καὶ καινῆς ἀκαθάρτου τοῦ νεκροῦ καλουμένου; πῶς
 δὲ ἀμφοτέροις ὁ κύριος ἐναντία οὐκ ἐπραξεν, ὅτε τὸν υἱὸν τῆς
 5 γῆρας ἀνιστῶν ἤψατο τῆς σοροῦ καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἰαεῖρου
 τῆς χειρὸς ἐκράτησεν; εἰ γὰρ ἀμφοτέροι τελευταῖον ἀνέστησαν,
 ἀλλὰ τὴν ἀψὴν τὰ νεκρά ἐδέξαντο σώματα.

Ἄποκρισις. Τῶν ἀνθρώπων τὰ νεκρά σώματα καὶ οἱ τού-
 των τάφοι μυσαιτόνται διὰ τὴν ἐπομένην αὐτοῖς βαρεῖαν δυσω-
 0 δίαν, οὐχ ἀπλῶς διὰ τὴν νέκρωσιν εἰ γὰρ ἀπλῶς διὰ τὴν νέ-
 κρωσιν ἐμυσαιτόντο τῶν νεκρῶν τὰ σώματα, οὐκ ἄρα ἐγρήν τοῖς
 τῶν ζῶων νεκρῶν σωμάτων μέρεσι κεχρησθῆναι πρὸς τὴν τῶν ζῶων
 τῶν χρείαν, ὡς τοῖς δέρμασι καὶ τοῖς κέρασι καὶ τρίχαις καὶ
 χυλαῖς καὶ τοῖς στέασι καὶ ταῖς σαρκίν, ἅτινα οὐδεὶς λόγος δύ-
 15 ναται ὑπεξελεῖν τῆς προσούσης αὐτοῖς νεκρώσεως. εἰ δὲ νεκρά
 μὲν καὶ ταῦτα, οὐ μυσαιτόμενα δὲ διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν χρείαν,
 πῶς οὐκ ἔστι τῶν ἀτοπωτάτων τὸ καθαρά μὲν ἡγεῖσθαι ταῦτα
 διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν χρείαν, μυσαιτέσθαι δὲ τῶν ἀγίων μαρτύρων
 τὰ σώματα καὶ τοὺς τάφους ὑπὸ Ἑλλήνων, φυλακτικὰ ὄντα ἀν-
 20 θρώπων τῆς τῶν δαιμόνων ἐπιβουλῆς καὶ ἰαματικὰ νοσημάτων τῶν
 κατὰ τὴν τῶν ἱατρῶν τέχνην ὄντων ἀνιάτων; παρεικάζει δὲ ὁ κύ-
 ριος τὴν τῶν Φαρισαίων ἐσχηματισμένην εὐλάβειαν τάφοις κεκο-
 νιαμένοις, ὅτι ὡσπερ τῆ αἰσθησίσει τῶν ζῶντων βδελυκτὴ ἔστι τῶν
 νεκρῶν σωμάτων ἢ δυσωδία καὶ ἡ ἀκαθαρσία, οὕτω καὶ ἡ ἐκεῖνων
 25 ἀνομία βδελυκτὴ ἔστι τῆ νοήσει τῶν εὐσεβῶν, τρόπον τινὰ οὕσα
 αὕτη ψυχῆς νέκρωσις καὶ δυσωδία καὶ ἀκαθαρσία. ὡσπερ γὰρ
 χωρισθείσης τῆς ψυχῆς τοῦ σώματος νεκρὸν τὸ σῶμα καὶ δυσωδὲς

1 Num. XIX, 11 || λέγεται] ed. ἐλογίζετο || τί] ed. ὡς || ed. ἐργαζόμενος τι, τοὺς
 τε νεκροὺς etc. 2 ed. μυσαιτόμεθα. 3 ed. πῶς ἀμφοτέρων ὁ Χριστὸς ἐναν-
 τίως || ὅτε] ed. ὅτι. 5 Luc. VII, 11-17. Matth. IX, 18-26. Marc. V, 22-48 || cod.
 σοροῦ || Luc. VIII, 40-56. 6 ed. καὶ ἀμφοτέροι. 8 ἀνθρώπων] ed. πτωμάτων.
 10 οὐχ ἀπλῶς] ed. καὶ οὐ. 18 τρίχαις sic codex; ἔριξι ed. 15 cod. ὑπεξελ-
 λειν. 20 ἀνθρώπων deest in ed. || τῆς] ed. ἀπὸ τῆς. 21 ed. κατὰ τὴν ἱατρικὴν
 τέχνην || ὄντων deest in ed. || cod. παρείκαζει, ed. παρείκαζε. 23 αἰσθησίσει] ed. νοήσει.
 24 ἀκαθαρσία sine artic. in ed. 26 αὕτη] ed. αὐτῶν.

καὶ ἀκάθαρτον, οὕτω χωρισθέντος τοῦ φόβου τοῦ θεοῦ τῆς ψυχῆς νεκρὰ ὑπάρχει ἡ ψυχὴ καὶ δυσώδης καὶ ἀκάθαρτος. κατ' ἐναντίωσιν δὲ πράξας ὁ κύριος οὐδὲν οὔτε τῇ παλαιᾷ οὔτε τῇ καινῇ δείκνυται· οὐκ ἦν γὰρ ὑπὸ τὸν νόμον, ὅτε τοὺς ἐν τῇ ἐρωτήσῃ ἦγειρε νεκρούς· ἀπὸ γὰρ τοῦ βαπτίσματος ἤρξατο ὁ κύριος τῆς εὐαγγελικῆς πολιτείας, οὔσης ἔξωθεν τῆς τοῦ νόμου φυλακῆς. διὸ οὐκ ἐμιάνθη ἀψύχμενος τοῦ νεκροῦ. κατὰ δὲ τὴν καινὴν ἐκεῖνα μόνον ἦν μιαντικὰ ἀνθρώπων, τὰ ἐκ τῆς καρδίας ἐξερχόμενα κακὰ. τὸ δὲ ἄπτεσθαι νεκροῦ οὐ μαιίνει τὸν ἄνθρωπον.

ΛΘ'.

Ἐρώτησις. Εἰ πεπλήρωτο ὁ οἶκος ἔνθα ὁ κύριος ἦν, ὀπηγίκα ὁ παραλύτος ἔμελλε θεραπεύεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἴναγκάσθησαν οἱ βασιτάζοντες αὐτὸν καταλύσαι τὴν ὄροφὴν καὶ δι' αὐτῆς καθεῖναι τὸν ἀσθενοῦντα, πῶς οἱ ἐν τῷ οἴκῳ ἠθροισμένοι ὄχλοι οὐκ ἐπλήγησαν, τῆς ὄροφῆς λυομένης;

Ἀπόκρισις. Αἰδοῦνόμενοι οἱ ἐν τῷ οἴκῳ μελλούσης τῆς ὄροφῆς ἀποστεροῦσθαι πάντως ὑπεχώρησαν οὐ γὰρ οὕτως ἦσαν ἀνόητοι οἱ τὴν ὄροφὴν ἀποστεροῦντες, ὥστε μὴ βοᾶν τοῖς ἐν τῷ οἴκῳ ὑποχωρεῖν, ἵνα μὴ πλήσωνται· οὐδὲ γὰρ ἕλης τῆς ὄροφῆς ἦν χρεία ἀποστεροῦσθαι, ἀλλὰ τόσον ὅσον ἤρκει εἰς τὴν ὑπογάλαξιν τοῦ παραλύτου.

Μ'.

Ἐρώτησις. Εἰ ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ ἄγγελος παρέπεται φύλαξ, καθὼς ἡ θεία διδάσκει γραφὴ, οἱ δὲ ἄνθρωποι ποτὲ μὲν αὐξῆσιν, ποτὲ δὲ μείωσιν, ὡς ἐπὶ τοῦ κατακλισμοῦ καὶ τῶν λοιπῶν συμφορῶν, διὰ τὰς ἑαυτῶν πράξεις ὑπέμειναν, οἱ τούτων ἄγγελοι αὐξήσεως καὶ μείωσεως ὄντες ἀνεπίδεκτοι, ποῖαν τότε

3 πράξας] ed. ἐπραξεν. 4 δείκνυται deest in ed. 5 εἰρημένους νεκρούς ἦγειρε ed. 8 Matth. XV, 18, 19. Marc. VII, 20, 21. 10 28' ed. 11 Marc. II, 1-4. Luc. V, 18, 19. 16 τοῖς] cod. τοῦς. 19 cod. πλήσονται. 20 τούτων] cod. τὸ || cod. ἦρκει. 22 λ' ed. 24 ed. θεία γρ. λέγει || Deut. XXXII, 8. Psalm. XXXIV, 7. Matth. XVIII, 10. Hebr. I, 14. 26 cod. τούτων ἄγγελοι, vulgo τῆς τῶν ἀγγέλων; in codice Clar. legitur ad marg. τῶν ἀγγέλων οἱ τῆς. Maranus et Otto del. τῶν ἀγγέλων.

λειτουργίαν ἐπλήρουν, ἐκάστου τῶν ἀγγέλων παρὰ θεοῦ λειτουρ-
γίαν εἰ ἀρχῆς εἰληφότος;

Ἄπόκρισις. Οἱ μὲν ἄγγελοι πάντες, ἄρχοντές τε καὶ ἀρ-
χόμενοι. αἱ λειτουργίαν ἐκπληροῦσι χρειώδη τοῖς ἀνθρώποις καὶ
15 τοῖς διὰ τὸν ἄνθρωπον οἱ δὲ λειτουργίαν εἰληφότες τὸ παρέπεσθαι
τοῖς ἀνθρώποις φύλακες αἱ μὲν αὖθις, μειοῦνται δὲ οὐδέποτε·
ἡ γὰρ παρέπονται τῷ συναμφοτέρῳ, ψυχῇ λέγω καὶ σώματι, ἡ
παρέπονται τῇ ψυχῇ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ σώματος ἐξοδὸν τῆς ψυχῆς,
ἕως τοῦ καιροῦ τῆς τοῦ κόσμου ἀνακτίσεως· πρὶν ἢ δὲ ταῦτα
10 παρέπεσθαι τοῖς ἀνθρώποις καὶ φυλάττειν αὐτούς, ἐν ταῖς ἄλλαις
ὑπὲρ ἀνθρώπων λειτουργίαις λειτουργοῦσι τοῖς οἰκείοις ἄρχουσι.

ΜΑ'.

Ἐρώτησις. Εἰ νεύματι θεῖον αἱ νεφέλαι τὸν ὑετὸν τῇ γῆ
καταπέμπουσι, διατί τὰς νεφέλας οἱ καλούμενοι νεφοδιῶνται ἐπα-
15 οιδᾶς τιε παρασκευάζουσιν ἔνθα βούλονται χαλάσας καὶ ἀμέτρους
ὑετούς ἀκοντίζειν;

Ἄπόκρισις. Τοῦτο ἐπειδὴ κατὰ τὰς γραφὰς ἀμάρτυρον,
διὰ τοῦτο καὶ ἄπιστον· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ ταύτην περὶ τούτου ἐρω-
τήσας τὴν ἐρώτησιν, οὐκ ἀφ' ὧν εἰδεάσω γιγνομένων τὴν ἐρώ-
20 τησιν πεποίηκας, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἔκωσας.

ΜΒ'.

Ἐρώτησις. Εἰ θνητὴν ὁ θεὸς τὴν ἡμετέραν ἔκτισε φύσιν,
πῶς λέγει "ὅτι ὁ θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν";

Ἄπόκρισις. Οὐκ εἴ τι θνητὸν τῇ φύσει, τοῦτο ἀνάγκη
25 πάντως ἀποθανεῖν. καὶ τούτου ἡ ἀπόδειξις τὸ θνητοῦς ὄντας τῇ
φύσει τὸν τε Ἐνώχ καὶ τὸν Ἡλίαν ἐν ἀθανασίᾳ εἶτι διαμένειν,
τοῦ "γῆ εἴ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση" γενομένου ἀνωτέρω. ἀληθὲς
οὖν τὸ θνητὴν τὴν φύσιν πεποιηκέναι τὸν θεὸν καὶ τὸν θάνατον

2 cod. ἐξαρχῆς. 4 αἱ δεστ in ed. 5 ed. λειτουργεῖν. 7 ἡ γάρ] cod. εἰ γάρ. 9 ed. ἀνακτίσεως. 12 λα' ed. 15 ed. ἐπαοιδᾶς || ed. πα-
ρασκευάζονται. 17 ed. ἀγίας γραφὰς μαρτυρεῖς. 19 ed. γινομένων. 21 λβ' ed.
23 Sap. I, 18. 26 ed. τὴν φύσιν || cod. ἐνώχ || Gen V, 24. Reg. 4, II, 11.
27 Gen. III, 19 || εἰ] cod. ἡ || cod. ἄληθες. 28 ed. φύσιν ἡμῶν || ed. εἰσελ-
θεῖν τὸν θάνατον.

εἰσελθεῖν εἰς τὸν κόσμον τῆ τοῦ ἀνθρώπου παρακοῆ· εἰ μὲν γὰρ ὡσπερ ἐποίησεν ὁ θεὸς θνητὴν τὴν φύσιν, οὕτως ἐποίησε καὶ τὸν θάνατον, οὐκ ἂν διὰ τῆς παρακοῆς τοῦτον εἰσίσταγεν, ἀλλὰ χωρὶς παρακοῆς· εἰ δὲ διὰ τῆς παρακοῆς ὁ θάνατος καὶ ὁ θεὸς τὴν παρακοὴν οὐκ ἐποίησεν, οὐδ' ἄρα τὸν θάνατον.

ΜΓ.

Ἐρώτησις. Εἰ τῶν ἀνθρώπων ἡ φύσις ὡς θνητὴ μὲν τὸ οἰκεῖον ἐπιγινώσκει πέρας, ὁ δὲ ἐκάστου χρόνος οὐ κατὰ τινὰ ἔστιν ὄρον, ὅπερ καλοῦσιν οἱ ἐκτὸς εἰμαρμένην, πῶς τῷ Ἐξεκία προστετέθησαν χρόνοι; τὸ γὰρ προστεθὲν ὑπὸ τοῦ προορισθέντος ἀριθμοῦ ὀφθαλμῶδες ὅτι λαμβάνεται. πόθεν οὖν ἐπὶ τῶν τελευταίων τὸ τοῦ χρόνου ἀόριστον δεικνύται;

Ἀπόκρισις. Ὅτι δὲ οὐχ ὥριστα τῆς ἐκάστου ζωῆς ὁ χρόνος δεικνύται ἐκ τῶν γραφικῶν φωνῶν οὕτως. "ἐάν" φησὶν "ἐν τῷ πεδίῳ εὖρη ἄνθρωπος νεάνιδα μεμνηστευμένην καὶ βιασάμενος αὐτὴν κοιμηθῆ μετ' αὐτῆς, τὸν μὲν ἄνθρωπον ἀποκτείνετε, τὴν δὲ νεάνιδα μὴ ἀποκτείνετε" ὃν γὰρ τρόπον ἐπεγείρεται ἄνθρωπος ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ καὶ πατάσῃ αὐτὸν (φονεύεται) ψυχῇ, οὕτως ἐγένετο τὸ πρῆγμα τοῦτο· καὶ ἐβόησεν ἡ νεάνις καὶ ὁ βοηθῶν αὐτῇ οὐκ ἔην". οὐκ ἂν δὲ παρείκασεν ἡ θεία γραφὴ τὴν βεβιασμένην κοίμησιν τῆ βεβιασμένη ἀναιρέσει, εἰ ἔην ὁ θάνατος τοῦ ἀνθρώπου ὥρισμένος· τὸ γὰρ παρὰ θεοῦ ὥρισμένον ἀβίαστον τε καὶ ἀπαράβατον ἀλλ' εἰ τοῦτο, ὀφθαλμῶδες ὅτι οὔτε τῆ προωρισμένη ζωῆ τοῦ Ἐξεκία προστετέθησαν οἱ χρόνοι τῆς ζωῆς, ἀλλὰ τοῖς ἀόριστως προλαβοῦσιν ἔτεσιν αὐτοῦ, ὧν τὸ τέλος ἐγένετο διὰ τοῦ θανατικοῦ πάθους, μὴ τοῦ θεοῦ ἐκ τοῦ πάθους ἰασαμένου αὐτὸν καὶ εἰς τὸ ζῆν αὐτὸν ἀποκαταστήσαντος.

2 τὴν om. cod. 3 τοῦτον usque ad διὰ τῆς παρακοῆς desunt in ed. 4 ed. καὶ εἰ. 6 λγ' ed. 7 θνητῆ] ed. θνητόν, Maranus θνητῶν. 9 Reg. 4, XX, 6. 10 ὑπὸ] ed. ἐπὶ. 11 cod. ὀφθαλμῶδες. 14 Dent. XXII, 25-27. 16 cod. κοίμησιν αὐτῆς || ἄνθρωπον] ed. ἄνθρωπον. 17 ἐπεγείρεται] ed. ἐπάταξεν. 18 post αὐτὸν ed. οὐκ ἔην ὁ βοηθῶν habent || φονεύεται addidi. 21 τῆ βεβιασμένη ἀναιρέσει] om. cod. || τοῦ ἀνθρώπου deest in ed. || εἰ] cod. ἡ || οὔτε] ed. οὐ. 24 ed. Ἐξεκίου || οἱ om. ed.

ΜΔ.

Ἐρώτησις. Καὶ εἰ ὥραις καὶ ἡμέραις τὰ καθ' ἡμᾶς οὐ κατέχεται, πῶς ἐν τῷ γάμῳ ὁ κύριος ἔλεγε τὸ "οὐπω ἔχει ἡ ὥρα μου" καὶ ὁ εὐαγγελιστῆς περὶ αὐτοῦ τὸ "οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ";

Ἀπόκρισις. Εἰ καὶ ὥραις καὶ ἡμέραις τὰ καθ' ἡμᾶς οὐ κατέχεται, ἀλλ' ὅμως τῶν παρ' ἡμῖν ἢ περὶ ἡμᾶς γινομένων τὰ μὲν γίνονται ἐν ἐπιτιθείῳ καιρῷ, τὰ δὲ ἐν ἀνεπιτιθείῳ. καλεῖ οὖν ἡ θεία γραφὴ τὸν ἐπιτιθέειον πρὸς τὸ γινόμενον πρᾶγμα
 10 καιρὸν παρουσίαν τῆς ὥρας, τὸν δὲ ἀνεπιτιθέειον ἀπουσίαν τῆς ὥρας· καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν ποίησιν τοῦ οἴνου καιρὸν ἐπιτιθέειον ἔγειτο ὁ κύριος τῆς ἐκ τοῦ γάμου ἀναχωρήσεως, διὰ τοῦτο πρὸ τῆς ποιήσεως τοῦ οἴνου εἶπεν "οὐπω ἔχει ἡ ὥρα μου". καὶ πάλιν ἐπειδὴ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πάσχα τῶν Ἰουδαίων ἐχρῆν τὸν
 15 κύριον συλληφθῆναι καὶ παθεῖν ἅ ἑκπαθε. διὰ τοῦτο πρὸ τοῦ πάσχα ἐρρέθη περὶ αὐτοῦ, ὅτι "οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ", οὐ τῆς ἀνάγκης τῆς ὥρας κωλουούσης αὐτοῦ τὴν σύλληψιν, ἀλλ' ἡ τοῦ θεοῦ πρόνοια. εἰ γὰρ τῇ ἀνάγκῃ τῆς ὥρας ἐκωλύετο τοῦ κυρίου ἡ σύλληψις,
 20 οὐκ ἂν ταύτην προσῆψεν ἡ θεία γραφὴ τῷ χωρισμῷ τοῦ τόκου· "ἀνεχώρησε" γάρ, φησὶν, "ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· οὐ γὰρ ἔθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι". οὐ μὴν οὐδὲ πρὸ τούτου εἰς Αἴγυπτον ἀνεχώρει, ἰκανῆς οὔσης τῆς ὥρας φυλάττειν αὐτὸν ἀσύλληπτον.

1 ρχ' ed. 2 Καὶ om. ed. || cod. καθ' ἡμᾶς. 2 cod. οὐπω || Joh. II, 4. 4 Joh. VII, 30 || ed. ἐβαλε. 5 cod. ἐπαυτὸν || cod. οὐπω || cod. ἐληλύθει, ed. ἔλθεν. 6 cod. καθ' ἡμᾶς. 7 cod. παρ' ἡμῖν || Otto γινομένων. 8 ed. γίνεται, cod. γίνεταί καὶ. 9 ed. γινόμενον. 13 ed. εἶπεν ὁ κύριος || ἦσαι || ed. ἦσαν. 16 ἐρρέθη sic codex || cod. περιαυτοῦ || ὅτι || ed. τὸ || cod. ἐπαυτὸν. 17 cod. ἐληλύθει, ed. ἐλήλυθεν. 18 ἀλλ' ἡ τοῦ θεοῦ πρόνοια || nomin. absol. Post πρόνοια sr. vac. novem decemve fere litterarum in C, quod ἄλλον αὐτῇ τόκον προσωρίασατο· ἄλλως γὰρ explevit Sylburgiana. 19 cod. εἰ γὰρ cum Marano. 20 ed. καὶ οὐκ || χωρισμῷ || ed. χωρίῳ τῷ τοῦ. 21 Joh. VII, 1 || γὰρ om. ed. 23 οὐ μὴν || ed. ἀλλ'. 24 ed. τῆς ἀνάγκης τῆς ὥρας.

ΜΕ.

Ἐρώτησις. Εἰ καθὼς φασί τινες ὁ κατακλυσμὸς ἐν παντί τῷ κόσμῳ οὐ γέγονεν, ἀλλ' ἐνθα οἱ τότε ἄνθρωποι ὄκουν, πῶς ἀληθές ἐστι " ὑψώθη τὸ ὕψωρ ἐπάνω πάντων τῶν ὑψηλῶν ὄρεων ἐδ' ἤγειρε ":

Ἀπόκρισις. Οὐ δοκεῖ ἀληθές εἶναι τὸ μὴ ἐν παντί τῷ κόσμῳ τὸν κατακλυσμὸν γεγενῆσθαι, εἰ μὴ τι ἄρα κοιλότεροι ἦσαν οἱ τόποι, ἐνθα ὁ κατακλυσμὸς γεγένηται, τῶν λοιπῶν τόπων τῆς γῆς.

ΜΤ.

Ἐρώτησις. Εἰ τῶν ἀλόγων ἀπάντων δημιουργὸς εἰς ἐστίν, ὁ θεός, διατί τὸ διχηλοῦν ὄπλην καὶ μηρυκισμὸν ἔχον καθαρὸν εἶναι ἀπεφύηται: καὶ πάλιν, διατί τὸ μηρυκισμὸν μὲν ἔχον, ὅσον κάμηλος, ὄπλην δὲ μὴ διχηλοῦν ἐν τοῖς ἀκαθάρτοις τέτακται: καὶ τὸ ἔμπαλιν, τὸ ὄπλην μὲν διχηλοῦν, μηρυκισμὸν δὲ μὴ ἔχον, ὅσον χοῖρος, ἐν τοῖς καθαρῶσι οὐ λελόγισται, καὶ ἐν τοῖς ἰχθύσι δὲ τὰ ἀλεπίδωτα: καὶ τὰ πετεινὰ δὲ διατί διήρηται, καίτοι τινῶν καθαρῶν, εἴ γε συγχωροῦνται, ταῦτά τοις ἀκαθάρτοις ἐσθιόντων καὶ πραττόντων;

Ἀπόκρισις. Φύσει μὲν καθαρὰ ὑπάρχει πάντα τὰ ζῶα καὶ κατὰ εἶ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ θεοῦ γεγονότα, κατὰ τὸ εἰρημένον " καὶ εἶδεν ὁ θεὸς πάντα ὅσα ἐποίησε καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν " καὶ τῆς θείας τετυχηκότα εὐλογίας, λεγούσης " αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε ". ἀλλ' ἐπειδὴ ἐβούλετο ὁ θεός, ὥσπερ ἐν πᾶσι τοῖς ἀνθρωπίνοις, οὕτως καὶ ἐν τοῖς ἐσθιόμενοις, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς τοῦ νόμου δουλείας ποιήσασθαι τοὺς Ἰουδαίους, διὰ τοῦτο τῶν ζῴων καὶ πετεινῶν καὶ ἰχθύων τινὰ μὲν ὠνόμασε καθαρὰ, ὧν τὴν σφαγὴν καὶ τὴν βρωσὴν τοῖς Ἰουδαίοις ἐπέτρεψε, τινὰ δὲ ἀκάθαρτα ὠνόμασεν, ὧν τὴν βρωσὴν ἀπέτρεψε. καθαρὰ οὖν ταῦτα καὶ ἀκάθαρτα

1 18' ed. 2 cod. φασινίς. ed. τινίς φασιν. 3 τῷ κόσμῳ] ed. τόπῳ τῆς γῆς || ἐνθα] ἐν ᾧ. 4 Gen. VII. 20. 5 18' sic codex. 6 τὸ] cod. τῷ. 8 γεγένηται] ed. ἐγένετο. 9 14' ed. 10 εἰς deest in ed. 11 Lev. XI, 3. 39 || ed. μὲν ἔχον. 13 ἀκαθάρτοις] ed. καθοῖς, Iangus κκοῖς || τὸ ἔμπαλιν deest in ed. 14 ed. τὸ διχηλοῦν μὲν τὴν ὄπλην || οἷον om. cod. 15 ed. μὴ καθαρῶσι λελόγισται. 16 14' deest in ed. 17 cod. ταῦτα. 19 cod. ἐξαρχῆς || ed. θεοῦ εἰς ἀρχῆς. 20 Gen. I, 31. 21 Gen. I, 28. 22 τοῖς ἀνθρωπίνοις, οὕτως καὶ ἐν] deaunt in ed. 23 τῆς] cod. τῆς. 25 ed. καὶ τὴν 27 ed. αὐτοῖς ἀπέτρεψε.

λέγονται, καθαρὰ μὲν διὰ τὴν φύσιν, ἀκάθαρτα δὲ διὰ τὸν νόμον. ἄλλως δὲ πάλιν καθαρὰ καὶ ἀκάθαρτα λέγονται διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐπειδὴ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ τότε πάντα τὰ ζῶα πλὴν χοίρου ἐθεοποιούντο, διὰ τοῦτο τῶν ζῴων τὰ μὲν καθαρὰ τὰ δὲ ἀκάθαρτα ὠνόμασεν, καὶ τὰ μὲν καθαρὰ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς θύειν καὶ ἐσθίειν, τὰ δὲ μὴ ἐσθίειν ὡς ἀκάθαρτα, δι' ἑκατέρου δεικνύων αὐτὰ ἀνάξια ὄντα τῆς τοῦ θεοῦ προσηγορίας τε καὶ τιμῆς, καὶ διὰ τὸ θύεσθαι καὶ ἐσθίεσθαι αὐτὰ καὶ διὰ τὸ καλεῖσθαι αὐτὰ ἀκάθαρτα.

ΜΖ.

Ἐρώτησις. Εἰ ἀπογῆν καὶ μετάληψιν ἀκαθάρτων τε καὶ καθαρῶν τοῖς ἐν τῇ παλαιᾷ νόμοις ἢ διατάξεις ἢ νομικῇ διηγορέυσε, πῶς καὶ οἱ ἐν τῇ νέᾳ μετάληψιν καθαρῶν καὶ ἀπογῆν ἀκαθάρτων γνώσκουσιν, οὐδενὸς αὐτοῖς νόμου ταύτην τὴν διαφορὰν ἐκδιδάξαντος; ἀλλ' εἰ μὲν τοῦτο ποιοῦσι κατὰ τὴν τοῦ νόμου παράδοσιν, ἐχρῆν αὐτοῦς πάντων μεταλαμβάνειν καὶ ἀπέχεσθαι ὡς ὁ νόμος ἐκήρυξε. πῶς οὖν πάντων κατὰ νόμον οὐκ ἐσθίουσιν, [οἶον] καμηλοπαρδάλειω; εἰ δὲ μὴ τῷ νόμῳ δεδούλωνται, πῶς πάλιν τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἀπαγορευθέντων ἀπέχονται, οἶον ἵππου ἢ καμήλου ἢ μῦς ἢ τινος τῶν λοιπῶν ἀκαθάρτων; νυνὶ δὲ μηδὲ καθόλου τῷ νόμῳ πειθόμενοι, μηδὲ εἰς τὸ παντελὲς αὐτῷ ἀπειθοῦντες, πῶς οὐ δοκοῦσιν ἀπὸ μέρους ποιεῖσθαι τὴν ἐκάστου φυλακὴν καὶ παράβασιν, λέγω δὴ τοῦ νόμου καὶ τῆς χάριτος, καὶ τῇ ἀμφοτέρων ἀπειθείᾳ καὶ πεισμονῇ ὑπὸ νόμον καὶ χάριν [εἶναι] καὶ πάλιν μὴ ὑπὸ τούτοις καθεστάναι;

Ἀπόκρισις. Ἐν τῇ νέᾳ διαθήκῃ οὐδὲν τῶν εἰσερογμένων εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. ἀπέχονται δὲ ὡς οὐ μεταλαμβάνουσιν, οὐ κατὰ διαγόρευσιν τοῦ νόμου, ἀλλὰ κατὰ [τὴν] δυσάρεστον τῆς τῶν οὐ μεταλαμβάνόντων ἔκουσίου συνειδήσεως. τινὲς δὲ διὰ τὴν κατορθώσιν τῆς ἐγκρατείας, κατὰ τὴν οἰκειὰν ἀρε-

1 cod. κατὰ θερά || cod. διατὸν. 4 ed. τοῦ χοίρου. 5 cod. αὐτοῦς. 6 καὶ ἐσθίειν desunt in ed. || δι' deest in C. 8 τὸ] ed. τοῦ || διὰ τὸ] ed. πάλιν διὰ τοῦ. 17 cod. κατανόμον οὐκ ἐσθίουσι || οἶον addidi. 19 cod. ὑπὸ τοῦ. 23 δὴ] cod. δὲ. 24 cod. ὑπονόμον || post χάριν addidi sive. 26 Matth. XV, 11. Marc. VII, 14—23. 28 cod. καταδυσάρεστον || τὸ addidi. 29 cod. ἔκουσίου.

σκεῖν κοινῶς ἀπέχονται καθαρῶν τε καὶ ἀκαθάρτων, καίτοι εἰ-
 δότες "ὅτι πᾶν κτίσμα θεοῦ καλόν καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετ' εὐχα-
 ριστίας λαμβανόμενον". ἀλλ' ὅμως τὴν ἐπὶ τῇ κατορθώσει τῆς
 ἐγκρατείας εὐχαριστίαν μείζονα τῆς ἐπὶ τῇ μεταλήψει βρωμάτων
 εὐχαριστίας τίθενται. διὰ ταῦτα οὖν οὐδὲν ἔστι κοινὸν * νόμου καὶ
 χάριτος ἀνὰ μέρος, ἀλλὰ χάριτος μόνης τὸ πᾶν ὑπάρχει, τῆς τε
 μετοχῆς καὶ τῆς ἀποχῆς τῶν μεταλαμβάνόντων κατὰ τὸν εἰρη-
 μένον τρόπον.

III.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸ σκεῦος, ὅπερ ὁ Πέτρος ἐν τῇ ὀπτασίᾳ
 τεθέσται, εἶχε τὰ καθαρὰ καὶ ἀκάθαρτα πετεινὰ καὶ τετράποδα.
 καθὼς ἡμῖν ἡ γραφὴ παραδίδωσιν— ἡ γὰρ τοῦ "πάντα" φωνὴ πε-
 ριληπτικὴ ἀμφοτέρων τῶν προλεχθέντων καθέστηκεν —, εἶτα θῶσαι
 καὶ φαγεῖν ὁ αὐτὸς ἀπόστολος ἀπροσδιορίστως καλεούμενος παρη-
 τίεσθαι, "μηδαμῶς κύριε" λέγων, "ὅτι οὐδέποτε κοινὸν ἦ ἀκά-
 θαρτον ἔφαγον", πῶς διὰ τῶν αὐτῶν ῥημάτων οὐ δεῖκνυται πάντα
 μὲν ἀπαγορεύσας τὰ ἄλογα ὡς ἀκάθαρτα, μεμψόμενος δὲ τὸν *
 τὴν βρώσιν αὐτῶν * τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπιτρέψαντι, ὡς ἀκαθάρτου
 ἐδωδῆς καλεῦσθαι ἀπογεύσασθαι;

Ἀπόκρισις. Ἀπὸ τῆς τοῦ Πέτρου ἀποκρίσεως μανθάνο-
 μεν τίνα ἦν τὰ ἐνόντα ἐν τῇ σιγῇ, τουτέστι τὰ ἀκάθαρτα
 μόνα, καὶ οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἡ τοῦ "πάντα" φωνὴ περιέχει καὶ τὰ
 καθαρὰ· δυνατὸν γὰρ [τῷ] "πάντα τὰ τετράποδα καὶ τὰ πετεινὰ τῆς
 γῆς" λέγεσθαι καὶ τὰ ἀκάθαρτα. τὸ δὲ "οὐδαμῶς κύριε, ὅτι οὐ-
 δέποτε κοινὸν ἦ ἀκάθαρτον ἔφαγον" πρὸς τὴν θέαν πάντων τῶν
 ἐπὶ τῇ σιγῇ δεχθέντων αὐτῷ ἀπεκρίνατο καὶ οὐ τινῶν. τὸ οὖν
 σκεῦος, ἐν ᾧ ἦν "πάντα τὰ πετεινὰ καὶ τὰ τετράποδα τῆς γῆς",

2 Timoth. 1, IV, 4 || cod. μετέωχριστίας. 4 Timoth. 1, IV, 8. 5 post
 κοινὸν lacunam indicavi. 6 cod. ἀναμέρος || cfr. Roman. VI, 14, 15. 9 ed. πᾶν.
 10 Act. X, 11, 12. 11 ed. τὰ καθαρὰ πετεινὰ * καθὼς etc. 12 ed. παραδίδωσι *
 πάντα. 13 καθέστηκεν] ed. καθὼς ἔστηκεν. 14 ed. φαγεῖν ἐκ τῶν δεχθέντων ὁ
 αὐτὸς etc. 15 Act. X, 13, 14. 16 αὐτῶν] ed. τοιοῦτων || οὐ om. cod. 17 ed.
 ἀπαγορεύων; an ἀπαγορεύει; ὁ θεὸς? || cod. τὸν, ed. τῷ; post τὸν lacunam in-
 dicavi; fortasse legendum τὸν Πέτρον εἰς τὴν οὐ. 18 ed. τῷ τὴν βρώσιν ἀπὸ
 τῆς ἐξ || post αὐτῶν lacunam indicavi. 19 ed. ἀπογεύσασθαι. 22 cod. ἐξανάγαγε.
 23 τῷ addidi. 24 ὅτι] om. ed. 25 ἦ] ed. οὐτε. 26 ἐπὶ] ed. ἐν || cod.
 αὐτὰ || ed. οὐ κατὰ τινῶν. 27 ed. τετράποδα * κατὰ etc.

κατὰ παράληψιν εἴρηται τοῦ ἀκαθάρτου, ἀντὶ τοῦ " ἐν ᾧ ἔν πάντα
 τὰ ἀκάθαρτα πετεινά τε καὶ τετράποδα τῆς γῆς ". καὶ ὡσπερ ὅταν
 λέγγῃ ἢ γραφῇ, ὅτι " παντός ἀνδρός ἢ κεφαλῇ ὁ Χριστός ἐστιν ", ἢ
 τοῦ " παντός " φωνὴ οὐ περιέχει πιστὸν τε καὶ ἄπιστον ἄνδρα, ἀλλὰ
 5 πιστὸν μόνον—ὁ γὰρ πιστὸς ἀνὴρ ἐστὶ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ὁ
 Χριστός τοῦ πιστοῦ ἀνδρός λέγεται κεφαλῇ, —, οὕτως οὐδὲ ἢ τοῦ
 " πάντα " φωνὴ περιεκτικὴ ἐστὶ καθαρῶν τε καὶ ἀκαθάρτων, ἀλλὰ τῶν
 ἀκαθάρτων μόνον, δι' ὧν προεμνησθῆ τῷ Πέτρῳ ἢ πρόσληψις
 τῶν ἀκαθάρτων ἔθνῶν, ὧν τῇ πίστει τοῦ Χριστοῦ ἐκαθάρισεν ὁ
 10 θεὸς τὰς καρδίαις.

ΜΘ.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸ θεῖον τροπῆς ἀνεπίδεκτον, διατί περὶ
 τῆς χρίσεως τοῦ Σαουλ λέγει μεταμεμελήσθαι καὶ περὶ τῆς κατα-
 στροφῆς τῆς Νινευῆ ὅτι μετενόησεν;

15 Ἀπόκρισις. Ὁ δεσπότης Χριστὸς καὶ κατὰ τὸ ὑπάρχειν
 καὶ κατὰ τὸ πράττειν τὰς πρεπούσας αὐτῷ πράξεις ἄτρεπτός ἐστι·
 προνοῶν δὲ τῶν τρεπομένων πρὸς τὸ λυσιτελεῖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ
 προνοουμένοις τρέπει τὰ πράγματα. διὸ καὶ πρὸς τὸ συγγινώ-
 σκειν καὶ πρὸς τὸ μὴ συγγινώσκειν ἀτρέπτως ἔχει. συγγινώσκει
 20 ἄρα τρεπτῶς τοῖς διορθοῦσι τὰ ἑαυτῶν πταισμάτα, τοῖς δὲ ἀδιορ-
 θιώτως ἔχουσι πρὸς τὰ κακά, ἀτρέπτως οὐ συγγινώσκει. τὸ οὖν " μετα-
 μεμέλημαι " τὸ ἄτρεπτον αὐτοῦ ἐμφαίνει, τὸ μὴ κατὰ τὸ συγγινώ-
 σκειν ἄτρεπτος γὰρ ἐστὶν ὁ θεός. τὸ δὲ " μετενόησεν ὁ κύριος "
 τὸ αὐτὸ δηλοῖ, τὸ μὴ κατὰ τὸ συγγινώσκειν· ἄτρεπτος γὰρ ἐστὶν
 25 ὁ θεὸς καὶ αἰεὶ ἐν τοῖς αὐτῷ πρέπουσι ποιεῖν διαμένει· τροπὴν
 γὰρ εἰς τὸ ποιεῖν τὰ μὴ πρέποντα αὐτῷ οὐ δέχεται ποτε.

2 ed. πετεινά καὶ πάντα τὰ τετρ. 3 ed. θεῖα γραφῇ || ὅτι om. ed. || Cor. 1, XI, 8.
 4 cod. περιέχει. 7 τε] om. cod. 8 ed. μόνων || πρόσληψις] ed. παράληψις.
 10 θεός ante ἐκαθάρισεν in ed. || Act. XV, 9. 11 ed. λς'. 13 Reg. 1,
 XV, 11 || cod. μεταμεμελῆσθαι, ed. μεταμελῆσθαι. 15 Χριστός] ed. θεός. 20 ἄρα
 τρεπτῶς] ed. γὰρ ἀτρέπτως. 21 ἔχουσι] om. cod. || μεταμεμέλημαι] cfr. Theo-
 doreti I, p. 376. 22 ed. τὸ κατὰ τὸ μὴ. 23 ἄτρεπτος γὰρ ἐστὶν ὁ θεός]
 desunt in ed. || Ionas III, 18. 24 τὸ αὐτὸ] ed. τὸ ἄτρεπτον αὐτοῦ || μὴ deest in
 ed. 25 ποιεῖν διαμένει cod. et Maranus; ποιεῖ διαμένεν ed. 26 γὰρ] ed. δ' ||
 cod. ποτε.

Ν.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸ Ἰωάννου βάπτισμα μὴ κατὰ νόμον ἦν. ὡςπερ οὔτε ἦν, πῶς οὐκ ἦν παρὰ τὸν νόμον; εἰ δὲ παρὰ τὸν νόμον ἦν, πῶς ὑπὸ τῶν ἐνόμων ἐδέχθη; πῶς δὲ οὐ παράνομοι οἱ ὑπὸ τὸν νόμον ὄντες καὶ τὸ παρὰ τὸν νόμον δεξιόμενοι βάπτισμα; εἰ δὲ ὑπὲρ τὸν νόμον ἐτύχχανε τὸ τῆς χάριτος βάπτισμα, μῆτε κατὰ νόμον μῆτε παρὰ νόμον μῆτε ὑπὲρ νόμον λεγόμενον, κατὰ τί γινόμενον εὐρεθήσεται;

Ἀπόκρισις. Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου προοίμιον ἦν τοῦ εὐαγγελίου τῆς χάριτος. διὸ καὶ ὑπὲρ τὸν νόμον ἦν· οὐδὲ γὰρ ἐνεδέχεται τοὺς κατὰ νόμον ἀμαρτήσαντας ἐν τούτῳ διὰ μετανοίας καὶ πίστεως τοῦ Χριστοῦ δεξιῶσαι τὴν συγχώρησιν, μὴ ὄντι ὑπὲρ τὸν νόμον.

ΝΑ΄.

Ἐρώτησις. Εἰ πιστώσασθαι τοὺς μαθητὰς ὁ Ἰωάννης περι τοῦ Χριστοῦ ὅτι αὐτός ἐστιν ἠβούλετο, ὅτε ἀπέστειλεν αὐτοὺς πρὸς αὐτόν, τοῦτο γὰρ πινε εἰρήκασιν, διατί μὴ κατὰ ἀπόφασιν εἶπεν αὐτοῖς, ἀλλὰ κατὰ πεῦσιν δι' αὐτῶν τῷ Χριστῷ προσήγαγεν; εἰ δὲ αὐτός διὰ τὸ τῇ εἰρηκτῇ ἑαυτὸν ἐμβεβλήσθαι ἐκ τῶν λεγομένων ποικίλως εἰς τὴν περὶ αὐτοῦ ἀμφιβολίαν κατέστη, καὶ γὰρ τοῦτο εἰρήκασιν ἕτεροι, διατί ὡς μεγδέπω αὐτὸν ἐλθόντα ἐγνωκῶς ἐπηρώτη; τὸ γὰρ "σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν", ὡς μεγδέπω μὲν τὸν Χριστὸν παραγενόμενον, ἐρχεσθαι δὲ αὐτὸν προσδοκῶμενον τὴν ὑπόνοιαν δίδωσι· πεπεισμένος γὰρ τοῦτο. οὐκ ἂν ἐπηρώτησε "σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερός τις παρ' ἐκεῖνον";

Ἀπόκρισις. Ὅτι μὲν οὐκ ἠγνόει ὁ Ἰωάννης, ὅτι ἐλήλυθεν ἦδη ὁ Χριστός, παντί που δῆλόν ἐστιν· ἐπειδὴ δὲ διάφοροι φῆμαι

7 ed. λζ. 3 ed. ὡςπερῶν || εἰ δὲ παρὰ τὸν νόμον ἦν desunt in ed. 4 ed. καὶ πῶς || ed. ἐνόμων, cod. νόμον 6 ὑπάρ] ed. ὑπὸ. 7 cod. κατὰ παράνομον || μῆτε παρὰ νόμον post ὑπὲρ νόμον in ed. 8 cod. κατὰ. 11 ed. τὸν νόμον. 12 ed. τε καὶ || cod. δεξιῶσαι || μὴ ὄντι (cod. μόντι) ὑπὲρ τὸν νόμον desunt in ed. 14 λη ed. 16 ed. ἠβούλετο. 17 cod. διατημακτῆ. 18 κατὰ om. ed. 19 cod. ἀπὸ τῆ εἰρηκτῆ. 2) λεγομένων] ed. νοουμένων || cod. ποικίλων || οὐ κατέστη Maranus. 22 cod. ἐπερώτη, ed. ἐρωτῆ || Matth. XI, 8. Luc. VII, 19. 23 ἐρχεσθαι cod. et Maranus; εὐρεσθαι ed. 26 Ὅτι μὲν usque ad ἔστιν desunt in ed.

περί ὧν ἐποιήσατο θαυμάτων ὁ Ἰησοῦς διέτρεχον, τῶν μὲν λε-
γόντων Ἡλίας εἶναι ὁ ταῦτα πεποικώς, τῶν δὲ Ἰερεμίας, τῶν
δὲ ἄλλος τις τῶν προφητῶν, τάς τας φήμας ἀκούων ὁ Ἰωάννης
ἐν τῇ εἰρηκτῇ πέμπει τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ μαθεῖν, εἰ ὁ τὰ σημεῖα
ποιῶν αὐτός ἐστιν ὁ ὑπ' αὐτοῦ μαρτυρηθεῖς, ἢ ἕτερός τις, ὁ παρὰ
τῶν πολλῶν θυλλλούμενος. γινούς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ἰωάννου τὸν
σκοπόν, ἐπὶ τῆς παρουσίας τῶν μαθητῶν Ἰωάννου ἐποίησε πολλά
θαύματα, πεῖθων αὐτοῦ· καὶ δι' αὐτῶν καὶ τὸν Ἰωάννην, ὡς αὐτὸς
εἶη πεποικώς καὶ τὰ ἐπ' ὀνόματι ἐτέρων φημιζόμενα θαύματα,
ὁ ὑπ' αὐτοῦ μαρτυρηθεῖς.

NB.

Ἐρώτησις. Εἰ πάντα ἔλκειν πρὸς ἑαυτὸν ὁ δεσπότης Χρι-
στὸς μετὰ τὴν οἰκείαν ὑψωσιν ἐπηγγειλάτο, πῶς οὐ πάντες τῇ
εἰς αὐτὸν πίστει προσεδραμον; πῶς δὲ αὐτὸς ἐπαγγειλάμενος πρὸς
ἑαυτὸν ἔλκειν οὐκ ἐναντιοῦται τῷ "οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς με, ἐὰν
μὴ ὁ πατήρ μου ἐλκύσῃ αὐτόν";

Ἀπόκρισις. Ἀπὸ τοῦ οἰκείου τέλους πᾶς λόγος κρίνεται·
τέλος δὲ τὸ πάντας ἔλκειν πρὸς ἑαυτὸν, "ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν
ἀρχὴν καὶ ἐξουσίαν καὶ δύναμιν". οὐ γρηὶ οὖν τὰ τοῦ τέλους πρὸ
τοῦ τέλους ἀπαιτεῖν. ἔλκει δὲ ὁ πατήρ πρὸς τὸν υἱὸν τῷ δοῦναι
τῷ υἱῷ τὴν ἐξουσίαν τε καὶ δύναμιν τοῦ δύνασθαι πάντας ἔλκειν
πρὸς ἑαυτόν· διὸ οὐδὲν ἐναντίον ἐν τοῖς λόγοις.

NI.

Ἐρώτησις. Εἰ ἐν τοῖς δαιμονιώσιν οἱ δαίμονες διηνεκῶς
ἐνοικοῦσι, πῶς ἕτεροι κατασκευάζουσι βλάβας; εἰ δὲ τοῦτο ποιοῦσι
τῶν πασχόντων πρὸς βραχὺ χωριζόμενοι, πῶς, ὅτε ἀοράτῳ δυ-
νάμει ἀπ' αὐτῶν διωγθῶσιν, οὐκέτι ἐν αὐτοῖς ἔγνη τῆς οἰκείας
παραουσίας δεικνύουσιν;

2 εἶναι] ed. ἐστιν || πεποικώς] ed. ποιῶν || Matth. XV, 14 Marc. VIII, 28. Luc.
IX, 19. 3 τις] om. cod. 7 Luc. VII, 21, 22. Matth. XI, 4, 5. 8 cod.
ἐπιτῶν || ed. καὶ τὸν Ἰωάννην δι' αὐτῶν. 9 ed. ὁ πεποικώς || cod. ἐπὶ ὀνόματι.
10 cod. ὑπαυτοῦ. 11 λ.β' ed. 13 Joh. XII, 32. 15 ἐπιτῶν] ed. αὐτῶν || τῷ] cod.
τῷ || Joh. VI, 44. 18 τῷ] cod. τοῦ || Cor. I, XV, 24 || cod. πίσυν. 19 ed. πρὸ
τοῦ τέλους τὰ τοῦ τέλους. 20 δοῦναι] ed. διδοῦναι καὶ || Math. XXVIII, 18.
21 τῶν et τε desunt in ed. 23 μ' ed. 24 δαιμονιώσιν ed.

Ἄποκρισις. Ἀδύνατον τὸν [δαίμονα] τοῖς δαιμονιώσι ποιῆσαι τῇ ἀπουσίᾳ ἄπερ ποιεῖ τῇ παρουσίᾳ· οὐ γὰρ βουλήσει μόνον ἐνεργῶσιν [οἱ δαίμονες], ἀλλὰ καὶ παρουσίᾳ. διὸ μὴ παρόντος τοῦ δαίμονος, οὐδὲ τὰ ἴχνη αὐτοῦ πάρεστιν. ἢ γὰρ ἀπελαύνουσα αὐτὸν ἀόρατος δύναμις φύβον αὐτῷ ἐπέθησε τοῦ μηκέτι πλησιάζειν τῷ θεραπευομένῳ.

ΝΔ.

Ἐρώτησις. Εἰ μόνου θεοῦ ἐστὶν ἰσχὺν καὶ ζωὴν διδόναι τοῖς σώμασι, πῶς τούτο ποιῶσιν οἱ δαίμονες, ἐνισχύοντες τῶν δαιμονιώντων τὰ σώματα, ὥστε δεσμὰ καὶ ἀλύσεις συντρίβειν; "ἐδεσμεῖτο γάρ", φησίν, "ἀλύσεις καὶ πέδαις καὶ διαρρήσεων τὰ δεσμὰ ἠλάυνετο ὑπὸ τοῦ δαίμονος εἰς τὴν ἔρημον".

Ἄποκρισις. Οὐ τῷ σώματι παρέσχεν ὁ δαίμων τὴν δύναμιν πρὸς τὸ δύνασθαι συντρίβειν καὶ διαρρήσσειν τὰ δεσμὰ καὶ τὰς ἀλύσεις, ἀλλ' αὐτὸς ὁ δαίμων συνέτριψε καὶ διέρρησσε τὰ δεσμὰ καὶ τὰς ἀλύσεις, εἰ καὶ ἡ θεία γραφή τῷ δαιμονιώντι προσέφη τὰ τοῦ δαίμονος ἔργα.

ΝΕ.

Ἐρώτησις. Εἰ τῶν μερῶν τῆς κτίσεως οἱ δαίμονες οὐκ ἐξουσιάζουσι, διατί παρακουσθέντων τῶν χρησμῶν τοῖς Ἑλλησι τιμωρίας ἐπέταγον, καὶ θεραπευθέντων τῶν εἰδῶλων ταύτας ἀνέσχον καὶ ἀγαθὰ αὐτοῖς ἀντὶ τούτων παρέσχον; πῶθεν οὖν αὐτοῖς δύναμις εἰς τὴν ἑκατέρου ἐνέργειαν;

Ἄποκρισις. Ἔθος ἦν τοῖς δαίμοσι πρὸς πλάνην ἀνθρώπων προσάπτειν ἑαυτοῖς, ὥσπερ τοῦ θεοῦ τὸ ὄνομα, οὕτω καὶ τὰ ἔργα. ὅτι δὲ οὐκ ἔστι τοῖς δαίμοσιν ἰσχύς ἀμυντικῆ τῶν ἀνη-

1 locus corruptus; τὸν om. cod. || δαίμονα addidi || δαιμονιώσι scripsi, cod. et ed. δαίμοσι || cod. τῇ ἀπουσίᾳ ἄπερ, ed. ἀπ * ποιεῖ. Sylburgius: Ἀδύνατον τὸν τοῖς δαίμοσι [κίτον] ποιῆσαι τι [ἀπόντος τοῦ δαιμονίου. ὅσα γάρ] ποιεῖ τῇ. 2 ed. παρουσίᾳ παρόντος τοῦ οὐδὲ || οὐ γὰρ βουλήσει usque ad παρουσίᾳ desunt in ed. 3 οἱ δαίμονες addidi. 5 cod. τοῦ θεραπευομένου, ed. τῷ θεραπευομένῳ. 6 μὰ' ed. 7 ed. ζωὴν καὶ ἰσχύν. 9 ed. δαιμονιώντων || ed. τὰ δεσμὰ καὶ τὰς. 10 Luc. VIII, 29 || cod. γὰρ φησιν ἀλύσεις. 11 cod. ἠλάυνετο. 12 cod. συντρίβειν. 14 cod. ἀλύσεις || ed. διέρρηξε. 15 cod. ἀλύσεις || ei om. cod. 16 τὰ ante ἔργα in ed. 17 μὰ' ed. 22 δύναμις] ed. δυνατὸν || cod. ἐνέργειαν cum Sylburgio; ἔνοον ed. 24 προσάπτειν] ed. προσεθίεναι. 25 τὰ ἔργα] ed. τὴν ἰσχύν.

κῶων, δείκνυται ἐκ τῆς καταλύσεως, ἣν ὑπέμενεν ὁ ἑλληνισμὸς ὑπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ· φανερῶς γὰρ ὤφθη ὁ ἑλληνισμὸς οὐχ ἑτέρα δυνάμει κατὰ τοῦ χριστιανισμοῦ χρησάμενος, πλὴν τῆ διὰ χειρὸς ἀνθρώπων καὶ ἑξῶν· εἰ γὰρ εὐτόρει ὁ ἑλληνισμὸς θείας δυνάμει, ὑπερμαχοῦσης αὐτοῦ καταλυομένου, οὐκ ἂν τῇ ἀνθρωπίνῃ δυνάμει ἐχρήσατο, σφῆζειν ἐν αὐτῇ μάτην προσδοχῆσας καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς θεοὺς αὐτοῦ ἐκ τῆς καταλύσεως· ὕπερ ἐστὶ μέγιστος ἔλεγχος τῆς τῶν δαιμόνων καταλύσεως καὶ ἀσθενείας καὶ τοῦ μηδέποτε αὐτοὺς δυνηθῆναι θεῖα ἔργα ἐκτελεῖν, τιμωρητικὰ τῶν ἐναντίων καὶ εὐεργετικὰ τῶν ὑπηκόων. ἔτι δέ, εἰ πᾶσα θε-
 10 ραπεία ζώντων ἐστὶ καὶ αἰσθανομένων, πῶς οὐκ ἐστὶ προδήλως ψευδὲς τὸ "θεραπευθέντων δὲ τῶν δαιμόνων ἀνέσχον τὰς τιμωρίας", τῶν μῆτε ζώντων μῆτε αἰσθανομένων, ἀλλ' ὡσπερ πρὸς τὰς θεραπείας, οὕτω καὶ πρὸς τὴν παρακοὴν τῶν χρησμῶν ἀναισθη-
 15 τως ἐχόντων;

NC.

Ἐρώτησις. Εἰ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ κατακλυσμοῦ λέγει ὅτι "δύο δύο" καὶ "ἑπτὰ ἑπτὰ" ἐν τῇ κιβωτῷ εἰσηνέχθησαν ἄλογα, πῶς οὐ δ' καὶ ἰδ' ἐκ τῶν ἀκαθάρτων καὶ καθαρῶν εἰσηνέχθη;
 20 τινὲς γὰρ εἰρήκασι τοῦτο, τινὲς δὲ ὅτι δύο καὶ ἑπτὰ μόνον. τίς οὖν ἐκ τῶν δύο ἀληθέστερον εἶπεν;

Ἀπόκρισις. Ἀληθέστερον εἶπεν ὁ εἰπὼν δ' καὶ ἰδ' τοῦ εἰπόντος δύο καὶ ἑπτὰ· τὸ γὰρ "δύο δύο" εἶπεν ἀντὶ τοῦ δύο ἄρ-
 25 ρενα καὶ δύο θύγλα, καὶ "ἑπτὰ ἑπτὰ" ἀντὶ τοῦ ἑπτὰ ἄρρενα καὶ ἑπτὰ θύγλα, καθαρὰ μὲν τὰ ἑπτὰ ἑπτὰ, ἀκάθαρτα δὲ τὰ δύο δύο.

NZ.

Ἐρώτησις. Ἐπειδὴ τὴν τῶν πολυομμάτων ζώων ὕπτασιαν

1 post ἀνηκόων ed. καὶ εὐεργετικῆ τῶν ὑπηκόων addunt || ἦν ed. ἦς. 2 cod. ὑπὸ τοῦ χριστιανισμοῦ. φανερός γὰρ ὤφθη /// ἑλληνισμὸς in margine. 6 ἐν αὐτῇ] ed. ἐκότην. 7 καὶ ἑαυτὸν καὶ τοὺς om. ed. || cod. αὐτοῦ || cod. ὕπερ ἐστὶ. 8 καταλύσεως καὶ desunt in ed. 9 cod. θεία. 10 ἐναντίων] ed. ἀνηκόων. 11 ed. ἐστὶ ζώντων τα. 12 δαιμόνων] ed. εἰδώλων; cfr. p. 68 l. 20. 16 μγ' ed. 17 λί-
 γει] scil. ἡ γραφῆ. 18 Gen. VI, 19, 20. VII, 2, 3, 9. 15 || ἄλογα] ed. ἀλογίστως. 19 πῶς et εἰσηνέχθη om. ed. 20 τινὲς γάρ] ed. καὶ τινὲς γάρ || τοῦτο om. ed. || καὶ ἑπτὰ] ed. καθαρὰ, Langus ἀκάθαρτα || τίς οὖν] ed. ὅτι οὖν, Otto ὅτιοῦν. 21 εἶ-
 25 πεν om. ed. 23 τὸ] ed. τὰ. 25 καθαρὰ μὲν τὰ ἑπτὰ ἑπτὰ desunt in ed. 26 μδ' ed. 27 ὕπτασιαν post ἐθεόεστο in ed.

Ἡσαΐας καὶ Ἰεζεκιήλ ἐθεάσατο, ἄρα ἀμφοτέροις ἐν τῇ ἀπεκαλύπτει, ἢ θάτερον ἐδεικνύτο θάτερον; τί δὲ καὶ ἐδήλου τὸ δεικνύμενον;

Ἄποκρισις. Διὰ μὲν τῆς κατὰ τὸν προφήτην Ἡσαΐαν ὀπτασίας τὸ κατὰ Χριστὸν ἐδήλου μυστήριον, καθήμενον ἐπὶ θρόνου δόξης καὶ τῆ βρώσει τῆς ἁγίας αὐτοῦ σαρκὸς καθαρισμὸν ποιῶντα ἁμαρτίας εὐσεβῶν ἀνθρώπων τῶν ἐν πάσῃ τῇ γῆ δοξαζόντων τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον τριάδα ἐπὶ τῷ μεγέθει τῶν θεῶν δωρεῶν, ἧς τῷ ὀνόματι βαπτισθέντες ἐδικαιώθησαν, λαβόντες τῆς τῶν οὐρανίων τε καὶ αἰώνιων ἀγαθῶν μετουσίαις τὴν ἐλπίδα· ὅτι γὰρ ἐθεάσατο ὁ προφήτης ἄνθρωπα τοῖς ἀκαθάρτοις αὐτοῦ χεῖλεσσι προσαγγόμενον εἰς κάθαρσιν ἀνομιῶν καὶ ἁμαρτιῶν, μήνυμα εἶχε τῆς δεσποτικῆς σαρκὸς, καθαρικοῦσθαι τὸ συνειδὸς τῶν ἐσθιόντων αὐτὴν ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. διὰ δὲ τῆς κατὰ τὸν προφήτην Ἰεζεκιήλ ὀπτασίας τὰ μέλλοντα ἐδήλου συμβῆσεσθαι τῷ Ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ Βαβυλωνίως, ψυχαγωγίαν ἔχοντα τῶν ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ ἐν Βαβυλώνι ὄντων Ἰσραηλιτῶν· ἐθεάσατο γὰρ ὁ προφήτης τὰ τετραπρόσωπα ζῶα, ὁμοίωμα ἔχοντα ἀνθρώπου τε καὶ λέοντος, μόσχου τε καὶ ἄετος. λέγει δὲ καὶ ὁ προφήτης Δανιὴλ περὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορ, ὅτι ἠῤῥῆθησαν οἱ ὄνουχες αὐτοῦ ὡς ἄετος καὶ αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς λέοντος, καὶ χόρτον ἐψώμισαν αὐτὸν ὡς τὸν μόσχον, καὶ καρδία ἀνθρώπου ἐδόθη αὐτῷ. ἐκ ταύτης δὲ τῆς ὀπτασίας ψυχαγωγίαν τινὰ ἐντίθησι τοῖς Ἰσραηλίταις τοῖς πρὸς τὴν κραταίην τε καὶ ἰσχυρὰν σφόδρα τῶν Βαβυλωνίων δυναστείαν ἀποβλεψάμενοις, ἐν ἀπογνώσει καθεστῶσι τοῦ μὴ δύνασθαι εἶπε ἐκ τῆς τοιαύτης αἰχμαλωσίας τυχεῖν ἐλευθερίας. ἵνα οὖν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀπογνώσεως μεταστῆσθαι τοὺς Ἰσραηλίτας ὁ θεὸς καὶ

1 Esai. VI, 2. Ezech. I, 18. X, 18 || ed. ἐθεάσαντο || cod. ἄρα. 2 ἐδήλου τῇ] ed. ἐδείκνυτο. 4 τὸν Χριστὸν vel τοῦ Χριστοῦ ed. 5 cod. αὐτοῦ. 6 εὐσεβῶν scripsi; ἀσεβῶν codex et ed. 7 ὁμοούσιον] ed. ὁμοίωμον. 9 τε om. ed. || cfr. Rom. VI, 4-8. Thea. 2, II, 16. 10 Esai. VI, 6. || cod. αὐτοῦ. 11 ed. τε καὶ. 12 cfr. Matth. XXVI, 36, 28. Joh. VI, 58-59. 13 ἁμαρτίας] ed. ἀσεβείας. 15 ἔχοντα] ed. ὄντα. 16 γὰρ] ed. δι. 17 τῇ om. ed. || ὁμοίωμα ed. || Ezech. I, 5-10. X, 14. 18 Dan. IV, 26, 30. 23 τοῖς] cod. τοῖς, ed. τοῦ. 24 cod. et ed. ἀποβλεψάμενοις || ed. καὶ ἐν || cod. et ed. καθεστῶτας || μὴ om. cod.

παρασκευάσῃ αὐτοὺς πρὸς τὴν αὐτοῦ δυναστείαν ἀποβλέπειν, δείκνυσι τῷ προφήτῃ ἡμέρου τε καὶ ἀνήμερου ζῶου τὴν σύζευξιν καὶ βαρυσώμου καὶ πετεινοῦ τὴν σύμπτησιν· ἡμερον γὰρ ζῶον ὁ ἄνθρωπος, ἀνήμερον δὲ ὁ λέων καὶ βαρύσωμον μὲν ζῶον ὁ μόσχος, πετεινὸν δὲ καὶ κοῦφον ζῶον ὁ ἀετός. ἐν ἐκείνοις μὲν ὀηλοῖ τὴν τῆς βασιλείας ἐξ ἀνήμερου εἰς ἡμερότητα μετástασιν, ἐν τούτοις δὲ [τὴν] τῆς βασιλείας τῆς δουλείας εἰς τὴν ἐλευθερίαν μεταβολὴν· ὑπόζυγος γὰρ ὁ μόσχος, ζυγοῦ δὲ ἐλεύθερος ὁ ἀετός. δείκνυσι δὲ τῷ προφήτῃ καὶ τροχόν, ἐν τῷ τροχῷ μηνύων τὴν τῶν Ἰουδαίων ἀναγωγὴν εἰς αἰχμαλωσίαν καὶ ἐπαναγωγὴν εἰς τὰ ἴδια.

III.

Ἐρώτησις. Διὰ τί ἐπὶ τοῦ Ἰεζεκιήλ κατακέχρηται ὁ θεὸς χρησμός τῷ τοῦ "οἰεῖ ἀνθρώπου" προσρήματι, ὅπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων προφητῶν οὐκ ἐποίησε; καὶ εἰ τὴν παγκόσμιον ἀνάστασιν ἐπὶ τῶν ἑξηρῶν ἰστέων ὁ αὐτὸς προφήτης τεθέεται, καὶ εἰ τῶν ὄντων ἀνέστησαν τὰ ὀστέα, ἄνθρωποι γεγόμενοι τέλειοι, καθὼς ἡ τοῦ αὐτοῦ προφήτου βίβλος διδάσκει, σαφήνισον.

Ἀπόκρισις. Ἐπειδὴ ἔμαλλε διὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ κατ' ὄπτασίαν προζωγραφεῖσθαι τῶν νεκρῶν ἢ ἀνάστασις, μέλλουσα γίνεσθαι ἐπὶ πραγμάτων διὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ εἰρημένον "ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ἐν ἣ πάντες οἱ ἐν τοῖς μηνμαίοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται", διὰ τούτου καλεῖται τῷ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ὀνόματι· καὶ καθάπερ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ μέλλων κατ' αὐθεντίαν ἠλίφ καὶ σελήνη προστάττει τὴν στάσιν λαμβάνει τοῦ Ἰησοῦ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὸ τῆς κτίσεως (διὰ) τὴν ὑπακοὴν τοῦ προ-

1 cod. παρασκευάσει || cod. αὐτοῦ. 3 σύμπτησιν] ed. σύμψηξιν || ed. μὲν γάρ. 4 μὲν om. cod. 5 ed. μὲν οὖν || 6 τὴν om. cod. || cod. μεταστάσιν. 6 τὴν addidi. 8 Ezech. I, 15, 16. X, 10, 12, 13. 9 ed. μηνύων δι' αὐτῶν || ἀναγωγῆν] ed. ἀπαγωγῆν. 10 cod. ἐπαναγωγῆν ut Sylb. coniecit; ed. ἀπαγωγῆν. 11 με' ed. 13 χρησμός] ed. ὀρισμός || οἰεῖ om. ed. Otto υἱοῦ τοῦ || Ezech. II, 1, 3. III, 1 sqq || cod. προσρήματι. 14 εἰ] cod. εἰς. 15 Ezech. XXXVII. 17 ed. δίδασκει βίβλος || σαφήνισον deest in ed. 19 cod. κατοπτασίαν || προζωγραφεῖσθαι] ed. προγράφεσθαι. 21 Joh. V, 25. || ὥρα] ed. ἡμέρα || ἐν ἣ] ed. ὅτε. 22 cod. τοῦ τοῦ om Sylb. 23 cod. καλεῖ. 24 καὶ om. ed. 25 Jos. X, 12 et seq. || cod. καταθεντίαν. 26 cod. τὸ ὄνομα cum Marano. Deuter. I, 88. Jos. I || διὰ addidi || ed. τῆ ὑπακοῆ.

στάγματος τιμώμενον, οὕτω καὶ ὁ Ἰεζεκιήλ λαμβάνει τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ὄνομα καὶ διὰ τῆς ὀπτασίας ἐγείρει τοὺς νεκροὺς τῇ δυνάμει τοῦ προσρήματος. Ἦν δὲ ἐπὶ τοῦ Ἰεζεκιήλ τὰ πάντα ὀπτασία, καὶ τὰ ὅσπερ καὶ ἡ τούτων ἀνάστασις. δεῖκνυσιν οὖν τῆ προφήτῃ ταύτῃ τὴν ὀπτασίαν ὁ θεός, προηγουμένως μὲν μνηνύων δι' αὐτῆς τὴν ἐσομένην διὰ Χριστοῦ πανδημικὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, ἔπειτα δὲ πρὸς τὴν φυγαγωγίαν τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπογόνων ἐαυτοῦ τοῦ δύνασθαι εἶτι ἐλευθεροῦσθαι τῆς τῶν Βαβυλωνίων δουλείας· καθάπερ γὰρ νεκρὰ σώματα ἐν τοῖς μνημείοις κείμενα ἐλπίδα οὐκ ἔχοντα ἐγέρσεως, οὕτως ἐαυτοῦς ἐλογίζαντο εἶναι ἐν Βαβυλώνι, χωρὶς πάσης ἐλπίδος τῆς ἐπανόδου. ὁ γὰρ οὗτος ὁ αὐτὸς προφήτης ἐν οἷς λέγει "καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς με λέγων υἱὲ ἀνθρώπου, τὰ ὅσα ταῦτα πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ἐστίν· αὐτοὶ λέγουσι· ἤρα γέγονε τὰ ὅσα ἡμῶν ἀπώλετο ἢ ἐλπίς ἡμῶν" καὶ τὰ εἴης.

ΚΘ'.

Ἐρώτησις. Εἰ καλὰ τὰ τοῦ βίου πάντα, διατί οἱ τούτων ἀπεχόμενοι ἐν γραφαῖς ἐπαινοῦνται καὶ οἱ ἀντεχόμενοι αὐτῶν διαβάλλονται; εἰ δὲ φαῦλα τυγχάνει, διατί τὰ φαῦλα τῇ ἡμετέρᾳ ζωῇ συμπαρέζευκται, καὶ ταῦτα ἀγαθοῦ τοῦ δημιουργοῦ τυγχάνοντος;

Ἀπόκρισις. Οὐχ ἀπλῶς ἐπαινετὸν τὸ ἀπέχεσθαι τῶν τοῦ βίου καλῶν, οὔτε ἀπλῶς ψεκτὸν τὸ ἀντέχεσθαι αὐτῶν, ἀλλ' ἐκτερον πρέποντι λόγῳ γινόμενον, καὶ τὸ ἀπέχεσθαι καὶ τὸ ἀντέχεσθαι αὐτῶν ἐστὶν ἐπαινετόν. ἐναντίως δὲ γινόμενον, ἀμφοτέρᾳ ἐστὶ ψεκτά. ὅτι δὲ οὐδὲν φαῦλον κατ' οὐσίαν συμπαρέζευκται τῇ ἡμετέρᾳ ζωῇ, ὁ γὰρ ἢ θεία γραφή τῶν δημιουργημάτων ἐπαινοῦσα τὴν γένεσιν, λέγουσα "καὶ εἶδεν ὁ θεὸς πάντα ὅσα ἐποίησε, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν". παρατρεψάντων δὲ ἡμῶν ἐκούσιως τὰ καλὰ, τὰ φαῦλα ὑφίσταται· οὐκ ἐστὶ γὰρ φαῦλον ἐν τῷ βίῳ, τῶν ἐν αὐτῷ

2 cod. ἐγείρει. 4 οὖν] ed. δι. 6 πανδημικῆν] ed. πάντων κοσμικῆν. 7 ed. τὴν ἐκ νεκρῶν || πρὸς] ed. δι. 8 cod. ἀπογόνων, ed. τῶν ἀπογόνων. ed. ἐαυτοῦς τῷ διδουλώσθῃ ὅτι ἐλευθεροὶ ἴσονται etc. 9 δουλείας] ed. βασιλείας. ed. τὰ νεκρὰ. 12 Ezech. XXXVII, 11. 16 μς' ed. 22 cod. ἀλλεπάριον. 23 γινόμενον] nominativus absolutus. 25 cod. κατουσίαν. 27 Gen. I, 31. 29 φαῦλα sine articulo in ed. || βίῳ] ed. ὕμῳ.

καλῶν ἀτρέπτων μενόντων, ὥστε μὴδὲν εἶναι φαῦλον παρὰ τὴν
παρὰτροπήν τοῦ καλοῦ. οὐδὲν οὖν συμπαρέζευκται φαῦλον τῇ ἡμε-
τέρα ζωῇ· τὰ γὰρ φαῦλα χρίσει ἀλόγῳ ἐστὶ φαῦλα καὶ οὐ φύ-
σει, προαιρετὸν δὲ καὶ τὸ χρῆσθαι καὶ τὸ μὴ κεχρηθῆναι ἢ κα-
5 λῶς ἢ φαύλως.

Ξ.

Ἐρώτησις. Εἰ ἐν τοῖς στοιχείοις οὐ πρόσεστιν αἴσθησις,
διατί Μωυσῆς μὲν οὐρανὸν καὶ γῆν τῷ λαῷ διαμαρτύρεται, Ἰσαΐας
δὲ κατηγορῶν τοῦ λαοῦ τούτοις ἀκούειν ἐγκαλεῖται;

Ἀπόκρισις. Τὰ λεγόμενα πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν,
πρὸς τοὺς ἐν αὐτοῖς λέγεται λογικούς, ὡς τὰ λεγόμενα πρὸς τὴν πό-
λιν πρὸς τοὺς πολίτας λέγεται, ὡς τὸ "Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλὴμ ἡ
ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους
πρὸς αὐτήν". οὐ γὰρ ἡ πόλις ἀπέκτεινε καὶ ἐλιθοβόλησεν, ἀλλ' οἱ
5 πολῖται.

ΞΑ'.

Ἐρώτησις. Διατί ὁ κύριος ἔλεγε πρὸς τὴν Μαρίαν μετὰ
τὴν ἔγερσιν "μή μου ἄπτου, οὐπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πα-
τέρα"; εἰ μὲν οὖν πρὸ τῆς ἀναλήψεως οὐδενὶ ἐξῆν αὐτοῦ ἄπτε-
σθαι, πῶς μετὰ μικρὸν τοῖς μαθηταῖς καὶ τῷ Θωμᾷ ποιεῖν ἐπέ-
τρεπε τοῦτο; εἰ δὲ ἐξῆν, πῶς ὁ ἔμελλε μετὰ μικρὸν τοῖς πολ-
λοῖς ἐπιτρέπειν, ἀπηγόρευσε πρὸ μακροῦ ἐπὶ ταύτης;

Ἀπόκρισις. Τὸ "μή μου ἄπτου" εἴρηται πρὸς τὴν Μα-
ρίαν ὑπὸ τοῦ σωτῆρος, κατὰ τὴν ἔννοιαν τοῦ "μή μοι ἀκολούθει,
5 ὥστε διὰ παντός συνεῖναι μοι κατὰ τὴν πρὸ τοῦ σταυροῦ μου
διαγωγὴν". ἐβούλετο γὰρ κατὰ μικρὸν ἀπεθίξειν τοὺς μαθητάς τῆς
τοῦ σώματος αὐτοῦ θείας καὶ παρουσίας. διὸ οὕτε διὰ παντός
ᾤρατο τοῖς μαθηταῖς ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ἡμέραις, ἐν αἷς διέ-
τριβεν ἐπὶ τῆς γῆς μετὰ τὴν ἀνάστασιν, οὕτε πάντῃ ἀδέετον αὐ-

1 ed. ἀνατρέπτων. 3 ἐστὶ] ed. εἰσὶ. 4 καὶ τὸ χρῆσθαι καὶ desunt in ed.
6 μ' ed. 7 ἐν om. ed. || cod. πρόσεστιν. 8 Deuter. XXX, 19. XXXII, 2.
9 Esai. I, 2 || ed. τοῦ αὐτοῦ λαοῦ. 11 αὐτοῖς] cod. αὐτῇ || λέγεται] cod. λέγει.
12 cod. λέγει || Matt. XXIII, 87. Luc. XIII, 84. 13 cod. ἀποκτείνουσα. 16 μῆ
ed. 18 Joh. XX, 17. 22 ed. ἀπηγόρευσε τῇ Μαρίας || ἐπὶ ταύτης] desunt
in ed. 27 ed. τε καὶ. 27 cod. ᾤρατο || τεσσαράκοντα (leest in ed.

τοῖς ἑαυτὸν κατέστησεν· ἀλλ' ἐκ διαλείμματος ἀμφοτέρα ἐποιεῖτο, καὶ τὸ ὀρᾶσθαι αὐτοῖς καὶ τὸ μὴ ὀρᾶσθαι.

ΞΒ.

Ἐρωτήσεις. Τίς ἡ ἀπόδειξις τοῦ μόνου ὄου θηρία τε καὶ κτήνη, ἄρρεν καὶ θῆλυ, ἐν τῇ κοσμοποιίᾳ παρῆλθαι; ἐπειδὴ τοῦτο τινεὶ τῶν εὐσεβῶν εἰρήκασε πρὸς σύστασιν τοῦ μὴ ἐξ ἀλόγων ὁραῖ τοὺς δερματίνοὺς χιτῶνας τοῖς πρώτοις ἀνθρώποις ὑπὸ τοῦ θεοῦ δεδῶσθαι.

Ἀποκρίσεις. Εἰ ἐν ἑκάστῳ γένει ἔστι τινὰ γενναρχί, καὶ τὰ μὲν γενναρχί εἰσιν ἔργα τοῦ θεοῦ, τὰ δὲ ὑπὸ τὰ γενναρχί εἰσιν ἔργα φύσεως. διὰ σπορᾶς καὶ γεννήσεως ὑφιστατώτα, ὄφρα ἐκαστοῦ γένους * πλὴν τῆς μιᾶς ζυγῆς ἑκάστου γένους ἀρρενοθήλας οὐκ ἐποίησεν ὁ θεός· χιτῶνας δὲ δερματίνοὺς ἐποίησεν ὁ θεός οὐκ ἀνθρωπίνως, ἀλλὰ δημιουργικῶς· οὐ γὰρ ζῶα σφάξας καὶ τούτων τὰ δέρματα συρράψας χιτῶνας ἐποίησεν, ἀλλ' αὐτοὺς χιτῶνας τοὺς δερματίνοὺς ἐδημιούργησεν. ἀλλ' ἴσως ἔρει τις ὅτι· εἰ ἐδημιούργησεν ὁ θεός τοὺς δερματίνοὺς χιτῶνας μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας τῆς δημιουργίας, πῶς λέγει ἡ γραφή, ὅτι "κατέπαυσεν ὁ θεός ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων ὧν ἤρξατο ποιεῖν"; γνωσκέτω ὁ τοῦτο λέγων, ὅτι ὧν ἤρξατο ποιεῖν κατέπαυσε τὴν ποίησιν, τούτεστι τοῦ ποιεῖν τὰ μὴ ὄντα· τὰ δὲ δέρματα, ἃ νῦν ποιεῖ, οὐ νῦν ἄρχεται ποιεῖν, ἀλλ' ἐν τῇ ποιήσει τῶν ζῶων καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν ἐγένοντο πάσαι. κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸ "ἐπλασεν ἔτι κύριος ὁ θεός ἀπὸ τῆς γῆς πάντα τὰ κτήνη καὶ τὰ θηρία τῆς γῆς καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδὰμ" καὶ τὰ ἐξῆς· τὸ γὰρ "ἔτι" τὴν δευτέραν σημαίνει τούτων γένεσιν.

3 μῦ' ed. 5 ed. ἄρρεν. 8 cod. et Otto δεδῶσθαι; ed. διδῶσθαι. 9 ed. ἐστὶν τινὰ || γενναρχί] sic codex. 10 ed. γενναρχί ἐστὶν || τοῦ om ed. || cod. εἰσίν. 11 ed. γεννήσεως. 12 post γένους lacunam esse suspicor || cod. πλὴν || ἐκαστοῦ γένους desunt in ed. || cod. ἀρρενοθήλας. 13 Gen. III, 21. 14 ed. τοὺς χιτῶνας ἐδημιούργησε τοὺς δερματίνοὺς. 17 ed. τὰς ἑπτὰ. 18 ed. ἕκαστῃ γραφῇ || Gen. II, 2, 3. 20 γνωσκέτω ὁ τοῦτο usque ad ποιεῖν desunt in ed. 23 ἐγένοντο] ed. ἐγένοντο, cod. ἐλάγοντο. 24 Gen. II, 19.

ΕΓ΄.

Ἐρώτησις. Ἐπειδὴ πάλαι μὲν οἱ παῖδες, νῦν δὲ ἡμεῖς ὁμοῦντες τῇ ὡσαννά φωνῇ καὶ τῇ τοῦ ἀλληλοῦια κεχρήμεθα, τίς ἐστὶν ἡ τούτων ἐρμηγεία;

Ἀπόκρισις. Ἐρμηγεία ἐστὶ τοῦ μὲν ἀλληλοῦια τὸ "ὁμνήσατε μετὰ μέλους τὸ ὄν", τοῦ δὲ ὡσαννά "μεγαλωσύνῃ ὑπερκειμένη".

ΕΔ΄.

Ἐρώτησις. Εἰ ἄτρεπτον τὸ θεῖον, πῶς βλασφημούμενον καὶ εὐφηνούμενον τὰς ἀμοιβὰς ἀμφοτέροις τῆς ἐκατέρων πράξεως πολλακίς ἀξίας ἀντέδωκεν;

Ἀπόκρισις. Μένων ὁ θεὸς ἐν τῇ οἰκείᾳ αἰσθήσει τε καὶ δικαιοσύνῃ ἀτρέπτως ἐκάστω τὸ κατ' ἀξίαν ἀποδίδωσιν, οὐ νῦν κατὰ παρατροπὴν τοῦτο ποιεῖν εὐρών, ἀλλ' αἰεὶ ἐσχηκῶς καὶ ἔχων τὸ ἐν τούτοις ἄτρεπτον· τὸ δὲ ἐν ἴσῃ τάξει ἔχειν τοὺς βλασφημοὺς καὶ τοὺς εὐχαρίστους ἀναισθησίας τῆν ἡ ἀδικίας, ἅπερ ἐστὶ θεοῦ ἀλλότρια.

ΕΕ΄.

Ἐρώτησις. Εἰ εὐσεβεῖ ζήλω κινούμενος ὁ Σαοὺλ τὰς ἐγκαστηριμύθους ἀνεῖλε, διατί συνηλάθη, ὥστε παρ' ἐγκαστηριμύθου ζητῆσαι πρόρρησιν; καὶ εἰ τῷ ὄντι ἐκείνη τὸν Σαμουὴλ ἀνήγαγεν, ἐπειδὴ τοῦτο φησὶν ἡ γραφή; καὶ ὅτι ἀληθεύει μὲν αὕτη, τὸ δὲ πρᾶγμα ἀσεβὲς ὄνλον.

Ἀπόκρισις. Ὁ ζήλω θεῖω ποιῶν τι, οὗτος οὐ θεομαχεῖ. Ὑπόνοιαν δὲ ὁ Σαοὺλ ἐσχηκῶς εἰς τὸν Δαυὶδ, ὡς ὅτι εἰς αὐτὸν μετέθηκεν ὁ θεὸς τὴν βασιλείαν, παντοίως ἐμηχανάτο ἀναιρεῖν τὸν Δαυὶδ, ἵνα εἰς ἔργον μὴ ἐχβῆ ἢ ἐπ' αὐτὸν θεῖα φῆφος. ἀνεῖλε δὲ τὰς ἐγκαστηριμύθους, τούτῳ προσδοκήσας διαλλάξαι τὸν

1 v' ed. 8 cod. ὡσαννά. 8 va' ed. 11 ed. ἀπέδωκεν. 13 τὸ] ed. τὰ || cod. καταξίαν || νῦν] ed. μὴν. 14 ed. ποιῶ || καὶ ἔχων] ed. ἔχει. 15 τὸ ἢ - τοῦς] ed. καὶ ἔχων ἐν ἴσῃ τάξει περὶ τα. 16 εὐχαρίστους sic codex; καὶ τοὺς ὑπὸ ἀναισθησίας κατεχομένους τῆ ἀδικίας ed. || τῆ] cod. τῆ || cod. ἅπερ ἐστὶ. 17 θεοῦ] ed. τὰ. 18 v' ed. 20 Reg. 1, XXVIII, 8 || cod. ἀνίλε. 22 Reg. 1, XXVIII, 7 seqq. 24 cod. τί. 25 ὅτι om. ed. 26 ed. τὴν αὐτοῦ βασ. || παντοίως] ed. παντελῶς. 27 ed. ἐπ' αὐτὸν τ. 28 Reg. 1, XXIII, 9, 9.

θεόν, ὥστε ἀνατρέψαι τὴν ἀποδοκιμάσασα αὐτὸν τῆς βασιλείας οὐ-
 κειαν ψῆφον, οὐ τὴν ἀσέβειαν τῶν ἐγγαστριμύθων μισῶν, ἀλλὰ τὴν
 βασιλείαν φιλῶν. καὶ ἐπειδὴ οὐ προσεδέξατο ὁ θεὸς τὸν σκοπὸν αὐτοῦ,
 διὰ τοῦτο αὐτὸν ἐγκατέλιπεν ἐπιδειθῆναι ὧν οὐκ ἀγαθῶ σκοπῶ ἐποιή-
 σατο τὴν ἀναίρεσιν τὰ δὲ ἄλλα πάντα τὰ ὑπὸ τῆς ἐγγαστριμύθου γε-
 γονότα, κατὰ τὴν ἐνέργειαν γεγένηται τοῦ δαίμονος τοῦ τὰς ὄψεις
 φαντάσαντος τῶν ὁρώντων τὸν οὐκ ὄντα Σαμουὴλ ὡς τὸν Σα-
 μουὴλ ὄραν. ἡ δὲ ἀλήθεια τῶν ῥημάτων γέγονεν ἐκ τοῦ θεοῦ
 τοῦ δωδωκότος τῷ δαίμονι ἐν σχήματι τοῦ Σαμουὴλ ὀφθῆναι τῇ
 ἐγγαστριμύθῳ καὶ δεῖξαι τοῦ μέλλοντος τὴν δόλωσιν. καὶ ἐπειδὴ τοῦ
 Σαμουὴλ οὐκ ἤκουσεν ὁ Σαούλ, τοῦ εἰρηκότος αὐτῷ τῆς βασιλείας
 τὴν ἀφαίρεσιν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν θείαν ψῆφον τὴν ἀποδοκιμά-
 σασα αὐτὸν τῆς βασιλείας ἔτι ἀντεποιεῖτο τῆς βασιλείας, διὰ
 τοῦτο ἀνάξιον αὐτὸν ἔκρινεν ὁ θεὸς τοῦ διὰ τῶν ἀνακαίμενων
 αὐτῷ προμηγῦσαι αὐτῷ τὰ ἐσόμενα, καθάπερ πεποιήκε καὶ ἐπὶ
 τὸν Ἀχαάβ βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ, τὸν ἀπιστήσαντα τοῖς τῆς ἀλη-
 θείας προφήταις καὶ πιστεύσαντα τοῖς ψευδοπροφήταις· δι' ἣν
 αἰτίαν ἐπεμψεν αὐτῷ πνεῦμα ψευδές, καθὼς φησιν ἡ βίβλος τῶν
 Βασιλειῶν ὃ πιστεύσας ὁ Ἀχαάβ, ἀπατηθεὶς ἀπῆλθεν εἰς πό-
 λεμον καὶ ζῶν οὐκ ἀνέκαμψεν.

ΞϚ'.

Ἐρώτησις. Εἰ ἄρρην καὶ θῆλυ ἕνεκεν παιδοποιίας ἐκτίσθη,
 ταύτης ἐν τῇ ἀναστάσει οὐ γινομένης, ἄρα ἀνίστανται οἱ ἀνθρω-
 ποι τὴν τῶν παιδοποιῶν μορίων διαφορὰν ἔχοντες; καὶ εἰ τοῦτο,
 πῶς οὐκ ἔστι περιττὸν τὸ μέλη ἐπάγεσθαι ἄπρακτα;

Ἀπόκρισις. Εἰ καὶ πρὸς παιδοποιίαν οὐκ ἔστι χρήσιμα
 τὰ γεννητικὰ μόρια μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἀλλὰ πρὸς ἀνάμνησιν

1 ὥστε ἀνατρέψαι om. codex || Reg. 1, XVI, 1. 3 Reg. 1, XXVIII, 6.
 4 cod. ἐπιδειθῆναι. 5 τὰ post. om. ed. 6 γεγένηται deest in ed. 7 ὡς
 τὸν Σαμουὴλ ὄραν] desunt in ed. 9 Reg. 1, XXVIII, 12-19 || cod. ὀφθῆναι.
 10 καὶ δεῖξαι om. cod. 12 τὴν post. om. ed. 14 διὰ τοῦτο codex ut Mara-
 nus comiecit; ἢ αὐτῶν ed. 16 cod. τοῦ Ἀχαάβ βασιλέως. 18 Reg. 3, XXII.
 22, 28. 19 ὃ] ed. καὶ || ἀπατηθεὶς] ed. καὶ πλανηθεὶς || πόλεμον] ed. τὴν ἐργ-
 μον. 21 νη' ed. 22 ed. ἄρρην || ed. ἕνεκεν τῆς. 23 ταύτης-γινομένης] ed.
 τῆς ἀναστίσσεως γινομένης.

τοῦ διὰ τῶν τοιούτων μορίων εἰληφέναι τοὺς ἀνθρώπους τὴν γέννησίν τε καὶ αὐξήσιν καὶ τὴν διαμονὴν ἐστὶ χρήσιμα· εἰσαγόμεθα γὰρ δι' αὐτῶν εἰς ἔννοιαν τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας τῆς ταῦτα μηχανήματα κατὰ τοῦ θανάτου ταξιαμένης φυλακτικὰ τοῦ γένους ἡμῶν
 5 ἐν ἀθανασίᾳ τῇ διαδοχῇ τῶν τακτομένων.

Ξ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὴν παράβασιν καὶ τὴν μέλλουσαν δι' αὐτῆς ἐπάγεσθαι τῷ λαῷ τιμωρίαν ὁ Μωσῆς προεφῆτευσεν, διατί μετ' ὀφθῆς αὐτὰ ἔλεγε, χαίνωσιν μᾶλλον ἤπερ ὠφέλειαν εἰδότος τῶν
 10 ἁμαρτιῶν τοῖς ἀνθρώποις ἐνεργάζεσθαι;

Ἀπόκρισις. Κατὰ τὰ ἐν ταῖς ὐδαῖς ἐμπερόμενα διηγήματα ἀρμοδίως καὶ οἱ ῥυθμοὶ τῶν μελῶν ἐγένοντο, ἄγοντες τὰς ψυχὰς εἰς τὴν πρέπουσαν τοῖς ἀδομένοις αἴσθησιν ἢ γὰρ γοερῶς ἢ θρηνηθῶς ἢ κατανοκτικῶς ἢ τρόποις ἑτέροις ἤθοντο, ἐξοριστι-
 15 κοῖς χαυνώσεως ἐκ τῆς διανοίας τῶν ἀδόντων.

ΞΗ'.

Ἐρώτησις. Εἰ χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡ ἱατρικὴ τοῖς ἀνθρώποις, ὡς τὰ πράγματα δείκνυσιν, τίνας ἔνεκεν μὴ ὑπὸ εὐσεβῶν ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἢ τοῦ τοιούτου ἀγαθοῦ γεγένηται
 20 εὔρεσις;

Ἀπόκρισις. Πολλὰ μὲν εὔρηται καὶ ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν ἱματικά τῶν σωματικῶν νοσημάτων καὶ ὑπὸ Σολομῶντος τοῦ βασιλέως, ὧν οὐδεὶς τῶν ἔξωθεν τῆς εὐσεβείας εἶχε τὴν κατάληψιν ἱατρικὴν δὲ ἀληθινὴν ἠγούντο οἱ εὐσεβεῖς τὴν τὰς ψυχὰς ἱατρού-
 25 ουσαν, ὡς τῇ τεθεραπευμένη ψυχῇ ἔπεται τοῦ σώματος ἡ σω-

2 ed. γένεσιν τε καὶ τὴν || cod. διαμονὴν ut Sylb. emendavit; Cod. Paris. διανομῆν. 3 ed. ἐνοίαν τῆς τηλικαύτης Χριστοῦ σοφίας. 4 μηχανήματα κατὰ desunt in ed. || ταξιαμένης φυλακτικῆ] ed. αὐξανομένης, φυλακτικῆς. 6 νδ' ed. 7 καὶ] ed. διὰ δ' αὐτῆς] ed. ταύτην. 8 ed. Μωσῆς; || Deuter. XXXI, 29. 9 Deuter. XXXII, 1-42 || cod. εἶπερ || εἰδότος?] Otto εἰωθότων; cod. et ed. εἰδόντων. 12 καὶ om. ed. || ed. ἔτινοντο. 13 αἰσθησιν] ed. αἴρεσιν || ἦ] cod. εἰ. 14 ἢ θρηνηθῶς usque ad ἀδόντων desunt in ed. 16 νσ' ed. 17 Εἰ χρήσιμον usque ad εὐσεβῶν ἀλλ' ὑπὸ desunt in ed. 17 cod. ἐστιν. 22 cod. σολόμωνος || Theodoretī quaest. in III Reg. ιη' (I, p. 465). 23 ὧν οὐδεὶς τῶν] ed. μὲν, οὐδεὶς δὲ τῶν. 24 δὲ ἀληθινὴν usque ad προστεθήσεται ὑμῖν pars inedita.

τηρία· ὁ γὰρ φροντίζων τῆς σωτηρίας ὡς δεῖ, τῆς ἐκ τῶν ὑλικῶν οὐ δεῖται βοήθειας, ὑπήκοον ἔχων ἀεὶ τὴν θεῖαν χάριν εἰς παροχήν σώματός τε καὶ ψυχῆς ἀγαθῶν ἀψευδῆς γὰρ ὁ λόγος ὁ τοῦ σωτῆρος, ὁ λέγων "ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν".

ΞΗ.

Ἐρώτησις. Εἰ τὰ τελευτώντα βρέφη ἔπαινον ἢ φόγον ἐξ ἔργων οὐκ ἔχουσι, τίς ἡ διαφορὰ ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν ὑπὸ ἄλλων μὲν βαπτισθέντων καὶ μηδὲν πραξάντων καὶ τῶν μὴ βαπτισθέντων καὶ ὁμοίως μηδὲν πραξάντων;

Ἀπόκρισις. Αὕτη ἐστὶν ἡ διαφορὰ τῶν βαπτισθέντων πρὸς τὰ μὴ βαπτισθέντα, τοῦ τυχεῖν μὲν τὰ βαπτισθέντα τῶν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀγαθῶν, τὰ δὲ μὴ βαπτισθέντα μὴ τυχεῖν ἀξιούντων δὲ τῶν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἀγαθῶν τῇ πίστει τῶν προσφερόντων αὐτὰ τῷ βαπτίσματι.

Ο'.

Ἐρώτησις. Εἰ δύο ἡμῖν ὁ Μωσῆς οὐρανῶν ἐξέθετο τὴν γένεσιν, πῶς πλειόνων διδάσκει ἡμᾶς ἡ γραφή ὑπαρξῖν, ποτὲ μὲν λέγουσα "οἱ οὐρανοὶ τῶν οὐρανῶν", ποτὲ δὲ "ἠνεψύχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοὶ" καὶ "θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνεωγμένους" καὶ "ἠρπάγη ἕως τρίτου οὐρανοῦ", καὶ οὐκ εἶπεν ἕως τρίτου μέρους τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλὰ ἀπολύτως "ἕως τρίτου οὐρανοῦ"; καὶ πολλὰ δὲ τοῦτοις εὐρήσει τις ἐν τῇ γραφῇ παρακλήσια. πῶς οὖν τὰ ἐναντία ἀλλήλοις ἀμφοτέρα δυνατὸν ἀληθεύειν;

Ἀπόκρισις. Ὁ Μωσῆς μὲν ἡμῖν τοὺς οὐρανοὺς ἀριθμῶν οὐ παρέδωκεν οὔτε ἓνα οὔτε δύο οὔτε πλείονας· εἶωθεν δὲ ἡ γραφή τὰ διαστήματα τῶν διαστημάτων ἐν τῷ αἰερί ὑπερκείμενα

1 cod. γαρ. 4 Luc. XII, 81. 6 vs' ed. 7 φόγον] ed. μίμψιν. 8 ἐξ ἔργων post ἔχουσι in ed. 16 vs' ed. 17 ed. Μωσῆς || Gen. I, 1, 8. 19 Psalm. CXLVIII, 4 || Matth. III, 16. 20 Act. VII, 56. 21 cod. ἠρπάγη || Corinth. 2, XII, 2 || ed. τοῦ τρίτου. 23 ed. εὐρήσεις ἐν || ed. οὐ τάναντία ἑαυτοῖς λέγουσιν, κατ' ἀμφοτέρα δ' ὅμως ἀληθεύουσιν. 25 ed. Μωσῆς || ἡμῖν τοῦς] ed. εἶπεν αὐτοῦς || ed. ἀριθμῶ δι. 26 παρέδωκεν] ed. δίδωκεν || εἶωθεν] ed. ἐμίλλε. 27 ed. θεῖα γραφή || τῶν διαστημάτων deest in ed. || cod. αἰερί ut Otto mutatit; ed. μέρα.

οὐρανοὺς ὀνομάζειν, ὡς "τὰ κατεινὰ τοῦ οὐρανοῦ" καὶ "ὕψος ἐξ οὐρανοῦ" καὶ "τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ". ἐκ τῆς ἀκολουθίας οὖν τῶν κειμένων φωνῶν νοοῦμεν οὐρανοὺς κατ' οὐσίαν μὲν ὄνομα καὶ πρὸς τοῦτοις ἕτερον, οὐπερ τῆς θείας ἔτυχεν ὁ μακάριος Παῦλος, κατὰ διαστήματα δὲ καὶ πλείονα. οὕτω δὲ νοουμένων τῶν οὐρανῶν οὐδαμία ἐναντίωσις ἐν τοῖς λόγοις ὑπολειφθήσεται.

ΟΑ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸ προσάπτειν τῷ Χριστῷ ἄγνωιαν ἐστὶν ἀσεβεία, δῆλον ὅτι πάντων ἔχει τελείαν τὴν πρόγνωσιν. πῶς οὖν οὐκ ἐστὶν αἴτιος τῆς τοῦ Ἰουδα προδοσίας καὶ τῆς τοῦ Πέτρου ἐνωμότου ἀρνήσεως ὁ ταῦτα μὲν προγνοῦς, τούτους δὲ ἐκλεξάμενος; καὶ περὶ τῆς τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ πρωτοπλάστου ὑπὸ τοῦ θεοῦ ποιήσεως ὁ αὐτὸς λόγος ἀρμόσειεν;

Ἀπόκρισις. Εἰ ἔδει τὸν Χριστὸν δι' ἐνόου τῶν αὐτοῦ μαθητῶν παραδοθῆναι, "ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῆ", δῆλον ὅτι αἴτιός ἐστιν ὁ Χριστὸς τῆς ἐκπληρώσεως τῆς γραφῆς καὶ οὐ τῆς προδοσίας τοῦ Ἰουδα. ταύτης γὰρ αὐτὸς ὁ Ἰουδᾶς ἦν αἴτιος, ἦν μέλλουσαν προειδῶς ὁ θεὸς προεῖπε διὰ τῆς γραφῆς. καὶ οὐκ ἐστὶν ἡ πρόγνωσις αἰτία τοῦ μέλλοντος ἐσεσθαι, ἀλλὰ τὸ μέλλον ἐσεσθαι αἴτιον τῆς προγνώσεως· οὐ γὰρ τῇ προγνώσει ἔπεται τὸ μέλλον, ἀλλὰ τῷ μέλλοντι ἔπεται ἡ πρόγνωσις. οὐδαμῶς οὖν ὁ προγνώσων αἴτιός ἐστι τοῦ μέλλοντος ἐσεσθαι. ὥστε οὐχ ὁ Χριστὸς ἐστὶν αἴτιος τῆς προδοσίας, ἀλλ' ἡ προδοσία αἴτια τῆς τοῦ Χριστοῦ προγνώσεως. καὶ ἐπὶ τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ πρωτοπλάστου ὁ αὐτὸς λόγος.

ΟΒ'.

Ἐρώτησις. Εἰ ἐν τῇ νυκτὶ ὁ ἦλιος ἀποκρύπτεται, πῶς οὐ

1 Gen. I, 26. II. 19. Psalm. VIII, 8. Matth. VI, 26. VIII, 20. XIII, 32. Marc. IV, 4, 32. Luc. VIII, 6. IX, 58. XIII, 19. Act. X, 12. XI, 6 || cfr. Deuter. XI, 11. Act. XIV, 17. Jac. V, 18 || ὕψος] ed. ἀπὸς. Otto ἄριστος. 2 Hebr. XI, 12. 3 καὶ πρὸς τοῦτοις; usque ad Παῦλος desunt in ed. || Cor. 2, XII, 2. 5 καὶ deest in ed. 6 ed. ὑποληφθήσεται. 7 νη' ed. 11 cod. ἐνωμότου || τούτους δι' ἐκλεξάμενος] ed. μὴ κωλύσας δι'. 12 ὑπὸ] ed. ἀπὸ. 18 ποιήσεως] Maranus: ἐπὶ τοῦ θεοῦ ἐκπύσεως. Reg. et Clarom. prima manu habuerunt ὑπὸ τῆς τοῦ θεοῦ ποιήσεως. supra lineam alia manus emendavit in Clarom. et ad marg. in Regio. 15 Joh. XVII, 12. 18 ed. ὁ θεὸς προειδῶς. 21 ἔπεται om. ed. || καὶ οὐδαμῶς ὁ ed. 22 οὐχ] ed. οὐχι. 23 ed. αἴτιός ἐστι || Χριστοῦ] ed. κυρίου. 26 vθ' ed.

σφαῖρα ὁ οὐρανὸς ἀποδείκνυται; ὁ γὰρ ἀπὸ φιλοσόφων ἕσιος ἀνὴρ εἶπεν ὅτι, "ὥσπερ σικύα σώματι, οὕτως ὁ οὐρανὸς ἐπίκειται τῇ γῆ, καὶ ὁ μὲν διὰ τὸ κοῦφον ἀνωφερῆς, ἡ δὲ διὰ τὸ βαρὺ ἐστὶ κατωφερῆς διὸ τῇ ἀνθολκῇ ὑπ' ἀλλήλων συνέχονται". εἰ δὲ τοῦτο ἀληθές, ἔλου τοῦ οὐρανοῦ κύκλου εἰς τὴν γῆν ἐρηραιομένου, ἔνδον ἀνάγκη ὑπάρχειν τοὺς φωστῆρας καὶ φαίνειν ἀεὶ. πῶς οὖν ἀποκρύπτονται;

Ἀπόκρισις. Εἰ ὁμολογουμένως πολλά ἐστὶν ἕτερα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἴσῳ ἐπιπέδῳ ὄντα καὶ διὰ τὸ μῆκος τοῦ διαστήματος κεκρυμμένα ὄντα τῆς ὄψεως, οἷον τὰ πλοῖα τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ ὑπ' ἀλλήλων μὴ ὁρώμενα, τοῦ πλάτους τῆ τῶν ὑδάτων ἐπιφανείᾳ περιορίζοντος τὴν ὄψιν περαιτέρω μὴ ἀνατείνεσθαι τοῦ ὁρίζοντος, τί θαυμαστόν, εἰ καὶ ἐπὶ τῶν φωστῆρων γίνεται ἡ ἐπικρύψις διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν; τὸ δὲ διὰ τὴν ἀνθολκὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς ἴστασθαι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ἔνεστι τοῦτο εἰκάσαι διὰ τὸ ἅμα γεγενῆσθαι αὐτά, ἐπὶ δὲ τοῦ στερεώματος καὶ τῆς γῆς οὐκέτι· ἴστατο γὰρ ἡ γῆ πρὸ τοῦ στερεώματος, τὴν ἅπασαν βασιτάζουσα ὑγρὰν οὐσίαν, χωρὶς ἀνθολκῆς τοῦ στερεώματος· ὕστερον γὰρ τῆς γῆς γέγονε τὸ στερεώμα.

ΟΙ'.

Ἐρώτησις. Εἰ διὰ τὸ καθ' Ἑλληνας σφαῖραν ὄντα καὶ κινεῖσθαι τὸν οὐρανὸν ἐν τόπῳ ἐστί, πῶς διὰ τὸ ὡς καμάραν πεπῆχθαι ἢ ὡς δέρριν κατὰ τὴν γραφὴν ἐκτετάσθαι ὁ οὐρανὸς οὐκ ἐν τόπῳ ἐστίν; ὥσπερ γὰρ τὸ κινούμενον, οὕτω καὶ τὸ πηγνύμενον ἐν τόπῳ ἀνάγκη νομίζεσθαι. εἰ δὲ τοῦτο, πῶς τὴν ἐπὶ τῇ περιγραφῇ τοῦ οὐρανοῦ παρ' ἀλλήλων κατὰγκωσιν δικαίαν οὐχ

1 ἕσιος] ed. θεσιος; || ἀνὴρ] Justinus? 2 ed. εἶπεν * οὐ σώματι. οὗτος etc. 2 σικύα scripsi; σικύα codex || οὕτως ὁ οὐρανός] ed. οὗτος οὖν ὡς, Otto οὗτος ὁ οὐρανός. 4 ed. διὰ τὴν ἀνθολκὴν || cod. et Langus ὑπ' ἀλλήλων, ed. ὑπὸ ἄλλων. 5 τὴν ἐρηραιομένου ἔνδον ἀνάγκη desunt in ed. || cod. ἐρηραιομένου. 11 cod. ὑπαλλήλων || τῇ] cod. τῆς τ. ὁ. ἐπιφανείας. 12 ἀνατείνεσθαι] ed. ἀποτείνεσθαι. 14 τὸ] ed. ἡ. 16 cod. ἐν ἐστὶ; ed. ἐστὶ 17 post οὐκέτι ed. ἕνατον τοῦτο νοηθῆναι habent. 18 cod. γαρ || Gen. I, 2. 19 cod. γαρ. 20 Gen. I, 7. 21 ρλ' ed. 22 ὄντα] ed. εἶναι. 23 ἐστὶ om. ed. || Esai. XL, 22. 24 Psalm. CIII, 2 || cod. δερριν. 27 cod. πρᾶλλήλων || cod. οὐκ.

ἔσομεν; εἰ δὲ ὁ οὐρανὸς κατὰ ἀμφοτέρους ἐν τόπῳ καὶ ἑκατέρους ἢ τοῦ τόπου ποιότης καὶ ποσότης καθέστηκεν ἄγνωστος, τί πλέον ὑάτεροι ὑατέρων κεκτήσθαι δυνάμεθα, τῆς περὶ τῶν προλεχθέντων καταγνώσεώς τε καὶ ἀγνοίας ἑκατέρου ἐπίσης κατεχούσης;

Ἄποκρισις. Εἰ μὲν γὰρ ἔλεγον οἱ χριστιανοὶ τὸν οὐρανὸν μὴ εἶναι ἐν τόπῳ, καθάπερ λέγουσιν οἱ Ἕλληνας, ἴση ἂν ἔμελλεν εἶναι ἢ παρ' ἀλλήλων κατάγνωσις, λεγόντων μὴ εἶναι τὸν οὐρανὸν ἐν τόπῳ· φωναῖς δὲ σημαντικαῖς τοῦ ἐν τόπῳ εἶναι τὸν οὐρανὸν πρὸς ἀλλήλους χρησαμένων, παντελῶς ἀνήρηται ἢ τοιαύτη κατάγνωσις. εἰ δὲ τοῦ μὲν σφαιρῶν εἶναι τὸν οὐρανὸν καὶ σφαιρικῶς κινεῖσθαι ἀδυνάτου ὄντος, τοῦ δὲ ὡς καμάραν εἶναι αὐτοῦ δυνατοῦ δεικνυμένου, οὐδεμία ἄρα ἢ τῶν χριστιανῶν ἐπὶ τῇ ἀγνοίᾳ κατάγνωσις. περὶ δὲ τοῦ τόπου ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς στοχαζόμεθα περὶ αὐτοῦ, ὅτι ὡσπερ παρ' ἡμῶν ὅταν ᾗ περιφερὲς σῶμα, ὁμαλὸν τε καὶ κοῖλον καὶ πανταχοῦθεν ἰσοπερίμετρον, ἐὰν πωμασθῇ ἐπὶ τὰ ὕδατα, βαστάζεται ἐπὶ τῶν ὑδάτων, τούτῳ τῷ τρόπῳ βαστάζεται ὁ οὐρανὸς ὑπὸ τῶν ὑδάτων. "ὁ τανύσας", φησί, "τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ καμάραν"· τῷ τῆς καμάρας ὀνόματι τὸ περιφερὲς ἐδήλωσε τοῦ σώματος τοῦ οὐρανοῦ. βαστάζει οὖν τὸν μὲν οὐρανὸν τὰ ὕδατα, τὰ δὲ ὕδατα ἢ γῆ, τὴν δὲ γῆν τὸ θεῖον πρόσταγμα· "ὁ κρεμάσας γὰρ τὴν γῆν" φησὶν "ἐπ' οὐθενός".

ΟΔ'.

Ἐρώτησις. Εἰ ἡ διαφορὰ κατὰ τὰς μορφὰς χρήσιμος ἡμῖν ἐνταῦθα ὑπάρχει διὰ τε τὰς τοῦ σώματος χρείας καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα καὶ τὰ συναλλάγματα, ἀνεκδοεὺς ἐν τῇ ἀναστάσει ἀνισταμένου τοῦ σώματος, εἰ μὲν τῇ αὐτῇ τῶν μορφῶν διαφορᾷ ἀνι-

3 κεκτήσθαι] ed. κτεργῶσθαι || ed. προλελεγμένων. 4 τε om. ed. 8 cod. παράλληλων || μὲν μὴ ed. 9 ed. ἐν τόπῳ, φωναῖς καὶ || cod. τῷ τόπῳ. 10 παντελῶς ἀνήρηται ἢ τοιαύτη κατάγνωσις desunt in ed. 13 cod. αὐτοῦ. 14 cod. κλημᾶς. 15 ed. περιφερὲς τε. 16 καὶ post κοῖλον om. ed. 17 ἐπὶ] ed ὑπὸ. 18 Esai. XL, 22. 22 Job. XXVI, 7 || cod. φησιν ἐπὶ οὐθενός. 23 ed. Ἔ. 25 ed. ὑπάρχει ἐνταῦθα || ed. διὰ τὰς.

στάμεθα, πῶς οὐκ ἄγρητος αὐτή; εἰ δὲ ἐν μιᾷ ὁμοιότητι, τίς ἢ τούτου ἀπόδειξις; πῶς δὲ ἡ περὶ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου παραβολὴ τῶν μορφῶν οὐ δείκνυται τὸ διάφορον; πάντως γὰρ ἐκ ταύτης τὸν Λάζαρον ἐπέγνω ὁ πλούσιος. εἰ δὲ λέγοιεν τινες, ὡς γνώσις ἐδόθη αὐτῷ πρὸς τὴν τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ Ἀβραάμ ἐπίγνωσιν, πῶθεν τοῦτο παραστήσουσι; καὶ ἐπὶ τοῦ κυρίου δέ, ἤνικα τὰ "σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἀνέστη καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς"; πάντως τῇ ἰδίᾳ μορφῇ τοῖς γνωρίμοις ἕκαστος εὐεπίγνωστος γέγονεν.

Ἄποκρισις. Πολλοὶ μὲν εἰσὶν αἱ αἰτίαι δι' ἧς χρὴ τοὺς ἀνισταμένους ἐν τῇ οἰκείᾳ ἀνίστασθαι μορφῇ, πρῶτον μὲν πρὸς ἔνδειξιν τῆς θείας καὶ μεγάλης γνώσεως τοῦ θεοῦ, τοῦ δυνηθέντος ἐν τοσοῦτῳ ἀριθμῆτῳ πλήθει τῶν ἀνισταμένων ἕκαστῳ ἀποσφᾶειν τὴν οἰκείαν μόρφωσιν· ἔπειτα δὲ ἵνα μὴ νομισθῇ δημιουργῶν καινούς ἀνθρώπους καὶ μὴ τοὺς τεθνηκότας ἀνιστῶν, διὰ τοῦτο ἕκαστον τῶν ἀνισταμένων ἐν τῇ οἰκείᾳ ἐγείρει μορφῇ, οὐκ ἄωρον μέντοι τῇ ἡλικίᾳ· ἔτι δὲ, ἵνα μὴ ἀπόλλυται τῆς κρίσεως τὸ δίκαιον, χρὴ ἕκαστον ἐκ τῶν ἀνισταμένων τὴν οἰκείαν ἔχειν μορφήν· ἀγνοουμένων γὰρ τῶν μορφῶν τοῦ τε ἀδικήσαντος καὶ τοῦ ἀδικηθέντος, ἀπόλλυται τῆς κρίσεως τὸ δίκαιον· ἔτι δὲ, εἰ λυθειῶν τῶν χρεῶν δι' ἧς ἀναγκασία γέγονε τῶν μορφῶν ἡ διαφορὰ, περιττὴ καὶ ἄγρηστος εὐρίσκεται αὐτῇ. ἀνάγκη ἄρα σὺν ταύτῃ περιττῇ καὶ ἄγρηστος εἶναι καὶ τῶν ὀνομασιῶν ἡ διαφορὰ. πῶς οὖν ὁ πλούσιος τὸν Λάζαρον καλεῖ, ἐκ τῆς κατὰ τὴν ὀνομασίαν διαφορᾶς μὴ γνωριζομένων τῶν προσώπων; τὸ δὲ κατὰ τὸν Λάζαρον καὶ τὸν πλούσιον διήγημα οὔτε παραβολὴ ἐστίν, εἰ καὶ παραβολικῶς εἴρηται.

1 cod. ἄγρητος: ut Syll. coniecit; sic etiam emendatum in codice Claroniano; ἄγρητος: ed. || ἐν μιᾷ ὁμοιότητι] ed. ἐν ὁμοιώματι τῷ αὐτῷ. 2 ἢ περὶ] ed. καὶ ἢ τοῦ || Luc. XVI. 19 sqq. 3 ed. δείκνυσι. 4 τὸν Λάζ. ἐπ. ὁ πλούσιος] ed. ἄλλοι. 5 τίς post γνώσις in ed. 6 δὲ om. ed. 7 τὰ om. ed. || ed. τῶν ἁγίων τῶν κεκοιμημένων || Matth. XXVII, 52. 53. 11 ed. πρὸς τὴν. 12 ed. τῆς μεγάλης τε καὶ θείας || δυνηθέντος] ed. δύνασθαι. 13 ed. ἀναριθμητῶ || ed. ἀποσφᾶειν. 14 μόρφωσιν] ed. μορφήν. 16 ἐν τῇ οἰκείᾳ usque ad ἀνισταμένων pars inedita. 18 cod. ἀνιστάμενων || ἔχειν om. cod. 20 cod. χρεῶν. 21 cod. ἀναγκασία. 22 ἀνάγκη ἄρα σὺν ταύτῃ desunt in ed. 23 εἶναι] ed. ἐστὶ || post πλούσιος ed. τὸν Ἀβραάμ καὶ habent. 24 ed. ἐξ ὀνόματος καλεῖ. 26 εἰ καὶ παραβολικῶς εἴρηται desunt in ed.

οὔτε ἱστορία, εἴ γε ἡ μὲν παραβολὴ ἐστὶ λόγος ὁμοιότητα περιέ-
 χων τοῦ γεγονότος πράγματος πρὸς τὸ ἐσόμενον, ἱστορία δὲ λόγος
 διήγησιν περιέχων τοῦ ἴδῃ γεγονότος πράγματος· οὔτε γὰρ πρὸ
 τῆς ἀναστάσεως τῶν ἐκάστη βεβιωμένων ἢ ἀνταπόδοσις γίνεται,
 5 οὔτε μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀληθὲς τὸ "ἔχουσι Μωυσία καὶ τοὺς
 προφῆτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν". ἔστι δὲ τὸ περὶ τοῦ πλουσίου
 καὶ τοῦ Λαζάρου διήγημα ὑποτύπωσις λόγου διδασκαλίαν ἔχοντος
 τοῦ μὴ δύνασθαι μετὰ τὴν ἐκ τοῦ σώματος ἔξοδον τῆς ψυχῆς
 κατὰ πρόνοιάν τινα ἢ σπουδὴν ἀφελείας τινὸς τυχεῖν τοὺς ἀν-
 10 θρώπους.

ΟΕ'.

Ἐρώτησις. Εἰ μόνος ἀθάνατός ἐστιν ὁ θεός, κατὰ τὸν
 ἀπόστολον, πῶς ἀληθὲς κατ' αὐτὸν τὸ "πάντες μὲν οὐ κοιμηθη-
 σόμεθα";

15 Ἀπόκρισις. Μόνος ἔχων τὴν ἀθανάσιαν λέγεται ὁ θεός, ὅτι
 οὐκ ἐκ θελήματος ἄλλου ταύτην ἔχει, καθάπερ οἱ λοιποὶ πάντες
 ἀθάνατοι, ἀλλ' ἐκ τῆς οἰκείας οὐσίας.

ΟΖ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ τῶν φωστήρων ἡ ποι-
 20 ησις γέγονεν, ἔξ αὐτῶν δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν συνίσταται, πῶς
 αἱ πρὸ τῆς παραγωγῆς τῶν φωστήρων τρεῖς ἡμέραι ἀμφίβωλον
 τὸν μετὰ τὴν παραγωγὴν τῶν φωστήρων ἀριθμὸν οὐ δεικνύουσιν;

Ἀπόκρισις. Ἐκ τῆς παραγωγῆς τοῦ φωτός ὁ διαμερισμὸς
 γέγονε φωτὸς καὶ σκότους, καὶ ἐκ τοῦ διαμερισμοῦ φωτὸς καὶ
 25 σκότους ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ ὑπέστη. ὅθεν δῆλον ὅτι πρὸ τῆς
 τῶν φωστήρων ποιήσεως ἢ κατὰ τὸν ὅρον τοῦ θεοῦ ἐπικράτεια
 φωτὸς ἐποίησε τὴν ἡμέραν καὶ ἡ ἐπικράτεια τοῦ σκότους τὴν νύκτα.
 γενομένων δὲ τῶν φωστήρων ἐτάθησαν ἐξουσιάζειν ὁ μὲν τοῦ

5 ed. Μωυσία || Luc. XVI, 29. 6 ed. Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου. 11 ed.
 εἴ'. 12 Timoth. I, VI, 16. 18 cod. κατὰ τὸν || Cor. I, XV, 51. 18 ed. εἴ'.
 19 Εἰ] cod. Ἐν || Gen. I, 14-19. 20 τῶν ἡμερῶν ante ἀριθμὸς in ed. 22 ed.
 ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν. 23 διαμερισμός] ed. διαχωρισμός. 24 ed. διαχωρισμοῦ.
 25 ed. ὑπέστη καὶ ἡ νύξ || Gen. I, 8-5. 25 ὅθεν δῆλον ὅτι om. ed. || πρὸ δε ed.
 27 ed. σκότους τὸ σκότος ἦτοι.

φωτός καί τῆς ἡμέρας, ὁ δὲ τοῦ σκοτούς καί τῆς νυκτός· ὁ γὰρ δημιουργός τὸ φῶς μετὰ τῆς ὀρισμένης αὐτοῦ ἐπικρατείας τῷ μείζονι τῶν φωστήρων ἀπεκλήρωσε· καὶ τοιαύτας ἡμέρας, ὡς νῦν ποιεῖ τὸ φῶς μετὰ τοῦ φωστήρος, ἐποίησε καὶ πρὸ τῆς ποιήσεως τῶν φωστήρων, κατὰ τὸν ὅρον τοῦ θεοῦ τοῦ τὴν ἐπικρατείαν αὐτοῦ ὀρίσαντος δωδεκάωρον· ἐκεῖνος γὰρ ὁ ὅρος καὶ νῦν ἐπέγει τὸν ἥλιον πρὸς τὴν ἐξ ἀρχῆς ἑμμετρον δωδεκάωρον κίνησιν.

ΟΖ.

Ἐρώτησις. Ἐπειδὴ διαφόρως τινὲς ἡρμήνευσαν καὶ ἀσαφῶς τὸ "ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ", τὴν σαφήνειαν αὐτοῦ διδάξον.

Ἀπόκρισις. Εἴπομεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω, ὅτι οὐρανοὺς οἶδεν ἡ θεία γραφή καλεῖν ἢ τοὺς κατ' οὐσίαν, ὡς τὸν πρῶτον οὐρανὸν καὶ τὸ στερέωμα, ἢ τοὺς κατὰ τὰ ἐν τῷ ἀέρι διαστήματα. τὸ οὖν "ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο τὸ σκῆνωμα αὐτοῦ", ἵνα εἴπῃ τοὺς οὐρανοὺς ἔθετο σκῆνωμα τοῦ ἡλίου· ἡ γὰρ ἐκ τῆς τῶν Ἑβραίων γλώττης εἰς τὴν τῶν Σύρων γλώττιαν μεταγωγὴ τῆς λέξεως οὕτω γεγένηται· "ἐν αὐτοῖς ἔθετο τοῦ ἡλίου τὸ σκῆνωμα". ὁμοίᾳ δὲ δι' ἑτέρου ψαλμοῦ ὁ προφήτης Δαυὶδ αὐτὸ τοῦτο, καὶ φησὶν "ὁ ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν"· ἡ γὰρ ἔκτασις τῶν δέρρων τὴν σκηνὴν ἀποτελεῖ. τῇ ποικιλίᾳ οὖν τῶν οὐσιῶν καὶ τῇ διαφορᾷ τῶν χρεῖων δείκνυσιν αὐτοὺς εἶναι γενητούς· ἡ γὰρ ἀγέννητος φύσις πρὸς τὴν ἀγέννητον φύσιν κατὰ τὴν φύσιν οὐκ ἔχει διαφορὰν, τὸ δὲ καὶ χρεῖας ἔνεκεν εἶναι τοιόνδε ἢ τοιόνδε ἀλλότριόν ἐστι τῆς ἀγενήτου φύσεως.

ΟΗ.

Ἐρώτησις. Εἰ "ὡσπερ Ἰωῆς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τὸ τρίμερον, οὕτως καὶ ὁ κύριος ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς", πῶς οὐ

1 ὁ] ed. ἡ. 3 ed. ἐκλήρωσατο || νῦν post ποιεῖ in ed. 4 ed. τοιαύτας ποιεῖ. 5 cod. κατὰ ut Langus correxit; καὶ ed. 6 cod. ὀρίσαντος || cod. δωδεκάωρον ut corr. Sylb., δεκάωρον ed. || γὰρ om. ed. || καὶ νῦν om. ed. 7 cod. τὸν ἐξ ἀρχῆς. 8 ed. ἕγ'. 10 Psalm. XVIII, 6. 12 ἀνωτέρω] Quæst. ο'. 14 ed. ἢ τὰ κατὰ τὸν αἶρα. 16 ἡ] cod. εἰ. 20 Psalm. CIII, 2 || ed. δέρριν et δέρριν vel δερρίων. 22 δείκνυσιν] ed. δείκνυων, Sylb. δείκνυει vel δεικνύων ἐστὶ. 23 ed. κατὰ φύσιν. 24 ed. ἔνεκα. 26 ed. ἕγ'. 27 Matth. XII, 40. 28 κύριος] ed. Χριστός.

δοκίσει τοῦ κυρίου ὁ θάνατος γέγονεν; Ἰωνᾶς γὰρ μὴ θανῶν ἐνο-
μίσθη τεθνήσκει. εἰ δὲ κατὰ ἀλήθειαν ὁ κύριος τοῦ θανάτου ἐγεύ-
σατο, πῶς τὸ κατὰ τὸν Ἰωνᾶν ὑπόδειγμα οὐ διέψευσται;

Ἀπόκρισις. Οὐ τὸν θάνατον τῷ θανάτῳ συμπαρέβαλεν,
5 ἀλλὰ τὴν τριήμερον ἐν τῷ τάφῳ παραμονὴν τοῦ σωτῆρος τῆ
τριημέρῳ ἐν τῷ κήτει παραμονῇ τοῦ Ἰωνᾶ. ἄλλως δέ, εἰ κατὰ
πάντα ὅμοια ἦν τὰ κατὰ τὸν Ἰωνᾶν τοῖς κατὰ τὸν σωτῆρα, οὐκ-
εἶτι ἐδύνατο ἐκεῖνα τούτων εἶναι τύποι ἢ εἰκόνες. χρὴ οὖν τὴν
0 ἰωνᾶ ὥδα. ὑπόδειγμα δὲ ἀψευδὲς νοεῖται τὸ κατὰ τὸν Ἰωνᾶν τοῦ
κατὰ τὸν σωτῆρα τοῦτον τὸν τρόπον· ὅτι, ὡσπερ ὁ Ἰωνᾶς σημεῖον
πίστεως εἶχε τοῦ παρά τοῦ θεοῦ ἀποσταλῆναι αὐτὸν κήρυκα τῆς
καταστροφῆς τῶν Νινευιτῶν τὴν τριήμερον ἐκ τοῦ κήτους ἀνα-
γωγῆν, οὕτω καὶ ὁ σωτῆρ σημεῖον πίστεως εἶχε τοῦ παρά τοῦ
15 θεοῦ ἀποσταλῆναι αὐτὸν κήρυκα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν τὴν
τριήμερον ἐκ τοῦ τάφου ἀνάστασιν.

08.

Ἐρώτησις. Ἐπειδὴ τινες τὴν τοῦ κυρίου παράδοσιν τῆ
τετραδὶ λέγουσι γεγονέναι, ἐκ τῆς ποσότητος τοῦτο τῶν τότε πρα-
20 γθέντων στοχαζόμενοι, τίς ἢ ἀπόδειξις τῆς ἡμέρας, ἐν ᾗ ἢ παρά-
δοσις γέγονεν;

Ἀπόκρισις. Ἀπόδειξις τοῦ μὴ τῆ τετραδὶ, ἀλλὰ τῆ πέμπτῃ
παραδεδοσθαι τὸν κύριον, αὕτη ἐστίν. ἐν τῇ νυκτί, ἐν ᾗ παρε-
δόθη, ἐν ταύτῃ ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων ἐκρίθη καὶ
25 κατεκρίθη τῷ πρωί δὲ ἐχομένῳ τῆς νυκτὸς ταύτης παρέδωκαν αὐτὸν
τῷ Πιλάτῳ. ἐν ᾗ δὲ ἡμέρᾳ παρέλαβεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος, ἐν ταύτῃ
αὐτὸν καὶ ἐσταύρωσε. παραλαβὼν δὲ αὐτὸν τῷ πρωί τῆς παρα-
σκευῆς ἐσταύρωσεν αὐτόν. οὐ χρὴ οὖν ταῖς γραφικῶς ὠρισμέ-

4 ed. Οὐ θανάτῳ τὸν θάνατον. 6 δὲ] ed. τί. 7 πάντα] ed. τὰ. 8 ed.
ἐδύνατο || ed. τύπος ἢ εἰκὼν. 9 Matth. XII, 41. Luc. XI, 32 || τοῦ post πλέον
om. ed. 17 ed. εἶς. 28 cod. παραδίδοσθαι || κύριον] ed. Χριστόν || ἐν ante ἢ
om. ed. 25 δὲ om. cod. 27 τῷ] cod. το. 28 ante ἐσταύρωσεν ed. τῆ
ἐκτὴ ὥρᾳ τῆς αὐτῆς παρασκευῆς habent || αὐτόν deest in ed. || cod. γραφικαῖς.

ναις ὥραις προσθῆναι κατὰ στόχασμόν τὸ ἀσύστατον· φησὶ γάρ Ματθαῖος ὁ εὐαγγελιστῆς οὕτως· "πρωίας δὲ γενομένης, συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατώσαι αὐτόν. καὶ δῆσαντες αὐτόν ἀπήγαγον καὶ παρέδωκαν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι". ὡσαύτως δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστῆς φησιν "ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφρα εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ πρωί". καὶ πάλιν· "ὁ οὖν Πιλάτος ἀκούσας τούτων τῶν λόγων ἔγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, ἔβραϊστὶ δὲ Γαβθαθᾶ. ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη". εἰ τοίνυν τῇ νυκτὶ μὲν παρεδόθη καὶ ἐκρίθη ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ κατεκρίθη, τῷ πρωί δὲ παρεδόθη τῷ Πιλάτῳ καὶ τῇ ἕκτῃ ὥρᾳ τῆς παρασκευῆς ἐσταυρώθη, δῆλον ὅτι τῇ πέμπτῃ ἢ παράδοσις γένηται.

Π.

Ἐρώτησις. Εἰ μὴ τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ἡ ψυχὴ· διὰτὶ ἐκχυθέντος ἐκείνου τὸ ζῶον ἀπόλλυται, καὶ διὰ ποίων ὑποδειγμάτων δαίκνυται ὅτι ἐστὶ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι· ἢ ἕτερόν τι ἐν τῇ κτίσει ἄρατον;

Ἀπόκρισις. Ἐχοντες τὰς φωνὰς τοῦ δημιουργοῦ τῆς κτίσεως τὰς διαστελλούσας τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος, ἀξιοπιστότερα τούτων ὑποδείγματα εἰς παράστασιν τῆς τοῦ ζητουμένου ἀληθείας οὐκ ὑφείλομεν ἀπαιτεῖν· τῷ γὰρ δοῦναι τῷ Διαβόλῳ κατὰ πάσῃς τῆς σωματικῆς τοῦ Ἰῶβ συστάσεως ἐξουσίαν τοῦ πατάξαι αὐτήν, ὡς βούλεται, καὶ κωλύσαι αὐτόν τοῦ μὴ ἀψασθαι αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, δείκνυσι τὴν ἀπληκτον ψυχὴν ἕτερόν τι παρὰ τὴν πεπληγ-

1 ed. προσθῆναι || cod. καταστοχασμόν. 2 Matth. XXVII, 1, 2. 4 ed. οὕτως θανατώσων. 5 post παρέδωκαν ed. πτόν addunt. 6 Joh. XVIII. 28 || οὖν om. ed. 7 οὖν post Πιλάτος in ed. 8 Joh. XIX, 13, 14 || cod. τούτον τὸν λόγον. 10 cod. γαβθαθᾶ, vulgo Γαβθαθᾶ || ἦν] ed. δι. 12 cod. τῷ πρωί] ed. τὸ πρωί. 15 ed. ἕτῃ. 17 διὰ τὸ || cod. ἐκχυθέντος ut corr. Sylburgius; vulgo ἐκλυθέντος || ed. ἀπόλλυσθαι || καὶ om. ed. || ed. ποίων λόγων κα. 18 τι ἐν om. ed. 21 τὴν et τοῦ om. ed. || cod. τῆς ψυχῆς. 23 ed. ὀφείλουσιν || τῷ] ed. τὸ. 24 Job. II, 6 || ed. τὴν ἐξουσίαν. 25 μὴ deest in ed. 26 ἀπληκτον] ed. ἀσώματος || πεπληγμένην] ed. πεπληγωμένην.

μένην αὐτοῦ σάρκα. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ " μὴ φοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι " τοῦτο δηλοῖ, τὸ εἶναι τι τοῦ ἀναιρεθέντος ἀνθρώπου τὸ ἐν ἀθανασία διζμένον καὶ μετὰ τὸν τοῦ σώματος θάνατον, ὅπερ ἄτοπον
5 λέγειν αἷμα τὸ ἐκχυθὲν καὶ ψιθαρέν. πρόδηλον ἄρα ὅτι ἔστι τι ἢ ψυχὴ ἀόρατον τοῖς ἀνθρώποις κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν.

ΠΑ'.

Ἐρώτησις. Διατί ὁ ἐπτά ἀριθμὸς ἐναλλαγὴν δέχεται; καὶ γὰρ ἐν σαββάτῳ ὡς τὰ πολλὰ ὁ ἀὴρ μεταβάλλεται, καὶ ἡ τοῦ
0 ἀνθρώπου κατὰ τὴν ἡλικίαν προκοπὴ ἐν τούτῳ τῷ ἀριθμῷ λαμβάνει τὴν ἐπίδοσιν, ὀδόντων μὲν φυομένων τῷ ἐβδόμῳ μηνί, τῷ δ' αὐτῷ ἔτει ἀλλασσομένων τούτων, διπλασιασθέντων δὲ πάλιν, σπερματικὴν προσκτωμένου δύναμιν. καὶ ἵνα συντόμως εἴπω, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπτά τὴν αὔτησιν τῶν ἀνθρώπων ἐργάζεται καὶ τῶν
5 νοσημάτων ποιεῖται διάκρισιν, καὶ ἐν νόμῳ δὲ τῶν λοιπῶν ἀριθμῶν τὸ αἰδεσιμώτερον κέκτηται.

Ἀπόκρισις. Πρὸς τὴν δύναμιν τῆς φύσεως τῶν ἔργων ἢ τῆς φύσεως ἐκπλήρωσις γίνεται καὶ οὐ πρὸς τὴν χρονικὴν παράτασιν ἐβδομάδι μηνῶν ἢ ἐνιαυτῶν ὠρισμένην· διὸ τὰ ὀνομα-
0 ρθέντα ἔργα τῆς φύσεως ἐν τῇ ἐρωτήσει πολλάκις θάπτον ἢ βραδύτερον τῶν ἐπτά ἀριθμῶν ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἄγει ἢ φύσις τελειότητα· ἅπερ οὐκ ἂν ἐγένετο, εἰ ἡ φύσις τῇ ἐβδομάδι καὶ μὴ ἡ ἐβδομάς τῇ φύσει ἠκολούθει. οὐχ ἡ ἐβδομάς οὖν αἰτία τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἔργων τῆς φύσεως, ἀλλ' ἡ δύναμις τῆς φύσεως
5 αἰτία τῆς ἐβδομάδος, καθ' ἣν συμβῆναι τῇ φύσει τὰ οἰκεία ἔργα ἐκτελέσαι. ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀριθμῶν μηνῶν τε καὶ ἐνιαυτῶν, δι' ὧν ἐκπληροῦται τὸ ἔργον τῆς φύσεως ἐν τοῖς

1 ed. σάρκα αὐτοῦ || Matth. X, 28 || cod. φοβεῖσθαι. 8 cod. εἶναι τι. 4 ὅπερ scripsi; cod. ὅ σι, ed. ὥστε. 5 ed. ψιθαρέν ψυχὴν. πρόδηλον ἄρα ἔστιν, ὅτι ἡ || cod. τί. 7 ed. ξθ'. 11 τὴν om. ed. || cod. ὀδόντων. 18 ed. προσκτωμένον. 14 ed. αὔτησιν καὶ λήξιν. 15 δι om. ed. 16 cod. αἰδεσιμώτερον, ed. αἰδέσιμον. 17 cod. Ἡ πρὸς. 19 παράτασιν] ed. παράστασιν. 28 ed. οὖν ἔστιν. 26 cod. καθ' ἣν || cod. συμβῆναι, ed. οὐ λαμβάνει. 29 ὡσαύτως] cod. ὡς ἄλλοις.

λοιποῖς ζώοις τε καὶ φυτοῖς, ἡ δύναμις τῆς φύσεώς ἐστιν αἰτία τοῦ ἴσου χρόνου, καὶ τοῦ πλείονος καὶ ἐλάττονος. αἰδεσιμώτερος δὲ ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ ὁ ἐπτά ἀριθμὸς, ὅτι ἐν αὐτῷ περιέχεται ὁ πᾶς χρόνος τῆς τε τοῦ κόσμου ποιήσεως καὶ τῆς τοῦ πεποιηκότος αὐτὸν καταπαύσεως, ἐξᾶς μὲν τῆς ποιήσεως, μονὰς δὲ τῆς καταπαύσεως. ἵνα οὖν φυλαχθῆ ἡ μνήμη τῆς τοῦ κόσμου ποιήσεως ἐν τοῖς ἀνθρώποις, διὰ τοῦτο τιμώτερον τῶν ἄλλων ἀριθμῶν ἔταξε τὸν ἐπτά ἀριθμὸν ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ.

ΠΒ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸ χαίρειν καὶ γαυριῶν ἐν τοῖς χαρίσμασιν ἀπηγόρευται ὡς ὑπερηφανείας ποιητικόν, ταπεινοφροσύνη δὲ καὶ ἐπεικεία τοῖς ταῦτα εἰληφόσιν ὑπὸ τῆς θείας γραφῆς παραδέδονται, πῶς οὐκ ἀνωφελεῖ αὐτοῖς τὰ δωρήματα, αἰσθησὶν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐκείνοις τοῦ οἰκείου καλοῦ παρασχεῖν οὐ δυνάμενα;

Ἀπόκρισις. Τὸ χαίρειν ἐπὶ τοῖς χαρίσμασι μετὰ τῆς ὑπερηφανείας ἀπαγορεύει, ὡς ἀνααιρετικόν τοῦ χαίρειν καλῶς· τὸ χαίρειν δὲ ἐπὶ τοῖς χαρίσμασι μετὰ τῆς ἐπεικειᾶς, οὐ μόνον οὐκ ἀποτρέπει, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον ἐπὶ τὴν τοιαύτην γαράν ἐπιτρέπει, ποτὲ μὲν λέγων ὁ σωτὴρ "χαίrete ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς", ποτὲ δὲ ὁ ἀπίστολος φησὶν "χαίrete ἐν κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ χαίrete· τὸ ἐπεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις", τῷ διπλασιασμῷ τοῦ "χαίrete" τὴν ἐπίτασιν τῆς χαρᾶς ἐμφαίνων. οὔτε οὖν ἡ χαρὰ ἀναίρει τὴν ἐπεικείαν, οὔτε ἡ ἐπεικεία ἀναίρει τὴν αἰσθησὶν τῆς χαρᾶς, ἀλλὰ δι' ἑκατέρας ἑκατέρα φυλάττεται.

ΠΓ'.

Ἐρώτησις. Ἐπειδὴ τινες περὶ τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως ἔρασαν στοχαζόμενοι ὡς ἐξακισχίλια ἔτη μόνον συστήσεται, εἰ

2 ed. τοῦ ἐλάττονος. 3 ed. ἀριθμὸς περὰ τοὺς λοιποὺς ἀριθμοὺς || περιέχεται om. ed. 7 cod. ἀριθμῶν, ed. εὐρίσταν. 9 ed. ο'. 10 ἐν] ed. ἐπὶ. 11 cod. ὑπερηφανείας. 14 οὐ] ed. μὴ. 15 cod. ὑπερηφανείας hic et infra. 18 ed. τούναντίον || ed. γαράν καὶ. 19 Luc. X. 20 || ed. χαίrete δε. 20 ed. ἕτεροι χαίrete || Phil. IV, 4, 5. 26 ed. οα'. 28 ed. μόνον ἔτη.

ἀληθῆς τοῦτο δι' ὑποδειγμάτων ἐναργῶν ἐπιδείκνυται εἰ τε ἐκ τῆς
θείας γραφῆς καὶ εἰ ἀδηλον, μάθωμεν.

Ἄπόκρισις. Ἐνεστί διὰ πολλῶν γραφικῶν φωνῶν τεκ-
μήρασθαι ἀληθεύειν τοὺς λέγοντας ἑξακισχίλια ἔτη εἶναι τὸν χρό-
6 νον τῆς παρουσίας τοῦ κόσμου συστάσεως, ποτὲ μὲν λέγουσα "ἐπ'
ἑσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν οὐρανῷ", ποτὲ δὲ
"εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησε", ποτὲ δὲ "ὅτε ἦλθε τὸ
πλήρωμα τοῦ χρόνου". πᾶσαι δὲ αἱ τοιαῦται φωναὶ ἐν τῇ ἔκτῃ
ἐρρέθησαν χιλιάδι, ἐν ᾗ ἔσμεν.

10 ΠΔ.

Ἐρώτησις. Εἰ τότε ἀφθονος δείκνυται ἕκαστος, ὅτε, ὅπερ
ἐπίσταται καὶ δύναται καλὸν ποιεῖν, τοῖς πλησίον χαρίζεται, πῶς
οὐ φθονερός ὁ θεός πάντας δυνάμενος ποιῆσαι θεοὺς καὶ μὴ ποιή-
15 σαι; ἐπεὶ δὲ καλὸν τὸ θεός * εἰ δὲ μὴ φθονερός, πῶς οὐκ ἀδυνα-
μία τοῦτο οὐκ ἐποίησε; δυοῖν γὰρ θάτερον ὑποκτεύειν ἀνάγκη.

Ἄπόκρισις. Πολύτροπός τις ἐστὶν ἢ ἐν ταύτῃ τῇ ἐρωτήσῃ
περιεχομένη ἀτοπία· ἐν αὐτῇ γὰρ συντέτακται τοῖς κτίσμασιν ὁ
θεός, τοῖς ἀφθόνως χαριζομένοις τοῖς πλησίον ἃ δύναται ποιεῖν
ἢ ἐπίστανται καλὰ· τὴ γὰρ πλησίον θεοῦ, οὐ χρήζει θεοῦ εἰς
20 παροχὴν· ἔχει γὰρ πρὸς αὐτὸν ἐν ἅπασιν τὸ ἴσον. ἔτι δέ, εἰ
θεοὺς μόνον ἐποιεῖ ὁ θεός, τὸν κόσμον οὐκ ἂν ἐποιεῖ· ἀναγ-
καίως γὰρ χρήζει ὁ κόσμος τῶν μερῶν τῶν καθυπέρβασιν
καὶ ὑπόβασιν οὐσίας ἀλλήλων διαφερόντων· ἔτι δέ, εἰ τῶν ἀδυ-
νάτων γίνεται οὐδὲν, ἀδύνατον δὲ γενέσθαι θεόν — ἄκτιστος
25 γὰρ καὶ ἀποίητος ὁ θεός —, πῶς οὐκ ἐστὶν ἄλογον τότε λέγειν τὸν
θεὸν ἀφθονον, ὅτε τὰ μὴ ἐνδεχόμενα ποιεῖ; ἔτι δὲ καλὸν ἐστὶν
ὁ θεός, ὅτι ἄκτιστός ἐστι καὶ κτίστης. οὐδὲν δὲ τῶν κτιστῶν

1 ed. δείκνυται || τε] ed. δὲ. 8 cod. ἐν ἐστὶ. 6 Hebr. I, 1. 7 Cor. X,
11. 8 Gal. IV, 4. 9 ἐρρέθησαν] sic codex || ἐν ᾗ ἔσμεν om. ed. 10 ed. οἱ.
12 καὶ] ed. εἰ vel ἢ καὶ. 14 ed. ποιήσας, ἐπεὶ καλὸν ὁ || post θεός lacunam
indicavi || μὴ] ed. οὐ || πῶς οὐκ ἀδυναμία] ed. ἀλλὰ ἀδύνατος ὢν. 15 ed. δυοῖν *
ἀνάγκη, || cod. ὑποκτεύειν, Maranus λέγειν. 16 Πολύτροπος; usque ad θεός desunt
in ed. Nolte: «post ἀνάγκη, quae vox est in fine vera, sequitur spatium vac.
trium versuum» in cod. C. 18 ἀφθόνως om. ed. 22 cod. καθυπέρβασιν || οὐσίας]
vulgo θεοσίας, Sylburgius θεοσίας.

κατ' οὐσίαν δύναται γενέσθαι ἄκτιστον, τουτέστι θεός. ἔοικε δὲ αὕτη ἢ ἐρώτησις τῷ λέγοντι λόγῳ "καλός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· καὶ τιμώ-
 τερὸς τῶν ποδῶν". ἀλλ' εἰ ἄφθονός ἐστιν ὁ θεός, διατί οὐκ ἐποίησε
 τοὺς πόδας ὀφθαλμούς; συνάγει γὰρ καὶ ὁ λόγος οὗτος τὴν αὐτὴν
 ἄλογον ἀτοπίαν, τὸ ἢ διὰ φθόνου ἢ δι' ἀδυναμίαν μὴ πεποιη-
 κέναι τὸν θεὸν τοὺς πόδας ὀφθαλμούς.

ΠΕ΄.

Ἐρώτησις. Εἰ τίτε καλὸν φαίνεται τὸ καλόν, ὅτε συγκρί-
 νεται τῷ κακῷ, καλὸν δὲ ὁ κόσμος, ὄγλον ἔτι κακὸν ὁ μὴ κό-
 σμος, τουτέστι τὸ πρὸ κόσμου. καὶ εἰ μὲν ἀμφοτέρω ἐκ θεοῦ, 10
 τουτέστι τὸ πρὸ κόσμου καὶ ὁ κόσμος, πῶς οὐχ ἑκάτερα ἐξ αὐ-
 τοῦ, τουτέστι τὸ καλὸν καὶ τὸ φαῦλον; εἰ δὲ θάτερον μὲν ἐξ
 αὐτοῦ, ἕτερον δὲ οὐκ ἐξ αὐτοῦ, πῶς οὐκ ἔστιν αὐτόματον καὶ μὴ
 ὑπ' αὐτὸν τὸ μὴ ἐξ αὐτοῦ; πῶς δὲ ἀληθεύει ὁ λέγων, "ὅτι ἐξ
 αὐτοῦ τὰ πάντα"; ἐν γὰρ τοῖς πᾶσι καὶ τὰ πρώην οὐκ ὄντα καὶ 15
 νῦν ὄντα περιέχεται.

Ἀπόκρισις. Τὸ κακὸν οὐδὲν ἕτερόν ἐστι παρὰ τὴν ἐκ-
 τροπήν τοῦ καλοῦ. διὸ ἕτερον τοῦ καλοῦ τὸ κακόν· ἐκτροπή
 γάρ ἐστι τοῦ καλοῦ· ἀλλ' εἰ τοῦτο, ὄγλον ἔτι οὐκ ἐκ τῆς συγ-
 κρίσεως τοῦ καλοῦ τὸ κακὸν φαίνεται κακόν, ἀλλ' ἐκ τῆς οἰκείας 20
 φύσεως. τὸ δὲ πρὸ τοῦ κόσμου μὴ ὄν, πάντη οὐκ ὄν ἦν· καὶ τὸ
 πάντη μὴ ὄν, οὔτε καλόν ἐστιν οὔτε κακόν. διὸ τῷ οὕτω μὴ ὄντι
 οὐδὲν συγκρίνεται. ἔτι δὲ τὸ πάντη μὴ ὄν οὔτε ἐκ θεοῦ οὔτε
 ἐξ ἄλλου οὔτε αὐτόματόν ἐστι. πρὸ τοῦ κόσμου οὖν οὐδὲν ἕτερον
 ἦν, πλὴν θεοῦ. τοίνυν τῆς συγκρίσεως τῶν ὄντων οὔσης πρὸς τὰ 25
 ὄντα, οὐκ ἄρα συγκρίνεται ὁ κόσμος τῷ μὴ κόσμῳ, οὐδὲ ἐν τῷ
 κόσμῳ περιέχεται τὸ μὴ κόσμος· τὸ γὰρ μὴ κόσμος οὐδὲν ἐστι,
 τὸ δὲ περιεχόμενον ὄν· ἐστι. καὶ ὅτε λέγομεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος

2 cod. καλόν. 7 ed. σγ. 8 τὸ om. ed. 15 Rom. XI, 36 || τὰ om.
 cod. 18 ed. ἕτερον ἐστι. 19 εἰ deest in ed. 20 ed. τοῦ καλοῦ τὸ
 καλόν φ. καλόν. 21 πάντη οὐκ ὄν ἦν. καὶ τὸ desunt in ed. 22 ἐστιν] εἰ.
 ἦν. 23 ed. τοῦ θεοῦ. 25 ἦν post θεοῦ in ed. 28 ὄν ἐστι] ed. ἐστι τι.

τὸν θεὸν πεποιτημέναι τὰ ὄντα, οὐ θέσιν τοῦ ὄντος διδάσκειν τῶ
μὴ ὄντι, ἀλλὰ τὴν παντελῆ ἀναίρεσιν τοῦ ὄντος.

Πς'.

Ἐρώτησις. Εἰ διὰ τὸ νενικῆσθαι τὸν ἑλληνισμὸν ὑπὸ τοῦ
5 χριστιανισμοῦ ἐλπίδα οὐκ ἔχει ὁ ἑλληνισμὸς ἀνακλήσεως, πῶς
πάσαι ὑπὸ τοῦ ἑλληνισμοῦ νικηθεῖσα ἡ ἀληθὴς θεοσεβεία νυνὶ
τὴν ἀνάκλησιν δέδεκται; ὅτι γὰρ πρὸ τῆς πλάνης ἐκράτει ἡ ἀλή-
θεια, μαρτυροῦσιν αἱ θεαῖαι γραφαί, τὸν Ἀδάμ καὶ πολλοὺς ἐφε-
ξῆς μετ' αὐτὸν δηλοῦσαι οὐκ εἰδώλους ἀλλὰ τῶ θεῷ λατρεύσαντας,
10 κἄν τινες αὐτῶν ἐν ἀτόποις ἐξητάσθησαν πράξειςιν.

Ἀπόκρισις. Εἰ τῆς παρούσης καταστάσεως τὸ τέλος ἐστὶν
ἡ διὰ τοῦ πυρὸς κρίσις τῶν ἀσεβῶν, καθὰ φασιν αἱ γραφαὶ προ-
φητῶν τε καὶ ἀποστόλων, ἔτι δὲ καὶ τῆς Σιβύλλης, καθὼς φησιν
ὁ μακάριος Κλήμης ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ — γίνεται
15 δὲ αὕτη ἡ κρίσις διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σταυρωθέντος ὑπὸ τῶν
Ἰουδαίων, τοῦ αἰωνίως βασιλεύοντος τῶν χριστιανῶν "βασιλείαν
ἀσάλευτον" τὴν κατὰ τὸν προφήτην Δανιὴλ δοθεῖσαν αὐτῷ —, ὄφλον
ὅτι οὐδεμίαν ἀνακλήσεως ἔχει ὁ ἑλληνισμὸς ἐλπίδα. ἄλλως τε,
εἰ καθ' ἣν ἐκράτει ποτὲ δυναστείαν ὁ ἑλληνισμὸς τὸν λαὸν τοῦ
20 θεοῦ, λυθείσης ταύτης, οὐδαμῶς πάλιν ταύτην ἀνέλαβε, πῶς οὐ
μάτην νῦν προσδοκᾷ τὴν ἀνάκλησιν τῆς παλαιᾶς αὐτοῦ δυναστείας;
τίνας δὲ ἔνεκεν καὶ προσδοκᾷ ταύτην ὁ ἑλληνισμὸς; πάντως ἵνα
βασάνοις ἀναγκάσῃ τοὺς χριστιανοὺς ἀφίστασθαι μὲν τῆς τοῦ Χρι-
στοῦ ἀγάπης τε καὶ πίστεως, προσέχειν δὲ ταῖς λατρείαις τῶν
25 δαιμόνων. ἀλλ' αἱ βάσανοι αὗται, αἷς πάσαι χρησάμενος ὁ ἑλλη-

2 ed. μὴ ὄντος. 3 ed. οὐ. 7 ed. ἐκεκράτει. 10 cod. ἐξετάσθησαν.
14 cfr. Clem. Rom. ad Cor. II, cap. 17 ed. Bryen. p. 139: ὅταν θεώσονται τοὺς
ἀστοχῆσαντας καὶ ἀρησαμένους διὰ τῶν λόγων ἢ διὰ τῶν ἔργων τὸν Ἰησοῦν ὅπως
κολάζονται θεναῖς βασάνοις κυρὶ ἀσβέστῃ. 17 Hebr. XII, 28 || ἀσάλευτον] ed.
ἀτελεύτητον || cf. Dan. VII, 14 || ὄφλον ὅτι] ed. διὰ τοῦτο. 18 ed. τὴν ἐλπίδα.
19 ποτὶ deest in ed. 20 ταύτην] ed. αὐτήν. 22 ed. ἔνεκεν προσδ. ὁ εἰλ.
τῆς παλαιᾶς αὐτοῦ δυναστείας τὴν ἀνάκλησιν. 23 τοῦ Χριστοῦ] ed. τοῦ υἱοῦ τοῦ
θεοῦ. 24 ἀγάπης] ed. λατρείας || ed. προσέχοντας δὲ ἔπισθαι τῇ θρησκείᾳ τῶν
δαιμόνων. 25 cod. αἷς, C οἷς || πάσαι] ed. καὶ πρώην.

νισμός και προσδοκῆσαι ἐν αὐταῖς ἄλυτον φυλάττειν ἑαυτόν, τὸν μὲν ἑλληνισμὸν ἔλυσαν, τὸν δὲ χριστιανισμὸν ἔστησαν κατὰ κράτος.

ΠΖ.

Ἐρώτησις. Εἰ ἕως τῆς τῶν σωμάτων ἐγέρσεως ἢ φυγῆ τῶν πρακτικῶν τὰ ἀμοιβὰς οὐ κομίζεται, ἐν ποίᾳ ἄρα ταύτῃ ἐξετάζεται καταστάσει μέχρι τῆς ἀναστάσεως; 5

Ἀπόκρισις. Οὐχ ἦν ἔχουσι αἱ ψυχαὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος κατάστασιν, ταύτην ἔχουσι καὶ μετὰ τὴν τοῦ σώματος ἔξοδον. ἐν ταῦθα μὲν τὰ τῆς φύσεως πάντα κοινὰ ὑπάρχει, δικαίων τε καὶ ἀδίκων, καὶ οὐδεμία ἐστὶν ἐν αὐτοῖς διαφορὰ κατὰ τοῦτο, οἷον τὸ γενέσθαι καὶ τὸ ἀποθνήσκειν, τὸ ὑγαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, τὸ πλεῖτεῖν καὶ τὸ πένεσθαι καὶ τὰ ἄλλα τὰ τούτοις ὅμοια. μετὰ δὲ τὴν ἐκ τοῦ σώματος ἔξοδον εὐθὺς γίνεται τῶν δικαίων τε καὶ τῶν ἀδίκων ἡ διαστολή· ἄγονται γὰρ ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς ἀξίους αὐτῶν τόπους, αἱ μὲν τῶν δικαίων ψυχαὶ εἰς τὸν παράδεισον, 15 ἔνθα συντυχία τε καὶ θέα ἀγγέλων τε καὶ ἀρχαγγέλων, κατ' ὅπτασιαν δὲ καὶ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, κατὰ τὸ εἰρημένον "ἐκδημούντος ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐκδημούντος πρὸς τὸν κύριον". αἱ δὲ τῶν ἀδίκων ψυχαὶ εἰς τοὺς ἐν τῷ Ἄδη τόπους, κατὰ τὸ εἰρημένον περὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορ βασιλέως Βαβυλῶνος· "ὁ Ἄδης 20 κἀκώθεν ἐπικράνηθη συναντήσας σοι" καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ εἰσὶν ἐν τοῖς ἀξίοις αὐτῶν τόποις φυλαττόμενοι ἕως τῆς ἡμέρας τῆς ἀναστάσεως καὶ ἀνταποδόσεως.

ΠΗ.

Ἐρώτησις. Καὶ εἰ, καθὼς ἔφησ, πρὸ τῆς ἀναστάσεως οὐκ ἔσσι τῶν ἔργων ἀντιδόσεις, ποῖον τῷ ληστῇ προστέγονεν ὄψε-

1 καὶ deest in ed. || ἐν αὐταῖς] ed. ἀ' αὐτῶν. 2 ἔλυσαν] ed. κατέπεσαν || κατὰ κράτος] ed. πρῶτον. 3 ed. οἱ. 4 cod. ἕως τῆς τῶν ut Sylburgius explevit || post φυγαὶ lacuna in ed. Sylb. suppl. τοῦ σώματος ἀλλαγίαι. 5 post κομίζεται lacuna in ed. Sylb. explevit ἄρα ἐν τῷ μεταξὺ ὑπόκειται. 6 καταστάσει] ed. τῇ ἐξέτασει. 7 ἐπὶ τοῦ παρόντος] ed. ἐν ταῦθα μετὰ τοῦ σώματος. 8 post τὴν ed. ἐν ταῦθεν ἀπὸ habent. 9 ed. μὴν γάρ || φύσεως] ed. ἐνώσεως. 11 γενέσθαι] ed. γενέσθαι || ed. καὶ τὸ ὑγ. || ed. καὶ τὸ πλ. 14 τῶν ante ἀδίκων deest in ed. 17 ed. ἐκδημούντες. 18 ed. ἐκδημούντες || Cor. 2, V, 6-8. 20 Esai. XIV, 9. 24 ed. οἱ. 25 καὶ et καθὼς ἔφησ desunt in ed. 26 ed. ἴσιν ἢ.

λος, εἰς τὸν παράδεισον αὐτοῦ τῆς φυγῆς εἰσαχθείσης, καὶ μά-
λισθ' ὅτι ὁ μὲν παράδεισος αἰσθητός, νοητὴ δὲ ἔστι τῆς φυγῆς
ἡ οὐσία;

Ἄποκρῖσις. Ὅφελος γέγονε τῷ ληστῇ, εἰς τὸν παράδεισον
5 εἰσελθόντα, τὸ ἔργοις μαθεῖν τῆς πίστεως τὸ ὠφέλιμον, δι' ἧς
ἠξιώθη τοῦ συναθροίσματος τῶν ἀγίων, ἐν ᾧ φυλάττεται ἕως
τῆς ἡμέρας τῆς ἀναστάσεώς τε καὶ ἀνταποδόσεως· καὶ ἔχει τοῦ
παραδείσου τὴν αἴσθησιν, καθ' ἣν ὁρῶσιν αἱ ψυχαὶ ἑαυτάς, ἔτι
δὲ καὶ τοὺς ἀγγέλους καὶ τοὺς δαίμονας—οὐ γὰρ νοήσει ὀρθῶς φυγῆ
10 φυγῆν, οὔτε ἄγγελος ἄγγελον, οὔτε δαίμων δαίμονα, ἀλλὰ κατὰ
τὴν ῥηθεῖσαν ἐννοηματικὴν αἴσθησιν ὁρῶσιν ἑαυτούς τε καὶ ἀλλή-
λους—, ἔτι τε καὶ τὰ σωματικὰ πάντα.

ΠΘ.

Ἐρώτησις. Εἰ τῇ συνεργίᾳ τῶν τοῦ σώματος αἰσθήσεων
15 τῶν αἰσθητῶν ἡ φυγὴ λαμβάνει τὴν αἴσθησιν, αἰσθητὰ δὲ τὰ
καλὰ καὶ τὰ φαῦλα τυγχάνουσι, πῶς οὐκ ἀναισθητεῖ ἡ φυγὴ γω-
ρισθεῖσα τοῦ σώματος; εἰ δὲ ἀναισθητεῖ, δῆλον ὅτι νεκρῶται·
νεκρῶν γὰρ καὶ ζώντων διαφορὰν ἀναισθησία διακρίνει καὶ αἴσθησις.

Ἄποκρῖσις. Πᾶσαι αἱ κτισταὶ τε καὶ λογικαὶ οὐσίαι διπλᾶς
20 ἔχουσι καταληπτικὰς δυνάμεις, αἰσθητικὴν τε καὶ νοητικὴν· αἰ-
σθητικὴν μὲν τὴν ἐννοηματικὴν λεγομένην, καθ' ἣν καταλαμβάνου-
σιν ἑαυτάς τε καὶ ἀλλήλας· νοητικὴν δέ, καθ' ἣν δέχονται τὴν
γνώσιν τοῦ ὑπὲρ ἑκείνας. οὐ συνεργία οὖν τοῦ σώματος αἱ ψυχαὶ
τῶν αἰσθητῶν λαμβάνουσι τὴν αἴσθησιν, ἀλλ' αὐτῇ ἡ φυγὴ αἰ-
25 σθησις οὐσα τῇ ἑαυτῆς παρουσίᾳ αἰσθητικῶν τὸ ζῶον ποιεῖ. καὶ
ὡς μὲν πρὸς τὸ ζῶον ἔστιν αἴσθησις, ὡς δὲ πρὸς ἑαυτὴν αἰσθη-
τικὴ, καὶ οὐδέποτε γίνεται νεκρά· ἡ γὰρ νέκρωσις τοῦ ἐμφύχου,

1 εἰς] ed. πρὸς || ed. μάλιστα. 2 νοητῇ] ed. οὐκ αἰσθητῇ δὲ ἔστι. 4 Luc.
XXIII, 41, 42, 43. 7 ed. ἔχει τε. 8 ed. ἑαυτάς τε καὶ τὰ ὑπ' αὐτάς.
9 ed. ἀγγ. τε || νοήσει] ed. νοεῖ οὔτε. 12 τε] ed. ἔα. 13 οὐ] ed. 14 cod.
συνεργία. 21 αἰσθητικὴν μὲν τὴν desunt in ed. || ἐννοηματικὴν] ed. καὶ ἐννοητικὴν
μὲν || cod. καθῆν 22 cod. καθῆν. 23 cod. ὑπερίκειναι, ed. ὑπὲρ αὐτάς || cod. συ-
νεργία. 25 ed. αἰσθησιν παρέχουσα τῇ αὐτῆς. 26 cod. ἔστιν || αἰσθησις] ed. αἰ-
σθητικῶν || ed. ἐπιτήν ἔστιν. 27 ed. νεκρὰ ἡ φυγῆ, νέκρ. τοῦ ἐμφ. γὰρ ὑπάρχει etc.

θνητοῦ ἵπάρχει καὶ οὐχὶ τῆς ψυχῆς. συνεργίας οὖν δέεται τοῦ σώματος πρὸς τὴν κατάληψιν τῶν αἰσθητῶν τὸ ἔμφυχον καὶ ἡ ἔμφυξις, οὐχὶ ἡ ψυχὴ· ἄλλο γάρ τὸ ἔμφυχον καὶ ἄλλο ἡ ψυχὴ, ὡσπερ ἄλλο τὸ κατὰ μετουσίαν καὶ ἄλλο τὸ κατ' οὐσίαν.

ζ'.

5

Ἐρώτησις. Εἰ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν εἶναι τὸν Δαυιδ ὁ θεὸς ἀπεφάνητο, πῶς μετὰ ταῦτα μοιχείαν καὶ φόνον ὁ αὐτὸς προφήτης εἰργάσατο; καὶ εἰ ταῦτα ὑπὸ θεοῦ ὡς φαῦλα μεμίσγηται, διατί ἐκ τῆς μοιχαλίδος τὸ γένος ὁ θεὸς τοῦ προφήτου συνέστησε καὶ τὸν δεσπότην Χριστὸν ἐξ αὐτῆς γενεαλογεῖσθαι 10 ἐποίησε; τούτου δὲ ἔχοντος οὕτως, πῶς ἡ γραφὴ ἀληθεύει λέγουσα, ὅτι "τέκνα μοιχῶν ἀτέλεστα";

Ἀπόκρισις. Καὶ καθὼς διὰ τῆς μετανοίας τὰ οἰκεία σφάλματα διορθώσατο ὁ Δαυιδ, καὶ κατὰ τοῦτο εὐρέθη ὡς καρδία θεοῦ τοῦ μὴ βουλομένου "τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέφαι καὶ ζῆν αὐτόν". καὶ ὃν μὲν μοιχικῶς ἐγέννησεν ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου, τοῦτον ἐθανάτωσεν ὁ θεὸς διὰ τὸ εἶναι "τέκνα μοιχῶν ἀτέλεστα", τοὺς δὲ μετὰ τοῦτον γεννηθέντας οὐκ ἐθανάτωσε διὰ τὸ λαβεῖν αὐτὸν ταύτην μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Οὐρίου εἰς γυναῖκα ἔνομον. τιμῶν δὲ τὴν μετάνοιαν ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἐκ τῆς τοῦ 20 Οὐρίου γεννηθεῖσι συνεστήσατο τοῦ Δαυιδ τὸ γένος καὶ τὸν Χριστὸν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἐξ αὐτῆς καταγεσθαι πεποίηκεν.

ζΑ'.

Ἐρώτησις. Εἰ πάντων τῶν βασιλέων Ἰσραὴλ καὶ Ἰουδα τὸν περὶ τὴν εὐσεβειαν ζῆλον ὁ Ἰωσίας θερμότερον ἐπεδείξατο, 25 τὰς στήλας τῶν εἰδώλων συντρίψας καὶ τοὺς ναοὺς αὐτῶν καὶ βω-

1 οὐχί] ed. οὐ || cod. συνεργίαι. 3 ἄλλο γὰρ τὸ ἔμφυχον καὶ ἄλλο ἡ ψυχὴ om ed. 4 ὡσπερ] καὶ || cod. μετουσίαν || cod. κατοσίαν. 5 οὐ] ed. 7 cod. μοιχίαν. 12 Sap. III, 16. 13 καθὼ] ed. γὰρ. 14 cod. διορθώσατο || ὁ om. ed. Act. XIII. 22 || κατὰ] ed. μετὰ || ed. ὡς κατὰ καρδίαν. 15 Ezech. XXXIII, 11. 17 Reg. 2, XI, 3, 26, 27. XII, 9-25 || Sap. III, 16 || cod. μοιχισίων. 19 cod. αὐτῶ. 20 ἔνομον] ed. ἐπιεικῶς || τῆς om. cod. 21 ed. γένος ὁ θεός. 22 Matth. I, 6 || ed. ἐποίησεν. 23 οὐ] ed. 25 τὴν om. ed. || θερμότερον ed. 26 Reg. 4, XXIII, 14-25. Paral. 2. XXXIV, XXXV || εἰδώλων] cod. εἰκόνας || καὶ τοὺς ναοὺς αὐτῶν καὶ βωμοὺς καταστρίψας; desunt in ed.

μούς καταστρέψας καὶ σὺν τοῖς εἰδωλικοῖς θυσιαστηρίοις τῶν
 Ἑλλήνων τὰ ὀστῆα τεφρώσας καὶ τὰ ἄλση τῆς πλάνης ἄρδην
 ἐκκίψας καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὑψηλοῖς θυμιῶντας τοῦ ταῦτα ἐκτελεῖν
 ἀποστήσας καὶ τὴν θείαν ἀνυψώσας λατρείαν καὶ λαμπρῶς τὰς
 6 τοῦ νόμου ἑορτάς, ὡς μαρτυρεῖ ἡ γραφή, τὸν λαὸν ἐπιταλέσαι
 ποιήσας, καὶ εἴψει μὲν ἑλληνικῶ τὴν ζωὴν ἐκεῖνος ἀπέθετο βιαίως,
 οἱ δὲ τούτου κατῶδες αἰχμάλωτοι εἰς Βαβυλῶνα ἀνηνέχθησαν καὶ
 πρὸς δουλείαν ἐξεδούθησαν πολυγρόνιον Ἑλλησιν, πῶς ἐπὶ τούτοις
 οὐκ ἂν εἴποιεν ἀληθεύοντες Ἑλληνας, ὅτι, ἀνθ' ὧν εἰς τὰ σεβιά-
 10 σματα αὐτῶν ἐπλημμέλησεν, ἢ οὕτως αὐτῷ πικρὰ συνήνητησεν
 ἐχθραῖς; ποῦ δὲ καὶ εὐρήσομεν αὐτὸν ἀμοιβὰς τοσοῦτων κατορθω-
 μάτων δεξιόμενον, καὶ πρὸς ποῖον ἔπειτα ὕψελος μετὰ τοσοῦτων
 κατορθωμάτων μέγεθος αἱ περὶ τὸν Ἰωσίαν συναντήσασαι συμφο-
 ραὶ γραφῆ παρεδόθησαν;
 15 Ἄ πόκρισις. Καιρὸς ἀμοιβῆς τῶν ἐν εὐσεβείᾳ μετὰ ἀρε-
 τῆς κατορθωμάτων οὐχ ὁ παρῶν ἐστίν, ἀλλ' ὁ μέλλον, καθ' ὃν
 αἱ ἀμοιβαὶ ἀναγκαίετοι εἶσαι προσμένουσι τοῖς δεχομένοις αὐτάς.
 ὀδυνηρὸν δὲ τέλος ἐδέξατο τῆς ζωῆς Ἰωσίας, διὰ τὸ παρακούσειν
 αὐτὸν τοῦ προφήτου Ἰερεμίου, εἰρηκότος αὐτῷ ἐκ προσταγματος
 20 τοῦ θεοῦ μὴ ἐξελθεῖν εἰς συνάντησιν τοῦ βασιλέως Αἰγύπτου
 εἰς πόλεμον, καθὼς φησὶν ὁ Ἐσδρας. Ἰνα οὖν καθαρὸν ἀμαρτη-
 μάτων αὐτὸν ἐκ τοῦ βίου παραλάβῃ ὁ δεσπότης θεός, διὰ τοῦτο
 συνεχώρησεν ἑλληνικῶ εἴψει δίκας δοῦναι ταύτης τῆς παρακοῆς
 πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐξῆς ἀνθρώπων, τοῦ τε μὴ ἀπειθεῖν
 25 τοῖς προφήταις καὶ τοῦ "εἰ ὁ δίκαιος μόλις σφύζεται, ὁ ἀσεβῆς καὶ
 ἀμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται"; οἱ δὲ υἱοὶ τοῦ Ἰωσίου, εἰ μεινάντων αὐτῶν
 ἐν τῇ εὐσεβείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν αἰχμάλωτοι ἐγένοντο, εἶχεν ἂν
 χώραν ὁ τῶν Ἑλλήνων λόγος, ὅτι ἀνθ' ὧν ἐπλημμέλησεν ὁ Ἰω-

2 cod. ἄλση || cod. ἄρδην. 3 ed. θυμιῶντας καὶ θύοντας. 6 ed. βιαίως ἀπέθετο.
 7 Reg. 4, XXIV, XXV. Paral. 2, XXXIV, XXXV || ed. ἀπήχθησεν. 10 ἢ] cod. ἢ.
 12 ed. τῶν ἑπιτατα || ed. αἱ μετὰ. 13 αἰ] ed. τοῖς. 15 ed. ὁ καιρὸς τῆς. 16 ed.
 κατορθωμάτων. 17 cod. ἀναγκαίετον εἰς αἰεὶ || ed. ἐπιχόμενοις. 18 Ἰωσίας om.
 cod. || ed. παρακούσαι. 19 προφήτου] ed. προσταγματος. 21 Ἐσδρας] ed. Ἰε-
 ρεμίας. Esdr. I, 26, 27 || cod. καθαρῶν || ed. αὐτὸν ἀμαρτ. παραλ. ἐκ τοῦ βίου.
 24 τοῦ] cod. τὸ. 25 Petr. 1, V, 18. 26 τοῦ om. cod. 27 cod. αὐτῶν.

σίας εἰς τὰ τῶν εἰδώλων σεβασματα, οἱ υἱοὶ αὐτοῦ αἰχμάλωτοι ἐγένοντο. εἰ δὲ ἀπέστησαν μὲν τῆς εὐσεβείας τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἀνελάμβοντο δὲ τῶν εἰδώλων τὴν λατρείαν καὶ εἰδωλολατροῦντες ἡχμάλωτισθῆσαν, προδήλως φευδῆς ὁ τῶν Ἑλλήνων λόγος.

ιβ'.

Ἐρώτησις. Εἰ μακροθυμεῖν ἡμᾶς πρὸς πάντας ἡ γραφὴ διδάσκει, πῶς οὐκ ἔπαισεν Ἐλισσαῖος θανατώσας δι' ἀράς τοῦς ὑβρίσοντας αὐτὸν παῖδας, καὶ μάλισθ' ἔτι βρέφειν ἀπειροκάλοις μνησικακῆσας τὸν διὰ τῶν θηρίων αὐτοῖς ἀντὶ φιλῆς καὶ εὐτελοῦς ὑβρεως ἐπύγγαγε θάνατον;

Ἀπόκρισις. Ὅτε διὰ μακροθυμίας τῶν σφαλλομένων οὐ γίνεται διόρθωσις, τότε ἡ ἀποτομία τῆς μακροθυμίας τοῖς ἀδιορθώτως πταιοῦσίν ἐστι γρησιμωτέρα. οὐ χρὴ οὖν διαβάλλειν τὸν προφήτην ἐπὶ τῇ ἀποτομίᾳ, εἰρηκότα τὴν μακροθυμίαν μὴ παρέχουσιν τοῖς ἀμαρτάνουσι τῆς ἀμαρτίας τὴν αἴσθησιν. καὶ ἐπειδὴ τὰς ψυχὰς ταύτας, αἱ ἀτιμάζοντες τὸν προφήτην ἔλεγον οἱ παῖδες, παρὰ τῶν γονέων αὐτῶν ἐδιδάχθησαν, τῶν ἀεὶ πρὸς τοὺς προφήτας ἀπεχθῶς ἐσχηκότων — τὸ γὰρ "ἀνάβαινε, φαλακρέ", πρὸς διασυρμὸν ἔλεγον τῆς τοῦ Ἡλίου ἀναλήψεως, ὡσανεὶ τοῦτο λέγοντες: "λαμβανέτω καὶ σὲ πνεῦμα καὶ ῥιψάτω σε εἰς ὄρος ἄβατον, ὡς κάκεινον ἔρριψεν, ἵνα ἀκαλλαγῶμεν καὶ σοῦ, ὡς ἀπηλλάγημεν ἐκείνου—, διὰ τοῦτο τῇ ἀναιρέσει τῶν παιδῶν ἐμαστίγωσε τοὺς γονεῖς, ἵνα μάθωσι μὴ ἀτιμάζειν τοὺς προφήτας καὶ δι' αὐτῶν τὸν θεόν.

ιι'.

Ἐρώτησις. Εἰ πᾶσα πλάνη τῇ τοῦ Χριστοῦ παρουσίᾳ κατήργηται, πῶς διὰ τῶν καλουμένων ἐγγαστριμύθων οἱ δαίμονες

2 cod. αὐτῶν. 3 ed. ἀνάλαβον. 4 cod. αἰχμάλωτισθῆσαν || ed. λόγος τῶν ἀλλήνων. 5 π' ed. 7 Reg. 4, II, 28, 24. 8 μάλισθ' ἔτι] ed. μάλιστα. 9 τὸν] cod. τῶν, ed. καὶ τὸν || καὶ εὐτελοῦς] ed. τῆς εἰς αὐτὸν. 11 ed. διὰ τῆς || σφαλλομένων] ed. ὑβρίζομένων. 12 ed. ἡ διόρθωσις. 13 ἀδιορθώτως πταιοῦσιν] ed. ἀδιορθώτως μάλιστα || cod. ἐστὶ. 14 εἰρηκότα] ed. εὐρηκῶς γάρ. 17 τῶν ἀεὶ] ed. ἀεὶ. 18 Reg. 4, II, 28. 19 cod. ὡς ἀνεῖ. 21 ed. κάκεινον ἀπηλλάγημεν. 25 κα' ed. 26 τοῦ om. ed.

φθέγγονται; πῶς δὲ οὐκ εὐτελῆ καὶ καταφρονήσεως ἄξιον τὸν
χριστιανισμόν παριστώσιν, ἔταν ἐν σώμασι χριστιανῶν τὰ μὲν τῆς
ἀπατης ἐπιδείκνυνται ἔργα, τοὺς δὲ τῆς μαντείας ἀποφθέγγονται
λόγους;

5 Ἀπόκρισις. Εἰ κατὰ τὸ εἰρημένον "οὐπω ὀρώμεν αὐτῷ τὰ
πάντα ὑποτεταγμένα", ἀλλ' "ἔταν καταργήση πᾶσαν ἀρχὴν καὶ ἐξου-
σίαν καὶ δύναμιν", ὄλον ἐτι οὐπω κατήργηται πᾶσα τῶν δαιμόνων
ἢ πλάνη, ἀλλ' οἷς μὲν ὁ Χριστὸς πεπίστευται, τούτοις πᾶσα τῶν
δαιμόνων ἢ πλάνη κατήργηται· οἷς δὲ ὁ Χριστὸς ἐτι ἀπιστεῖται,
10 τούτοις ἐνεργοῦσιν οἱ δαίμονες τὴν πλάνην. τὰ δὲ σώματα, οἷς
οἱ ἐγγαστριμυθοὶ κέχρηται πρὸς τὸ λαλεῖν καὶ πράττειν τὰ τῆς
μαντείας ῥήματά τε καὶ ἔργα, οὐκ ἔστιν ἀληθινὰ σώματα, ἀλλὰ
φαντάζουσιν οἱ δαίμονες τὰς ὄψεις τῶν ὀρώντων ὡς σώματα ὄραν
τὰ μὴ σώματα.

15 Ἐδ'.

Ἐρώτησις. Εἰ οὐδαμοῦ ὀνόματα δαιμόνων ἢ γραφὴ τοὺς
ἀνθρώπους ἐδίδαξε, πῶς οἱ Ἰουδαῖοι ἐπὶ τοῦ κυρίου τὸ τοῦ
Βεελζεβούλ ὡς ἐγνωσμένον ὀνόμαζον ὄνομα, ἐν τούτῳ φάσκοντες
αὐτὸν ἐκβάλλειν τοὺς δαίμονας; καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης ὡς γινώ-
20 σκουσι τοῖς μαθηταῖς τὴν τοῦ δαίμονος κλησιν ἔλεγεν, "εἰ τὸν
οἰκοδεσπότην Βεελζεβούλ ἐκάλεσαν". τίς δὲ ἡ ἐρμηνεία τοῦ τοιοῦτου
ὀνόματος;

Ἀπόκρισις. Ὡσπερ τὸ εἶναι δαίμονας ὑπ' αὐτῶν τῶν δαι-
μόνων ἐμάνθανον οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ τὰς ὀνομασίας αὐτῶν
25 ὑπ' αὐτῶν ἐδιδάχθησαν· πρῶτον γὰρ ἔθυσαν οἱ ἄνθρωποι τοῖς
δαίμοσι καὶ οὐ θεῷ, ὕστερον εἶπεν ἡ θεία γραφὴ "ἔθυσαν
δαιμονίοις καὶ οὐ Θεῷ", καὶ καθάπερ περὶ τοῦ εἶναι τοὺς δαι-

8 τοὺς... λόγους] ed. τὰ... λόγια. 5 οὐπω] ed. οὐδέπω || ὀρώμεν deest in
ed. || τὰ πάντα αὐτῷ ed. Hebr. II, 8. 6 post ὑποτετ. ed. εἰσὶν habent || ἀλλ'
ἔταν] ed. ἄγρις ἐν || Cor. I, XV, 24. 7 καὶ δύναμιν om. ed. || ὡς εἶναι ὄλον ed.
8 ed. ἐν τούτοις. 10 τούτοις] ed. ἐν αὐτοῖς || τὰ δὲ σώματα] ed. καὶ τὰ φαντά-
ματα. 12 ῥήματά τε] ed. λόγια. 15 πβ' ed. 17 ed. τοῖς ἀνθρώποις ἔδειξε.
19 Matth. XII, 24, 27. Marc. III, 22. Luc. XI, 15, 18, 19] ed. τοὺς δαίμονας
ἐκβάλλειν; πῶς δὲ καὶ. 21 Matth. X, 25. 25 ὑπ'] ed. παρ'. 26 ed. τὸ εἴθυσαν || Deuter. XXXII, 17.

μονας οὐδαμοῦ φαίνεται ἡ γραφή εἰρηκυῖα, ὅμως δὲ λέγει ὅτι "ἔθυσαν δαιμονίοις καὶ οὐ θεῷ", οὕτω καὶ περὶ τῆς ὀνομασίας αὐτῶν μηδὲν εἰρηκυῖα λέγει τῶν δαιμόνων τὰ ὀνόματα, τοῦ τε Βεελζεβοὺλ καὶ τοῦ Βελίαρ· "ποία" φησὶ "συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς Βελίαρ"; οἷς γὰρ ἐκέχρητο οἱ ἐπασιδοὶ δαίμοσι πρὸς τὰ προκειμένα αὐτοῖς ἔργα, τούτων ἀναγκαίως παρ' αὐτῶν ἐμάνθανον, ὥσπερ τὸν τρόπον τῆς θεραπειᾶς, οὕτω καὶ τὴν προσηγορίαν τῆς κλήσεως αὐτῶν. Εἰρηται δὲ τῷ Ὁριγένει τούτων τῶν ὀνομάτων ἡ ἐρμηνεία ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῶν ἐβραϊκῶν ὀνομάτων.

4E.

Ἐρώτησις. Εἰ ταῖς τῶν ἀλόγων θυσίαις τὸ θεῖον οὐχ ἤδεται, καθὼς τινες ἔφασαν καὶ ἡ νῦν διδάσκει κατάστασις, διατί πρὸ νόμου τὸ θύειν προσέταττεν τῷ Νῶε καὶ μάλιστα ὅτι εἰδωλικαὶ θυσίαι οὐδέπω ἐγένοντο; εἰ δὲ ἤδετο ταύταις, διατί μετὰ τὸν νόμον ἡ τούτων χρῆσις ἐπαύσατο;

Ἀπόκρισις. Οὐδεὶς τῶν θυσάντων τὰ ἄλογα θυσίαν τῷ θεῷ πρὸ τοῦ νόμου κατὰ τὴν θεῖαν διάταξιν ἔθυσε, κἄν φαίνεται ὁ θεὸς ταύτην προσδεξιόμενος, τῇ ταύτης ἀποδοχῇ δεικνύων τὸν θύσαντα εὐάρεστον αὐτῷ. ἃ δὲ προσέταξε τῷ Ἀβραάμ λαβεῖν ζῶα τριπέζοντα, ὡσαύτως δὲ καὶ κρίον, ὃν ὑπὲρ τοῦ Ἰσαὰκ προσήνεγκε θῦσαι, οὐχ ὡς ταῖς τούτων θυσίαις ἠρόμενος, ἀλλὰ χρείας ἕνεκεν προμηνυτικῆς τῶν ἔσομένων· τῷ δὲ Νῶε οὐδαμοῦ φαίνεται ὁ θεὸς προστάξας προσαγαγεῖν αὐτῷ τὴν τῶν ἀλόγων θυσίαν.

4C.

Ἐρώτησις. Εἰ διπλοῦν τὸ ἐν Ἠλίᾳ χάρισμα αἰτήσας Ἐλισσαῖος ἤκούσθη, πῶς οὔτε ἀπλᾶ οὔτε διπλᾶ τὰ ἔργα Ἠλιοῦ ἐποίησεν,

ed. 3 ὅμως δι λέγει τὰ ὀνόμ. τῶν δαιμόνων. 4 Cor. 2, VI, 15 || ed. Χριστῷ. 5 δαίμοσι || ed. ὀνόμασι. 7 ὥσπερ || ed. κατὰ γὰρ. 8 post αὐτῶν ed. ὀνομαζόν addunt. 10 πγ' ed. 12 ed. ἤδετο || ed. νῦν δέ. 13 cod. προνόμου. ed. πρὸ τοῦ νόμου τῷ Νῶε τὸ θύειν etc. || ὅτι || ed. ὅτι. 14 ed. ἔγινοντο. 18 Gen. VIII, 20, 21. 20 Gen. XV, 9. XXII, 18. 21 cod. καὶ θῦσαι || ed. τούτου. 22 ed. ἕνεκα. 25 πδ' ed. 26 ed. αἰτήσας λαβεῖν. 27 Reg. 4, II, 9 sqq. || cod. ἐπλᾶ || οὔτε ἐπλᾶ om. cod. || τὰ ἔργα Ἠλιοῦ || ed. θαύματα.

οἶον ὑετῶν ἐποχὴν καὶ λιμοῦ ἐπαγωγὴν, πυρὸς κατὰ ὕσειων οὐ-
 ράνιον φορᾶν, ἱερέων Ἑλλήνων σφαγὰς, πεντηκοτάρχων ὀλοκαυ-
 τώσεις καὶ τὰ λοιπὰ, ἀλλ' ἕτερα μὲν ἐκεῖνος, ἕτερα δὲ οὗτος
 εἰργάσατο θαύματα; πόθεν οὖν ὁ Ἑλισσαῖος δειχθήσεται τὴν ἐαυ-
 τοῦ αἰτησὶν καὶ τὴν τοῦ Ἠλίας ὑπόσχεσιν κομισάμενος;

Ἄποκρισις. Οὐκ ἤτήσατο Ἑλισσαῖος τὸ διπλοῦν τοῦ πνεύ-
 ματος, πρὸς ποιήσιν τῶν αὐτῶν διπλῶν ἔργων, ἀλλὰ πρὸς τὸ
 ἰσχύειν ἀπλῶς ἐκτελεῖν ἕσα ἦν χρεῖα τοῦ γενέσθαι ὑπ' αὐτοῦ μετὰ
 μείζωνος δυνάμεως περιουσίας. τῆς δὲ αἰτήσεως, ὅτι οὐκ ἀπέτυχε.
 μαρτυροῦσι τὰ δι' αὐτοῦ γεγονότα θαύματα, ὧν τινὰ μὲν διπλᾶ,
 τινὰ δὲ ἀπλᾶ ἐξετέλεσε· τὸ γὰρ ἐγείρειν δύο νεκρούς, ἕνα μὲν
 ζῶντος αὐτοῦ, ἕνα δὲ τελευτήσαντος, τὸ διπλοῦν ἐδήλου τῆς ἐν
 λοιποῖς θαύμασιν, εἰ ἐβούλετο περιουσίας, τῆς ἐν αὐτῷ θείας τοῦ
 πνεύματος χάριτος. καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ Ἠλίας πρὸς τὴν χρεῖαν ἐγένε-
 νετο τοῦ ἐλαίου ἢ ἐπίδοσις, ἐπὶ δὲ τοῦ Ἑλισσαίου καὶ ὑπὲρ τὴν
 χρεῖαν. καὶ ὁ μὲν Ἠλίας πῦρ κατήγαγεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς
 τὴν ἄμυναν τῶν ἐχθρῶν, ὁ δὲ Ἑλισσαῖος ἱππους πυρὸς καὶ ἀνα-
 βήτας κατήγαγεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πρὸς βοήθειαν τῷ Ἰσαράλ.

42'.

Ἐρώτησις. Εἰ τότε ἐστὶ τελεία ἀνάστασις, ὅτε ὁ τέλειος
 ἀνίσταται ἄνθρωπος, πῶς λέγει μετὰ τὸ δεσποτικὸν πᾶθος ἡ
 γραφή, ὅτι "πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἀγίων ἠγέρθη", ἔπερ
 οὐκ εἶπεν ἐπὶ τινος τῶν ἄλλων, ὧν ὁ κύριος ἤγειρεν, οἶον ἐπὶ
 Λαζάρου, ἢ τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας, ἢ τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰαείρου,
 ἀλλ' ἀπολύτως ὅτι τόνδε ἢ τήνδε ἀνέστησε; πῶς οὖν ἐπὶ τούτων
 μόνον σωμάτων ἀναστάσεως μέμνηται καὶ ἐπάγει, ὅτι "ἐνεφανίσθη-
 σαν πολλοῖς", ἔπερ τῷ πλείστῳ μέρει φαντασίας ὑπόνοιαν δίδωσι;

1 ἐποχὴν] ed. ἐπέγειν || λιμοῦ ἐπαγωγὴν] ed. λιμῷ πίεζαν τὴν γῆν. 2 Ἑλλή-
 νων] ed. ἀνομούντων || ὀλοκαυτώσεις] ed. ὄλο *. Lacunam Sylb. explet legendo
 ὀλοκαυτώσειν vel ὀλόκληρον ἐκπύρωσιν. 3 ἀλλ' ἕτερα usque ad θαύματα desunt in
 ed. 4 ὁ om. ed. 9 ed. περιουσίας δυνάμεως. 11 ed. ἐγείρει || Reg. 4,
 IV, 32-36. XIII, 21. 14 ed. ἐγένετο. 16 Reg. 3, XVIII, 36. 17 Reg.
 4, VI, 17, 18. 20 π' ed. 23 Matth. XXVII, 52. 24 τινος deest in ed.
 25 ἢ τοῦ] ed. ἐπὶ τοῦ || ἢ τῆς] ed. ἢ περὶ τῆς || τοῦ om. ed. || cod. ἰαίρου. 27 μό-
 νων C || Matth. XXVII, 53.

καὶ εἰ τῶ ὄντι ἄψυχα ἀνέστησαν σώματα καὶ ἐπεβίωσαν, ἢ εὐθέως ἐτελεύτησαν, ἢ μένουσιν ἐν ἀθανασίᾳ καὶ ὅποι, καὶ τί τοῖς μετ' ἐκείνους ἐκ τῶν ἐπ' αὐτοῖς γεγονότων τὸ ὄφελος δίδωσι, δίδαξον.

Ἀπόκρισις. Εἰ τελείαν ἀνάστασιν ταύτην καλοῦμεν τῶν ἀνισταμένων ἀνθρώπων, τῶν ψυχῶν εἰσοικιζομένων πάλιν εἰς τὰ σώματα τῶν ἀνισταμένων, ὄγλον ὅτι πάντες, οἱ τε ἤδη ἀναστάντες, οἱ τε μέλλοντες ἀνίστασθαι ὑπὸ τοῦ κυρίου, τέλειοι ἀνέστησαν· ἀδύνατον γὰρ νεκρῶν γενέσθαι ἀνάστασιν, τῆς ψυχῆς μὴ εἰσοικιζομένης εἰς τὸ οἰκεῖον σῶμα. κἄν οὖν εἴπη ἡ θεία γραφή. ὅτι ὁ θεῖνα ἀνέστη ἐκ τῶν νεκρῶν, ἢ ὅτι σώματα ἀνέστησαν ἐκ τῶν νεκρῶν, χρὴ ἡμᾶς δι' ἑκατέρας φωνῆς τὴν τελείαν νοεῖν ἀνάστασιν, τὴν κατὰ ἀπόδοσιν ψυχῆς τῷ σώματι γινομένην. καὶ καθώσπερ ὅταν εἴπη ἡ θεία γραφή "ὁ ἐγείρας τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ τῶν νεκρῶν ζωοποιήσῃ τὰ θνητὰ ὑμῶν σώματα", οὔτε ἀτελῆ λέγει τὴν ἀνάστασιν, οὔτε φαντασίας ὑπόνοιαν δίδωσιν, ἀλλὰ τελείας ἀναστάσεως τὴν πίστιν, οὕτως καὶ ὅταν λέγη "πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη", τὴν τελείαν λέγει ἀνάστασιν. γέγονε δὲ τούτων τῶν ἁγίων ἡ ἀνάστασις ἀπόδειξις τοῦ λυτικὸν εἶναι τὸν τοῦ Χριστοῦ θάνατον τοῦ θανάτου πάντων ἀνθρώπων τοῖς ἐν τῷ παρόντι πιστεύουσι καὶ πάσαις ταῖς ἐν τῷ "Ἄδῃ ψυχῆς" δι' ἣν αἰτίαν οὐδὲ ἐτελεύτησαν πάλιν, ἀλλὰ μένουσιν ἐν ἀθανασίᾳ, καθάπερ Ἐνώχ καὶ Ἡλίας, καὶ εἰσὶ σὺν αὐτοῖς ἐν τῷ παραδείσῳ, ἀναμένοντες τὴν κοινωνίαν τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως, γινομένην κατὰ τὴν ἐναλλαγὴν, καθ' ἣν, ὡς φησιν ὁ ἅγιος ἀπόστολος, "πάντες ἀλλαγῶμεθα"· εἰς γὰρ ἀθάνατόν τε καὶ ἄφθαρτον ζῶην οὕτω γέγονέ τινος ἡ ἀνάστασις,

1 ἄψυχα] Langus ἄψυχα || ed. εἰ ἐπιβίωσαν. 2 τοῖς] cod. τοῖς. 3 cod. ἐπιστοῖς || δίδωσι om. cod. 4 ὅ γῆρ deest in ed. 5 ed. γίνεσθαι νεκρῶν. 10 ὅτι pr.] om. cod. 12 ed. καθάπερ. 18 Rom. VIII, 11. 14 ed. ζωοπ. τὰς ψυχῆς καὶ τὰ σώματα. 15 ed. δίδωσιν ὑπόνοιαν. 16 τελείας] ed. τελείων. 17 Matth. XXVII, 57 || ἠγέρθη ante πολλά in ed. || ἁγίων ἐκ νεκρῶν ed. 19 ed. ἀπόδειξις * εἶναι. Maranus commendavit τοῦ λύτρου || cod. θανάτου πάντων cum Marano; ed. θάνατον τοῦ * ὡν. 20 ed. παρόντι * πάσαις. 22 ed. ὁ Ἐνώχ καὶ ὁ Ἡλίας. 23 cod. συνάστοις || κοινωνίαν] ed. ἤδη αἰώνιαν. 24 τὴν om. ed. 25 ἅγιος] ed. ἅγιος || cod. ὅτι πάντες || Cor. 1, XV, 51.

πλήν τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ. διὸ "καὶ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν"
καὶ "ἀπρχὴ τῶν κεκοιμημένων" ἀνηγόρευται.

411.

Ἑρώτησις. Τί ἐρμηνεύεται τὸ ὕψι, τὸ νέβελ, τὸ γόμορ,
τὸ σίκλον, τὸ βασιλικὸν καὶ τὸ ἄγιον, ὁ στατήρ, ἡ δραχμὴ, ὁ
κοδράντης, ὁ ὀρμίσκος, τὸ δίδραχμον, τὸ τάλαντον, τὸ ἀσσάριον,
τὸ θεραφίμ, τὸ βεζέκ, τὸ σαβαϊθ, τὸ ἀδωναί, τὸ ἐφούδ; ἀμφο-
τέρων δὲ ἡμῖν ἀναγκαῖα ἢ γινῶσις, ἐπειδὴ ἐκάτερα τῆ γραφῆ
περιέχεται.

Ἀπόκρισις. Εἴρηται τῷ Ὁριγένει, ἀνδρὶ ἐπισταμένῳ τὴν
τῶν Ἑβραίων διάλεκτον, πάντων τῶν ἐν ταῖς θεαῖς γραφαῖς
ἐμπερομένων ἐβραϊκῶν ὀνομάτων ἢ μέτρων ἢ ἐρμηνεία. τὴν ἐρμη-
νείαν ἐκείνην ζητήσας εὐρήσεις ἐν αὐτῇ τὴν πάντων ἐρμηνείαν
ὧν ἐζητήσας.

412.

Ἑρώτησις. Εἰ πρό τῆς τοῦ βαπτιστοῦ ἀναίρεσεως τῆ ποιή-
σει τῶν θαυμάτων ὁ δεσπότης διέπρεπε, καθὼς φησιν ὁ Ματ-
θαῖος, καὶ πάντας ἢ περὶ τούτων φήμη τοὺς ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ
κατέλαβε, πῶς μετὰ τὴν τοῦ προδρόμου ἀναίρεσιν ἀκούων τὰ ὑπὸ
τοῦ Χριστοῦ γενόμενα θαύματα Ἡρώδης τοῖς Ἰουδαίοις ἔλεγεν,
ὅτι Ἰωάννης ἐστὶ πρός ζωὴν ὑποστρέψας ὁ ποιῶν τὰ σημεῖα;
ταῦτα γὰρ ἡμῖν διηγεῖται ὁ μακάριος Μάρκος.

Ἀπόκρισις. Ὅτι μὴ πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ σωτῆρος γεγονότα
θαύματα πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐνὶ καιρῷ ἤκουσαν, ἀλλ' οἱ μὲν
πρότερον, οἱ δὲ ὕστερον, μαρτυροῦσιν αἱ φωναὶ τῶν εἰρηκό-

1 Colos. I, 18. Apoc. I, 5. 2 Cor. I, 15, 20. 8 πς' ed. 4 ed. ἐρ-
μηνεύεται ἢ μὲν etc. || cod. ὕψι, ed. οἴψι. 5 καὶ om. ed. 7 θεραφίμ] ed. σε-
ραφίμ; cfr. Theodoretī opera ed. Schulze I, p. 841 || βεζέκ] ed. βεζέκ. Theodoretus
βεζέκ in interpr. Ezech. I, 14 (t. II, p. 686) || cod. ἀδωναί. 8 δα] ed. γὰρ ||
cod. ἀναγκαῖα. 12 ed. φερομένων || ἢ ἐρμηνεία deest in cod.; addidi ex ed. Cfr.
Quaest. 48, ubi Theodoretus ait εἴρηται - - ἢ ἐρμηνεία ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ etc. || codex
punctum post ἐρμηνείαν habet. 15 πς' ed. 17 καθῶς] ed. ὡς || Matth. IX, 26.
XI, 2 sqq. 18 τούτων] ed. τούτου || Ἰουδαίᾳ] cf. Luc. VII, 17. 20 ed. ὁ
Ἡρώδης σὺν. 21 ὑποστρέψας] cod. ἐπιστρέψας. 22 Marc. VI, 14. 24 ed. ἐν
ἰσὶ. 25 cod. πρότερον || οἱ] ed. ἄλλοι || cod. ὕστερον. καὶ μαρτ.

των τὸν Ἰωάννην εἶναι ἐργάτην τῶν θαυμάτων τῶν γεγενημένων ὑπὸ τοῦ σωτήρος μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ Ἰωάννου· οὐκ ἂν γὰρ ἔλεγον τοῦτο, εἰ ἦσαν ἀκούσαντες τὰ πρὸ τῆς ἀναίρεσεως Ἰωάννου γεγονότα θαύματα ὑπὸ τοῦ σωτήρος. οὐδὲν οὖν θαυμαστόν. εἰ καὶ ὁ Ἡρώδης μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Ἰωάννου ἀκούει τὰ ἔργα τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, τὰ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ γεγονότα· τότε γὰρ ἤκουσεν ὁ Ἡρώδης τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, ὅτε ἀπέστειλε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰς πόλεις καὶ κώμας κηρύττειν τὴν μετένοιον καὶ θεραπεύειν τὰς νόσους, καθὰ φησι Μάρκος· ὁ εὐαγγελιστῆς καὶ γὰρ αὐτὸς Ἰωάννης πρὸ τῆς ἐγέρσεως τοῦ υιοῦ τῆς χήρας οὐκ ἦν ἀκούσας πάντα ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τε τῇ Γαλιλαίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ, καίτοι πολλῶν ὄντων τῶν ἤδη γεγενημένων ὑπὸ τοῦ σωτήρος θαυμάτων, καὶ πρὸ τοῦ βληθῆναι τὸν Ἰωάννην εἰς φυλακὴν καὶ μετὰ τὸ βληθῆναι αὐτόν· τότε γὰρ ἀπέστειλε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης πρὸς τὸν Ἰησοῦν μαθεῖν, εἰ αὐτὸς εἶη ὁ προσδοκώμενος· ἐλθεῖν, καθὰ φησι Λουκᾶς, [ὅτε] * * *, [Λουκᾶς] μὲν ὁ εὐαγγελιστῆς τοῦτο, Ἰωάννης δὲ ὁ εὐαγγελιστῆς ἐκεῖνο.

Γ.

Ἐρώτησις. Εἰ, καθὼς ἡ θεία διδάσκει γραφὴ καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν, "ἀμαρτίαν" γεννηθεῖς ὁ Χριστὸς "οὐκ ἐποίησε", πῶς πάλιν ἀληθεύει ἡ γραφὴ μεθ' ὄρκου βωῶσα, ὅτι "οὐδεὶς γεννηθεῖς. ὅς οὐχ ἤμαρτεν, οὐδὲ πεφυκώς, ὅς οὐκ ἠνόμησεν"; πῶς δὲ καὶ βρέφος τὸ σύγχρονον τῷ τόκῳ τὸ τέλος δεξάμενον, ἢ βραχυήμερον

4 ed. οὐκ ἦν. 5 ed. τοῦ Ἰωάννου. 8 ὁ Ἰησοῦς post ἀπίστειλαν in ed. κώμας καὶ πόλεις ed. 9 Marc. III, 15. VI, 12, 13. 10 ed. ὁ Ἰωάννης. 12 τε om. ed. || ἐν post.] om. ed. 14 τὸν, Ἰωάννην] ed. αὐτόν. 15 cod. αὐτόν. 16 εἶν.] ed. εἶ. 17 Λουκᾶς] Otto Μάρκος; sed cf. Luc. VII, 19, 20 || post Λουκᾶς; lacunam esse suspicor; addidi ὅτε * * * ; fortasse supplendum ὅτε διέτριβεν Ἰησοῦς εἰς τὴν Ἰουδαίαν βαπτίζων καὶ τὸν υἱὸν τῆς χήρας ἤγειρεν ἐκ τῆς σαρῆ· καθὰ φησι Λουκᾶς μὲν etc. Luc. VII, 12 - 17. Joh. III, 22 - 26 || post εὐαγγελιστῆς; lacuna in ed., quam Sylburgius explet sic: τοῦ[το, Μάρκος δὲ ὁ]; Otto τοῦ[το. Μιθραῖος δὲ ὁ] || Ἰωάννης sic codex. 19 πη' ed. 21 Petr. 1, II, 22. Esai. LIII, 9. 22 cod., μεθ' ὄρκου || cf. Reg. 3, VIII, 46. Paral. 2, VI, 36. 23 cod. πῶς cum Sylburgio; πᾶν ed. 24 τὸ post.] deest in ed. || βραχυήμερον ζωὴν] ed. βραχὺ μέρος ζωῆς.

ζωὴν κομισάμενον, ἀμαρτίαν καὶ ἀνομίαν ἢ τὰ τούτων ἐναντία ποιῆσαι ἰδύνατο;

Ἄποκρίσις. Τὸ "οὐδεὶς γεννηθεὶς ὡς οὐχ ἤμαρτεν, οὐδὲ πεφυκὼς ὡς οὐχ ἠνόμησεν", οὐ δείκνυσι ψευδὲς τὸ περὶ τοῦ Χριστοῦ εἰρημένον, τὸ "ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησε". περὶ γὰρ τοῦ ἐξ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς γεννηθέντος εἴρηται ὁ λόγος οὗτος. ὁ δὲ Χριστὸς ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ ἐκ τῆς ἁγίας καὶ θεοτόκου ἐγεννήθη Μαρίας. νοεῖται δὲ καὶ ὁ λόγος οὗτως. οὐδεὶς πεφυκὼς ἁμαρτάνειν ἢ ἀνομεῖν, ὡς οὐχ ἤμαρτεν ἢ οὐχ ἠνόμησε· πέφυκε δὲ ἁμαρτάνειν ὁ κατὰ τὴν ἀυθαίρετον προαίρεσιν ἄγων ἑαυτὸν εἰς τὸ πράττειν ἃ βούλεται, εἴτε ἀγαθὰ εἴτε φαῦλα. τὸ δὲ βρέφος, ἅτε οὐκ ὄν τῆς τοιαύτης δυνάμεως, δῆλον ὅτι οὐδὲ πέφυκεν ἁμαρτάνειν. καὶ τὸ "τίς καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ρύπου; ἀλλ' οὐδεὶς, εἰ καὶ μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς", οὐδενὶ τρόπῳ ἀρμόττει τῷ βρέφει· τὸ γὰρ "βίος" ἀντὶ τῆς πολιτείας εἰληπται ἐνταῦθα, τῷ βρέφει δὲ ὡσπερ οὐκ ἔστι πολιτεία, οὐδὲ βίος.

ΡΑ'.

Ἐρώτησις. Εἰ εὐσεβεῖ λογισμῶ οἱ πατριάρχαι κινούμενοι ἑαυτοῖς καὶ τοῖς παισὶ τὰς γαμετάς ἐκ τῆς οἰκείας συγγενείας εἰλήφασιν, πῶς οὐ παρά τὸν εὐσεβεῖ τῶν προγόνων σκοπὸν Ἰωσήφ καὶ Μωυσῆς διεκράξαντο, ὃ μὲν Αἴγυπτίαν, ὃ δὲ Μαδιανίτιδα γυναῖκα γημάμενος;

Ἄποκρίσις. Οἱ μὲν πατριάρχαι, φόβῳ τοῦ μὴ ἐκτραπῆναι τοὺς αὐτῶν τῆς εὐσεβείας, οὐκ ἐπέτρεπον αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐθνικῶν λαβεῖν γυναῖκας· ὁ δὲ Μωυσῆς καὶ Ἰωσήφ τοῦ τοιοῦτου φόβου ἴσαν ἀνώτεροι. οὐδὲν οὖν κατὰ παράβασιν τοῦ σκοποῦ τῶν πατέρων πεποιηκότας φαίνονται ὁ τε Μωυσῆς καὶ Ἰωσήφ, λαβόντες

5 cod. περιγῶ. 7 ἐκ post.] deest in ed. || καὶ θεοτόκου] ed. παρθένου || ἐγεννήθη post ἁγίας in ed. 8 Μαρίας deest in ed. || καὶ om. ed. 18 Joh. XIV, 4. 15 cod. ἀρμόττει τῷ βρέφει· τὸ γὰρ, ed. ἄρμο * τὸ γὰρ. Maranus ἀρμόζει τῷ βρέφει· τὸ γὰρ || εἰληπται ἐνταῦθα] ed. πολιτείας ἔ * τῷ δὲ βρέφει etc. Otto supplevit [ἔλαξε ἢ γραφή]. 16 post πολιτεία Otto οὕτως add. 17 ὡ' ed. 21 Gen. XLI, 45. Exod. II, 21. 23 Οἱ] ed. Εἰ. 24 cod. αὐτῶν, ed. τοὺς υἱοὺς αὐτῶν || αὐτοῖς] ed. αὐτοῦς. 25 γυναῖκας] ed. γαμετάς || ed. ὁ Ἰωσήφ hic et infra.

γαμετάς ἐθνικάς· οὐ γάρ μόνον αὐτοὶ οὐκ ἔξετράπησαν τῆς εὐσεβείας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἑαυτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς μετέφερον εἰς τὴν ἑαυτῶν εὐσέβειαν.

PB.

Ἐρώτησις. Εἰ πρὸ τῆς παραβάσεως ὁ Ἀδάμ λογικοῦ ἢ ἀλόγου οὐ πεθέπται θάνατον, πῶς ὄν οὐκ εἶδεν ὡς ἑωρακῶς ἀπειληθέντα ἐδειλίασε θάνατον; πῶς δὲ τοῦτον ἀγνοούμενον αὐτῷ, ὡς ἐγνωσμένον ἤπειλησεν ὁ θεός;

Ἀπόκρισις. Εἰ λογικὸν ἐκεῖνον καλοῦμεν, τὸν ἔχοντα ἐν ἑαυτῷ τῶν ὑπὸ τῶν ὀνομάτων σημασινομένων τὰς ἐννοίας, ὁτλον ὅτι καὶ ὁ Ἀδάμ λογικὸς ὡν εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τοῦ θανάτου τὴν ἐννοιαν. καὶ καθὼς περ μὴ ἑωρακῶς μὲν ὁ Ἀδάμ λογικὸν ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ γυμνώσει αἰσχυρόμενον, ὅμως δὲ γυμνωθεὶς ἤσχύνθη, ἐσχηκῶς ἐν ἑαυτῷ τῆς αἰσχύνης τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἐννοιαν, οὕτως εἶχεν ἐν ἑαυτῷ καὶ τοῦ θανάτου τὴν ἐννοιαν, κἂν τὸ πρᾶγμα ἐν ἄλλῳ μήπω ἦν θεασάμενος. διὸ εὐλόγως ἐδειλίασε τὸν θάνατον, εἰδὼς αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐννοίας αὐτοῦ ἀντικείμενον ὄντα τῆς ζωῆς.

PI.

Ἐρώτησις. Ἐπειδὴ ἡ γραφὴ λέγει κρίματα καὶ δικαιώματα καὶ μαρτύρια καὶ νόμον, ἐντολάς καὶ προστάγματα, εἰ ταῦτά εἰσιν ἀλλήλοις ἀμφοτέρα, ἢ ἑκάτερον ἔχει λόγον ἰδιαίζοντα, ὀδοᾶσον.

Ἀπόκρισις. Κρίματα μὲν λέγει τοὺς λόγους τοὺς διαστέλλοντας τῶν οὐ πρακτέων τὰ πρακτέα, * καὶ τιμὴν μὲν τὴν ἐπὶ τῇ ὑπακοῇ, τιμωρίαν δὲ τὴν ἐπὶ τῇ παρακοῇ ὀρισσαμένου· δικαιώματα δὲ λέγει τῶν κριμάτων τὴν ὀρθότητα, ἀπονεμητικὴν τῶν κατ' ἀξίαν ἐκάστῳ· νόμον δὲ λέγει τὴν ἔγγραφον περιλήψιν πάσης τῆς ἰουδαϊκῆς λατρείας, μαρτυρίαν δὲ καλεῖ τὴν ἐπὶ τοῖς πρα-

1 ed. ἐθνικὰς γαμετίας. 2 ed. ἑαυτῶν γυναικῶν || αὐτίς] ed. τὰς ἑαυτῶν γυναικὰς || μετέφερον ante εὐσεβείαν in ed. 4 κα' ed. 10 ὀνομάτων] ed. ὑπὸ τῶν * σημασινομένων. Maranus e conl. λόγων vel ῥημάτων addit. 18 κα' ed. 21 ed. ἀμφοτέρα ἀλλήλοις. 22 ed. διαπειλόντας. 23 post πρακτίαν lacunam indicavi. 24 τιμωρίαν] ed. ἀτιμίαν || cod. ὀρισσαμένου, ed. ὀρισμένης. 26 cod. καταξίαν. 27 ed. λατρίας τε καὶ πολιτείας || πρακτομένων] ed. πεπραγμένων.

τομένοις ὑπὸ τῶν δεξαμένων τὸν νόμον, ἀξίαν δι' εὐλογίας καὶ κατάρτας ἀμοιβῆν, ἣν πολλάκις ὁ Μωυσῆς διαμαρτυρόμενος ἔλεγε τοῖς Ἰουδαίοις συμβῆζεσθαι αὐτοῖς κειθομένοις ἢ ἀπειθοῦσιν· ἐντολάς δὲ καὶ προστάγματα λέγει, κατὰ τὸν τρόπον τῶν λόγων ἰνομάζων τοὺς λόγους, ἐνταλτικῶς ἢ προστακτικῶς λεγθέντας, κατὰ τὴν ἔμφασιν τῆς θείας αὐθεντίας τοῦ ταῦτα ἐντειλαμένου ἢ προστάξαντος.

ΡΔ.

Ἐρώτησις. Εἰ τὰ νῶτα τοῦ οὐρανοῦ πεφόρτωται ὕδασι, καθὼς φησὶν ἡ γραφή, ὅπερ τινὲς ἔφασαν γεγενῆσθαι διὰ τὴν πυρώδη τῶν φωστήρων οὐσίαν, ὥστε τοῖς ἐπικειμένοις τὸν οὐρανὸν παινώμενον ὕδασι τῇ ὑποκειμένη τῶν φωστήρων φλογὶ μένειν ἀχέρωτον, πῶς οἱ ταῦτα λέγοντες ἀληθεύουσι, τῶν φωστήρων οὐκ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλ' ὑπὸ τὸν οὐρανὸν κινουμένους; εἰ δὲ τοῦτους ἐν τῷ οὐρανῷ λέγοιεν εἶναι, πῶς τὴν κινητικὴν ἐνέργειαν ἔχουσι, τοῦ οὐρανοῦ σώματος τὸ ἀκίνητον ἔχοντος; εἰ δὲ σὺν τῷ οὐρανῷ τὰ ἄστρα λαμβάνει τὴν κίνησιν, πῶς οὐκ ἀληθεύσαιεν ὁ σφαῖραν τὸν οὐρανὸν προσαγορεύων μῦθος; εἰ δὲ τοῦτο μὲν ἀπρεπές, τὸ δὲ προλεχθὲν περὶ τῶν φωστήρων νοῆσαι ἀκόλουθον, πῶς οὐκ ἄχρηστος τῶν ἄνω ὑδάτων ἡ σύστασις; τί δὲ καὶ αὐτὴ ἐν τῇ συντελείᾳ γενήσεται, ἄνω μὲν τῶν δικαίων, κάτω δὲ τῶν ἀμαρτωλῶν τὰς τῶν πρακτέων ἀμοιβὰς τότε μελλόντων κομίζεσθαι;

Ἀπόκρισις. Κἂν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἴσιν οἱ φωστῆρες, ἀλλ' ἡ φορὰ τῆς τῶν πυρωδῶν οὐσιῶν ἐνεργείας κατὰ φύσιν ἐπὶ τὰ ἄνω γίνεται, διὸ εὐλογον αἰτίαν ἀποδεδώκασιν οἱ εἰρηκότες πρὸς λαμονῆν τοῦ στερεώματος πεφορτωσθαι τοῦ οὐρανοῦ τὰ νῶτα τοῖς ὕδασι. οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἐστὶν αἴτιον τοῦ εἶναι τὰ ὕδατα ἐν τοῖς

1 ὑπὸ] cod. ἐπὶ || νόμον, ἀξίαν] ed. τὸν * δι' εὐλογίας. Maranus post τὸν addit νόμον. 2 cod. ἣν πολλάκις ὁ Μωυσῆς, ed. ἣν * ὁ Μωυσῆς. 4 ed. λέγει τὸν πτὰ * λόγων. 8 ἡγ' ed. 10 Psalm. CXLVIII, 4. Canticum trium puero-um v. 37. 15 λέγοιεν] ed. λέγομεν. 17 ἀληθεύσαιεν] ed. ἀληθεύει. 19 cod. προλεχθῆν. 20 τί] ed. τίς. 21 τῶν post.] deest in cod. 22 cod. πρα-τίων ut coni. Sylburgius, μελλόντων ed. 23 cod. εἴσιν. 25 cod. διὸ cum ylb.; ed. δι' εὐλογον || cod. et Sylb. ἀποδεδώκασιν, ed. ἐπιδεδώκασιν. 26 ed. τὰ πτὰ τοῦ οὐρανοῦ.

νώτοις τοῦ οὐρανοῦ, τὸ ἀχείρωτον αὐτὸν εἶναι τῇ ὑποκειμένη φλογί τῶν φωστήρων, ἀλλὰ καὶ τὸ βαρεῖσθαι αὐτὸν ἐπὶ τὸ κάτω ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἐν νώτοις αὐτοῦ ὑδάτων καὶ μὴ δονεῖσθαι ὑπὸ τῆς βιαίας τῶν ἀνέμων φορᾶς, καὶ τὸ τὴν ἄκραν ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τὸ κάτω πέμπεσθαι ψυχρότητα, ἀφ' ἧς μιγείσῃς τῇ ἄκρᾳ τοῦ ἡλίου θερμότητι ἀποτελεῖται τῶν ἀέρων ἡ σύγκρασις πρὸς τὴν διαμονὴν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζῳῶν τε καὶ φυτῶν. ἐν δὲ τῇ συντελείᾳ, οὐκ ἐν τῷ νῦν οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ νῦν γῆ κομίζονται τῶν πρακτέων τὰς ἀμοιβὰς οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' ἐν τῷ καινῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ καινῇ γῆ, κατὰ τὸ εἰρημένον· "ἔσται γὰρ ὁ οὐρανὸς καινὸς καὶ ἡ γῆ καινὴ, ἣν ἐγὼ ποιῶ· μένει ἐνώπιόν μου εἰς τοὺς αἰῶνας". καὶ πάλιν· "κατ' ἀρχὰς σὺ, κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί· αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτοὺς καὶ ἀλλαγήσονται". καὶ πάλιν· "ἔτι ἅπας ἐγὼ σείω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν". τὸ δὲ σαλευόμενον δηλοῖ τὴν μετάστασιν, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα.

PE.

Ἐρώτησις. Εἰ ὡς βιβλίον τὸν οὐρανὸν ἐλίσεσθαι καὶ τὰ ἄσπρα ὡς φύλλα πίπτειν ἐπὶ τῆς γῆς προλέγει μὲν ὁ κύριος, καὶ ὁ προφήτης δὲ τούτοις προκατήγγειλε σύμφωνα, πῶς ἡ παντελής τοῦ στερεώματος ἀπώλεια διὰ τῶν ἐκείνων λόγων οὐ δεῖκνυται; τίς οὖν ἡ τῶν τοιούτων ῥημάτων διάνοια καὶ πῶς τὸ τῶν στοιχείων συνίσταται ἀφθαρτον;

Ἀπόκρισις. Ὡσπερ τοῦ στερεώματος τὴν ποιήσιν παραβολικῶς ἡ θεία γραφή παρείκασε ποτὲ μὲν τῇ ἐκτίσει τῆς δέρεως, λέγουσα "ὁ ἐκτίων τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν", ποτὲ δὲ τῷ

6 σύγκρασις] ed. σύγκρασις. 7 τῆς deest in ed. 10 ἔσται γὰρ scripsi, ὡσπερ codex, ὡσπερ τὸ edit; cf. Esai. LXV, 17. 12 Psalm. CI, 26-27. 18 ed. καὶ αὐτοὶ μὲν. 15 Hagg. II, 7. Hebr. XII, 26 || ed. οὐ μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. 16 δι] ed. δι || ed. τὴν αὐτοῦ μετ. 17 ed. σαλευόμενα ἀκίνητα. 18 καὶ ed. 19 Apoc. VI, 14 || cod. et Maranus ἐλίσεσθαι, ed. ἐλίσεσθαι. Otto εὐλίτεσθαι. 20 Matth. XXIV, 29. Marc. XIII, 25. Apoc. VI, 13. 21 προφήτης] Esai. XXXIV, 4 καὶ ἐληγήσεται ὁ οὐρανὸς ὡς βιβλίον καὶ πάντα τὰ ἔσπρα πεσεῖται ὡς φύλλα ἐξ ἀμπέλου καὶ ὡς πίπτει φύλλα ἀπὸ συκῆς. 22 ἐκείνων] ed. τοιούτων. 24 cod. συνίστασθαι ἀφθ. ὄντα. 27 Psalm. CIII, 2.

καπνῷ στερεωμένῳ ("ὁ οὐρανός" φησὶν "ὡσεὶ καπνὸς ἐστε-
ρεώθη"), ποτὲ δὲ τῷ περιφερῆι τῆς καμάρας ("ὁ ταχύσας" φησὶ
"τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ καμάραν"), οὕτω καὶ τὴν ἀνάλυσιν αὐτοῦ
5 παραβολικῶς παρείκασε ποτὲ μὲν βιβλίῳ ἐλισσομένῳ, ποτὲ δὲ
στοιχείῳ λυομένῳ πυρί, καθά φησιν ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἐν τῇ
δευτέρᾳ αὐτοῦ καθολικῇ ἐπιστολῇ, ποτὲ δὲ ἱματίῳ παλαιουμένῳ·
ἀνάγκη γάρ τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ κρείττονος οὐρανοῦ τοῦ καινῶς γινο-
μένου ἀναιρεῖσθαι τὸ στερέωμα, ὡς ἀχρηστον ὄν πρὸς ἐκείνην τὴν
κατάστασιν, ἵνα τῇ αὐτοῦ ἀπωλείᾳ κἂν τότε τὸ μάταιον τοῦ περι-
10 τῆς ἀγεννησίας τε καὶ ἀφθαρσίας τοῦ οὐρανοῦ φρονήματος μά-
θωσιν οἱ αἰδιῶν τε καὶ ἀγέννητον θεὸν τε καὶ ἔμφρονα τοῦτον
εἰρηκότες.

PC'.

Ἐρώτησις. Εἰ διὰ τὴν ἡμετέραν χρείαν κατ' ἀρχὰς ἡ
5 παραγωγή τῆς κτίσεως γέγονε, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν ὁμοίως χρείαν
τὰ μὲν φθείρεται, τὰ δὲ ἀφθαρσίαν ἐν τῇ συντελείᾳ ἐνδύεται,
αἶον κτήνη μὲν καὶ θηρία καὶ πετεινὰ φθείρεται, οὐρανὸς δὲ καὶ
γῆ φθορᾶς ἀπαλλάσσεται, καὶ τὰ μὲν φθείρεται, ὡς ἀνευθεοῦς
ἡμῶν ἀνισταμένου τοῦ σώματος, ἐν ἀφθαρσίᾳ δὲ τὰ δηλωθέντα
10 μένει στοιχεῖα, [ὡς] τῶν πραγθέντων ἡμῖν μελλόντων ἡμῶν ἐν αὐτοῖς
κομιζέσθαι τὴν ἀντίδοσιν, ἀήρ καὶ θάλαττα πῶς οὐκ ἀχρηστα,
εἰ τότε μένοιεν ἀφθαρτα, οὔτε εἰς πνοὰς οὔτε ἐμπορίας οὔτε
ἰχθυοφαγίας ἢ ἑτέρας τινὸς βοήθειας [ἔνεκα] χρηζόντων ἡμῶν ἐξ
αὐτῶν διὰ τὸ ἀνευθεῖς, ὡς ἔφην, τοῦ σώματος;

Ἀπόκρισις. Εἰ κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον "παράγει τὸ
σχήμα τοῦ κόσμου τούτου", δηλονότι ἐξ ἀνάγκης καὶ τὰ ἄλλα
πάντα, τὰ τοῦ σχήματος ἔνεκεν τοῦ κόσμου γεγονότα, συμπαρα-

1 Esai. LI, 6. 2 Esai. XL, 22. Job. IX, 8. 4 Otto εὐαρμοσμένῳ. 5 Petr.
2, III, 10, 12. 6 cod. αὐτοῦ || Esai. LI, 6. 9 cod. κἂν. 10 τα om. ed. ||
οὐρανοῦ φε * ὅσοι ed., οὐρ. φρονήματος μάθωσιν οἱ codex. 11 ed. ἀγέννητόν τε
καὶ αἰδιῶν || cod. ἀγέννητον || ed. αἰδιῶν * φρονα. 13 κα' ed. 14 cod. καταρχὰς,
ed. καὶ ὠφέλειαν. 16 ed. ἐνδύονται. 17 ed. πετεινὰ καὶ θηρία. 18 ed.
ἢ γῆ. 20 μένει] ed. διαμένει || ὡς inserui. 22 μένοιεν] ed. μένει || πνοὰς] ed.
ἰσπνοὰς οὔτε εἰς. 23 ἔνεκα addidi || ἐξ αὐτῶν ante χρηζόντων in ed. 24 ὡς]
ed. καθ' ὅς. 25 Cor. 1, VII, 31. 26 cod. ἐξανάγκης.

χθίζεσται τῷ τοῦ κόσμου σχήματι, εἰσαχθίζεσται δὲ "καινὸς οὐρανὸς καὶ καινὴ γῆ", ἐν οἷς μέλλει διδοσθαι δικαίους τε καὶ ἀδίκους ἢ τῶν πρακτικῶν ἀμοιβή. τῷ δὲ ἀέρι, εἰ καὶ πρὸς ἀναπνοὴν τότε οὐ χρῆζομεν, ἀλλὰ πρὸς τὴν κίνησίν τε καὶ τοπικὴν μετάβασιν ἀναγκαιῶς αὐτῷ χρησομέμεθα. "ἀρπαγησόμεθα" γάρ, φησίν, "ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς αἴρα".

PZ'.

Ἐρώτησις. Εἰ μόνοις τοῖς κατὰ γνώμην καλοῖς παρὰ θεοῦ ἔπαινος διδῶται, οἱ παῖδες οἱ παρ' Ἡρώδου τὴν διὰ ξίφους λαβόντες ἀναίρεσιν καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ κυρίου νήπια, ἤνικα ἐπὶ τοῦ κτήνους καθήμενος τὴν Ἱερουσαλὴμ καταλάμβανε, τὸν ὕμνον φθεγγάμενα, ποῖον ἔχουσι δικαίως χρεωστούμενον ἔπαινον; κάκεινοι γάρ τὴν σφαγὴν παρὰ γνώμην ἐδέξαντο, καὶ ταῦτα οὐ γνώμη οἰκεία, ἀλλὰ χάριτι θεῆα ἐν Ἱερουσαλὴμ τὸν ὕμνον ἐφθέγγαντο.

Ἀποκρισις. Εἰ χάρισμα θεοῦ ἐστὶ τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ πάσχειν—"ὁμῖν" φησίν "ἐχαρίσθη οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν"—, ἔπασχον δὲ καὶ τὰ βρέφη ὑπὲρ Χριστοῦ, θείας ἄρα ἠξιώθησαν χάριτος. τίς οὖν οὐκ ἐπαινέσειε ταῦτα δικαίως, τῇ δόσει τῆς θείας χάριτος ἐπαινεθέντα ὑπὸ θεοῦ τοῦ καὶ τοῖς παρὰ γνώμην καλοῖς τὸν ἔπαινον δαψιλευομένου; ἔτι δέ, εἰ πρὸς τὸν ἔπαινον τῶν διὰ τὴν εὐσεβείαν θλιβομένων ἀνταποδίδωσιν ὁ θεὸς θλίψιν τοῖς θλίφασιν αὐτούς, ἀνάγκη ἄρα καὶ τὰ βρέφη τὰ ἀναιρεθέντα ὑπὸ Ἡρώδου ἐπαινεῖσθαι τούτῳ τῷ ἐπαίνῳ, τῷ διὰ τὴν ἐχθίστην τῶν θλίψεων. "δικαίον" φησίν ὁ ἀπόστολος Παῦλος "παρὰ θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίφασιν ὡμᾶς θλίψιν, ὁμῖν δὲ τοῖς θλιβομένοις ἀνεσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ".

1 Esai. LXV, 17. Pet. 2, -III, 17. 2 μέλλει] ed. μέλλουσι. 3 πρακτικῶν] lege πραγμάτων || ed. αἱ ἀμοιβαί. 4 μετάβασιν] ed. μεταστάσιν. 5 cod. χρωμέθα || Thesa. 1, IV, 17. 7 ἡς' ed. 8 ed. Εἰ μὴ * κατὰ || τοῖς] cod. τῆς. 9 ed. ἔπαινος * τῶν || ed. παρὰ || ed. διὰ * λαβόντες. 10 ed. ἐπὶ τοῦ * ἤνικα. 11 cod. τὴν Ἱερουσαλὴμ ut Otto supplevit || ed. φθεγγά * ον ἔχουσι. 12 ed. ἰ * κάκεινοι || γὰρ docet in ed. 14 ed. ὕμνον ἑαίνον. 16 Philip. I, 29. 19 ed. τοῦ θεοῦ τοῦ. 22 Thesa. 2, I, 6 || cod. καὶ θλίψιν. 22 cod. ἀναιρεόμενα. 25 Thesa. 2, I, 6 || ed. τῷ θεῷ. 26 cod. θλίψιν. 27 ed. ἀνεσιν μεθ' ἡμῶν.

Ἐρώτησις. Εἰ ἡ χάρις διὰ τοῦτο κέκληται χάρις, διὰ τὸ τοῖς πταιούσι τοῦ νόμου συγχωρεῖν ἑτοιμότερον, πῶς τὰ τῆ χάριτι κρέποντα ἐν τῷ νόμῳ μᾶλλον εὐρίσκεται; ὁ μὲν γὰρ βαντισμοῖς τισι καὶ θυσίαις ἀλόγων καὶ διαφοραῖς βαπτισμάτων τοὺς πταίοντας καθ' ἑκάστην ἀποπλύνει τῆς μέμφεως, ἡ δὲ χάρις ἐν μόνον χαρίζεται βάπτισμα, τῆς τῶν ἀμαρτημάτων παρεκτικῶν συγχωρήσεως. ἀλλ' εἰ μὲν ἀπαξ μόνον ὑπεπίπτομεν πταιίσμασιν, ἀπαξ μόνον καὶ τῆς ἀφέσεως ἐδεόμεθα. πολλὰκις δὲ ἀμαρτάνοντες, ὅθλον

10 ὅτι καὶ πολλὰκις τῆς ἀφέσεως χρῆζομεν· ὅπερ οὐχ ἡ χάρις, ἀλλ' ὁ νόμος διὰ τῶν προλεχθέντων βαντισμῶν καὶ τῶν λοιπῶν παρέχειν ἐπίσταται. πῶς οὖν οὐ δειχθήσεται τοῦ νόμου ἡ χάρις φιλανθρωποτέρα περὶ τοὺς ἀμαρτάνοντας, ὡς προεῖρηται ἐχόντων τῶν πραγμάτων;

Ἀπόκρισις. Τῶν τοιούτων πταισμάτων ὁ νόμος διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ θυσίας δίδωσι τὴν ἄφεσιν τῶν μηδὲν συντελούντων εἰς βλάβην πολιτείας καὶ ζωῆς ἀνθρώπων, ὅσον ὡς τὸ ἀφασθαι νεκροῦ ἢ λεπροῦ ἢ τινος τῶν τοιούτων· τῶν δὲ ἄλλων πταισμάτων γεγενημένων εἰς βλάβην πολιτείας ἢ ζωῆς ἀνθρώπων

20 οὐ δίδωσι συγχώρησιν, οὔτε διὰ τοῦ βαπτίσματος οὔτε διὰ τῆς τῶν ἀλόγων θυσίας, ἀλλὰ δικαίαν τε καὶ ἀξίαν ἀμοιβὴν τοῖς πταίσασι δίδωσι διὰ τοῦ Ἰησοῦ τῆς ἀντιπλήξεως. " ψυχὴν " φησὶν " ἀντὶ ψυχῆς, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος ". ὅπου δὲ τὸ ἴσον τῆς ἀνταποδόσεως ἐστὶν ἀπρεπές, ἐκεῖ τὸν διὰ πυρὸς ἢ

25 λίθου ἢ εἴφους θάνατον ἀνταποδίδωσι τοῖς πταίσασι· τὴν μὲν γὰρ θυγατέρα τοῦ ἱερέως πορνεύσασαν διὰ πυρὸς ἀναλίσκει, τὴν δὲ τοῦ λαϊκοῦ ἀνδρὸς διὰ λίθου, τὴν δὲ ὑπανδρον διὰ εἴφους, καὶ οὐδαμοῦ ἰσχύς τῷ νόμῳ ἐκ φιλανθρωπίας διὰ βαπτισμῶν τε καὶ

1 u^c ed. 8 cod. πταιούσι cum Marano, ed. παρούσι, Otto παραβάσι. 6 cod. καθ'ἑκάστην || ἀποπλύνει] ed. ἀπολύει. 7 τῆς τῶν usque ad ἄλλ' εἰ μὲν desunt in ed. 8 ed. ἀπαξ δὲ μόνον εἰ μὲν ὑπεπ. 12 οὐ deset in ed. 18 ὡς προεῖρηται] ed. ὡςπερ εἰρηται. 19 ed. ἀνθρώπων, τῶν τοιούτων πταισμάτων οὐ διδ. 22 Exod. XXI, 28. 28 cod. ὀδόντα, ὀδόντος. 24 ἀνταποδόσεως] ed. ἀντιδόσεως || cod. ἐστιν. 26 Levit. XX. Deut. XXII || ed. πορνεύσαν. 27 cod. θαλίθου || cod. διαίφους.

θυσιῶν σῶσαι τῶν τοιούτων τινά. τῆς δὲ χάριτος πολλή τις ἐστὶ πρὸς τὴν τῶν ἀμαρτανόντων σωτηρίαν ἢ ἰσχύς· αὕτη γὰρ καὶ τοῦ νόμου κρατοῦντος, εἰ μὴ κατέλαβε τὸν βασιλέα Δαυιδ διπλοῖς θανατηφόροις περιπεκτωκότα ἀμαρτήμασιν, ἀνόησασα αὐτῷ τῆς μετανοίας τὴν θύραν, οὐκ ἂν εὔρε παρὰ τῷ νόμῳ σωστικὴν ἀμαρτωλῶν φιλανθρωπίαν. αὕτη ἔταξεν ἐν τῷ κόσμῳ τῶν ἀμαρτωλῶν ἱατρὸν δόκιμον, τὴν μετάνοιαν, τὴν δυναμένην καὶ τοὺς "ἐβδόμηκοντάκις ἑπτὰ" πταίοντας ἰάσασθαι, μόνον εἰ βουληθεῖεν κεχρῆσθαι τῶν τῆς μετανοίας βοηθημάτων.

ΡΘ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸν φόβον ὁ κύριος οὐκ ἀναγκαῖον δι' ὧν λέγει παρίστησι—γῆσι γὰρ "ὁ φοβούμενος οὐ τετελειώται ἐν τῇ ἀγάπῃ"—, πῶς πάλιν ὁ αὐτὸς διδάσκει τοὺς μαθητάς "φοβεῖσθε" λέγων "τὸν ψυχὴν καὶ σῶμα ἐν γενένη ἀπολέσαι δυνάμενον";

Ἀπόκρισις. Οὐκ εἴρηται μὲν τῷ κυρίῳ τὸ "ὁ φοβούμενος οὐ τετελειώται ἐν τῇ ἀγάπῃ", εἰ καὶ ὁ εἰρηκῶς τοῦτο κατὰ κύριον εἴρηκε· τὸ δὲ "φοβεῖσθε μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἐν γενένη ἀπολέσαι", οὐκ εἴρηται πρὸς ἀναίρεσιν τῆς τελείας ἀγάπης, ἀλλὰ πρὸς φυλακὴν αὐτῆς· ὁ γὰρ τῷ μείζονι φόβῳ τοῦ θεοῦ τὸν ἐλάττονα ἐκλύων τῶν ἀνθρώπων φόβον τῇ ἀγάπῃ τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιεῖ, ὥστε εἶναι τὸν μείζονα φόβον τοῦ θεοῦ ἕνεκεν τοῦ μὴ ἐκπεσεῖν τῶν ἡγαπημένων· ὅσον γὰρ τίμιόν ἐστι τὸ πιστευόμενον, τοσοῦτον ἀγαπᾶται, καὶ ὅσον ἀγαπᾶται, τοσοῦτον ὁ ἀγαπῶν τὴν ἔκπτωσιν αὐτοῦ φοβεῖται, ἕως ἂν ἐστὶν ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ ἀγαπωμένου ἀγῶνι. λυθέντος δὲ τοῦ ἀγῶνος, συλλύεται αὐτῷ καὶ ὁ φόβος· τῆς τῶν ἀγαπωμένων ἐκπτώσεως. ὥστε ἕως τότε ἀναγκαῖός ἐστιν ὁ τοῦ θεοῦ φόβος· οὐδὲ γὰρ ὡς τὸ μισεῖν ἀνααιρετικόν ἐστι τῆς ἀγάπης—ἀδύνατον γὰρ τὸ τὸν αὐτὸν καὶ μι-

2 cod. σωτηρίαν cum Marano. 4 cod. ἀνοήσας. 7 Matth. XVIII, 22. 8 ἰάσασθαι] ed. ἰάσθαι || κεχρῆσθαι] ed. χρῆσασθαι. 9 ed. τῷ τῆς μετανοίας βουλήματι. 10 ed. ἡ'. 12 ep. 1 Johan. IV, 18. 18 Matth. X, 28 || cod. φοβεῖσθαι. 14 cod. τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. 18 ed. ἀπολέσαι ἐν γενένη. 19 ἀλλὰ πρὸς φ. αὐτῆς] om. ed. 22 cod. ὅσον. 24 cod. αὐτοῦ] ἐστίν] ed. ἡ. 25 σολύεται αὐτῷ] ed. σὺν ἐκείνῳ λύεται. 27 cod. ἀναγκαῖον.

σεῖν καὶ ἀγαπᾶν—οὕτω καὶ τὸ φοβεῖσθαι· ἐνδέχεται γὰρ τὸν αὐτὸν καὶ ἀγαπᾶν καὶ φοβεῖσθαι.

PI.

Ἐρώτησις. Εἰ τὰς τῶν ἀλόγων θυσίας ὁ θεὸς ἐν τῷ νόμῳ
 5 προσέταξε γίνεσθαι, ὥστε ταύταις τὴν περὶ αὐτὸν τοὺς ἀνθρώπους τιμὴν ἐπιδεικνυσθαι, πῶς διὰ τὸ θύειν ἀνθρώπους Ἕλληνες δεικνύνται [τοῖς] ἑαυτῶν [θεοῖς] ἀσεβέστεροι (ὑπερ φάσκουσιν ὑπὸ τῶν παλαιῶν γερονεῖν χάριν τοῦ πλείονος τιμῆς τοὺς παρ' αὐτοῖς νομιζομένους θεοὺς ἀξιοῦσθαι), μειζόνως αὐτοὺς τῇ τῶν λογικῶν θυσίᾳ
 10 τιμῶντες; ὅσα γὰρ τοῦ ἀλόγου τὸ λογικὸν τιμιώτερον, τοσοῦτω καὶ ἢ τούτου θυσία σεμνοτέρα ἐκείνης. καὶ τοῦτο δείκνυται ἐκ τῶν κατὰ τὸν Ἰερθὰε σαφέστερον, ὅς, τὴν ἰδίαν θυγατέρα προσκομίσας θυσίαν, ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν εὐσεβῶν μνημονεύεται.

Ἀπόκρισις. Οὐ γὰρ ἡμᾶς σκοπεῖν τὴν κατὰ τὸν νόμον [τῷ] θεῷ προσφερομένην θυσίαν, ὅτι τῶν ἀλόγων ἐστὶν αἷμα, ἀλλὰ τὸ πῶς προσεδέξατο ταύτην ὁ θεὸς προσαγομένην αὐτῷ. εἰ μὲν γὰρ τὸ αἷμα τῶν ἀλόγων τῷ θεῷ προσφερόμενον οὕτως προσεδέξατο ὁ θεός, ὡς εἰ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν προσέφερον ὁ τοῦτο προσενέγκας,
 20 ὅλον ὅτι ἢ μὲν θυσία τὴν πρώτην τάξιν ἔσχεν ἀπὸ τῆς εὐδοκίας τοῦ ταύτην οὕτως προσδεξαμένου καὶ ὁ θεὸς τὴν πρώτην τιμὴν· ὅτι δὲ ὡς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν οὕτως προσέφερε τῷ θεῷ ὁ τὸ αἷμα τῶν ἀλόγων προσενέγκας, μαρτυρεῖ ἡ θεία γραφὴ λέγουσα· "ἀντὶ τῆς ψυχῆς" φησὶ "τῶν προσφερόντων τὸ αἷμα τῶν θυσιῶν
 25 αὐτῶν εἰσφέρεται εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων". μὴ οὖν ἀπὸ τῆς φύσεως τοῦ προσαγομένου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς διαθέσεως τοῦ προσδεχο-

1 ed. καὶ ἀγαπᾶν καὶ μισεῖν || γὰρ] cod. δὲ. 8 ed. ἡθ'. 7 τοῖς et θεοῖς addidi; cf. p. 102, 11 || ἑαυτῶν] ed. αὐτῶν. 8 τοὺς π. α. νομιζομένους θεοὺς correcti, τῶν π. α. νομιζομένων θεῶν cod., τοῦ παρ' αὐτοῖς νομιζομένου θεοῦ μειζόνως ἀξιοῦσθαι, τιμῶντων αὐτὸν τῇ τῶν λογικῶν θυσίᾳ ed. || cod. παράτοις. 9 ἀξιοῦσθαι om. cod. 10 τιμῶντες scripsi, τιμῶντων cod. et ed. 12 Judd. XI, 30 sq. 13 Hebr. XI, 32. 14 ed. μνημονεύεται * σκοπεῖν. 15 cod. οὐ γὰρ cum Syb. 16 ed. αἵματα. 18 ed. ἀλόγων ζώων τὸ προσφ. || ed. προσεδέξατο * τὴν ἑαυτοῦ. 19 cod. ὡσεὶ || προσέφερον] ed. προσήνεκον || ed. τοῦτο * ὅλον. 20 ed. τὴν πρῶ * ἀπὸ τῆς etc. 24 cf. Levit. XVII, 11. 25 εἰσφέρεται] ed. προσφέρεται.

μένου κρῖναι [δαί] τῆς θυσίας τὴν τάξιν καὶ τοῦ θεοῦ τὴν τιμὴν, τοῦ διὰ τὸ φεῖδασθαι τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων μὴ βουληθέντος ἀναλῶσαι τοὺς ἀνθρώπους εἰς θυσίαν καθ' ἡμέραν προσαγομένους καὶ ἀφανίσαι τὸ γένος, ἀλλὰ δεδωκότος τοῖς μὲν ἀνθρώποις τὸ αὐξάνεσθαι τε καὶ διαμένειν, ταῖς δὲ θυσίαις αὐτῶν τὴν μεγίστην τάξιν. οἱ δὲ παρ' Ἑλλήσι θρησκευόμενοι θεοί, ἅτε δαιμόνων αὐτῶν πονηρῶν καὶ μισανθρώπων ὄντων, θυσίαις ἔχαιρον μειωτικαῖς τε καὶ ἀφανιστικαῖς τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ὅπερ ἐστὶ δειγμα μέγιστον τῆς μὲν αὐτῶν θηριώδους ἀπανθρωπίας, τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων ἀθεότητος, τῷ ἀφανισμῷ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων μειζόνως, ὡς φασι, μᾶλλον δὲ αἰσχίτως πειρωμένων τιμᾶν τοὺς ἑαυτῶν θεούς. αἰτία δὲ δι' ἣν ὁ Ἰεφθά ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν εὐσεβῶν ἠριδιμήθη, αὕτη ἐστίν. ἠτήσατο ὁ Ἰεφθά νίκην κατὰ τῶν ἐχθρῶν. ὑπὲρ ταύτης τῆς νίκης εὐχαριστικὴν εὐχὴν ἀόριστως ἤϋξατο τῷ θεῷ, προσαγαγεῖν εἰς θυσίαν τὸ ἐκ τοῦ οἴκου ἐξερχόμενον πρῶτον καὶ προσερχόμενον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ ἐκ τοῦ πολέμου τροπαιοῦχῳ ἐπανερχομένῳ. ὄραζόμενος δὲ ὁ διάβολος τὸ ἀόριστον τῆς εὐχῆς ἐμηχανᾶτο ἐξ αὐτοῦ θεῖναι τῷ Ἰεφθά παγίδα παραβάσεως· καὶ κινεῖ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, μονογενῆ οὖσαν, μετὰ κιθάρας ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ οἴκου εἰς τὴν ἀπάντησιν αὐτοῦ, ἵνα φεισαμένου τοῦ Ἰεφθά τῆς θυγατρὸς ἀναγκασθῆ ποιήσασθαι τῆς εὐχῆς τὴν ἀθέτησιν. ἀλλ' ὅμως παγίδα θείας ὁ διάβολος τοῦ θηράματος οὐκ ἔτυχε, προτιμωτέραν ἠγησαμένου τοῦ Ἰεφθά τῆς ζωῆς τῆς θυγατρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῆς εὐχῆς. συνεχώρησε δὲ ὁ θεὸς προσενεχθῆναι αὐτὴν εἰς θυσίαν, οὐχ ὡς ἀνθρωπίνῳ αἵματι τερπόμενος, ἀλλὰ πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἐξῆς ἀνθρώπων τοῦ μηδέποτε ἀόριστως εὐξασθαι τῷ θεῷ· πολλὰ γάρ ἐστιν ἄτοπα τὰ κατὰ τὴν οὕτως ἀόριστον εὐχὴν συμβησόμενα, ὧν τοῦ μὴ γενέσθαι προνοησάμενος ὁ θεός

1 cod. κρῖναι, ed. κρετόν || δαί inserui. 5 ed. τὸ διαμένειν. 6 ed. ἅτε δαιμόνες ὄντες πονηροί τε καὶ μισανθρώποι. 8 cod. ὅπερ ἐστίν. 9 αὐτῶν] ed. τῶν ἐλλήνων θεῶν. 13 ed. ἐστὶν αὕτη || ed. ὑπὲρ δέ. 14 τῷ θεῷ] ed. τὸ. 15 ed. οἴκου αὐτοῦ || πρῶτον καὶ προσερχόμενον] om. ed. 16 αὐτῷ] cod. αὐτοῦ. 17 cod. ὄραζόμενος, ed. δεξόμενος. 20 ed. εἰς συνάντησιν αὐτῷ. 23 cod. προτιμωτέραν. 25 ed. ἀνθρωπίνου αἵματος. 27 τὰ om. ed. 28 συμβησόμενα] ed. εὐλαβήσόμενα || ed. ὁ θεὸς προνοησ.

ζωὴν κομισάμενον, ἀμαρτίαν καὶ ἀνομίαν ἢ τὰ τούτων ἐναντία ποιῆσαι ἴδυνάτο;

'Απόκρισις. Τὸ "οὐδεὶς γεννηθεὶς ὡς οὐχ ἤμαρτεν, οὐδὲ πεφυκῶς ὡς οὐχ ἠνόμησεν", οὐ δείκνυσι ψευδὲς τὸ περὶ τοῦ Χριστοῦ εἰρημένον, τὸ "ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησε". περὶ γὰρ τοῦ ἔξ ἀνδρός καὶ γυναικὸς γεννηθέντος εἰρηται ὁ λόγος οὗτος. ὁ δὲ Χριστὸς ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ ἐκ τῆς ἁγίας καὶ θεοτόκου ἐγεννήθη Μαρίας. νοεῖται δὲ καὶ ὁ λόγος οὕτως. οὐδεὶς πεφυκῶς ἀμαρτάνει ἢ ἀνομεῖν, ὡς οὐχ ἤμαρτεν ἢ οὐκ ἠνόμησε· πέφυκε δὲ ἀμαρτάνειν ὁ κατὰ τὴν αὐθαίρετον προαίρεσιν ἄγων ἑαυτὸν εἰς τὸ πράττειν ἃ βούλεται, εἴτε ἀγαθὰ εἴτε φαῦλα. τὸ δὲ βρέφος, ἅτε οὐπω ὄν τῆς τοιαύτης δυνάμεως, ὄηλον ἐπι οὐδὲ πέφυκεν ἀμαρτάνειν. καὶ τὸ "τίς καθαρὸς ἔσται ἀπὸ ῥύπου; ἀλλ' οὐδεὶς, εἰάν καὶ μία ἡμέρα ὁ βίος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς", οὐδενὶ τρόπῳ ἀρμόττει τῷ βρέφει· τὸ γὰρ "βίος" ἀπὸ τῆς πολιτείας εἰληπται ἐνταῦθα, τῷ βρέφει δὲ ὡσπερ οὐκ ἔστι πολιτεία, οὐδὲ βίος.

ΡΑ'.

'Ερώτησις. Εἰ εὐσεβεῖ λογισμῷ οἱ πατριάρχαι κινούμενοι ἑαυτοῖς καὶ τοῖς παισὶ τὰς γαμετάς ἐκ τῆς οἰκείας συγγενείας εἰλήφασιν, πῶς οὐ παρὰ τὴν εὐσεβῆ τῶν προγόνων σκοπὸν Ἰωσήφ καὶ Μωυσῆς διεπράξαντο, ὁ μὲν Αἴγυπτίαν, ὁ δὲ Μαδιανίτιδα γυναῖκα γημάμενος;

'Απόκρισις. Οἱ μὲν πατριάρχαι, φόβῳ τοῦ μὴ ἐκτραπήναι τοὺς αὐτῶν τῆς εὐσεβείας, οὐκ ἐπέτρεπον αὐτοῖς ἐκ τῶν ἐθνικῶν λαβεῖν γυναῖκας· ὁ δὲ Μωυσῆς καὶ Ἰωσήφ τοῦ τοιοῦτου φόβου ἦσαν ἀνώτεροι. οὐδὲν οὖν κατὰ παράβασιν τοῦ σκοποῦ τῶν πατέρων πεποιηκότες φαίνονται ὁ τε Μωυσῆς καὶ Ἰωσήφ, λαβόντες

5 cod. περιγάρ. 7 ἐκ post.] deest in ed. || καὶ θεοτόκου] ed. παρθένου || ἐγεννήθη post ἁγίας in ed. 8 Μαρίας deest in ed. || καὶ om. ed. 13 Joh. XIV, 4. 15 cod. ἀρμόττει τῷ βρέφει· τὸ γάρ, ed. ἀρμο * τὸ γάρ. Maranus ἀρμόζει τῷ βρέφει· τὸ γάρ || εἰληπται ἐνταῦθα] ed. πολιτείας ἔ * τῷ δὲ βρέφει etc. Otto supplevit [ἄλιε ἢ γραφή]. 16 post πολιτεία Otto οὕτως add. 17 4' ed. 21 Gen. XLI, 45. Exod. II, 21. 23 Οἱ] ed. Εἰ. 24 cod. αὐτῶν, ed. τοὺς υἱοὺς αὐτῶν || αὐτοῖς] ed. αὐτοῦς. 25 γυναῖκας] ed. γαμετάς || ed. ὁ Ἰωσήφ hic et infra.

γαμετάς ἐθνικάς· οὐ γάρ μόνον αὐτοὶ οὐκ ἐξετράπησαν τῆς εὐσεβείας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἐαυτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς μετέφερον εἰς τὴν ἐαυτῶν εὐσεβείαν.

PB.

Ἐρώτησις. Εἰ πρὸ τῆς παραβάσεως ὁ Ἀδὰμ λογικοῦ ἢ ἀλόγου οὐ τεθέεται θάνατον, πῶς ὄν οὐκ εἶδεν ὡς ἑωρακῶς ἀπειληθέντα ἐδειλίασε θάνατον; πῶς δὲ τοῦτον ἀγνοούμενον αὐτῷ, ὡς ἐγνωσμένον ἠπειλήσεν ὁ θεός;

Ἀπόκρισις. Εἰ λογικὸν ἐκεῖνον καλοῦμεν, τὸν ἔχοντα ἐν ἐαυτῷ τῶν ὑπὸ τῶν ὀνομάτων σημασινομένων τὰς ἐννοίας, δῆλον ὅτι καὶ ὁ Ἀδὰμ λογικὸς ὧν εἶχεν ἐν ἐαυτῷ τοῦ θανάτου τὴν ἐννοιαν. καὶ καθὼς περ μὴ ἑωρακῶς μὲν ὁ Ἀδὰμ λογικὸν ἐπὶ τῷ ἐαυτοῦ γυμνῶσαι αἰσχρύνόμενον, ὅμως δὲ γυμνωθεὶς ἤσχύνθη, ἐσχρῶς ἐν ἐαυτῷ τῆς αἰσχρότης τὸ ὄνομα καὶ τὴν ἐννοιαν, οὕτως εἶχεν ἐν ἐαυτῷ καὶ τοῦ θανάτου τὴν ἐννοιαν, κἂν τὸ πρᾶγμα ἐν ἄλλῳ μίπω ἦν θεασάμενος. διὸ εὐλόγως ἐδειλίασε τὸν θάνατον, εἰδὼς αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἐννοίας αὐτοῦ ἀντικείμενον ὄντα τῆς ζωῆς.

PI.

Ἐρώτησις. Ἐπειδὴ ἡ γραφὴ λέγει κρίματα καὶ δικαιώματα καὶ μαρτύρια καὶ νόμον, ἐντολάς καὶ προστάγματα, εἰ ταῦτά εἰσιν ἀλλήλοις ἀμφοτέρα, ἢ ἐκάτερον ἔχει λόγον ἰδιόζοντα, διδάξον.

Ἀπόκρισις. Κρίματα μὲν λέγει τοὺς λόγους τοὺς διαστέλλοντας τῶν οὐ πρακτέων τὰ πρακτέα, * καὶ τιμὴν μὲν τὴν ἐπὶ τῷ ὑπκοῦ, τιμωρίαν δὲ τὴν ἐπὶ τῷ παρακοῦ ὀρισσαμένου· δικαιώματα δὲ λέγει τῶν κριμάτων τὴν ὀρθότητα, ἀπονεμητικὴν τῶν κατ' αἴτιαν ἐκάστῳ· νόμον δὲ λέγει τὴν ἐγγραφον περιλήψιν πάσης τῆς ἰουδαϊκῆς λατρείας, μαρτυρίαν δὲ καλεῖ τὴν ἐπὶ τοῖς πρα-

1 ed. ἐθνικὰς γαμετάς. 2 ed. ἐαυτῶν γυναικῶν || αὐτῆς] ed. τὰς ἐαυτῶν γυναικας || μετέφερον ante εὐσεβείαν in ed. 4 κα' ed. 10 ὀνομάτων] ed. ὑπὸ τῶν * σημασινομένων. Maranus e conii. λόγων vel ῥημάτων addit. 18 κα' ed. 21 ed. ἀμφοτέρα ἀλλήλας. 22 ed. διαστειλόντας. 23 post πρακτέα lacunam indicavi. 24 τιμωρίαν] ed. ἀτιμίζον || cod. ὀρισσμένου, ed. ὀρισσμένας. 26 cod. καταξίον. 27 ed. λατρείας τε καὶ πολιτείας || πρακτομένων] ed. πεπραγμένων.

τομένοις ὑπὸ τῶν δεξαμένων τὸν νόμον, ἀΐξαν δι' εὐλογίας καὶ κατάρτας ἀμοιβῆν, ἣν πολλάκις ὁ Μωυσῆς διαμαρτυρούμενος ἔλεγε τοῖς Ἰουδαίοις συμβήσεσθαι αὐτοῖς παιδομένοις ἢ ἀπειθοῦσιν ἐντολάς δὲ καὶ προστάγματα λέγει, κατὰ τὸν τρόπον τῶν λόγων ὀνομάζων τοὺς λόγους, ἐνταλτικῶς ἢ προστακτικῶς λεχθέντας, κατὰ τὴν ἔμφασιν τῆς θείας ἀυθεντίας τοῦ ταῦτα ἐντειλαμένου ἢ προστάξαντος.

ΡΔ.

Ἐρώτησις. Εἰ τὰ νῶτα τοῦ οὐρανοῦ πεφόρτωται ὕδασι, καθὼς φησιν ἡ γραφή, ὅπερ τινὲς ἔφασαν γεγονέναι διὰ τὴν πυρῶδη τῶν φωστήρων οὐσίαν, ὥστε τοῖς ἐπικειμένοις τὸν οὐρανὸν παινόμενον ὕδασι τῇ ὑποκειμένη τῶν φωστήρων φλογὶ μένειν ἀχειρωτον, πῶς οἱ ταῦτα λέγοντες ἀληθεύουσι, τῶν φωστήρων οὐκ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλ' ὑπὸ τὸν οὐρανὸν κινουμένων; εἰ δὲ τούτους ἐν τῷ οὐρανῷ λέγοιεν εἶναι, πῶς τὴν κινητικὴν ἐνέργειαν ἔχουσι, τοῦ οὐρανοῦ σώματος τὸ ἀκίνητον ἔχοντος; εἰ δὲ σὺν τῷ οὐρανῷ τὰ ἄστρα λαμβάνει τὴν κίνησιν, πῶς οὐκ ἀληθεύσειεν ὁ σφαῖραν τὸν οὐρανὸν προσαγορεύων μῦθος; εἰ δὲ τοῦτο μὲν ἀπρεπές, τὸ δὲ προλεχθὲν περὶ τῶν φωστήρων νοῆσαι ἀκόλουθον, πῶς οὐκ ἄχρηστος τῶν ἄνω ὑδάτων ἡ σύστασις; τί δὲ καὶ αὐτὴ ἐν τῇ συντελείᾳ γενήσεται, ἄνω μὲν τῶν δικαίων, κάτω δὲ τῶν ἀμαρτωλῶν τὰς τῶν πρακτέων ἀμοιβὰς τότε μελλόντων κομίζεσθαι;

Ἀπόκρισις. Κἂν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἴσιν οἱ φωστῆρες, ἀλλ' ἡ φορὰ τῆς τῶν πυρῶδων οὐσιῶν ἐνεργείας κατὰ φύσιν ἐπὶ τὰ ἄνω γίνεται. διὸ εὐλογον αἰτίαν ἀποδεδώκασιν οἱ εἰρηκότες πρὸς διακονίην τοῦ στερεώματος πεφορτώσθαι τοῦ οὐρανοῦ τὰ νῶτα τοῖς ὕδασι. οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἐστὶν αἴτιον τοῦ εἶναι τὰ ὕδατα ἐν τοῖς

1 ὑπὸ] cod. ἐπὶ || νόμον, ἀΐξαν] ed. τὸν * δι' εὐλογίας. Maranus post τὸν addit νόμον. 2 cod. ἣν πολλάκις ὁ Μωυσῆς, ed. ἣν * ὁ Μωυσῆς. 4 ed. λέγει τὸν κατὰ * λόγων. 8 ἡγ' ed. 10 Psalm. CXLVIII, 4. Canticum trium puerorum v. 37. 15 λέγομεν] ed. λέγομεν. 17 ἀληθεύσειεν] ed. ἀληθεύει. 19 cod. ἀπρολεχθέν. 20 τί] ed. τίς. 21 τῶν post.] deest in cod. 22 cod. πρακτικῶν ut conji. Sylburgius, μελλόντων ed. 23 cod. εἴσιν. 25 cod. ἐὶ cum Sylb.; ed. δι' εὐλογον || cod. et Sylb. ἀποδεδώκασιν, ed. ἐπιτεδώκασιν. 26 ed. τὰ νῶτα τοῦ οὐρανοῦ.

νώτοις τοῦ οὐρανοῦ, τὸ ἀχείρωτόν αὐτὸν εἶναι τῇ ὑποκειμένῃ φλογί-
των φωστῆρων, ἀλλὰ καὶ τὸ βαρεῖσθαι αὐτὸν ἐπὶ τὸ κάτω ὑπὸ
τοῦ πλῆθους τῶν ἐν νώτοις αὐτοῦ ὑδάτων καὶ μὴ δονεῖσθαι ὑπὸ
τῆς βιαίας τῶν ἀνέμων φορᾶς, καὶ τὸ τὴν ἄπραν ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τὸ
κάτω πέμπεσθαι ψυχρότητα, ἀφ' ἧς μιγείσῃς τῇ ἄπρᾳ τοῦ ἡλίου
θερμότητι ἀποτελεῖται τῶν ἀέρων ἡ σύγκρασις πρὸς τὴν διαμονὴν
τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζώων τε καὶ φυτῶν. ἐν δὲ τῇ συντελείᾳ, οὐκ ἐν
τῷ νῦν οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ νῦν γῆ κομίζονται τῶν πρακτέων τὰς
ἀμοιβὰς οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' ἐν τῷ καινῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ καινῇ
γῆ, κατὰ τὸ εἰρημένον· "ἔσται γὰρ ὁ οὐρανὸς καινός καὶ ἡ γῆ καινὴ,
τῆν ἐγὼ ποιῶ· μένει ἐνώπιόν μου εἰς τοὺς αἰῶνας". καὶ πάλιν·
"κατ' ἀρχὰς σὺ, κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου
εἰσὶν οἱ οὐρανοί· αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις καὶ πάντες ὡς
ἱμάτιον παλαιωθήσονται καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτοὺς καὶ
ἀλλαγήσονται". καὶ πάλιν· "ἔτι ἄπαξ ἐγὼ σείω τὸν οὐρανὸν καὶ
τὴν γῆν· τὸ δὲ σαλευόμενον ὀηλοῖ τὴν μετάστασιν, ἵνα μείνῃ τὰ
μὴ σαλευόμενα.

PE.

Ἐρώτησις. Εἰ ὡς βιβλίον τὸν οὐρανὸν ἐλίσεσθαι καὶ τὰ
ἄστρα ὡς φύλλα πίπτειν ἐπὶ τῆς γῆς προλέγει μὲν ὁ κύριος, καὶ
ὁ προφήτης δὲ τούτοις προκατήγγειλε σύμφωνα, πῶς ἡ παντελής
τοῦ στερεώματος ἀπώλεια διὰ τῶν ἐκείνων λόγων οὐ δεῖκνυται;
τίς οὖν ἡ τῶν τοιούτων ῥημάτων διάνοια καὶ πῶς τὸ τῶν στοιχείων
συνίσταται ἀφθαρτον;

Ἀπόκρισις. Ὅσπερ τοῦ στερεώματος τὴν ποιήσιν παρα-
βολικῶς ἡ θεία γραφή παρείκασε ποτὲ μὲν τῇ ἐκτάσει τῆς δέρ-
ρεως, λέγουσα "ὁ ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν", ποτὲ δὲ τῷ

6 σύγκρασις] ed. σύγκρασις. 7 τῆς deest in ed. 10 ἔσται γὰρ scripsi, ὡσπερ
codex, ὡσπερ τὸ edit.; cf. Esai. LXV, 17. 12 Psalm. CI, 26-27. 13 ed.
καὶ αὐτοὶ μὲν. 15 Hagg. II, 7. Hebr. XII, 26 || ed. οὐ μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ καὶ
τὸν οὐρανόν. 16 ἐί] ed. ἐγ || ed. τὴν αὐτοῦ μετ. 17 ed. σαλευόμενα ἀκίνητα.
18 ὑδ' ed. 19 Apoc. VI, 14 || cod. et Maranus ἐλίσεσθαι, ed. εἰλίσεσθαι.
Otto εὐλίττεσθαι. 20 Math. XXIV, 29. Marc. XIII, 25. Apoc. VI, 13.
21 προφήτης] Esai. XXXIV, 4 ἐκτείνονται ὁ οὐρανὸς ὡς βιβλίον καὶ πάντα τὰ
ἄστρα πεσάτην ὡς φύλλα ἐξ ἄμπέλου καὶ ὡς πίπτει φύλλα ἀπὸ συκῆς. 22 ἐκτείνων]
ed. τοιούτων. 24 cod. συνίστασθαι ἄφθ. δύναται. 27 Psalm. CIII, 2.

καπνῶ στερεωμένῳ ("ὁ οὐρανός" φησὶν "ὡσεὶ καπνὸς ἐστε-
ρεώθη"), ποτὲ δὲ τῷ περιφερεῖ τῆς καμάρας ("ὁ τανύσας" φησὶ
"τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ καμάραν"), οὕτω καὶ τὴν ἀνάλυσιν αὐτοῦ
παραβολικῶς παρείκασε ποτὲ μὲν βιβλίῳ ἐλισσομένῳ, ποτὲ δὲ
στοιχείῳ λυομένῳ πυρί, καθὰ φησιν ὁ ἀπόστολος Πέτρος ἐν τῇ
δευτέρᾳ αὐτοῦ καθολικῇ ἐπιστολῇ, ποτὲ δὲ ἱματίῳ παλαιουμένῳ·
ἀνάγκη γὰρ τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ κρείττονος οὐρανοῦ τοῦ καινῶς γινο-
μένου ἀναιρεῖσθαι τὸ στερέωμα, ὡς ἄχρηστον ὄν πρὸς ἐκείνην τὴν
κατάστασιν, ἵνα τῇ αὐτοῦ ἀπωλείᾳ κἂν τότε τὸ μάταιον τοῦ περὶ
τῆς ἀγεννησίας τε καὶ ἀφθαρσίας τοῦ οὐρανοῦ φρονήματος μά-
θωσιν οἱ αἰδιόν τε καὶ ἀγέννητον θεόν τε καὶ ἔμφορα τοῦτον
εἰρηχότες.

Ρ΄.

Ἐρώτησις. Εἰ διὰ τὴν ἡμετέραν χρείαν κατ' ἀρχὰς ἡ
παραγωγὴ τῆς κτίσεως γέγονε, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν ὁμοίως χρείαν
τὰ μὲν φθείρεται, τὰ δὲ ἀφθαρσίαν ἐν τῇ συντελείᾳ ἐνδύεται,
οἶον κτήνη μὲν καὶ θηρία καὶ πετεινά φθείρεται, οὐρανὸς δὲ καὶ
γῆ φθορᾶς ἀπαλλάσσεται, καὶ τὰ μὲν φθείρεται, ὡς ἀνένδεους
ἡμῶν ἀνισταμένου τοῦ σώματος, ἐν ἀφθαρσίᾳ δὲ τὰ δηλωθέντα
μένει στοιχεῖα, [ὡς] τῶν πραχθέντων ἡμῖν μελλόντων ἡμῶν ἐν αὐτοῖς
κομίζεσθαι τὴν ἀντίδοσιν, ἀήρ καὶ θάλαττα πῶς οὐκ ἄχρηστα,
εἰ τότε μένοιεν ἀφθαρτα, οὔτε εἰς πλοῦς οὔτε ἐμπορίας οὔτε
ἐχθυοφαγίας ἢ ἐτέρας τινὸς βοηθείας [ἐνεκα] χρηζόντων ἡμῶν ἐξ
αὐτῶν διὰ τὸ ἀνενδεές, ὡς ἔφην, τοῦ σώματος;

Ἀπόκρισις. Εἰ κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον "παράγει τὸ
σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου", δῆλον ὅτι ἐξ ἀνάγκης καὶ τὰ ἄλλα
πάντα, τὰ τοῦ σχήματος ἐνεκεν τοῦ κόσμου γεγονότα, συμπαρα-

1 Esai. LI, 6. 2 Esai. XL, 22. Job. IX, 8. 4 Otto εἰλητομένῳ. 5 Petr.
2, III, 10, 12. 6 cod. αὐτοῦ || Esai. LI, 6. 9 cod. κἂν. 10 τε om. ed. ||
οὐρανοῦ φε * ὅσοι ed., οὐρ. φρονήματος μάθωσιν οἱ codex. 11 ed. ἀγέννητόν τε
καὶ αἰδιόν || cod. ἀγέννητον || ed. αἰδιόν * φρονα. 18 κα' ed. 14 cod. καταρχάς,
ed. καὶ ὠφέλειαν. 16 ed. ἐνδύσονται. 17 ed. πετεινά καὶ θηρία. 18 ed.
ἢ γῆ. 20 μένει] ed. διαμένει || ὡς inserui. 22 μένοιεν] ed. μένει || πλοῦς] ed.
ἐμπλοῦς οὔτε εἰς. 28 ἐνεκα addidi || ἐξ αὐτῶν ante χρηζόντων in ed. 24 ὡς]
ed. καθ' ὅς. 25 Cor. 1, VII, 31. 26 cod. ἐξανάγκης.

χθήσεται τῷ τοῦ κόσμου σχήματι, εἰσαχθήσεται δὲ "καινὸς οὐρανὸς καὶ καινὴ γῆ", ἐν οἷς μέλλει διδοῦσθαι δικαίους τε καὶ ἀδίκους ἢ τῶν πρακτέων ἀμοιβή. τῷ δὲ ἀέρι, εἰ καὶ πρὸς ἀναπνοὴν τότε οὐ χρῆζομεν, ἀλλὰ πρὸς τὴν κίνησίν τε καὶ τοπικὴν μετάβασιν ἀναγκαιῶς αὐτῷ χρησόμεθα· "ἀρπαγησόμεθα" γάρ, φησίν, "ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς ἀέρα".

PZ'.

Ἐρώτησις. Εἰ μόνοις τοῖς κατὰ γνώμην καλοῖς παρὰ θεοῦ ἔπαινος δίδονται, οἱ παῖδες οἱ παρ' Ἡρώδου τὴν διὰ ξίφους λαβόντες ἀναίρεσιν καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ κυρίου νήπια, ἡνίκα ἐπὶ τοῦ κτήνους καθήμενος τὴν Ἱερουσαλήμ κατελάμβανε, τὸν ὕμνον φθεγγόμενα, ποῖον ἔχουσι δικαίως χρεωστούμενον ἔπαινον; κάκεινοι γάρ τὴν σφαγὴν παρὰ γνώμην ἐδέξαντο, καὶ ταῦτα οὐ γνώμη οἰκεία, ἀλλὰ χάριτι θείᾳ ἐν Ἱερουσαλήμ τὸν ὕμνον ἐφθέγγαντο.

Ἀποκρίσις. Εἰ χάρισμα θεοῦ ἐστὶ τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ πάσχειν— "ὁμῖν" φησίν "ἐχαρίσθη οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεῦειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν"—, ἔπασχον δὲ καὶ τὰ βρέφη ὑπὲρ Χριστοῦ, θείας ἄρα ἠξιώθησαν χάριτος. τίς οὖν οὐκ ἐπαινεῖσει ταῦτα δικαίως, τῇ δόξει τῆς θείας χάριτος ἐπαινεθέντα ὑπὸ θεοῦ τοῦ καὶ τοῖς παρὰ γνώμην καλοῖς τὸν ἔπαινον δαφιλευομένου; ἔτι δέ, εἰ πρὸς τὸν ἔπαινον τῶν διὰ τὴν εὐσεβειαν θλιβομένων ἀνταποδίδωσιν ὁ θεὸς θλίψιν τοῖς θλίφασιν αὐτούς, ἀνάγκη ἄρα καὶ τὰ βρέφη τὰ ἀναιρεθέντα ὑπὸ Ἡρώδου ἐπαινέσθαι τούτῳ τῷ ἐπαίνῳ, τῷ διὰ τὴν ἐκδίκησιν τῶν θλίψεων. "δικαίον" φησίν ὁ ἀπόστολος Παῦλος "παρὰ θεῶ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίψασιν ἡμᾶς θλίψιν, ὁμῖν δὲ τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ".

1 Esai. LXV, 17. Pet. 2, III, 17. 2 μέλλει] ed. μέλλουσι. 3 πρακτέων] lege πραγθέντων || ed. αἱ ἀμοιβαί. 4 μετάβασιν] ed. μετάστασιν. 5 cod. χρωμεθα || Thess. 1, IV, 17. 7 ἢ ed. 8 ed. Εἰ μὴ * κατὰ || τοῖς] cod. τῆς. 9 ed. ἐπαινος * ται || ed. παρὰ || ed. διὰ * λαβόντες. 10 ed. ἐπὶ τοῦ * ἡνίκα. 11 cod. τὴν Ἱερουσαλήμ ut Otto supplevit || ed. φθεγγά * ὡν ἔχουσι. 12 ed. ἰ * κάκεινοι || γὰρ deest in ed. 14 ed. ὕμνον ἐκαίνον. 16 Phillip. I, 29. 19 ed. τοῦ θεοῦ τοῦ. 22 Thess. 2, I, 6 || cod. καὶ θλίψιν. 22 cod. ἀναιρούμενα. 25 Thess. 2, I, 6 || ed. τῷ θεῷ. 26 cod. θλίψιν. 27 ed. ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν.

ΡΗ'.

Ἐρώτησις. Εἰ ἡ χάρις διὰ τοῦτο κέκληται χάρις, διὰ τὸ τοῖς πταίοισι τοῦ νόμου συγχωρεῖν ἐτοιμότερον, πῶς τὰ τῆ χάριτι πρόποντα ἐν τῷ νόμῳ μᾶλλον εὐρίσκεται; ὁ μὲν γὰρ ῥαντισμοῖς τισι καὶ θυσίαις ἀλόγων καὶ διαφοραῖς βαπτισμάτων τοὺς πταίνοντας καθ' ἑκάστην ἀποκλύνει τῆς μέμφεως, ἡ δὲ χάρις ἐν μόνον χαρίζεται βάπτισμα, τῆς τῶν ἁμαρτημάτων παρεκτικὸν συγχωρήσεως. ἀλλ' εἰ μὲν ἅπαξ μόνον ὑπεπίπτομεν πταίσμασιν, ἅπαξ μόνον καὶ τῆς ἀφέσεως ἐδεόμεθα. πολλάκις δὲ ἁμαρτάνοντες, ὅλον

10 ὅτι καὶ πολλάκις τῆς ἀφέσεως χρῆζομεν ὑπερ οὐχ ἡ χάρις, ἀλλ' ὁ νόμος διὰ τῶν προλεχθέντων ῥαντισμῶν καὶ τῶν λοιπῶν παρέχειν ἐπίσταται. πῶς οὖν οὐ δειχθήσεται τοῦ νόμου ἡ χάρις φιλανθρωποτέρα περὶ τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὡς προεῖρηται ἐχόντων τῶν πραγμάτων;

Ἄποκρισις. Τῶν τοιούτων πταισμάτων ὁ νόμος διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ θυσίας δίδωσι τὴν ἄφασιν τῶν μηδὲν συντελούντων εἰς βλάβην πολιτείας καὶ ζωῆς ἀνθρώπων, ὅλον ὡς τὸ ἀφασθαι νεκροῦ ἢ λεπροῦ ἢ τινος τῶν τοιούτων· τῶν δὲ ἄλλων πταισμάτων γεγενημένων εἰς βλάβην πολιτείας ἢ ζωῆς ἀνθρώπων

20 οὐ δίδωσι συγχώρησιν, οὔτε διὰ τοῦ βαπτίσματος οὔτε διὰ τῆς τῶν ἀλόγων θυσίας, ἀλλὰ δικαίαν τε καὶ ἀξίαν ἀμοιβὴν τοῖς πταίσασι δίδωσι διὰ τοῦ ἰσοῦ τῆς ἀντιπλήξεως. " ψυχὴν " φησὶν " ἀντὶ ψυχῆς, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος ". ὅπου δὲ τὸ ἴσον τῆς ἀνταποδόσεώς ἐστιν ἀπρεπές, ἐκεῖ τὸν διὰ πυρὸς ἢ

25 λίθου ἢ ξίφους θάνατον ἀνταποδίδωσι τοῖς πταίσασι· τὴν μὲν γὰρ θυγατέρα τοῦ ἱερέως πορνεύσασαν διὰ πυρὸς ἀναλίσκει, τὴν δὲ τοῦ λαϊκοῦ ἀνδρὸς διὰ λίθου, τὴν δὲ ὑπανδρον διὰ ξίφους, καὶ οὐδαμοῦ ἰσχύς τῷ νόμῳ ἐκ φιλανθρωπίας διὰ βαπτισμῶν τε καὶ

1 α' ed. 8 cod. πταίοισι cum Marano, ed. παροῦσι, Otto παραβᾶσι. 6 cod. καθ' ἑκάστην || ἀποκλύνει| ed. ἀπολύει. 7 τῆς τῶν usque ad ἄλλ' εἰ μὲν desunt in ed. 8 ed. ἅπαξ δὲ μόνον εἰ μὲν ὑπεπ. 12 οὐ deset in ed. 18 ὡς προεῖρηται| ed. ὡσπερ εἰρηται. 19 ed. ἀνθρώπων, τῶν τοιούτων πταισμάτων οὐ διδ. 22 Exod. XXI, 28. 28 cod. ὀδόντα, ὀδόντος. 24 ἀνταποδόσεως| ed. ἀντιδόσεως || cod. ἐστιν. 26 Levit. XX. Deut. XXII || ed. πορνεύουσαν. 27 cod. θαλίθου || cod. διαξίφους.

θυσιῶν σῶσαι τῶν τοιούτων τινά. τῆς δὲ χάριτος πολλή τις ἐστὶ πρὸς τὴν τῶν ἁμαρτανόντων σωτηρίαν ἢ ἰσχύς· αὕτη γὰρ καὶ τοῦ νόμου κρατοῦντος, εἰ μὴ κατέλαβε τὸν βασιλέα Δαυιδ διπλοῖς θανατηφόροις περιπεπτωκότα ἁμαρτήμασιν, ἀνόξεσα αὐτῷ τῆς μετανοίας τὴν θύραν, οὐκ ἂν εὔρε παρά τῷ νόμῳ σωστικὴν ἁμαρτωλῶν φιλανθρωπίαν. αὕτη ἔταξεν ἐν τῷ κόσμῳ τῶν ἁμαρτωλῶν λατρὸν δόκιμον, τὴν μετάνοιαν, τὴν δυναμένην καὶ τοὺς "ἔβδομηκοντάκις ἑπτὰ" πταίνοντας ἰάσασθαι, μόνον εἰ βουληθεῖεν κεχρησθαι τῶν τῆς μετανοίας βοηθημάτων.

ΡΘ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸν φόβον ὁ κύριος οὐκ ἀναγκαῖον δι' ὧν λέγει παρίσθαι—φησὶ γὰρ "ὁ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ"—, πῶς πάλιν ὁ αὐτὸς διδάσκει τοὺς μαθητάς "φοβεῖσθε" λέγων "τὸν ψυχὴν καὶ σῶμα ἐν γενένη ἀπολέσαι δυνάμενον";

Ἀπόκρισις. Οὐκ εἴρηται μὲν τῷ κυρίῳ τὸ "ὁ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ", εἰ καὶ ὁ εἰρηκῶς τοῦτο κατὰ κύριον εἴρηκε· τὸ δὲ "φοβεῖσθε μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἐν γενένη ἀπολέσαι", οὐκ εἴρηται πρὸς ἀναίρεσιν τῆς τελείας ἀγάπης, ἀλλὰ πρὸς φυλακὴν αὐτῆς· ὁ γὰρ τῷ μείζονα φόβῳ τοῦ θεοῦ τὸν ἐλάττωνα ἐκλύων τῶν ἀνθρώπων φόβον τῇ ἀγάπῃ τοῦ θεοῦ τοῦτο ποιεῖ, ὥστε εἶναι τὸν μείζονα φόβον τοῦ θεοῦ ἕνεκεν τοῦ μὴ ἐκπεσεῖν τῶν ἡγαπημένων· ὅσον γὰρ τίμιόν ἐστι τὸ πιστευόμενον, τοσοῦτον ἀγαπᾶται, καὶ ὅσον ἀγαπᾶται, τοσοῦτον ὁ ἀγαπῶν τὴν ἔκπτωσιν αὐτοῦ φοβεῖται, ἕως ἂν ἐστὶν ἐν τῷ ὑπὲρ τοῦ ἀγαπωμένου ἀγῶνι. λυθέντος δὲ τοῦ ἀγῶνος, συλλύεται αὐτῷ καὶ ὁ φόβος τῆς τῶν ἀγαπωμένων ἐκπτώσεως. ὥστε ἕως τότε ἀναγκαῖός ἐστιν ὁ τοῦ θεοῦ φόβος· οὐδὲ γὰρ ὡς τὸ μισεῖν ἀναιρετικόν ἐστι τῆς ἀγάπης—ἀδύνατον γὰρ τὸ τὸν αὐτὸν καὶ μι-

2 cod. σωτηρίαν cum Marano. 4 cod. ἀνοίξας. 7 Matth. XVIII, 22. 8 ἰάσασθαι] ed. ἰάσθαι || κεχρησθαι] ed. χρῆσασθαι. 9 ed. τῷ τῆς μετανοίας βουλήματι. 10 ed. ἡ. 12 ep. 1 Johan. IV, 18. 18 Matth. X, 28 || cod. φοβεῖσθαι. 14 cod. τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα. 18 ed. ἀπολέσαι ἐν γενένη. 19 ἀλλὰ πρὸς φ. αὐτῆς] om. ed. 22 cod. ὅσον. 24 cod. αὐτοῦ || ἐστίν] ed. ἡ. 25 συλλύεται αὐτῷ] ed. εὖν ἐπίσθαι λύεται. 27 cod. ἀναγκαῖον.

σεῖν καὶ ἀγαπᾶν—οὕτω καὶ τὸ φοβεῖσθαι ἐνδέχεται γὰρ τὸν αὐτὸν καὶ ἀγαπᾶν καὶ φοβεῖσθαι.

PI.

Ἐρώτησις. Εἰ τὰς τῶν ἀλόγων θυσίας ὁ θεὸς ἐν τῷ νόμῳ
 5 προσέταξε γίνεσθαι, ὥστε ταύταις τὴν περὶ αὐτὸν τοὺς ἀνθρώπους τιμὴν ἐπιδεικνυσθαι, πῶς διὰ τὸ θύειν ἀνθρώπους Ἕλληνες δεικνύνται [τοῖς] ἑαυτῶν [θεοῖς] ἀσεβέστεροι (ἔπερ φάσκουσιν ὑπὸ τῶν παλαιῶν γεγονέναι χάριν τοῦ πλείονος τιμῆς τοὺς παρ' αὐτοῖς νομιζομένους θεοὺς ἀξιοῦσθαι), μειζόνως αὐτοὺς τῇ τῶν λογικῶν θυσίᾳ
 10 τιμῶντες; ὅση γὰρ τοῦ ἀλόγου τὸ λογικὸν τιμιώτερον, τοσοῦτω καὶ ἡ τούτου θυσία σεμνοτέρα ἐκείνης. καὶ τοῦτο δεικνύται ἐκ τῶν κατὰ τὸν Ἰερθιάε σαφέστερον, ὅς, τὴν ἰδίαν θυγατέρα προσκομίσας θυσίαν, ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῇ ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν εὐσεβῶν μνημονεύεται.

Ἀπόκρισις. Οὐ χρὴ ἡμᾶς σκοπεῖν τὴν κατὰ τὸν νόμον [τῷ] θεῷ προσφερομένην θυσίαν, ὅτι τῶν ἀλόγων ἐστὶν αἷμα, ἀλλὰ τὸ πῶς προσεδέξατο ταύτην ὁ θεὸς προσαγομένην αὐτῷ. εἰ μὲν γὰρ τὸ αἷμα τῶν ἀλόγων τῷ θεῷ προσφερόμενον οὕτως προσεδέξατο ὁ θεός, ὡς εἰ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν προσέφερεν ὁ τοῦτο προσενέγκας,
 20 ὁ δὴλον ὅτι ἡ μὲν θυσία τὴν πρώτην τάξιν ἔσχεν ἀπὸ τῆς εὐδοκίας τοῦ ταύτην οὕτως προσδεξαμένου καὶ ὁ θεὸς τὴν πρώτην τιμὴν· ὅτι δὲ ὡς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν οὕτως προσέφερε τῷ θεῷ ὁ τὸ αἷμα τῶν ἀλόγων προσενέγκας, μαρτυρεῖ ἡ θεία γραφὴ λέγουσα· ἄντι τῆς ψυχῆς* φησὶ τῶν προσφερόντων τὸ αἷμα τῶν θυσιῶν
 25 αὐτῶν εἰσφέρεται εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων. μὴ οὖν ἀπὸ τῆς φύσεως τοῦ προσαγομένου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς διαθέσεως τοῦ προσδεχο-

1 ed. καὶ ἀγαπᾶν καὶ μισεῖν || γάρ] cod. δι. 8 ed. ἡ'. 7 τοῖς et θεοῖς addidi; cf. p. 102, 11 [ἑαυτῶν] ed. αὐτῶν. 8 τοὺς π. α. νομιζομένους θεοὺς correcti, τῶν π. α. νομιζομένων θεῶν cod., τοῦ παρ' αὐτοῖς νομιζομένου θεοῦ μειζονος ἀξιοῦσθαι, τιμώντων αὐτὸν τῇ τῶν λογικῶν θυσίᾳ ed. || cod. παράτοις. 9 ἀξιοῦσθαι om. cod. 10 τιμῶντες scripsi, τιμώντων cod. et ed. 12 Judd. XI, 30 sq. 13 Hebr. XI, 82. 14 ed. μνημονεύεται * σκοπεῖν. 15 cod. οὐ χρὴ cum Syll. 16 ed. αἷματα. 18 ed. ἀλόγων ζῶων τὸ προσφ. || ed. προσεδέξατο * τὴν ἑαυτοῦ. 19 cod. ὡσεὶ || προσέφερεν] ed. προσήνεγκεν || ed. τοῦτο * δὴλον. 20 ed. τὴν πρῶ * ἀπὸ τῆς etc. 24 cf. Levit. XVII, 11. 25 εἰσφέρεται] ed. προσφέρεται.

μένου κρῖναι [δεῖ] τῆς θυσίας τὴν ἄξιον καὶ τοῦ θεοῦ τὴν τιμὴν, τοῦ διὰ τὸ φεῖδασθαι τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων μὴ βουληθέντος ἀναλῶσαι τοὺς ἀνθρώπους εἰς θυσίαν καθ' ἡμέραν προσαγομένους καὶ ἀφανίσαι τὸ γένος, ἀλλὰ δεδωκότος τοῖς μὲν ἀνθρώποις τὸ αὐξάνεσθαι τε καὶ διαμένειν, ταῖς δὲ θυσίαις αὐτῶν τὴν μεγίστην τάξιν. οἱ δὲ παρ' Ἑλληνισι θρησκευόμενοι θεοί, ἅτε δαιμόνων αὐτῶν πονηρῶν καὶ μισανθρώπων ὄντων, θυσίαις ἔχαιρον μειωτικαῖς τε καὶ ἀφανιστικαῖς τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ὅπερ ἐστὶ δεῖγμα μέγιστον τῆς μὲν αὐτῶν θηριώδους ἀπανθρωπίας, τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων ἀθεότητος, τῷ ἀφανισμῷ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων μειζόνως, ὡς φασι, μᾶλλον δὲ αἰσχίως πειρωμένων τιμᾶν τοὺς ἑαυτῶν θεούς. αἰτία δὲ δι' ἣν ὁ Ἰεφθάς ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν εὐσεβῶν ἠριδιμήθη, αὕτη ἐστίν. ἠτήσατο ὁ Ἰεφθάς νίκην κατὰ τῶν ἐχθρῶν. ὑπὲρ ταύτης τῆς νίκης εὐχαριστικὴν εὐχὴν ἀορίστως ἠῤῥατο τῷ θεῷ, προσαγαγεῖν εἰς θυσίαν τὸ ἐκ τοῦ οἴκου ἐξερχόμενον πρῶτον καὶ προσερχόμενον εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ ἐκ τοῦ πολέμου τροπαιοῦχῳ ἐπανερχομένῳ. δραξάμενος δὲ ὁ διάβολος τὸ ἀόριστον τῆς εὐχῆς ἐμμηχανᾶτο ἐξ αὐτοῦ θεῖναι τῷ Ἰεφθάῳ παγίδα παραβάσεως· καὶ κινεῖ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ, μονογενῆ οὖσαν, μετὰ κιθάρας ἐξελεθεῖν ἐκ τοῦ οἴκου εἰς τὴν ἀπάντησιν αὐτοῦ, ἵνα φεισασμένου τοῦ Ἰεφθάε τῆς θυγατρὸς ἀναγκασθῆ ποιήσασθαι τῆς εὐχῆς τὴν ἀτέτησιν. ἀλλ' ὅμως παγίδα θεῖς ὁ διάβολος τοῦ θηράματος οὐκ ἔτυχε, προτιμωτέραν ἠγγησαμένου τοῦ Ἰεφθάε τῆς ζωῆς τῆς θυγατρὸς τὴν ἀπόδοσιν τῆς εὐχῆς. συνεχώρησε δὲ ὁ θεὸς προσενεχθῆναι αὐτὴν εἰς θυσίαν, οὐχ ὡς ἀνθρωπίνῳ αἵματι τερπόμενος, ἀλλὰ πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἐξῆς ἀνθρώπων τοῦ μηδέποτε ἀορίστως εὐξασθαι τῷ θεῷ· πολλὰ γάρ ἐστιν ἄτοπα τὰ κατὰ τὴν οὕτως ἀόριστον εὐχὴν συμβησόμενα, ὧν τοῦ μὴ γενέσθαι προνοησάμενος ὁ θεὸς

1 cod. κρῖναι, ed. κρῖτόν || δεῖ inserui. 5 ed. τὸ διαμένειν. 6 ed. ἅτε δαιμόνες ὄντες πονηροὶ τε καὶ μισάνθρωποι. 8 cod. ὅπερ ἐστὶ. 9 αὐτῶν] ed. τῶν Ἑλληνικῶν θεῶν. 13 ed. ἐστὶν αὕτη || ed. ὑπὲρ δὲ. 14 τῷ θεῷ] ed. τὸ. 15 ed. οἴκου αὐτοῦ || πρῶτον καὶ προσερχόμενον] om. ed. 16 αὐτῷ] cod. αὐτοῦ. 17 cod. δραξάμενος, ed. δεξάμενος. 20 ed. εἰς συνάντησιν αὐτῷ. 23 cod. προτιμωτέραν. 25 ed. ἀνθρωπίνου αἵματος. 27 τὰ om. ed. 28 συμβησόμενα] ed. εὐλαβησόμενα || ed. ὁ θεὸς προνοησ.

συνεχώρησε θυσίαν γενέσθαι τοῦ Ἰεφθάε τὴν θυγατέρα' ἕπερ οὐκ ἦν τῆς προαιρέσεως προηγουμένως οὔτε τοῦ θεοῦ οὔτε τοῦ Ἰεφθάε, ἀλλὰ συμβεβηκός πως τῷ ἀορίστῳ τῆς εὐχῆς. ἐπειδὴ οὖν ὁ Ἰεφθάε τὴν εἰς θεὸν εὐσέβειαν φυλάττων διὰ τῆς θυσίας τῆς θυγατρὸς ἀνεδείχθη, διὰ τοῦτο αὐτοῦ γέγονεν ἡ μνήμη ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν δικαίων.

PIA'.

Ἐρώτησις. Εἰ πρὸς σύστασιν τοῦ ἀληθῆ εἶναι τὴν παρὰ τῶν ὀρθοδόξων γενομένην λατρείαν τὴν τῶν θαυμάτων χάριν ἐν ταῖς αὐτῶν ἐκκλησίαις κατ' ἀρχὰς ὁ δεσπότης δεδωρηται Χριστός, διατί, ἦνίκα αἰρετικοὶ ἐν αὐταῖς λατρεύσαντες ἀπ' αὐτῶν τῶν ὀρθοδόξων ἀπέστησαν, οὐ συναπέστη τοῖς ὀρθοδόξοις ἀπὸ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὰ θεῖα χαρίσματα, ἀλλ' ἡ μὲν τῆς πλάνης λατρεία ταῖς ἐκκλησίαις ἐπέισεφρησε, τὰ δὲ πρὸς τὴν αὐξήσιν τῆς ὀρθοδοξίας ὑπὸ τοῦ θεοῦ δωρηθέντα καὶ ἐπὶ τῶν αἰρετικῶν τὴν αὐτὴν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις εἶχεν ἐνέργειαν;

Ἀπόκρισις. Εἰ μὲν τῶν αἰρετικῶν ζώντων ἢ ἀποθανόντων ἡ θεῖα χάρις ἐνήργει τὰ χαρίσματα, εἶχεν ἂν τὸ γινόμενον εὐλογον ἀπορίαν· εἰ δὲ οἱ τὰ θεῖα θαύματα ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐνεργοῦντες ἅγιοι εἰσὶν ἀπόστολοι προφήται καὶ μάρτυρες, ὧν τὰ λείψανα κείνται ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὀφθαλμὸν ὅτι καὶ νῦν οἱ ὀρθόδοξοι ἐνεργοῦσι τὰ θαύματα· ὀρθόδοξοι γάρ εἰσιν οἱ ἀπόστολοι προφήται τε καὶ μάρτυρες, ὧν τοῖς θείοις ἔργοις διαμαρτύρεται τῷ κόσμῳ ὁ θεὸς ἐκείνων εἶναι τὰς ἐκκλησίας, δι' ὧν τὰ θαύματα ἐκτελεῖται, τουτέστι τῶν ὀρθοδόξων.

PIB'.

Ἐρώτησις. Εἰ μελέτη λογικὸς ἅπας τὴν γνῶσιν κομίζεται, γνώσεως δὲ νόμος τῶν μειζόνων προτάττειν τὰ ἥσσονα — ἕπερ κρατήσαν ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων σαφέστερον δείκνυται — πρότερον τὰ τοῦ νόμου, εἰδ' οὕτως τὰ εὐαγγελικὰ παρειληφῶτων μαθήματα,

1 οὐκ om. cod. 7 ed. ρ'. 10 Χριστός om. ed. 12 cod. τοὺς ὀρθοδόξους.
14 cod. ἐπέσφρησε. 17 ed. διὰ τῶν. 18 ed. γινόμενον. 20/23 ed. τε καὶ ἢ ὧν
τὰ λείψανα usque ad μαρτυρας ὧν desunt in ed. 25 cod. τοὔτοις. 26 ed. ρα'.
30 εὐαγγελικὰ] ed. εὐαγγέλια.

πῶς ἡμεῖς οὐκ ἀνακολούθως μανθάνομεν πρὸ τῶν ἡσόνων τὰ μείζονα μανθάνοντες, λέγω δὲ τὰ τοῦ νόμου ἡσσونا, τὰ δὲ τῶν εὐαγγελίων μείζονα; μᾶς γὰρ ἡμῶν καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν τυγχανούσης τῆς φύσεως, μίαν εἶναι καὶ τὴν τάξιν ἐχρῆν τῆς μαθήσεως, ἐπειδὴ καὶ ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἐὰν μὴ φθάσῃ τὰ χείρονα, τὰ ἀμείνω κωλύεται.

Ἄποκρισις. Εἰ τὴν ἀνάγκην, ἣν ἔχει ἐκεῖνα τὰ μαθήματα, ὧν, εἰ μὴ προηγεῖται τῶν ἡσόνων ἢ μάθησις, τὰ ἀμείνω κωλύεται, ταύτην εἶχε καὶ τὰ ἡμέτερα μαθήματα, οὐδ' ἂν ἐδυνήθημεν οὐδὲ ἀνακολούθως μαθεῖν τὰ ἡμέτερα μαθήματα. ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἡμέτερα δυνατόν καὶ ἀνακολούθως μαθεῖν, ὁῦλον ὅτι ἀπήλλακται τὰ ἡμέτερα μαθήματα ἐκείνης τῆς ἀνάγκης. τὸ δὲ ἀνάγκης ἀπήλλαγμένον, ὡς ἂν γένηται, ἀδιάβλητόν ἐστιν ἐπὶ τῇ ἀνακολουθίᾳ. καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν λύσιν τοῦ ἐν τῇ ἐρωτήσει σοφίσματος· πρὸς αὐτὴν δὲ τὴν ἐρώτησιν οὕτως ἀποκρινόμεθα· ὅτι οὐδὲ ἡμεῖς ἀνακολούθως διδασκόμεθα, ἀλλ' ὡς ἐμάνθανον οἱ ἀπόστολοι πρῶτον μὲν τὰ τοῦ νόμου, ὕστερον δὲ τὰ εὐαγγέλια, οὕτω καὶ ἡμᾶς ἐδίδαξαν μαρτυροῦσι δὲ τούτων αὐτῶν αἱ φωναί, ἐν αἷς κατήγγειλαν τὸ εὐαγγέλιον· πανταχοῦ γὰρ ἐκ τοῦ νόμου τὸν Χριστὸν κηρύξαντες ἐκ τῶν πρώτων τὰ ἡσσونا καὶ ἐκ τῶν ἡσόνων τὰ μείζονα δεικνύονται· τὸ γὰρ "προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος· ὁ θεὸς ἡμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν κατ' ἐμέ", καὶ τὸ "εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου κάθου ἐκ δεξιῶν μου", καὶ τὸ "οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδην, οὐδὲ ἡ σὰρξ μου εἶδε διαφθοράν", φωναί εἰσι τοῦ νόμου, προκαταγγειλαντος ἐν αὐταῖς τὸν Χριστόν· αἷς καὶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος χρησάμενος τοῖς Ἰουδαίοις τὸ εὐαγγέλιον ἐκήρυξε. καὶ ὡς μὲν πρὸς τὴν μάθησιν

2 μανθάνοντες] ed. διδασκόμενα. 3 ed. μ. γὰρ ἡμῶν τε καὶ τῆς αὐτῶν φύσεως. 5 ἐν μὴ ante ἐν τοῖς. in ed. 8 ὧν] cod. ὦ. 9 καὶ post μαθήματα in ed. || οὐδ' ἐν ἐδυνήθημεν οὐδέ desunt in ed. 11 ed. δυνατόν τὰ ἡμέτερα μαθήματα. 12 δὲ post ἀνάγκης in ed. 13 ed. γίνηται. 15 ἐρώτησιν] cod. ὄψιν. 17 Act. apost. III et VII. 18 τούτων] ed. τοῦτο αἱ || cod. φωναί. 20 ἡσσونا] ed. ὕστερα || καὶ om. cod. 21 δεικνύονται] deest in ed. || Deuter. XVIII, 15. Act. III, 22. 22 ἡμῶν] cod. ὑμῶν. 23 Psalm. CIX, 1. Act. II, 34 || ed. δεξιῶν μου ἕως ἐν θῷ τοὺς ἐχθρούς σου || τὸ] ed. ὅτι 24 Psalm. XV, 10. Act. II, 27, 31 || ed. ἐγκαταλείψεις. 25 cod. προκαταγγειλαντες. 26 Πέτρος] om. ed.

οὐδὲν δίστηκε τοῦ νόμου τὰ εὐαγγέλια, ὡς δὲ πρὸς τὴν ἐπαγγελίαν καὶ ἀπόδοσιν δίστηκε· τί γάρ ἐστιν ὁ νόμος; εὐαγγέλιον προκατηγγελλμένον. τί δὲ τὸ εὐαγγέλιον; νόμος· κεκληρωμένος.

ΡΙΓ΄.

6 Ἐρώτησις. Εἰ περιττὸν καὶ λεῖπον ἐν τῇ τοῦ σώματος ἡμῶν κατασκευῇ ὁ δημιουργὸς οὐ πεποίηκε, διατί ὡς περιττὸν τὸ τῆς ἀκροβυστίας μέρος τῶν Ἰουδαίων περιετέμετο; εἰς τί δὲ χρῆσιμον οὐκ ἐν ἐτέρῳ μέρει, ἀλλ' ἐν τῷ παιδοποιῶ μορίῳ τὴν περιτομὴν οἱ πρὸ τῆς τοῦ δεσπότη Χριστοῦ παρουσίας εἰλήφασιν; 10 διατί δὲ ὡς χρησίμην ἐκείνων ταύτην λαβόντων, τῇ τοιαύτῃ χειρουργίᾳ ὁμοίως καὶ ἡμεῖς οὐ κεχρήμεθα;

Ἀπόκρισις. Ἐπειδὴ διὰ τὸ γῆρας τοῦ Ἀβραάμ καὶ τῆς ἐλευθέρως γαμετῆς αὐτοῦ ἐν ἀπογνώσει τοῦ παιδοποιεῖν ἐξ αὐτῆς καθισταμένου, ἐπαγγελίαν παιδοποιίας ἐδέξατο παρὰ θεοῦ, καὶ 15 πιστεύσας τῷ θεῷ παρὰ καιρὸν ἡλικίας ἔσσεσθαι πατὴρ τοῦ ἐκ τῆς γεγηρακυίας στείρας αὐτῷ γενομένου υἱοῦ, διὰ τοῦτο δέδωκεν αὐτῷ ὁ θεὸς σφραγίδα ταύτης τῆς πίστεως τὴν περιτομὴν τοῦ τῆς ἀκροβυστίας μορίου, τοῦ διὰ μὲν τὸ γῆρας πρὸς παιδοποιίαν ἀχρήστου γενομένου, διὰ δὲ τὴν πίστιν τοῦ Ἀβραάμ εἰς παιδο- 20 ποιίαν χρησίμου γενομένου. παρέπεμψε δὲ ταύτην τὴν περιτομὴν εἰς ὄλον τὸ γένος τὸ ἐκ τοῦ παρ' ἐλπίδα πατρὸς γενομένου ὑφιστάμενον εἰς ἀνεξάλειπτον μνημόσυνον τῆς τε τοῦ Ἀβραάμ πίστεως καὶ τῆς τοῦ θεοῦ δυνάμεως, "τοῦ ζωοποιουῦντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα." περιτεμνόμεθα δὲ καὶ 25 ἡμεῖς, τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐκδυόμενοι τὸν Ἀδάμ, δι' ὃν ἁμαρτωλοὶ κατασταθέντες τεθνήκαμεν, καὶ ἐνδύόμενοι τὸν Χριστόν, δι' ὃν δικαιοθέντες ἀνιστάμεθα ἐκ τῶν νε-

1 ed. τὰ εὐαγγέλια τοῦ νόμου. 4 ed. ρβ'. 6 ed. πεποιήται. 7 ed. ἀπετέμετο || εἰς τί] cod. ἐστι: 10 ed. ἐκείνων ὡς χρησίμην || cod. ἐκείνην. 12 τοῦ Ἀβραάμ] ed. αὐτοῦ τε. 13 αὐτοῦ] om. ed. || ἐξ αὐτῆς] ed. ἐκ τῆς ἐλευθέρως. 14 ed. ἐδὲ * τοῦ θεοῦ. 15 τῷ om. ed. || καιρὸν] ed. τὸν χρόνον τῆς. 16 ed. υἱοῦ, δι' αὐτῷ. 17 ed. ταύτης τῆς * τῆς; cod. addit πίστεως cum Marano || τοῦ om. ed. 20 ed. γεγονότος χρησίμου. 21 cod. παραλίπα. 23 Rom. IV, 17. 25 Ephes. IV, 22—24. Coloss. III, 9, 10. Rom. XIII, 14. Gal. III, 27. 26 κατασταθέντες] ed. γεγονότες.

κρῶν "ἐν' ᾧ" φησὶν ὁ ἀπόστολος "περιετμήθητε περιτομὴν ἀχειροποιήτον ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος ὑμῶν".

PIA'.

Ἐρώτησις. Εἰ ὁ προσταχθεὶς ποιῆσαι τὰ κατὰ δύναμιν ἔπαινον ἢ μέμψιν ἐν τῷ ποιῆσαι ἢ μὴ ποιῆσαι κομίζεται, δῆλον ὅτι ὁ τὰ ὑπὲρ δύναμιν μὴ ποιήσας ἐπιτάγματα ὑπάρχει ἀνεύθυνος. πῶς οὖν ὁ νόμος τὰ ὑπὲρ δύναμιν ἐπιτάττων, τούτεστι τὸ μὴ ἁμαρτάνειν, τὸν ἁμαρτάνοντα ὑποβάλλει κολάσει, τοῦ ἀνθρώπου ἀδύνατου ὄντος πρὸς τὴν τοῦ νόμου ἐκπλήρωσιν; μαρτυρεῖ δὲ τούτοις ὁ ἀπόστολος, "οὐ δικαιοθήσεται" λέγων "ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σάρξ".

Ἀπόκρισις. Τὸ παντὶ ἀνθρώπῳ ἀδύνατον, τοῦτο καὶ τινὶ ἀνθρώπων ὑπάρχει δυνατόν οἷον τὸ κέτεσθαι ἐν τῷ ἀέρι, ὡς ὁ αἰετός, τινὶ ἀνθρώπων ἐστὶν ἀδύνατον. καὶ ἀνάπαλιν τὸ τινὶ ἀνθρώπῳ δυνατόν, ὡς τὸ πλεῖν, τοῦτο καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ δυνατόν ὑπάρχει. ἀλλ' εἰ, καθὼς φησὶν ἡ θεία γραφή, τινὲς τῶν ὑπὸ τὸν νόμον τῇ κατὰ τὸν νόμον δικαιοσύνη γεγόνασιν ἄμεμπτοι, δῆλον ὅτι καὶ πᾶσι τοῖς ὑπὸ τὸν νόμον ὑπῆρχε δυνατόν τῷ ὁμοίῳ τρόπῳ κατὰ τὴν ἐκ νόμου δικαιοσύνην γενέσθαι ἀμέμπτους· λέγει γάρ ὁ μὲν μακάριος Παῦλος ὁ ἀπόστολος περὶ ἑαυτοῦ, ὅτι "κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου γενόμενος ἄμεμπτος". ὁ δὲ μακάριος Λουκᾶς ὁ εὐαγγελιστὴς περὶ τοῦ Ζαχαρίου καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἐλισάβετ, ὅτι "ἦσαν δίκαιοι ἀμφοτέροι ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι τοῦ κυρίου ἄμεμπτοι". τί δὲ ἐστὶ πᾶσα ἢ κατὰ τὸν νόμον δικαιοσύνη, ἢ τὸ ἀγαπᾶν μὲν τὸν θεὸν ὑπὲρ ἑαυτὸν, τὸν πλησίον δὲ ὡς ἑαυτὸν, ὅπερ οὐκ ἐστὶν ἀδύνατον ἀνθρώποις βουλευθεῖσι; τὸ "ἐξ ἔργων νόμου

1 Coloss. II, 11. 2 ἐν] om. ed. 3 ed. γ'. 4 cod. καταδύναμιν. 6 ἐπιτάγματα] ed. ἐκεῖ εἰσὶν ἀδύνατα. 7 ed. ὁ * ὑπὲρ. 10 ed. καὶ ὁ || Rom. III, 20. 12 Τὸ] cod. τῷ || cod. τίνι. 13 δυνατόν] ed. ἀδύνατον || ὁ om. ed. 14 τὸ] cod. τῷ || ed. ἀνθρώπῳ ἀδύνατόν ἐστιν, ὅτι καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ ἐστὶν ἀδύνατον. 15 τοῦτο om. ed. 16 cod. ἀλλῇ. 17 τῇ κατὰ τὸν νόμον desunt in ed. 19 cod. ἀμέμπτους. 20 ed. κατὰ τὴν || Philom. III, 6. 23 Luc. I, 6. 25 ed. δικαιοσύνη τὸ. 26 μὲν post θεὸν in ed. 27 ed. τὸ οὖν || Rom. III, 20.

οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ", οὐ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὰ ἀδύ-
 νητα λέγει, ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι τὰ δυνατὰ· τῇ γὰρ βου-
 λῆσει πρὸς τὰ δυνατὰ κενήμεθα, οὐ πρὸς τὰ ἀδύνατα· τοῖς γὰρ
 δυνατοῖς καὶ ἐφ' ἡμῖν οὖσιν ὁ ἔπαινος ἢ ὁ φόγος γίνεται πρα-
 χθεῖσιν ἢ μὴ πραχθεῖσι· τοῦ δὲ διὰ τὸ μὴ αἰρεῖσθαι καὶ οὐ διὰ
 τὸ μὴ δύνασθαι ἀμαρτάνομεν οἱ ἄνθρωποι, ἔστι τοῦτο σημεῖον, τὸ
 μὴ πάντα ἀνθρώπους πᾶσι τοῖς τῆς ἀμαρτίας εἶδεσιν ἐμπεσεῖν,
 ἀλλὰ τινὰς μὲν τούτῳ τῷ εἶδει τῆς ἀμαρτίας, τινὰς δὲ ἑτέρῳ,
 καὶ τινὰς μὲν πλείοσι, τινὰς δὲ ἐλάττωσι, τινὰς δὲ οὐδενί, κατὰ
 10 τοὺς προειρημένους δικαίους· ἕπερ οὐκ ἂν συνέβη ἀνθρώποις, τὸ
 τινὲ μὲν εἶδει τῆς ἀμαρτίας ἀμαρτάνειν, τινὲ δὲ οὐδέποτε ἀμαρ-
 τάνειν, εἰ ἀδυναμίᾳ φύσεως καὶ οὐκ ἀβουλίᾳ προαιρέσεως ἀμαρ-
 τάνομεν οἱ ἄνθρωποι.

PIE.

15 Ἐρωτήσεις. Εἰ ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων χώραν μετανοίας ὁ
 νόμος τῷ ἡμαρτηκότῳ οὐ δίδωσιν, ἀλλὰ κίνδυνον αὐτῷ ἐπάγει
 ἀπαραίτητον, πῶς μοιχείαν καὶ φόνον ὁ προφήτης Δαυὶδ ἐργασά-
 μενος οὐ παρὰ τὸν σκοπὸν τοῦ νόμου συγγνώμης ἠξίωται; καὶ εἰ
 μὲν ἀγαθὸν ἢ συγγνώμη, διατί τὸ ἀσυγγνωστον τῷ νόμῳ συνέ-
 20 ζευκται; εἰ δὲ φαῦλον, ἕπερ οὐκ οἶμαι, πῶς ὁ τῶν ἀγαθῶν χο-
 ρηγὸς τὸ φαῦλον τῷ προφήτῃ κεχάρισται;

Ἀποκρίσεις. Εἰ ἐπὶ τῶν ἐγκλημάτων χώραν μετανοίας τῷ
 ἡμαρτηκότῳ ὁ νόμος οὐ δίδωσι, πῶς ἐν τῇ ρη' ἐρωτήσῃ προτέ-
 τακται τῆς χάριτος ὁ νόμος, ὡς ταύτης ἐτοιμότερος καὶ φιλαν-
 25 θρωπότερος εἰς ἄφεσιν ἀμαρτημάτων τοῖς ἀμαρτάνουσιν, οὐς καθ'
 ἐκάστην ἡμέραν διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ διὰ τῆς τῶν ἀλόγων
 θυσίας τῆς μέμφεως ἀπολύει, νῦν δὲ ἐν τῇ προκειμένῃ ἐρωτήσῃ
 βάνις οὐχ ὑπολέλειπται τῷ νόμῳ φιλανθρωπίας, ἀλλὰ συνέζευκται
 αὐτῷ τὸ ἀσυγγνωστον, κίνδυνον ἐπάγον τῷ ἡμαρτηκότῳ ἀπαραί-

1 ed. μὴ δικαιωθῆναι πᾶσιν σάρκα. 6 οἱ om. ed. 7 ed. ἀμαρτίας ἐμπεσεῖν.
 8 ἐτέρῳ] ed. ἐκείνῳ. 10 τὸ] cod. τῷ. 12 ed. ἡμάρτανον. 14 ed. ρδ'. 16 ed.
 τοῖς ἡμαρτηκόσιν ὁ νόμος || ed. αὐτοῖς. 18 ed. παρὰ τὸν νόμον συγγ. 28 ρη']
 ed. ἐνενηκοστῇ ἑβδόμῃ. 24 ὡς ταύτης] ed. ὥστε τις. 25 cod. εἰς cum Sylb.
 26 ed. τε καὶ τῆς. 29 cod. ἐπάγων.

τητον; καὶ πρὸς μὲν τὸ μὴ ἀνέπισθίμαντον ἔάν τῶν ἐρωτήσεων τὴν ἐναντίωσιν εἰρήσθω ταῦτα· πρὸς δὲ τὴν ἐρώτησιν ἀποκρινοόμεθα, ὅτι εἰ καὶ ὁ νόμος τὸ ἀσύγγνωστον ἔχει, ἀλλὰ καὶ ἡ χάρις μετάνοιαν δέδωκε τῷ ἡμαρτηκότῃ· τὸ γὰρ "αἱ χεῖρες ὑμῶν αἴματος πλήρεις, ἀλλὰ λούσασθε καὶ καθαροὶ γένησθε· καὶ ἔάν ᾧσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ". καὶ τὸ "οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν", φωναὶ εἰσι τῆς θείας χάριτος, ἁμαρτωλοῦς καλοῦσαι εἰς εὐπείθειαν τοῦ νόμου, διὰ μετανοίας εἰληφότας τῶν προημαρτημένων τὴν συγγνώμην. ἀγαθὴ μὲν οὖν ἐστὶν ἡ συγγνώμη καὶ τῆς θείας χάριτος δῶρον· οὐκ ἐστὶ δὲ οὐδὲ κατὰ τὸν νόμον οὐδὲ κατὰ τοῦ νόμου, ἀλλ' ὑπὲρ τὸν νόμον καὶ ὑπὲρ τοῦ νόμου· ὑπὲρ τὸν νόμον μὲν, ὅτι χάρις· ὑπὲρ τοῦ νόμου δέ, ὅτι διὰ τῆς μετανοίας ἄγει τοὺς ἁμαρτωλοῦς εἰς εὐπείθειαν τοῦ νόμου, καθάπερ καὶ τὸν Δαυῖδ.

ΡΙΣ'.

Ἐρώτησις. Εἰ πᾶσι μὲν ἀνθρώποις διὰ τὸ ἀσθενὲς τῆς φύσεως ἀναγκαῖα ἢ διὰ τῆς εὐχῆς ὑπάρχει βοήθεια, ταύτης δὲ οὐ προσέδει τῷ δεσπότη Χριστῷ, οἷα δεσπότη καὶ ἀρκοῦσαν πρὸς πάντα κερτημένῃ τὴν δύναμιν, διατί παρὰ τῶν ἀποστόλων συγχρό- 20
τερον ὑπὸ τῆς γραφῆς τὸν κύριον μανθάνομεν προσευχόμενον;

Ἀπόκρισις. Ὡσπερ πεινάσας ὁ κύριος καὶ διψήσας καὶ κοπιήσας, δακρύσας τε καὶ ἰδρώσας, καίτοι δυνάμενος διὰ περιουσίαν δυνάμεως μηδὲν τούτων ὑπομένειν, διὰ δὲ τὸ παρέχειν γινώρισμα τῆς ἀνθρωπίνης αὐτοῦ φύσεως ἐκουσίως ὑπέμεινε τὰ τῆς φύσεως 25
αὐτοῦ ἀσθενῆ, οὕτως καὶ τὸ εὔξασθαι διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· εἰ γὰρ ἐκουσίως ὑπομεμενηκότος αὐτοῦ τὰ ἀσθενήματα τῆς ἑαυτοῦ φύσεως τολμῶσί τινες λέγειν μὴ ὑπάρχειν αὐτὸν τῆς ἡμετέρας φύσεως, πῶς οὐκ ἂν ἔλεγον αὐτὸ· τοῦτο μετὰ περιουσίας τῆς ἀποδείξεως,

1 ἔάν] ed. καὶ. 2 ed. ἀποκρινόμεθα. 4 Esai. I, 16, 18. 7 Ezech. XXXIII, 11. 9 εὐπείθειαν] ed. εὐπείθειαν || cod. εἰληφόντων. 14 εὐπείθειαν] ed. εὐπείθειαν. 16 ed. pe'. 18 cod. ἀναγκαῖα || ταύτης] ed. ταῦτα. 19 προσέδει] ed. πρόσκει. 20 παρὰ] om. ed. 21 κύριον] ed. Χριστόν. 23 cod. τε καὶ ἰδρώσας || cod. περιουσίαν cum Sylb., περιουσίας ed. 26 αὐτοῦ] om. ed. 27 cod. ἐκουσίως hic et infra. 28 αὐτόν om. cod. 29 ed. μετὰ τῆς

εἰ συνέβη αὐτῷ μηδαμῶς αὐτὸν εὐξασθαι τῷ θεῷ; καὶ ἐπειδὴ
περὶ τῶν ἀποστόλων οὐδεμία γέγονεν ἀμφιβολία, εἰ ἄνθρωποι
ἦσαν, περὶ δὲ τοῦ σωτήρος ἔμαλλε γίνεσθαι ἀμφιβολία, διὰ τοῦτο
συχνότερον αὐτὸν τοῖς λοιποῖς ἀνθρώποις καὶ τὸ εὐξασθαι αὐτὸν
ἢ θεῖα κατήγγειλε γραφή· εἰ γὰρ τῶν τῆς σαρκὸς ἀσθενειῶν
ἀνώτερος διὰ τῆς ἀναστάσεως γενόμενος, ὡς "ἀρχιερεὺς τῆς ὁμο-
λογίας ἡμῶν", ἐντυγχάνει τῷ θεῷ ὑπὲρ ἡμῶν, πῶς οὐχὶ μᾶλλον
ἔτι ὑποκειμένου αὐτοῦ "τῇ ἀσθενείᾳ τῆς σαρκὸς" ἔδειτο μεγάλης
κραυγῆς, καὶ "κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ θακρῶν", μεθ' ὧν τὴν δέησιν
προσέφερε τῷ δυναμένῳ ρύσασθαι αὐτὸν ἐκ θανάτου;

PIZ.

Ἐρώτησις. Εἰ πάντων τῶν ἀνθρώπων μίαν ἔχει ἡ σὰρξ
καὶ μίαν ἢ ψυχὴ τὴν οὐσίαν, πῶς δὲ μὲν ἀργὸς δὲ δὲ περὶ τὴν
νόησιν ἔστιν ἄξιότερος; ἀλλ' εἰ μὲν ἢ ψυχὴ τῆς τοιαύτης διαφορᾶς
ἔστιν ἢ αἰτία, ἀνάγκη τῶν ψυχῶν ὑπονοεῖν τὴν οὐσίαν διάφορον,
κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς νοήσεως. εἰ δὲ ἢ σὰρξ, ὃ αὐτὸς καὶ περὶ
αὐτῆς λόγος ἀρμόσειεν. εἰ δὲ ἐκ τινος χυμοῦ, ὅλον ξηροῦ ἢ ὑγροῦ,
ἢ θερμοῦ ἢ ψυχροῦ, πλεονασμοῦ ἢ ἑλλείψεως τοῦ θατέρου τὸ
θάτερον ἐπικρατέστερον γίνεται, ὅλον ἀφροσύνη καὶ φρόνησις,
πόθεν ἢ ὀπως γίνεται τῆς τοιαύτης ποιότητος ἢ ἐπικράτεια, ἢ
παρασκευάζουσα τὸ πολύνουν ἢ τὸ ἄνουν ἐν ἡμῖν πλεονάζειν;

Ἀπόκρισις. Τῆς τοῦ νοεῖν ἄξιότητος ἢ νωθρότητος αἰτίαν
ἀποδεδώκασι τινες τῶν τε στοιχείων, εἰς ὧν σύγκριται τὰ ἡμέτερα
σώματα, τὴν εὐκрасίαν καὶ τὴν δυσκрасίαν καὶ τῶν ὀργανικῶν
μορίων τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν ἀσυμμετρίαν, καὶ δοκοῦσιν ὀρθῶς
ἀποδεδωκέναι τὰς τούτων αἰτίας· εἰσι γὰρ τινες ἐν μὲν τῇ νεότητι
γεννητικοί τε καὶ ἐπινοητικοί, ὄξει νοημάτων τυγχάνοντες, ἐν δὲ

1 ed. θεῷ καὶ πατρὶ. 4 αὐτὸν pr.] αὐτῶν Sylb. et Langus; ed. αὐτοῦ.
5 ed. κατήγγειλεν ἢ θεῖα. 6 Hebr. III, 1. 8 Rom. VI, 19. 9 κραυγῆς post.
om. ed. || Hebr. V, 7. 11 ρς' ed. 13 prius τὴν om. ed. 14 ed. ἔστι δια-
φορᾶς. 15 ἢ om. ed. 19 θάτερον] ed. ἕτερον || καὶ] ed. ἦ. 20 γίνεται τῆς] ed.
γίγονέ τις. 21 ed. παρασκευάσα || πολύνουν ἢ τὸ] ed. ἔνουν ἦ. 25 καὶ τὴν
ἀσυμμετρίαν] desunt in ed. 26 ed. τούτων τὰς || τῇ] Sylb. γε || cod. νεότητι cum
Sylburgio; γενεότητι ed. 27 cod. et Otto γεννητικοί, ed. γεννητικοί hic et infra ||
ἐπινοητικοί, ὄξει] ed. ἐπιδεικτικοί ὄξει; Otto del. ὄξει.

τῷ γίρει εἰς τὸ ἐναντίον μεταβαλλόμενοι γίνονται περὶ τὸ νοεῖν ἀργοί. ἔστι δὲ τοῦτο σημεῖον τοῦ τὴν εὐκрасίαν τε καὶ δυσκрасίαν εἶναι αἰτίαν τῆς τοιαύτης μεταβολῆς. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ λίαν μεγαλοκέφαλοι, οἱ λεγόμενοι βαρυκέφαλοι, καὶ οἱ ἄγαν μικροκέφαλοι, διὰ τὸ μὴ σφῆζειν σύμμετρον ἀναλογίαν ἰπρὸς τὰ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος, διὰ τὴν ὑπερβολὴν μικρότητος ἢ μεγέθους, καὶ αὐτοὶ ἀνεπιτήδευοί εἰσι τοῦ δύνασθαι εἶναι γεννητικοί τε καὶ ἐπιδεκτικοί νοημάτων. γίνονται δὲ καὶ ἄλλοι πρὸς τὴν κατάληψιν τῶν τῇ γνώσει συνεστώτων πραγμάτων ὀξεῖς τε καὶ ἔτοιμοι καὶ ἀπὸ τῆς θείας χάριτος, ὡς τὸ "ὁ κύριος ἔδωκε τῷ Σολομῶντι πλάτος καρδίας, ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης", καὶ ὡς τὸ "οἷ μὲν δέδοται διὰ τοῦ πνεύματος λόγος σοφίας, ἄλλοις δὲ λόγος γνώσεως".

PIH.

Ἐρώτησις. Εἰ ὑπὸ μὲν τῶν ἀπίστων πρὸς ἀπάτην εὐρέθη τὰ ἄσματα, τοῖς δὲ ἐν νόμῳ εἰσηγήθη διὰ φρενῶν νηπιότητα, οἱ τῆς χάριτος τέλεια καὶ τῶν ῥηθέντων τρόπων ἀλλότρια παρειληφότες μαθήματα διατί ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κατὰ τοὺς ἐν τῷ νόμῳ νηπίους τοῖς ἄσμασι κέχρηται;

Ἀπόκρισις. Οὐ τὸ ἄσαι ἀπλῶς ἔστι τοῖς νηπίοις ἀρμόδιον, ἀλλὰ τὸ μετὰ τῶν ἀψύχων ὀργάνων ἄσαι καὶ μετὰ ὀρχήσεως καὶ κροτάλων. διὸ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις περαιοῖται ἡ χρῆσις τῶν τοιούτων ὀργάνων καὶ τῶν ἄλλων τῶν νηπίοις ὄντων ἀρμόδιων, καὶ ὑπολείπεται τὸ ἄσαι ἀπλῶς· ἡδύνη γὰρ τὴν ψυχὴν πρὸς ζέοντα πόθον τοῦ ἐν τοῖς ἄσμασι ἄδομένου, κοιμίζει τὰ ἐκ τῆς σαρκὸς ἐπανιστάμενα πάθη, τοὺς ὑπὸ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν ἐμβαλλομένους ἡμῖν λογισμοὺς ἀπωθεῖται, ἀρδεύει τὴν ψυχὴν πρὸς

1 ed. γρη. 2 cod. τοῦτο cum Sylburgio; τούτοις ed. 3 cod. μεταβολῆς ut Wolfius coniecit; μετοχῆς ed. 4 οἱ pr.] om. ed. || καὶ οἱ ἄγαν μικροκέφαλοι] desunt in ed. 6 τὴν om. ed. 9 γνώσει] ed. φύσει. 10 Reg. 3, IV, 29 || Σολομῶνι Otto. 11 cod. ἄμμον. 12 ed. δέδοται μὲν || Cor. 1, XII, 8 || τοῦ] om. ed. 14 ρ' ed. 15 cod. ὑπομέν || μὲν om. ed. 16 διὰ φρενῶν νηπιότητα] cf. Deuter. XXXI, 21. 22 περαιοῖται] ed. προαίρεται. 24 cod. ἡ ὄνη. 25 cod. ἄδομένου cum Sylburgio, ed. ἡδομένου, Wolfius ὕμνουμένου 27 ed. λογισμοὺς ποικίλους.

καρποφορίαν παντοίων αγαθῶν, γενναίους πρὸς τὴν ἐν τοῖς δεινοῖς
καρτερίαν τοὺς ἀγωνιστὰς ἐργάζεται τῆς εὐσεβείας, πάντων τῶν
ἐν τοῖς βιωτικοῖς λυπηρῶν ἰαματικὸν γίνεται τοῖς εὐσεβέσι,—“μά-
χαιραν” τοῦτο ὁ Παῦλος “τοῦ πνεύματος” ὀνομάζει, ἐν ᾧ κατὰ τῶν
5 ἀοράτων πολεμίων ὀπλίζει τοὺς ὀπλίτας τῆς εὐσεβείας· ῥῆμα
γάρ ἐστι τοῦ θεοῦ τὸ καὶ ἐνθυμούμενον καὶ ἀδόμητον καὶ ἀνα-
γνωσκόμενον—, δαιμόνων γίνεται ἀπελατικόν. ἄπερ ἐστὶν ἅπαντα
τελειωτικὰ τῆς ψυχῆς ἐν ταῖς κατ’ εὐσεβείαν ἀρεταῖς, διὰ τῶν
ἐκκλησιαστικῶν φασμάτων τοῖς εὐσεβέσι προσγιγόμενα.

PIΘ’.

Ἐρώτησις. Εἰ συγγνώμην ἢ ἀκούσιος ἐφέλλεται ἄγνοια,
καθὼς ὑπὸ τῆς γραφῆς διδασκόμεθα, πῶς οἱ μὲν πάλοι Ἰουδαῖοι
τὸν Χριστὸν ἐξ ἀγνοίας σταυρώσαντες κλειστων καὶ ἀνοπιστων
δεινῶν ἐπειράθησαν, ὡς ἐν τοῖς περὶ ἀλώσεως λόγοις μαρτυρεῖ
15 ὁ Ἰώσηπος, οἱ δὲ νῦν αὐτῶν τῷ Χριστῷ ἀπειθοῦντες τῆς μὲν
οἰκείας πατρίδος ἀπελαθέντες εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐλικμίσθησαν,
τοῖς δε ἔθνεσιν εἰς δουλείαν ἐξεδόθησαν ἄτιμον, ὡς τὰ πράγματα
στήλης βοᾷ περιφανέστερον, τὴν δὲ ἐν ἑκατέροις αὐτῶν συνίστη-
σιν ἄγνοιαν, ποτὲ μὲν λέγων ὁ κύριος “πάτερ ἄφες αὐτοῖς· οὐ
20 γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσι”, ποτὲ δὲ ὁ ἀπόστολος φάσκων “εἰ γὰρ
ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν”; καὶ ταῦτα
μὲν περὶ τῶν παλαιῶν Ἰουδαίων· περὶ δὲ τῶν νῦν “μαρτυρῶ”
φησὶν “αὐτοῖς ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ’ οὐ κατ’ ἐπίγνωσιν”.

Ἄποκρισις. Ὅτε ἢ ἀκούσιος ἄγνοια τοῖς ἀγνοοῦσι νομισθῆ
25 γνῶσις, τότε ἢ ἀπόβασις τοῦ κατὰ ἄγνοιαν πραττομένου πράγμα-
τος δεικνύσι τὴν γνῶσιν κατὰ ἀλήθειαν οὔσαν γνῶσιν, ἢ κατὰ
πλάνην καὶ ἄγνοιαν. δειχθείσης δὲ τῆς νομιζομένης γνώσεως διὰ

1 παντοίων] ed. θείων. 4 Ephes. VI, 17 || ed. τοῦ πνεύματος τοῦτο ὁ Παῦ-
λος. 6 τοῦ] om. ed. || τὸ] Otto δ. 7 ἀναγνωσκόμενον] ed. ἀνακρούμενον, Syll.
et Maranus ἀκούμενον || ἄπερ ἐστὶν ἅπαντα] desunt in ed. 9 ed. φασμάτων τῶν
ἐκκλησιαστικῶν. 10 ρη' ed. 13 cod. ἀνοπιστων. 14 ed. περὶ τῆς. 15 αὐτῶν
post ἀπειθοῦντες in ed. 16 cod. ἐλικμίσθησαν, ed. ἐλικμήθησαν. 19 λέγων
post πάτερ in ed. || Luc. XXIII, 34. 21 Cor. I, II, 8. 23 Rom. X, 2. 26 τῆν
γνῶσιν om. ed.

τῆς ἀποβάσεως τοῦ πράγματος ἀγνοίας ὑπαρχούσης, ἐὰν ἐμμείνη
τῇ αὐτῇ ἀγνοία ὁ ἀγνοήσας, οὐκέτι ἐφέλκεται συγγνώμην, ἀλλὰ
τιμωρίαν ἀπαραίτητον. ἀλλ' ὅτι μὲν οὕτως ἐσταύρωσαν οἱ Ἰου-
δαῖοι τὸν Χριστόν, ὡς γινώσκοντες αὐτὸν ἀντίθεον καὶ σύμφηρον
ἔχοντες τὸν θεὸν ἐν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ, παντὶ δῆλον· οὐκ ἂν
γὰρ αὐτὸν ἐσταύρωσαν, εἰ ἦσαν γινώσκοντες, ὅτι μετὰ τὸν θάνα-
τον αὐτοῦ ὁ θεὸς αὐτὸν ἔγειρεῖ ἐκ τῶν νεκρῶν. ἐγερθεὶς δὲ ἐκ
τῶν νεκρῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἔδειξε τὴν νομιζομένην κατὰ Χριστόν
γνώσιν τῶν Ἰουδαίων κατὰ ἀλήθειαν ἀγνοίαν οὖσαν. ἐπειδὴ οὖν
μετὰ τὸ ἀναστῆναι τὸν κύριον ἐκ τῶν νεκρῶν καὶ δειχθῆναι μήτε
τὸν θεὸν σύμφηρον γεγονότα τοῖς Ἰουδαίοις ἐν τῷ θανάτῳ τοῦ
Χριστοῦ, μήτε τὸν Χριστὸν ἀνεγέρτως μένειν ἐν τῷ τάφῳ κατὰ
τὴν προσδοκίαν τῶν αὐτὸν σταυρωσάντων, ἔτι τοὺς Ἰουδαίους ἐν
τῇ ἀπειθείᾳ μένειν, διὰ τοῦτο οὐκ ἦσαν συγγνώμης ἄξιοι· τὸ γὰρ
ἐξαργυρίζειν αὐτοῦ τὴν ἀνάστασιν καὶ κλοπὴν ταύτην ὀνομάζειν
καὶ κωλύειν τοὺς ἀποστόλους ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μὴ ἐκτελεῖν
θεῖα ἔργα ἐν τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου πνεύματος γινόμενα, οὐκ ἔστιν
ἀκουσίου ἀγνοίας συγγνώμην ἐφελκομένης, ἀλλ' ἐγνωσμένης ἔκου-
σίου θεομαχίας τιμωρίαν ἐπισπωμένης· εἰ μὲν γὰρ ταύτῃ τῇ
ἐλπίδι ἐσταύρωσαν τὸν Χριστόν οἱ Ἰουδαῖοι, τοῦ μὴ κρατῆσαι τὴν
διδασκαλίαν αὐτοῦ καὶ τοῦ μὴ λυθῆναι τὸν Ἰουδαϊσμόν, πῶς οὐκ
ἔστιν ἡ ἀμφοτέρων ἀποτυχία λυτική τῆς Ἰουδαίων κατὰ Χριστοῦ
ἀκουσίου ἀγνοίας; τὸ οὖν "πάτερ ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασιν τί
κοιοῦσι", κατὰ ταύτην εἴρηται τὴν ἔννοιαν· ὅτι "γινόντες ὅτι κατὰ
ἀγνοίαν με ἐσταύρωσαν καὶ αἰτοῦσιν ἄφεςιν τῶν πλημμελειῶν
αὐτῶν, παράσχου αὐτοῖς". οὐ γὰρ διδοταὶ ἄφεςιν τῷ νομίζοντι
τὴν ἑαυτοῦ ἁμαρτίαν μὴ εἶναι ἁμαρτίαν, ἀλλὰ δικαιοσύνην. καὶ
τὸ εἰρημένον τῷ Παύλῳ, τὸ "μαρτυρῶ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον θεοῦ
ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν", πεφρασμένως εἴρηται τῇ τοῦ

1 τοῦ πράγματος] post ὑπαρχούσης in ed. || ἐν ἐμμένῃ ed. 2 οὐκέτι] ed. οὐ-
δεμίαν. 4 ed. ἀντίθεον * φον. 5 ed. παντὶ που δ. 7 αὐτοῦ] Sylb. αὐτὸν ||
αὐτὸν docet in ed. 8 ed. Χριστοῦ. 10 τῶν om. ed. 12 τάφῳ] ed. θανάτῳ.
15 Matth. XXVIII, 11—14. Act. IV, 1—8 || ὀνομάζειν] ed. νομιζειν. 19 ἐπι-
σπωμένης] ed. ἐφελκομένης. 22 ἡ om. ed. || λυτική cod. 23 οὖν] ed. δὲ οὐ ||
Luc. XXIII, 34. 25 ἄφεςιν] ed. λύτρον. 26 ed. παράσχοις. 28 Rom. X, 2.

λόγου συγκαταβάσει, "ἀσθενῆς τοῖς ἀσθενοῦσι" γινόμενος, "ἵνα" κατὰ τὸ εἰρημένον "σώσῃ τοὺς ἀσθενεῖς".

PK.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸ τῆς ἀναστάσεως ὄψρον πᾶσι τοῖς θνή-
5 σκουσιν ὁ θεὸς διδόναι ὑπέσχετο, καὶ πάντες ἐκ τῶν τάφων ἀνα-
στάντες ζῶντες τῷ κριτῇ παρίστασθαι μέλλουσι, πῶς πληρωθή-
σεται τὸ κρίνειν νεκροὺς καὶ ζῶντας τὸν κύριον; πῶς δὲ νεκροὶ
κριθῆναι θυνήσονται, ὧν τὸ μὲν σῶμα ἐν μνήμασιν ἔρριπται, ἡ
δὲ ψυχὴ τῶν σωμάτων κεχώρισται;

10 Ἀπόκρισις. "Οὐ πάντες" φησὶ "κοιμηθησόμεθα, πάντες
δὲ ἀλλαγησόμεθα". κρίνει οὖν ζῶντας μὲν τοὺς τότε ζῶντας,
νεκροὺς δὲ τοὺς ἀνασταμένους ἐκ τῶν νεκρῶν. "ἔρχεται" φησὶν
"ὄρα καὶ νῦν ἔστιν, ἐν ἧ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσον-
ται τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐξέρχονται οἱ τὰ
15 ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, καὶ οἱ τὰ φαῦλα πράξαν-
τες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως". ἐχρῆν οὖν κατὰ τὸ πιστὸν τοῦ λόγου
θεωρεῖν τὸ δυνατόν τοῦ πράγματος καὶ μὴ ἀπορεῖν τὴν ἄλογον
ἀπορίαν.

PKA.

20 Ἐρώτησις. Εἰ τοῖς καταλιμπάνουσι πατέρα ἢ μητέρα,
γυναῖκα ἢ τέκνα, ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφάς, οἰκίας ἢ ἀγροὺς, ἑκατον-
ταπλασίονα ἐπηγγεῖλατο διδόναι ἐν τῷ νῦν αἰῶνι ὁ κύριος, ἄρα
καὶ γυναῖκας ἑκατὸν οἱ τοιοῦτοι ἀπολήψονται; πῶς δέ, πολλῶν τὰ
εἰρημένα διὰ τὴν ἐντολὴν καταλιπόντων καὶ ἐν πτωχείᾳ καὶ μο-
25 νότῃ καὶ ἐρημίᾳ τελευτησάντων, οὐ διέφευσται ἡ τοιαύτη ὑπό-
σχεσις;

Ἀπόκρισις. "Ὡσπερ πατέρας καὶ μητέρας καὶ ἀδελφοὺς

1 Cor. 1, IX, 22 || ἀσθενοῦσι] ed. ἀσθενεῖσι. 3 ρθ' ed. 4 θνήσκουσι] ed. θνηοῦσιν. 6 ζῶντες deest in ed. 7 Act. X, 42. Timoth. 2, IV, 1. 9 ed. κεχωρισμένοι εἰσίν. 10 Cor. 1, XV, 51 || πάντες δὲ ἀλλαγ. desunt in ed. 11 ed. κρινεῖ. 13 Joh. V, 25, 28, 29. 14 ἀνθρώπου] ed. θεοῦ. 15 καὶ οἱ] ed. οἱ ἴε. 19 ρι' ed. 20 Matth. XIX, 29 || ed. μητέρα ἢ τέκνα καὶ τὰ ἐξῆς ἑκατ. 22 ἐν τῷ νῦν αἰῶνι] desunt in ed. 23 ἀπολήψονται] ed. ἀντλήψονται. 24 prius καὶ deest in ed.

καὶ ἀδελφὰς λέγει τοὺς κατ' οἰκειωτικὴν διάθεσιν * προσλαμβανόμενον τὸ διὰ Χριστὸν καταλείψαντα τοὺς φύσει πατέρας τε καὶ μητέρας, ἀδελφούς τε καὶ ἀδελφάς, οὕτω καὶ γυναῖκα λέγει τὴν ἐν κειρῷ τῆς διὰ Χριστὸν ἐγκαταλείψεως πρόνουμένην τοῦ καταλείψαντος τὴν φύσει γυναῖκα. ἡ δὲ ἐκκλησία τοῦ δεσπότη Χριστοῦ, ἡ ἐξ ἀρχῆς τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος ὑπὸ τῶν αὐτῆ ἀντικειμένων Ἑλλήνων τε καὶ Ἰουδαίων διωκομένη, ἀρπαζομένη πολυχρονίως, πόθεν ἐν τε τοῖς πνευματικοῖς καὶ ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις τοσαύτην, ἣν ὀρώμεν, ἐπίδοσιν ἐδέξατο, μὴ τῆς θείας τε καὶ ζώσης τοῦ σωτῆρος φωνῆς τοῦ κατὰ πολυπλασιασμόν * ὑποσχομένης τὴν ἀνταπόδοσιν ἐνεργησάσης ἐν αὐτῇ; πόθεν δὲ πλούσιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες τὰς ἑαυτῶν ὑπάρξεις ἐπιφερόμενοι ἐν τῇ ἐρήμῳ τοὺς ἐκείσε διὰ Χριστὸν ἀναχωρήσαντας ἐζήτησαν, καὶ τούτων τὰ ὑστερήματα ἀνεπλήρωσαν, καθὰ ἐγνωμεν ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν ἀγίων ἀρχομένων ἀνδρῶν, μὴ τοῦ δεσπότη Χριστοῦ δε' αὐτῶν τὴν ἰδίαν ὑπόσχεσιν ἀγαγόντος εἰς πέρας;

PKB'.

Ἐρώτησις. Εἰ πρὸς σύστασιν τῆς τῶν σωμάτων ἀναστάσεως ὡς καίριον τῷ κατὰ τὰ σπέρματα ὑποδείγματι ὁ ἀπόστολος ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐχρήσατο, πῶς οἱ τεμνόμενοι ἢ καιόμενοι ἀναστήσονται, τῶν σπερμάτων μετὰ τομῆν ἢ καυσιν οὐ βλαστανόντων, ἀλλ εἰς τὸ παντελὲς φθειρομένων;

Ἀπόκρισις. Τῆς φύσεως οὐσης τῆς ἐργαζομένης τὰ ἐκ τῶν σπερμάτων γινόμενα, ὡς ἔμμετρον λαβούσης παρὰ τοῦ δημιουργοῦ τὴν δύναμιν, ἀνάγκη ἐπιτίθειν εἶναι τὰ σπέρματα πρὸς ποίησιν τῶν ἐξ αὐτῶν γιγνομένων. διὸ ἐὰν κατ' ἢ τμηθῆ τὰ σπέρ-

1 cod. κτοικαιωτικὴν || post διῆθεν lacunam indicavi; ed. διάθεσιν προσλαμβανόμενος τὸν Χριστὸν, καταλείψαντας etc. 2 ed. πατέρα. 3 ed. μητέρα. 4 ed. ὑποκείμενη καὶ. 5 ἀνθρώπινους] ed. ἀνθρώποις, Sylburgius ἀνθρωπικαῖς. 6 τοῦ κατὰ] ed. τῆς κατὰ || ante ὑποσχομένης aliquid excidit. 7 τὴν ἀνταπόδοσιν] καὶ τὴν ἀντίδοσιν. 8 ἱστορίας] Theodoretus φιλόθεν ἱστορίαν ἢ ἀσκητικὴν πολιτικὴν scripsit. 9 ἀρχομένων] sic codex ἀρχαίων ed. An ἀναχωρητῶν vel ἡσκημένων? 10 μ' ed. 11 Cor. 1, XV, 35 sqq. 12 cod. παντελῶς. 13 ed. γινόμενων.

ματα, ἄχρηστα γίνεται τῇ φύσει πρὸς ποιήσιν τῶν ἐξ αὐτῶν γι-
 γνομένων· ὁ δὲ θεὸς ἄτε οὐκ ἔμμετρον ἔχων τὴν δύναμιν, διὰ
 τοῦτο οὐδὲν ἐστὶν αὐτῷ ἀνεπιτήδειον πρὸς ποιήσιν πάντων ὧν
 βούλεται, οὐδὲ κωλύεται ὑπὸ τῆς τομῆς καὶ καύσεως τῶν σω-
 5 μάτων τοῦ ποιήσασθαι αὐτῶν τὴν ἀνάστασιν· οὐ γὰρ νόμφ καὶ
 μέτρω φύσεως ἐργάζεται ὁ θεός, ἀλλ' αὐθεντία βουλῆς τῆς ἐν
 μηδενὶ ἀπορουμένης πρὸς ποιήσιν ὧν βούλεται ποιεῖν. ἐχρήσατο
 δὲ ὁ ἀπόστολος τῷ κατὰ τὰ σπέρματα ὑποδείγματι πρὸς πίστω-
 σιν τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως, ἵνα κατὰ ἀναλογίαν πιστώσῃται
 10 τῆς ἀναστάσεως τὸν λόγον, ὅτι, ὥσπερ οὐκ ἀπιστοῦμεν τὴν βλά-
 στησιν τοῦ σπέρματος ὀρῶντες ἐν τῇ γῆ ἀποθανόντος καὶ ἀποβε-
 βληκός τοῦ σπέρματος τὴν φύσιν, οὕτως οὐκ ὀφείλομεν ἀπιστεῖν
 τῶν νεκρῶν τὴν ἀνάστασιν· ὁ γὰρ θεός ὁ δεδωκώς τῇ φύσει τὸ
 15 διὰ τοῦ θανάτου τοῦ σπέρματος ἐργάσασθαι τὴν βλάστησιν, πολλῶ
 μᾶλλον αὐτὸς δύναται ἐκ τοῦ θανάτου ἐγεῖραι τοὺς νεκρούς.

ΡΚΓ.

Ἐρώτησις. Εἰ τὴν βασιλείαν τοῦ Ἰσραὴλ δόξαν καὶ τρυ-
 φὴν καὶ ἄνεσιν ἐπίγειον οἱ ἀπόστολοι ὑπελάμβανον, καθά τινας
 ἔφασαν, διατι ὁ κύριος περὶ ταύτης παρ' αὐτῶν ἐρωτώμενος οὐ
 20 μόνον αὐτοὺς οὐ διωρθώσατο, ἀλλὰ καὶ ἐπέσειγξεν αὐτῶν τὴν
 ἄγνοιαν, φήσας πρὸς αὐτούς· “οὐχ ὑμῶν ἐστὶ γινῶναι χρόνους ἢ
 καιροὺς, οὓς ὁ πατὴρ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἔθετο ἐξουσία”; αὕτη δὲ ἡ ἀπό-
 κρισις βεβαιοῖ τὴν ἐκείνων ἐρώτησιν.

Ἀπόκρισις. Καὶ τοῦτο ἐν ἐστὶ τῶν πρὸ τῆς ἐπιφοιτή-
 25 σεως τοῦ ἁγίου πνεύματος μὴ δυναμένων γνωσθῆναι ὑπὸ τῶν
 ἀποστόλων, κατὰ τὸ γεγραμμένον “πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ'
 οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλητος, τὸ
 πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ἐκεῖνο ὁδηγήσει ὑμᾶς πρὸς πᾶσαν τὴν ἀλή-

2 cod. ἄτε. 3 ed. αὐτῷ ἐστὶν || cod. ἀνεπιτήδειον. 8 πρὸς] ed. εἰς.
 13 cod. δεδωκώς. 14 τοῦ θανάτου deest in ed. || cod. βλάστησιν cum Otto ||
 ed. πολὺ. 16 ριβ' ed. 19 παρ'] ed. πρὸς. 20 cod. ἰορθώσατο. 21 Act.
 I, 7. 26 γεγραμμένον] ed. εἰρημένον || Joh. XVI, 12, 13. 27 ὁ παράκλητος]
 om. ed. 28 cod. ὁδηγήσῃ.

θειαν". μαθόντες δὲ ὑπὸ τοῦ πνεύματος τὸ "τὴν κοιλίαν καὶ τὰ βρώματα ὁ θεὸς καταργεῖ", ἐκ τῆς ἰουδαϊκῆς ὑπολήψεως εἰς τὴν ἔννοιαν μετηνέχθησαν, τὴν πρέπουσαν τῇ καταστάσει τῶν ἀνισταμένων ἐκ τῶν νεκρῶν, ἐν ἧ ὅτε βρώσεις οὔτε πόσις οὔτε γάμος, ἀλλ' ἰσάγγελοι ἔσονται οἱ τῆς ἀναστάσεως υἱοί. τὸ οὖν "οὐχ ὑμῶν ἐστὶ γινῶναι χρόνους ἢ καιρούς, οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ", οὐκ ἔχει σχῆμα βεβαιωτικόν τῶν ἐρωτησάντων ἐν τῇ κατὰ ἄγνοιαν ὑπολήψει, ἀλλ' ἀπωστικὸν ἀμφοτέρων, τῆς τε κατὰ τὸν χρόνον καὶ τῆς κατὰ τὸν τόπον ὑπολήψεως τῶν ἐρωτησάντων. δηλοῖ δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος τὸν τρόπον ἐκείνης τῆς καταστάσεως ἐν οἷς λέγει· "ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστὶ βρώσεις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἀγίῳ".

PKA'.

Ἐρώτησις. Εἰ τέλειον τότε νοοῦμεν τὸ τέλειον, ὅτε πάντα κέκτρηται τέλεια, τέλειον δὲ ἄκρως τὸ καθοτιοῦν προσθήκην ἢ αὐξήσειν μὴ δεχόμενον, πῶς ὁ θεὸς μὲν προϋπάρχων τῆς κτίσεως, ὑστερον δὲ τὴν κτίσιν ποιησάμενος, οὕτω θεὸς τὸ δημιουργὸς ὀνομά τε καὶ πρᾶγμα προσέλαβε καὶ ἐκ τοῦ θεοῦ εἰς τὸ καὶ δημιουργὸς εἶναι τὴν αὐξήσειν τε καὶ τὴν γένεσιν δέδεκται;

Ἀπόκρισις. Ἄλλο τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ ἄλλο τὸ ἄλλου εἶναι, ἄσχετον μὲν τὸ αὐτὸ εἶναι, σχετικὸν δὲ τὸ ἄλλου εἶναι. ἐπειδὴ οὖν τὸ τέλειον τοῦ θεοῦ ἐν τῷ αὐτῷ εἶναι, διὰ τοῦτο οὐκ αὖξει αὐτὸν τὸ ἄλλου εἶναι. καὶ καθάπερ τὸ ἀρχὴν εἶναι ἀριθμοῦ οὐδὲν συντελεῖ τῷ ἐνὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ τελειότητα, — καὶ γὰρ μὴ ὄντος αὐτοῦ ἀρχῆς ἀριθμοῦ τέλειον ἦν, καὶ γενομένου αὐτοῦ ἀρχῆς ἀριθμοῦ οὐκ ηὐξήθη — οὕτω καὶ ὁ θεὸς πρὸ τῆς κτίσεως ἦν τέλειος καὶ μετὰ τὴν κτίσιν οὐκ ηὐξήθη. οὐδὲν οὖν τῶν διὰ τῆς κτίσεως αὖξει θεόν—"ὃ γὰρ φησιν ὁ αὐτὸς εἰ" —, ἀλλὰ τὴν

1 Cor. 1, VI, 18. 3 τὴν] om. cod. 4 οὔτε βρώσεις οὔτε πόσις] Rom. XIV, 17. 5 ἰσάγγελοι] Luc. XX, 36. 7 τῶν] om. ed. 8 ἀπωστικόν] ed. ἀπορητικόν. 9 τόπον] ed. τρόπον. 11 Rom. XIV, 17. 14 μίγ' ed. 26 ed. γνωμόνου. 29 Psalm. CI, 27.

σχέσιν ἦν ἔχει πρὸς τὴν κρίσιν πολυτρόπως ("σφόδρα", φησίν, "ὑπερυψώθης ὑπὲρ πάντας τοὺς θεοὺς"), καὶ γὰρ ὡς πατήρ καὶ δεσπότης καὶ κριτὴς καὶ ποιμὴν καὶ τὰ τούτοις ὅμοια. καὶ καθάπερ μὴ ποιήσας ὁ θεὸς πλείονας κόσμους, οὓς ἠδύνατο καὶ δύναται
5 ποιεῖν, οὐκ ἀτελής ἐδείχθη ἢ αὐτοῦ τελειότης, οὕτω καὶ ἕνα ποιήσας κόσμον οὐκ ἠῤῥήθη ἐκ τούτου ἢ αὐτοῦ τελειότης εἰς τὸ ὑπερτέλειον. εἰ δὲ μὴ ποιήσας πλείονας κόσμους οὐκ ἐμειώθη, οὐδ' ἂν ποιήσας ἕνα κόσμον ἠῤῥήθη.

PKC'.

10 Ἐρώτησις. Εἰ τὸ εἶναι τι δυνάμει τοῦ εἶναι τοῦτο ἐνεργεῖα καθέστηκεν ἔλαττον, πῶς ὁ τοῦ κόσμου ποιητὴς, πρὸ τῆς τοῦ κόσμου ποιήσεως ποιητὴς ὢν τοῦ κόσμου δυνάμει καὶ οὐκ ἐνεργεῖα, τῷ τῆς ἐλαττώσεως οὐχ ὑποκίπτει ὀνόματι;

Ἀπόκρισις. Ὡν ἡ δύναμις τῆς ἐνεργείας φυσικῇ τινι
15 ἀνάγκῃ ἀφέστηκε, τούτων ἡ δύναμις ἔλαττον τῆς ἐνεργείας καθέστηκεν· οὐ δὲ ἡ δύναμις τῆς ἐνεργείας οὐ φυσικῇ ἀνάγκῃ ἀλλ' ἰδίᾳ βουλῇ ἀφέστηκεν, οὗτος ἀνυπόβλητος τῷ τῆς ἐλαττώσεως ὀνόματι. "διενοήθης", φησί, "καὶ πάντα σοι πάρεστι".

PKC'.

20 Ἐρώτησις. Εἰ τὸ κλίνειν γόνυ ἐν ταῖς εὐχαῖς τὸ ἐστῶ-
τας εὐχεσθαι μᾶλλον θεῷ τοὺς εὐχομένους παρίστησι, καὶ πλεόν ἐφέλεκται τὴν θείαν συμπάθειαν, διατὶ ἐν ταῖς κυριακαῖς ἡμέ-
ραις καὶ ἀπὸ τοῦ πάσχα ἕως τῆς πεντηκοστῆς γόνυ οὐ κλίνουν οἱ εὐχόμενοι; πόθεν δὲ καὶ ἡ τοιαύτη ἐν ταῖς ἐκκλησίαις εἰσῆλθε
25 συνήθεια;

Ἀπόκρισις. Ἐπειδὴ ἐχρῆν ἀμφοτέρων ἡμᾶς ἀεὶ μεμνη-

1 Psalm. XCVI, 9. 4 ed. ὁ θεὸς μὴ ποιήσας || ed. κόσμους * το καὶ δύναται.
5 ed. ἀτελής ἐκ τούτου || ed. τελειότης εἰς τὸ ὑπερ** ὢν· εἰ δὲ μὴ ποιήσας etc.
7 ed. κόσμος ὁ θεός. 8 ἔν] ed. ἄρα. 9 ρι' ed. 10 τι] ed. τῇ || τούτου
deest in ed. 12 τοῦ κόσμου deest in ed. 15 ed. ὑφέστηκεν || ed. ἐλάττων.
16 cod. φυσικῇ. 17 ed. ὑφέστηκεν. 18 διενοήθης - πάρεστι] cfr. Otto, Corpus
apologet. V, p. 179. 19 ρι' ed. 20 εὐχαῖς] ed. προσευχαῖς. 21 ed. πλείον.
26 ed. ἀμφοτέρων ἐχρῆν.

σθαι, καὶ τῆς ἐν ταῖς ἁμαρτίαις πτώσεως ἡμῶν καὶ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ, δι' ἧς ἐκ τῆς πτώσεως ἀνέστημεν, διὰ τοῦτο ἢ ἐν ταῖς εἰς ἡμέρας γονυκλισία ἡμῶν σύμβολόν ἐστι τῆς ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν πτώσεως· τὸ δὲ ἐν τῇ κυριακῇ μὴ κλίνειν γόνυ σύμβολόν ἐστι τῆς ἀναστάσεως, δι' ἧς τῇ τοῦ Χριστοῦ χάριτι τῶν 5
 τε ἁμαρτημάτων καὶ τοῦ ἐπ' αὐτῶν τεταγμένου θανάτου ἐλυτρώθημεν. ἐκ τῶν ἀποστολικῶν δὲ χρόνων ἡ τοιαύτη συνήθεια ἔλαβε τὴν ἀρχήν, καθὼς φησιν ὁ μακάριος Εἰρηναῖος ὁ μάρτυς καὶ ἐπίσκοπος Λουγδούνων ἐν τῷ περὶ τοῦ πάσχα λόγῳ, ἐν ᾧ μέμνηται καὶ περὶ τῆς πεντηχοστῆς, ἐν ᾗ οὐ κλινόμεν γόνυ, ἐπειδὴ ἰσο- 10
 θοναμει τῇ ἡμέρᾳ τῆς κυριακῆς, κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν περὶ αὐτῆς αἰτίαν.

PKZ.

Ἐρώτησις. Εἰ ἀνιστάμενος ὁ δεσπότης ἀπὸ τοῦ μνήματος τὰ ἐντάφια ἐν τῷ τάφῳ κατέλιπε, πῶς μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἢ 15
 γυμνὸν αὐτὸν ὑφθέντα ἢ ἐτέρωθεν ἐσθῆτα κομισάμενον ἢ γραφὴ οὐχ ἰστόρησεν; εἰ δὲ μήτε ἐτέρωθεν ἀμφιάσματα εἴληφε, μήτε γυμνὸς τοῖς τότε αὐτὸν ὀρῶσιν ἐφαίνετο, πῶς ἄληθες ὅτι τὰ ἱμάτια ἐν τῷ τάφῳ κατέλιπεν;

Ἀπόκρισις. Τὰ μὲν ἱμάτια τοῦ σωτῆρος μετὰ τὸ σταυρωθῆναι αὐτὸν οἱ στρατιῶται διεμερίσαντο, τὰ δὲ μετ' αὐτοῦ εἰσενεχθέντα εἰς τὸν τάφον ἱμάτια εἰς φόρεσιν τοῦ ζῶντος ἀνεπιτήδεια ἦν. τὰ οὖν ἱμάτια, ἃ ἐφόρει ὁ κύριος μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἢ ἐδημιούργησεν, ἢ ἔλαβεν ἀλλαχόθεν, ὡς ἔλαβε τὸν πῶλον εἰς 20
 κάθισμα· ἐκατέρως γὰρ ἐδόνατο, καὶ τὸ δημιουργῆσαι καὶ τὸ λαβεῖν ἀλλαχόθεν. πολλῶν δὲ ὄντων τῶν ὑπὸ τοῦ κυρίου λεχθέντων τε καὶπραχθέντων, ὧν ἡ θεία γραφὴ τὰς ἱστορίας οὐ περιέχει, εἰς ὧν ἐστὶ καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν τὰ ἐνδύματα τοῦ κυ-

2 ed. Χριστοῦ ἡμῶν. 3 ed. ἡμῶν γονυκλισία. 4 ed. πτώσεως ἡμῶν. 6 τεταγμένου] ed. τεθνατωμένου; alii codices in margine τετραγμένου || ἐλυτρώθημεν] ed. ἡλευθέρωθημεν. 13 με' ed. 16 ed. ἐτέρωθεν αὐτὸν. 17 cod. οὐκ. 18 ἄληθες] sic codex; cfr. p. 42, 18. 22 τάφον—φόρεσιν] ed. τάφον εἰς * εἶσιν. 23 οὖν] ed. ἔ. 24 ed. ἔλαβε καὶ 25 ed. ἐκατέρω. 28 εἰς ὧν ἐστὶ καὶ] ed. εἰς ἀνάγκης καὶ τὰ.

ρίου, οὐκ ἔστιν εὐλογον τὸ ἐκ πάντων τῶν ἀνιστορήτων τοῦ ἐνὸς ἀνιστορήτου ζητεῖν τὴν αἰτίαν. οὐ χρὴ οὖν ἐκ τοῦ ἀνιστορήτου κατασκευάζειν τὴν ἀπορίαν τοῦ περὶ τοῦ ἐνδύματος τοῦ κυρίου, ἀλλ' ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ λαβεῖν τὴν πίστιν περὶ τοῦ ἐνδύμα-
5 τος αὐτοῦ.

PKH'.

Ἐρώτησις. Εἰ σῶμα παχυμερές θυρῶν κεκλεισμένων κε-
κλωμένῃν ἔχει τὴν πάροδον, πῶς μετὰ τὴν ἀνάστασιν "τῶν θυ-
ρῶν κεκλεισμένων" πρὸς τοὺς μαθητὰς εἰσῆλθεν ὁ κύριος; ἀλλ'
10 εἰ μὲν ἀληθὲς ὅτι κεκλεισμένων τῶν θυρῶν ἔνδον ὁρώμενον σῶμα
ἐτύγχανε, πῶς ὁ λίθος ὁ τῷ δεσποτικῷ ἐπικείμενος μνήματι ὑπὸ
τοῦ ἀγγέλου ἀπεκυλίσθη διὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ σώματος ἔγερσιν; εἰ δὲ
ἀληθεύει ἡ γραφή περὶ τῆς τῶν θυρῶν λέγουσα κλείσεως, δη-
15 λον ὅτι οὐ σῶμα ἀλλὰ πνεῦμα εἰσῆλθεν εἰ δὲ τὸ σῶμα ποτὲ μὲν
σῶμα ποτὲ δὲ πνεῦμα ἐγένετο, πῶς οὐχὶ τροπὴν τὰ τῆς τοῦ σώ-
ματος οὐσίας εἰδέχεται;

Ἀπόκρισις. Ὡσπερ οὐ κατὰ τὴν ἐκ τοῦ σώματος εἰς τὸ
πνεῦμα τροπὴν περιεπάτησεν ὁ κύριος ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ
τῇ θεῖᾳ αὐτοῦ δυνάμει βατὴν ἐποίησεν εἰς περίπατον τὴν ἄβα-
20 τον θάλασσαν, οὐ μόνον τῷ ἑαυτοῦ σώματι ἀλλὰ καὶ τῷ τοῦ Πέ-
τρου, οὕτω τῇ ἑαυτοῦ θεῖᾳ δυνάμει καὶ τοῦ μνήματος ἐξῆλθε, τοῦ
λίθου ἐπικειμένου τῷ μνήματι, καὶ πρὸς τοὺς μαθητὰς εἰσῆλθε τῶν
θυρῶν κεκλεισμένων· οὐ γὰρ διὰ τὴν αὐτοῦ ἔγερσιν τοῦ λίθου ἐκ
τοῦ μνήματος ἐγένετο ἡ ἀφαίρεσις, ἀλλὰ διὰ τὸ δηλωθῆναι τοῖς
25 ὁρῶσι τὴν ἀνάστασιν· τὸ γὰρ ἐν τῷ μνήματι τὰ μὲν τοῦ ἐντα-
φιασμοῦ αὐτοῦ ὄραν ἱμάτια, αὐτὸν δὲ μὴ ὄραν, δεῖγμα ἐναργέστα-
τον τῆς αὐτοῦ γέγονεν ἀναστάσεως. χρὴ δὲ ἡμᾶς ἐννοῆσαι, ὅτι τὰ
ἰσοδύναμα τὴν αὐτὴν ἔχει πίστιν συγχωρουμένων αὐτῶν, καὶ τὴν
αὐτὴν ἔχει ἀπιστίαν ἀναιρουμένων αὐτῶν—ἰσοδυναμεῖ δὲ τὸ πε-
30 ρικατεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν ἐν ἀτρέπτῳ σώματι τῷ εἰσελθεῖν πρὸς

1 ed. κυρίου * iv εὐλογον || ed. ἀνιστορ * ἀνιστορήτου. 2 ed. οὐ * τοῦ ἀνιστ.
8 ρι' ed. 8 Johan. XX, 19. 10 ed. ὅτι τὸ. 12 ἀπεκυλίσθη] cfr. Matth.
XXVIII, 2. 14 ed. μὲν ἦν. 18 περιεπάτησεν] cf. Matth. XIV, 25, 26.
19 τὴν ante εἰς in ed. 27 τῆς αὐτοῦ post δεῖγμα in ed. 29 cod. ἀπιστίαν
cum Marano; κίστιν ed. 30 τῷ] cod. τὸ.

τοὺς ἀποστόλους ἐν ἀτρέπτῳ σώματι τῶν θυρῶν κεκλεισμένων—
καὶ ὅτι τὰ ὑπὲρ φύσιν μὲν τῇ φύσει γινόμενα κατὰ τὴν θεϊὰν δύ-
ναμιν, τούτων ἀδύνατον κατὰ τὸν λόγον τῆς φύσεως ποιήσασθαι
τὴν παράστασιν. διὸ ποτηθέντων τῶν μαθητῶν ἐν τῇ τοιαύτῃ
εἰσόδῳ ἐπέτρεψεν αὐτοὺς ψηλαφᾶν τοὺς πεκονθότας τόπους τοῦ
σώματος αὐτοῦ, ὅτι οὐ κατὰ τρόπον τοῦ σώματος εἰς τὸ πνεῦμα
ἐποίησε πρὸς αὐτοὺς τὴν εἴσοδον, ἀλλ' ἐν παχυμερεῖ σώματι τῇ
θεῖᾳ αὐτοῦ δυνάμει ποιητικῇ τῶν ὑπὲρ φύσιν.

PKΘ'.

Ἐρώτησις. Εἰ πάντα ὁ θεὸς ποιήσας τὸν κύκλον τῆς σώ-
ματος κτίσεως, τοῦ παντός δεσπότης καθέστηκε — διὸ καὶ Δαυιδ
ἐν παντὶ τόπῳ τῆς τοῦ κυρίου δεσποτείας εὐλογεῖν ἡμῖν τὸν κύ-
ριον ἐγκλεισεται, ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος ἐν παντὶ τόπῳ
ἐπαίρειν ἡμᾶς ὁσίους χεῖρας πρὸς τὸν θεὸν ἐντέλλεται —, διατί ὡς
μόνον ἔργον τε καὶ οἰκητήριον θεῖον τὸ ἀνατολικὸν κλίμα νομι-
ζοντες, ἐν αὐτῷ ἀφορῶντες τοὺς ὕμνους καὶ τὰς προσευχὰς θεῶ
ἀναπέμπομεν; τίνας δὲ καὶ οἱ ταύτην τὴν συνήθειαν τοὺς χρι-
στιανούς ἐκδοῦσάντες;

Ἀπόκρισις. Ἐπειδὴ τῶν παρ' ἡμῖν αἰεὶ τὰ τιμιώτερα εἰς
τιμὴν τοῦ θεοῦ ἀφορίζομεν, κατὰ δὲ τὴν τῶν ἀνθρώπων ὑπόλη-
ψιν τιμιώτερα ἐστὶν ἡ ἀνατολὴ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς κτίσεως,
διὰ τοῦτο ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς νεύομεν πρὸς ἀνατολὴν
πάντες. καὶ καθὼς περ τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἐν ὀνόματι Χριστοῦ κατα-
σφραγιζομεν τοὺς τῆς σφραγίδος ταύτης δεομένους, ἐπειδὴ τιμιω-
τέρα νεύομισταί τῆς ἀριστερᾶς, καίτοι θέσει καὶ οὐ φύσει διαφέ-
ρουσα ταύτης ὑπάρχει, οὕτως καὶ ἡ ἀνατολὴ ὡς τιμιώτερον μέ-
ρος τῆς κτίσεως εἰς προσκύνησιν τοῦ θεοῦ ἀφώρισται. οὐκ ἐναν-
τιοῦται δὲ τῇ προφητικῇ τε καὶ ἀποστολικῇ φωνῇ τὸ πρὸς τὴν

5 ψηλαφᾶν] cfr. Johan. XX, 20, 25, 27. 7 πρὸς] ed. εἰς. 9 ρη' ed.
10 ed. κατὰ κύκλον τῆς φύσεως τοῦ παντός etc. 11 Δαυιδ] Psalm. CII, 22.
13 ὡσαύτως] ed. ὁμοίως || ἀπόστολος] Timoth. I, II, 8. 14 ὁσίους χεῖρας post
θεῖον in ed. 15 μόνον] ed. σεμνόν || τὸ ἀνατολικόν] ed. τὸ πρὸς τὸ ἡλιακόν || cod.
κλίμα. 16 ed. τῷ θεῷ. 17 ed. τοῖς χριστιανοῖς. 19 αἰεὶ deest in ed.
23 ed. πάντες. καθάπερ. 24 cod. σφραγίδος. 27 τοῦ] om. ed.

ἀνατολήν ποιεῖν ἡμᾶς τὰς εὐχάς· ἐν παντὶ γὰρ τόπῳ ὑπάρχει ἡ ἀνατολή τοῖς εὐχομένοις. καὶ ἐπειδὴ ἐφ' ὃ μέρος τὴν ὁρατικὴν αἰσθησιν κεκτήμεθα, κατὰ τοῦτο τὸ μέρος προσκυνούμεν, ἀδύνατον δὲ ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς εἰς τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ σώματος ἀποβλέπειν, διὰ τοῦτο τῷ ἐνὶ μέρει τῆς κτίσεως ἀφορῶντες 5 ποιοῦμεν τὴν προσευχὴν, οὐχ ὡς μόνον ἔργον τοῦ θεοῦ, οὐδ' ὡς εἰς κατοικητήριον θεοῦ τοῦτο ἀφωρισμένον, ἀλλ' εἰς τόπον προσκυνήσεως τῆς παρ' ἡμῶν προσαγομένης θεῷ. δοκεῖ δὲ παρ' ὧν εἴληφεν ἡ ἐκκλησία τὸ εὐξασθαι, παρὰ τούτων εἴληφέναι καὶ τὸ 10 ποῦ εὐξασθαι, τουτέστι παρὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

ΡΑ'.

Ἐρώτησις. Εἰ μήτε τοὺς ἐκ τῶν δένδρων καρπούς, μήτε τῆς τῶν κρεῶν ἐδώδης οἱ πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ μετελάμβανον, καθὼς τινες τῶν πατέρων ἐδίδαξαν, πῶς ὁ Ἄβελ ἐκ τῶν στεά- 15 των τῶν προβάτων ὧν ἐποίμαινε καὶ ὁ Κάιν ἐξ ὧν ἐγεώργει καρπῶν τῆς γῆς ὁμοίως προσέφερε; καὶ δῆλον ὡς ἐκάτερος αὐτῶν τῆς οἰκείας βρώσεως προτιμῶν τὸ θεῖον τοιαύτη θυσία ἐπέχρητο. εἰ δὲ τὰ ἄγρηστα ἑαυτοῖς τῷ θεῷ προσεκόμιζον, πῶς τῇ τοιαύτῃ προσφορᾷ τὸ θεῖον οὐχ ὑβρίζον; ἀζήμιον γὰρ αὐτῷ καὶ 20 γλευαστικὴν χάριν ἕκαστος αὐτῶν κατετίθετο. πῶς οὖν ἡ μὲν τοῦ Κάιν θυσία ἀπόβλητος, τὰ δὲ τοῦ Ἄβελ δῶρα αἰδέσιμα γέγονε;

Ἀπόκρισις. Ὁ μακάριος ἀπόστολος, ὁ τῶν πατέρων πατήρ καὶ τῆς εὐσεβείας διδάσκαλος, φησί: "τίς φυτεύει ἀμπελῶνα καὶ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; τίς ποιμαίνει ποίμνην καὶ ἐκ 25 τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει";—ἀντὶ τοῦ οὐδεὶς. ἀλλ' εἰ μὴδεὶς, δῆλον ὅτι οὔτε Ἄβελ ἐποίμαινε τὴν ποίμνην, ἵνα μὴ ἐσθίῃ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης αὐτοῦ, οὔτε ὁ Κάιν ἐγεώργει τὴν γῆν, ἵνα μὴ ἐσθίῃ τῶν καρπῶν αὐτῆς. ἔτι δέ, εἰ ἄχρηστοι

2 ed. ὁρατὴν. 4 τοῦ σώματος] ed. τῆς κτίσεως. 7 εἰς] om. cod. || τοῦ θεοῦ ed. 8 ed. θεῷ τεταγμένον || δοκεῖ δέ] ed. τὸ δὲ ἴθος. 9 ed. εὐχέσθαι hic et infra. 10 τουτέστι] ed. τοῦτο δέ. 11 μὲν] ed. 15 cod. ἐποίμανε. 16 προσέφερε] Gen. IV, 3 sq. 17 ed. τῇ τοιαύτῃ. 18 ἑαυτοῖς] ed. αὐτοῖς. 19 τὸ θεῖον] ed. τὸ ἀεὶ ὄν. 28 τῆς] om. ed. || Cor. 1, IX, 7. 24 ed. ποιμίον. 26 cod. δηλονότι ὅτι, ed. δῆλον ἄρα ὅτι οὐδὲ ὁ || cod. ἐποίμανε.

ἦσαν τῷ Κάν οι καρποὶ τῆς γῆς, τίνας ἔνεκεν τοῖς χεῖροσι μὲν ἐτίμα τὸν θεόν, τοῖς κρείττοσι δὲ ἑαυτὸν τοῦ θεοῦ προετίμησε (διὸ ἀπόβλητος αὐτοῦ γέγονεν ἡ θυσία), μὴ χρῆζων τῶν καρπῶν τῆς γῆς; εἰ δὲ προετίμησεν ὁ μὲν Ἄβελ τῆς οἰκείας χρείας τὸν θεόν, ὁ δὲ Κάν τὴν ἰδίαν χρείαν τοῦ θεοῦ, ὄφλον ἄρα ἔτι ἔκαστος αὐτῶν τῆς ἐκ τῶν οἰκείων καρπῶν ἔχρηζε θεραπείας.

ΡΑΑ΄.

Ἐρώτησις. Εἰ βασιλείαν θεοῦ τὴν ἀνάστασιν τινες ὑπελήφρασι, δίκαιοι δὲ καὶ ἀμαρτωλοὶ ταύτης ἀξιοῦσθαι πιστεύονται, πῶς τοὺς τὰ ἀπηγορευμένα ποιήσαντας ἀποκληρονόμους ὁ Παῦλος ἀπέφηνε, φήσας ὅτι "οὔτε πόρνοι οὔτε μοιχοὶ" καὶ οἱ ἐφεξῆς "βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσουσιν";

Ἀπόκρισις. Βασιλείαν θεοῦ οἶδεν ἡ θεία γραφὴ ὀνομάζειν οὐ τὴν ἀνάστασιν ἀπλῶς, ἀλλὰ τὴν μετὰ τὴν ἀνάστασιν κατάστασιν, ἐν ᾗ γίνεται κολαζομένων τε καὶ δοξαζομένων ἢ διαίρεσις, τοῦ θεοῦ ὑπὸ πάντων ἀναμφιβόλως ὁμολογουμένου, τοῦ τὴν δόξαν ἐν τοῖς δοξαζομένοις ἐνεργοῦντος καὶ τὴν κόλασιν ἐν τοῖς κολαζομένοις. "ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ θεοῦ οἱ ἐν τοῖς μνημείοις καὶ ἐξελεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, καὶ οἱ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως". διαίρεται οὖν ἡ ἀνάστασις εἰς ζωὴν καὶ κρίσιν, κατὰ τὰς διαφορὰς δικαίων τε καὶ ἀδίκων· ἐπὶ πλεον γὰρ ἡ ἀνάστασις τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ ἢ μὲν γὰρ ἀνάστασις δικαίους καὶ ἀδίκους περιέχει, ἡ δὲ βασιλεία τοῦ θεοῦ μόνους τοὺς δικαίους.

ΡΑΒ΄.

Ἐρώτησις. Εἰ ἀναθεματισμὸν μόνον ἐπὶ τῶν ἀτόπων ἡ παλαιὰ τε καὶ νέα διαθήκη ἐπίσταται, πῶς ὁ μακάριος Πέτρος ἐν τῷ πάθει τὸν δεσπότην ἀρνούμενος καταθεματίζειν ἤρξατο;

4 οἰκείας] ed. ἰδίας. 6 καρπῶν] ed. πόνων. 7 ρα΄ ed. 8 cod. τινὲς ὑπελήφρασι. 11 ed. ἀπέφηνε || Cor. 1, VI, 9, 10. 15 κατάστασιν] ed. ἀποκατάστασιν. 17 δόξαν ἐν] cod. δ. μὲν. 18 Johan. V, 28, 29 || ed. ἀκούσ. φησί || ed. υἱὸς τοῦ θεοῦ. 20 καὶ οἱ] ed. οἱ ἐκ. 24 ed. δικαίους περιέχει. 25 ed. ρα΄. 28 ed. ἀναθεματίζειν; sed cfr. Matth. XXVI, 74.

τίς δὲ ἡ διαφορά ἀμφοτέρων, τουτέστι τοῦ ἀναθεματισμοῦ καὶ τοῦ καταθεματισμοῦ, καὶ τί τὸ ὑπὸ θατέρου σημαζόμενον;

Ἄποκρισις. Ἀνάθεμα λέγεται ἢ τὸ ἀνακείμενον καὶ ἀφωρισμένον θεῷ καὶ εἰς κοινὴν χρῆσιν μηκέτι λαμβανόμενον, ἢ τὸ ἀπηλλοτριωμένον θεῷ διὰ κακίαν. κατάθεμα δὲ ἐστὶ τὸ συνθέσθαι τοῖς ἀναθεματίζουσιν.

ΡΑΓ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸ ἀγαθὸν ἀπάντων ἐστὶ τὸ κάλλιστον καὶ τὸ κακυνόμενον τῶν ὄντων ἐστὶ [τὸ] χεῖριστον, καὶ ἀγαθὸς μὲν ἐστὶν ὁ θεός, κακυνόμενος δὲ ὁ ἄνθρωπος, πῶς οὐκ ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ἀπάντων τὸ κάκιστον; οὐδενὸς γὰρ τῶν ὄντων ἐτέρου—οὐρανοῦ λέγω καὶ γῆς, ἀέρος, φωστήρων καὶ τῶν τοιούτων—δυναμένου κακύνεσθαι, μόνος ὁ ἄνθρωπος τὸ κακύνεσθαι κέχτηται.

Ἄποκρισις. Εἰ ἀνθρώπου ἕνεκεν ὅλα τὰ ὀνομασθέντα εἰσὶ, τὰ δὲ τίνος ἕνεκεν ὑπάρχοντα ἐλάττωνα ἐκείνου ἐστὶ, κάλλιστος ἄρα ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν ὑπὲρ τὰ δι' αὐτὸν ὑπάρχοντα· εἰ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ κακύνεσθαι συντελεῖ πρὸς τὴν βελτίωσιν ἀνθρώπου, κάλλιστός ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος καὶ κατὰ τοῦτο, ὑπὸ τῆς θείας προνοίας τοῖς κακωτικοῖς λατρευόμενος ἀπὸ τῆς ἰδίας γνωμικῆς αὐτοῦ κακίας. χρῆ δὲ τὸν βουλούμενον τὸν ἀγαθὸν ἄνθρωπον καταμαθεῖν πρὸς τὸ τέλος ἀποβλέπειν τὸ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν ἀποκείμενον ἀνθρώπων· ἐκεῖνο γὰρ τῆς παρούσης ζωῆς ἐστὶν ὁ καρπός, τουτέστι μακαριότης ἀτελεύτητος ἀντὶ τῆς ὀλιγοχρονίως κακυνομένης ζωῆς.

ΡΑΔ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τῆς ἐκάστου βίωσης προγνώστης ὁ δεσπότης καθέστηκε, διατί μὴ τῶν εὐσεβῶν τὰς ψυχὰς ἐν σώμασιν εὐσε-

1 ἀμφοτέρων] ed. ἐκατέρων. 8 ἢ om. ed. || ἀφορισμενον cod. 5 ed. θεοῦ || κατάθεμα] cfr. Apocal. XXII, 8. 7 ed. ρχγ'. 9 ed. ἐστὶ τὸ. 10 cod. πῶς οὐκ ἐστὶν ὁ ἄνθ.] Otto πῶς οὐχ ὁ ἄνθ. 11 οὐδενός] ed. οὐδέ || ed. ἴτερον. 12 δυναμένου] ed. δυνάμεων. 13 μόνος ὁ ἄνθ. τὸ κακύνεσθαι] desunt in ed. 14 ὅλα τὰ] ed. τὰ ἄλλα || εἰσὶ] ed. ἐστὶ. 16 ed. ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος ὁ ὑπὲρ. 17 ed. συντελεῖ τι. πρὸς τὴν β. τοῦ ἄνθ. 18 ed. κάλλιστον. 22 ed. ἐκαίνος. 23 ed. ὀλιγοχρονίου. 25 ed. ραδ'.

νεσιν εισώκησεν; εἰ δὲ θησαυρίζων αὐτοῖς τὰς ἀμοιβὰς ἐν τοῖς μέλλουσιν, ἐν τοῖς παροῦσιν αὐτοῖς συνεχώρησε θλιβεσθαι, διατί μὴ πάντες ἐν ταῖς θλίψεσιν ὁμοίως οἱ εὐσεβεῖς ἐξετάζονται; ὥστε ὄθλον ἐκ τούτου τὸν καλὸν καὶ τὸν δεινὸν διακρίνουσθαι. εἰ δ' ἀμφοτέρω παρ' ἀμφοτέροις εὐρίσκειται, πῶς οὐκ ἄθλος ὁ τὸ κρεῖττον ἐλόμενος; πῶς δὲ ὡς ἔτυχε τὰ πάντα φερόμενα ἀπρονόητα ἐν τῷ κόσμῳ οὐ δείκνυσιν, εὐσεβοῦς καὶ ἀσεβοῦς οὐκ οὔσης τιγὸς διακρίσεως;

Ἄποκρισις. Οὐκ ἐβούλετο ὁ θεὸς τοῖς παροῦσιν ὑπὲρ ἀρετῆς τιμῆσαι τοὺς αὐτῷ ἀνακειμένους· τὰ γὰρ τῷ θανάτῳ τῶν εὐσεβῶν γνωρίζόμενα οὐκ ἔστι μισθὸς ἀρετῆς. καὶ καθὼς περ λέγονται οἱ εὐσεβεῖς μὴ εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου, οὕτως καὶ ἡ δόξα αὐτῶν καὶ ὁ πλοῦτος οὐκ ἔστι γίμνα. ἔταν οὖν ὁρῶμεν προσόντα τοῖς εὐσεβέσιν ἃ πρόσεστι καὶ τοῖς ἀσεβέσιν, ἀναλογισώμεθα ἐκ τούτου μὴ εἶναι ἄξια τὰ παρόντα τῶν τῆς ἀρετῆς πόνων. καὶ εἰ φαίνεται θεὸς τοῖς ἀνθρώποις ποτὲ ὑψώσας τινὰς τῶν αὐτῷ ἀνακειμένων, ὡς τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸν Δαυίδ, ἀλλ' ὅμως οὐ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν τούτοις ἀμοιβόμενος, ἀλλὰ διὰ μὲν τοῦ Ἰωσήφ τῆς τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ γένους αὐξήσεως προνοούμενος, διὰ δὲ τοῦ Δαυὶδ τὴν τοῦ Ἰσραὴλ βασιλείαν συνεστήσατο. διαφέρουσι δὲ οἱ εὐσεβεῖς τῶν ἀσεβῶν ἐν τοῖς ὕλοσι· τε καὶ σωματικοῖς οὐδαμῶς πάντα γὰρ πρόσεστιν ἀμφοτέροις, τὰ τε ἡδέα καὶ τὰ λυπηρὰ διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων προηγουμένως μὲν τῇ τε ἐλπίδι τῶν μελλόντων καὶ τοῖς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας παθήμασιν, ἔπειτα δὲ καὶ ταῖς θείαις συμμαχίαις, ἐν αἷς πολλάκις περιβλέπτους τοὺς ἰδίους ἐποίησεν ὁ θεός, ποτὲ μὲν τὴν τῶν Αἰγυπτίων δυναστείαν καταλύων, ποτὲ δὲ τοὺς Χαναανίους τοῖς Ἰσραηλίταις ὑποτάσσων, ποτὲ δὲ τῶν Ἀσσυρίων τὸ θράσος κοιμίζων, ποτὲ δὲ τῶν Βαβυλωνίων καθαιρῶν τὴν βασιλείαν, ποτὲ δὲ δρόμον τε καὶ στάσιν παρὰ φύσιν προσ-

1 cod. εισώκησεν. 2 ed. αὐτοῦς. 3 ed. ἐξετάζοντο. 4 ed. τὸ καλὸν καὶ τὸ δεινόν. 5 cod. παραμφοτέροις. 7 ed. τὰ ἐν. 10 ed. ἐν τῷ. 11 γνωρίζομενα] deest in ed. 12 εὐσεβεῖς-ἐκ τοῦ κόσμου] cfr. Johan. XVII, 12-16. 14 cod. πρὸς ἔστι hic et infra. 17 ed. τὰς ἀρετὰς. 19 ed. προνοούμενος. 20 Ἰσραὴλ] ed. πνεύματος. 25 τοὺς ἰδίους post θεός in ed. 29. cod. στάσιν.

τάσων τῷ ἡλίῳ. ἐν τούτοις μὲν ἡ πρόνοια διαδείκνυται τοῦ θεοῦ, ἐν ἐκείνοις δὲ παρασκευάζεται τοὺς εὐσεβεῖς πρὸς ἄλλον βίον ἀφορᾶν, ἐν ᾧ γίνεται κατὰ δόξαν τε καὶ ἀδοξίαν δικαίων τε καὶ ἀδικῶν ἡ διαίρεσις.

ΡΛΕ΄.

Ἐρώτησις. Εἰ ἀποδιδόναι κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἡ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας ὁ ἀπόστολος ἀπηγόρευσε, πῶς αὐτὸς ὧν εἶπεν ἐναντία ἔπραξε, ποτὲ μὲν τῷ ἀρχιερεῖ, ποτὲ δὲ Ἀλεξάνδρῳ τῷ χαλκεῖ ἀρσάμενος;

Ἄποκρισις. Εἰ μὲν ἀντέτυπεν ὁ Παῦλος τὸν τυπτήσαντα αὐτὸν ἀρχιερέα, ἢ ἀντεκάκωσε τὸν κακώσαντα αὐτὸν Ἀλεξάνδρον, ἐνῆν λέγειν ὅτι τὰ ἐναντία ὧν ἐδίδασκεν ἔπραττε· τὸ δὲ λέγειν τὰ ἐκάστω μέλλοντα συμβῆσθαι παρὰ τοῦ θεοῦ, τῷ μὲν ἀρχιερεῖ τὸ "τύπτειν σε μέλλει ὁ θεὸς τοῖχε κοκονιαμένε", τῷ δὲ Ἀλεξάνδρῳ τὸ "ἀποδώσει αὐτῷ κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ", οὐκ ἔστιν οὔτε κατὰρα οὔτε λοιδορία, ἀλλὰ πρόρρησις πρέπουσα ἀνδρὶ ἀποστόλῳ ἑαυτὸν μὴ ἐκδικοῦντι, ἀλλὰ διδόντι τόπον τῇ ὀργῇ.

ΡΛΣ΄.

Ἐρώτησις. Εἰ τοὺς εὐσεβεῖς ἀμείβεται ὁ θεὸς τῇ κατὰ τὸνδε τὸν βίον λαμπρότητι, ὡς τὸν Ἀβραάμ καὶ Ἰσαάκ καὶ Ἰακώβ καὶ τοὺς ἐξ αὐτῶν, πλούτῳ καὶ εὐπαιδίᾳ καὶ καρπῶν εὐθηνίᾳ, πόθεν καὶ τὰ ὅμοια παρείποντο Ἕλλησιν, ἡνίκα τὰ εἰδῶλα πανταχοῦ ἐθεράπευον; πῶς δὲ ὁ ἑλληνισμὸς οὐ δεῖκνυται ὀσιώτερος; ὅτι ἕως μὲν ἐκεῖνος κατεῖχε τῶν πόλεων, πᾶσαι αἱ πόλεις καὶ οἱ ἀγροὶ εὐπραγίαν καὶ εὐθηνίαν ἐκέκτηντο, καὶ ταῦτα οὐ συχνότερον πολεμούμεναι· ἀπ' οὗ δὲ αὐτὰς τὸ χριστιανικὸν κατέλαβε κήρυγμα, καὶ οἰκῶν καὶ οἰκούντων καὶ τῆς λοιπῆς εὐθηνίας κατέστησαν ἔρημοι, καὶ μόλις τὰ λείψανα τῶν πάλαι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων γεγε-

3 cod. καταδόξαν. 5 ed. ρα΄. 7 ed. ἀπόστ. Παῦλος. 12 ed. ἐδίδαξεν.
14 τὸ] om. ed. || Act. XXIII, 8. 15 ἀποδώσει] cod. ἀποδῶ, ed. ἀποδόψη || Timoth. 2, IV, 14. 16 ed. προρρήσις πρέπουσαι. 17 cfr. Rom. XII, 19. 18 ed. ρα΄. 21 εὐθηνία] ed. εὐφορία. 22 παρείποντο] ed. παρείχοντο. 24 τῶν πόλεων πᾶσαι] ed. τὰς πόλεις, πᾶσαν. 25 οὐ om. ed. 28 μόλις τι] cod. μάλιστα.

νημένων κτισμάτων κατέχουσαι τοῦ ποτὲ πόλεις γεγενῆσθαι δεικνύουσαι, τῆς παλαιᾶς εὐθηνίας καὶ τῆς νέας ἐρημίας ἑκατέρας τὰς θρησκευτικὰς αἰτίας ἀμφοτέρων προσφέρουσαι.

Ἄποκρισις. Παρὰ τοῦ δεσπότου θεοῦ, τοῦ τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλοντος ἐπὶ πονηροῦς καὶ ἀγαθοῦς καὶ βρέχοντος ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, ἀμφοτέροις χορηγεῖται ἢ κατὰ τὸν παρόντα βίον σωματικὴ λαμπρότης· οὗ γὰρ τῇ δυνάμει ὁ κόσμος γεγένηται, τούτου καὶ τῇ προνοίᾳ διοικεῖται. ἵνα οὖν ἑαυτοὺς ὀρῶντες οἱ δίκαιοι πλεονάζοντας μὲν ἐν τοῖς ὑπὲρ εὐσεβείας πόνοις, ἰσαζομένους δὲ τοῖς ἀσεβέσι ἐν τοῖς βιωτικοῖς, βίον ἕτερον προσδοκῶσιν, ἐν ᾧ γίνεται τῇ διαφορᾷ τιμῆς τε καὶ τιμωρίας δικαίων τε καὶ ἀδίκων ἢ διάκρισις· οὐ γὰρ ἐστὶν ἄδικος ὁ θεός, ὥστε μὴ ποιεῖν δικαίων τε καὶ ἀδίκων τὴν διαστολήν, καθὰ προεῖρηται. ὅτι δὲ κρατοῦντος τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐγένοντο οἱ ἀφανισμοὶ πόλεων τε καὶ ἀγρῶν, μαρτυρεῖ ἡ ἐρημία τῶν τε Βαβυλωνίων καὶ Ἀσσυρίων καὶ τῆς Νινευθῆ καὶ ἑτέρων ἐθνῶν πολλῶν. ποία δὲ πόλεις τῶν ἐμφανῶν πόλεων κρατοῦντος τοῦ χριστιανισμοῦ ἐρημώθη, οὐκ ἔστι δεῖξαι. ἀπὸ δὲ τῆς ἀφθονίας τε καὶ ἀφορίας οἰκίσεώς τε καὶ ἐρημίας πόλεων τε καὶ ἀγρῶν οὐκ ἔστι τεκμηράσθαι τῶν κρείττωνων τὴν ὁσιότητα, τοῦ δεσπότου θεοῦ τῶν αὐτῶν πρὸς τὸ λυπτελὲς πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις τὴν παροχὴν ποιοῦντος καὶ τὴν ἀφαιρέσιν. κρίνεται δὲ τῶν κρείττωνων ἢ ὁσιότης ἐκ τῶν κατὰ προαίρεσιν ὑπ' αὐτῶν πραττομένων καλῶν. τὸ δὲ ἀνθρώπους προσάγειν δαίμοσιν εἰς θυσίαν—“ἔθυσαν” φησὶ “τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις”—καὶ τὸ τοῖς ἀφύχοις τὴν θεῶν πρέπουσαν προσφέρειν τιμὴν, τῶν Ἑλλήνων κρατούντων ἐγένετο.

1 ed. τό ποτε. 4 τοῦ τὸν] cod. τούτον || cod. αὐτοῦ || τὸν ἥλιον - καὶ ἀδίκους] Matth. V, 45. 5 cod. ἐπὶ δικαίους. 7 οὐ] cod. οὐ. 9 ed. ὑπὲρ τῆς. 10 ἐν om. ed. || προσδοκῶσιν ed. 11 τῇ διαφορᾷ] ed. τις διαφορᾷ. 12 ἢ διάκρισις] ed. τὴν ἀνομίην || οὐ γὰρ ἐστὶν usque ad διαστολήν desunt in ed. 13 ed. καθάπερ εῖρηται || προεῖρηται] quest. ρλδ'. 14 ed. ἐγένοντο. 15 τε om. ed. 16 ed. πολλῶν ἐθνῶν. 17 ἐμφανῶν] ed. ἀμφοτέρων || ἐρημώθη] sic codex; cfr. p. 82, 2. 18 ἀφθονίας] ed. εὐθηνίας || ed. εὐφορίας οἰκίσεων. 19 ἐστι] ed. ἵναστι. 24 αὐτῶν] ed. τοσούτων. 23 ed. προσεργαίειν τοῖς. 24 Psalm. XV, 87.

τὸ δὲ κωλύεσθαι τὰς τοιαύτας Ἑλληνικὰς ἀνοσιουργίας χριστιανῶν κρατούντων ἐγίνετο. χρῆ οὖν ἀπὸ τῶν τοιούτων γνωρίζειν τῶν χριστιανῶν τὴν ὁσιότητα καὶ μὴ ἀπὸ τῆς εὐθηνίας τε καὶ οἰκήσεως πόλεων τε καὶ ἀγρῶν. τοσοῦτον δὲ πλεονάζει ὁ χριστιανισμὸς
5 καὶ ἐν τούτοις, ὅσον κρατούντος αὐτοῦ ἔλαττον πολεμεῖται ὁ κόσμος, ὧν ἐπολεμεῖτο κρατήσαντος τοῦ ἑλληνισμοῦ.

PAZ'.

Ἐρώτησις. Εἰ [ὁ] λαλῶν τὸ ψεῦδος ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστι, καθὼς ὁ κύριος ἀπεφήνατο, πῶς ἔξω μέμφεως ὁ μακάριος Ἰακώβ
10 νομισθῆσεται, τῷ μὲν πατρὶ χάριν τοῦ οἰκείου ὀνόματος τοσαυτάκις ψευσάμενος, τὴν δὲ τοῦ ἀδελφοῦ εὐλογίαν μετὰ δόλου παρὰ τὴν πρόθεσιν τοῦ πατρὸς κομισάμενος; πῶς δὲ καὶ ὁ Παῦλος, ἡνίκα ὑπὲρ τοῦ ἀρχιερέως ἐκρίνετο, μὴ εἰδέναι φήσας ὅτι ἀρχιερέυς ἐστι, τῇ μέμφει τοῦ ψεύδους οὐχ ὑπαχθῆσεται; ὅτι δὲ ἡπίστατο ἀρχιερέα τὸν κρίνοντα, αὐτὸ τὸ ὑπ' αὐτοῦ αὐτὸν κρίνεσθαι
15 σαφέστατα δείκνυσιν.

Ἀπόκρισις. Οὔτε ὁ δίκαιος Ἰακώβ ἐψεύσατο εἰπὼν τῷ πατρὶ αὐτοῦ "ἐγὼ εἰμὶ ὁ υἱὸς σου ὁ πρωτότοκος", οὔτε ὁ ἀπόστολος Παῦλος εἰπὼν "οὐκ ἔγνων ὅτι ἀρχιερέυς ἐστὶν ὁ κελεύσας
20 τύπτεσθαι αὐτόν". ὁ μὲν γὰρ Ἰακώβ ἦν προωνησάμενος τὴν πρωτοτοκίαν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἡσαῦ, καὶ ἵνα μὴ εὐρεθῇ ὁ μακάριος Ἰσαὰκ ἀνέκβατον εὐλογίαν εὐλογῶν τὸν Ἡσαῦ, τὸν βρώματι πεπρακότα τὴν πρωτοτοκίαν, διὰ τοῦτο ἠκονόμησεν ἢ θεία χάρις τούτῳ τῷ τρόπῳ χωρῆσαι εἰς τὸν Ἰακώβ τὴν εὐλογίαν, τὸν
25 ἐσχηκότα τὴν πρωτοτοκίαν. ὁ δὲ ἀπόστολος Παῦλος πρὸς τὸ παράνομον τῆς τοῦ ἀρχιερέως κρίσεως ἀφορῶν ἔλεγεν, ὅτι "οὐκ ἔγνων ὅτι ἀρχιερέυς ἐστὶ". διὸ εὐλόγως τοῖχον κακοναμιένον αὐτὸν ὠνόμασεν· ὡσπερ γὰρ τὸ κονίαμα τοῦ τοίχου τοῦ μνήματος καθαρὸν οὐ δείκνυσι τὸν τοῖχον διὰ τὴν ἐνδοθεν δυσωδίαν τε καὶ ἀκα-

1 ed. τῶν χριστιανῶν. 2 ed. τοιούτων χριστ. γνωρίζων. 3 ἀπὸ] om. cod. 5 cod. καὶ ἐν τούτοις cum Marano. 8 ψεῦδος] cfr. Johan. VIII, 44. 12 Παῦλος] Act. XXIII, 5. 18 Gen. XXVII, 19. 20 Gen. XXVI, 83, 84. 23 cod. οἰκονόμησεν. 26 Act. XXIII, 8.

θαρσίαν, οὕτως οὐδὲ ἡ περιβολὴ τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξίας ἀρχιερέα δείκνυσι τὸν ἔνδοθεν ἐπὶ τῆς ψυχῆς φέροντα τὸ παράνομον τῆς κρίσεως. φαίνεται δὲ ὁ κύριος τάφους κεκοιναμένους τοὺς γραμματεῖς τε καὶ φαρισαίους καλέσας τοὺς ἀξιωμασί τε ἐσθήμασιν ἑαυτοὺς ὠραζόντας, ἔνδον δὲ πεφωλευμένην ἔχοντας τὴν τε ἀπαγγῆν καὶ τὴν ἀκρασίαν.

ΡΑΗ΄.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸ μὴ πληροῦν τὸν νόμον τὸν ἐν νόμῳ παρνομία νενόμισται καὶ τὸ ἔξω Ἱερουσαλήμ ποιεῖν τι τῶν νόμων ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπηγόρευται, πῶς ποιοῦντες ἢ μὴ ποιοῦντές τι τῶν ἐν νόμῳ οἱ περὶ τὸν Δανιὴλ ἐν Βαβυλῶνι οὐ παρηνόμησαν; ὅτι δὲ προστῦχοντο κυρίῳ τῷ θεῷ, ὅπερ ἦν κατὰ νόμον, σαφῶς περὶ αὐτῶν ἡ γραφὴ διηγόρευσε, " Δανιὴλ " λέγουσα " ἦν τρεῖς καιροὺς τῆς ἡμέρας κατὰ ἀνατολὰς προσευχόμενος ". εἰ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ ἢ αὐτὴ γραφὴ ἐσιώπησε, χρὴ νοεῖν ὅτι πάντα ἐπλήρωσαν. διὸ καὶ δίκαιοι ὑπ' αὐτῆς ὠνομάσθησαν.

Ἀπόκρισις. Εὐχὰς μὲν καὶ δεήσεις ἐκτελεῖν τοὺς Ἰουδαίους, ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ ὄντας, οὐ μόνον οὐκ ἀπηγόρευσε ὁ νόμος, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον καὶ προετρέψατο αὐτούς, καὶ τοῦτο ἔνεστι μαθεῖν ἡμᾶς ἐκ πολλῶν τῶν προφητῶν τὴν δὲ προσαγωγὴν τῶν θυσιῶν καὶ τὸ ποιεῖν πάσχα ἐκώλυσε, καὶ τοῦτο δείκνυται ἐκ τῆς βίβλου τοῦ προφήτου Δανιήλ. " ἐγὼ " φησὶ Δανιὴλ " ἤμην πενθῶν τρεῖς ἑβδομάδας ἡμερῶν ἄρτον ἐπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον, καὶ κρέας καὶ οἶνος οὐκ εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου, καὶ ἄλειμμα οὐκ ἔλειψάμην ἕως τριῶν ἑβδομάδων ἡμερῶν. καὶ ἐν ἡμέρᾳ εἰκοστῇ καὶ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου " ἔρχεται πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος ὁ μγνύσας αὐτῷ ὅτι εἰσηκούσθη αὐτοῦ ἡ προσευχὴ καὶ ἡ δεήσις, καὶ φησὶ πρὸς αὐτόν. " μὴ φοβοῦ, Δανιήλ, ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς πρώτης ἧς ἔδωκας τὴν καρδίαν σου τοῦ συνιέναι καὶ κακωθῆναι ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἠκούσθησαν οἱ λόγοι σου· καὶ ὁ ἄρχων βασιλεῖα Περσῶν εἰστήκει ἔξεναντίον μου εἴκοσι καὶ μίαν

ἡμέραν". εἰ τοίνυν ἐν ταῖς εἴκοσι καὶ μιᾷ ἡμέραις τῶν τριῶν ἑβδομάδων τοῦ πρώτου μηνός, ἐν αἷς νηστεύσας [ἦν] ὁ προφήτης νηστειάν πενδικτὴν τε καὶ ὀδυνηράν, ἢ ἰδ' ἡμέρα τοῦ πάσχα καὶ ἢ ἑβδομάς τῶν ἀζύμων περιεχόμεναί εἰσι, ὄγλον ὅτι παράνομον
 5 ἔλογισατο ὁ προφήτης τὸ ποιεῖν πάσχα ἔξωθεν τῆς Ἱερουσαλήμ· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλ' ἠνόμησεν ὁ προφήτης ἔξωθεν τῆς Ἱερουσαλήμ μὴ ποιήσας τὸ πάσχα κατὰ τὴν τοῦ νόμου διάταξιν, πῶς εἰσηκούσθη αὐτοῦ ἡ δέησις καὶ ἡ προσευχή; θεὸς γὰρ ἁμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει· εἰ δὲ νόμον ἐφύλαξε μὴ ποιήσας τὸ πάσχα ἔξωθεν τῆς Ἱερουσαλήμ, πῶς ὡς προδήλως παρανομοῦσιν οἱ Ἰουδαῖοι
 10 νῦν, ἔξωθεν τῆς Ἱερουσαλήμ ποιοῦντες τὸ πάσχα;

ΡΑΘ'.

Ἐρωτήσεις. Εἰ ἐξ ἀρχῆς πόλεμοι καὶ ἀκοαὶ πολέμων, ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, λιμοὶ τε καὶ λοιμοὶ καὶ
 15 σεισμοὶ κατὰ τόπους ἐγένοντο, καθὼς οὐ μόνον αἱ ἅγαι γραφαὶ ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκτὸς βιβλία σημαίνουσι, διατὶ ὁ κύριος ὡς ξένα τινὰ τὰ προλεχθέντα σημεῖα εἶναι τῆς συντελείας ὠρίσατο, τῶν αὐτῶν αἰ—ὡς εἶρηται—τῷ κόσμῳ συμβαίνειν εἰωθότων; πῶς δὲ αὐτὸς τὴν κατάλληλον τῶν ἔθνῶν προειπὼν ἐπανάστασιν οὐ δοκεῖ ἀνατρέπειν τὰ πάλαι περὶ τῆς τῶν ἔθνῶν εἰρήνης ὑπὸ τοῦ προφήτου Ἰσαΐου λεχθέντα; φησὶ γὰρ ὁ προφήτης, ὅτι "οὐ λήφεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος μάχαιραν καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν".

Ἀποκρίσεις. Οἱ ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος γινόμενοι πόλεμοι τε καὶ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ καὶ σεισμοὶ διαφέρουσι τῶν ἤδη
 20 πολλαῖς γεγονότων τῶν τε μεγέθει καὶ πλήθει καὶ τῶ συχνῶ τε καὶ ἅμα καὶ πανταχοῦ, ὥστε ταῖς οἰκείαις διαφοραῖς σημαίνειν τοῦ καιροῦ τῆς συντελείας τὴν ἐγγύτητα· παραγινομένου δὲ τοῦ σωτήρος εἰς σωτηρίαν τῶν αὐτῶν ἐκδεχομένων, πάντων τῶν λυπηρῶν γίνεται ἡ ἀναίρεσις, καὶ τότε ἡ προφητικὴ διὰ τοῦ Ἰσαΐου πρόρρησις δέχεται τελείαν τὴν ἐκβασιν· ἐκείνην γὰρ τὴν εἰρηνικὴν κατάστασιν προεμήνησεν ὁ προφήτης Ἰσαΐας διὰ τῆς ἐν τῇ προ-

1 cod. mīa. 2 ἦν addidi. 17 Matth. XXIII, 6 sq. 21 Esai. II, 4.

κειμένη ἐρωτήσει μνημονευείσης φωνῆς, τὴν διὰ τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ σωτήρος πληρουμένην, καθ' ἣν παύεται μὲν πᾶσα ἡ τῶν ἀνθρώπων τε καὶ δαιμόνων ἀπειθεία τε καὶ ἀντιλογία, κρατεῖ δὲ ἐν τοῖς πᾶσι τὰ θεῶ ἀρεσκόμενα.

PM.

Ἐρώτησις. Εἰ τὰ καθόλου στοιχεῖα καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῆς κτίσεως κατὰ πλάνην ἐθεοποίησαν εἴτουν ἐθεολόγησαν ἄνθρωποι, ποτὲ μὲν αὐτὰ καθ' αὐτὰ θαυμάσαντες, οἷον οὐρανὸν γῆν ἥλιον σελήνην ἀστέρας πῦρ ὕδωρ ἀέρα, ποτὲ δὲ τὰ αὐτὰ ἐτέρως μυθολογήσαντες, οἷον τὸν μὲν ἥλιον Ἀπόλλωνα, τὴν δὲ γῆν Δῆμητραν, τὸν δὲ αἰθέρα Δία καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως, ἀπεφήνατο δὲ ὁ θεὸς κατ' αὐτῶν λέγων "θεοί, οἳ οὐκ ἐποίησαν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, ἀπολέσθωσαν", πῶς οὐ κατὰ πάντων τῶν στοιχείων ἐξήγαγε τὴν τῆς ἀκωλείας ἀπόφασιν;

Ἀπόκρισις. Θεοί, ὧν τὴν ἀπώλειαν ἀπεφήνατο ἡ θεία γραφή, δαίμονες εἰσι πονηροὶ κατὰ τὴν πλάνην τῶν ἀνθρώπων ὑπὲρ τὴν φύσιν τὴν κλησιν ἐσχηκότες θεοῦ, κατὰ τὸ εἰρημένον "ἔθυσαν δαιμονίοις καὶ οὐ θεῶ". καὶ πάλιν "πάντες οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν δαιμόνια". τούτων τῶν δαιμόνων ὁ προφήτης προλέγει τὴν ἀπώλειαν. ἀπώλεια δὲ τῶν δαιμόνων ἐστὶ τὸ πάσης μὲν τῆς ἐκ πλάνης ἀνθρώπων προγεγονυίας αὐτοῖς ἀποστερεῖσθαι θεολογίας τε καὶ τιμῆς, ἐν τοῖς διηγεσέσι δὲ βασάνοις ζῆν ὀδυνηρῶς. τῶν δαιμόνων τε τούτῳ τῷ τρόπῳ βασανιζόμενων εἰς ἔλεγχον τοῦ μὴ ὑπάρχειν αὐτοὺς θεοὺς, γίνεται ἡ ἀπώλεια τῆς ὀνομασίας αὐτῶν τε καὶ τῶν μερῶν τῆς κτίσεως, καθ' ἣν ὑπὸ τῶν πεπλανημένων ἀνθρώπων ψευδῶς ὀνομάσθησαν. καὶ καθὼς περ εἴταν λέγη ἡ θεία γραφή περὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι "αὐτοὶ μὲν ἀπολοῦνται· οὐ δὲ διαμένεις καὶ πάντες ὡς ἰμάτιον παλαιωθήσονται· καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτοὺς καὶ ἀλλαγῆσονται", οὐ τὴν ἀνυπαρξίαν τῆς ὑποστάσεως αὐτῶν σημαίνει τῷ τῆς ἀπωλείας ὀνόματι, ἀλλὰ τῆς καλαιότητος αὐτῶν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα τῶν

7 cod. καταπλάνην. 8 cod. καθ'αὐτὰ. 12 Hierem. X, 11. 18 Deut. XXXII, 17 ἢ Psalm. XCV, 5. 27 Psalm. CI, 27. 29 cod. περιβόλαιον.

θεῶν λέγει τὴν ἀπόλειαν, οὐ πρὸς σημασίαν τῆς ἀνυπαρξίας τῆς ὑποστάσεως αὐτῶν, ἀλλὰ τῆς ὀνομασίας αὐτῶν, καθ' ἣν σὺν τοῖς μέρεσι τῆς κτίσεως θεοὶ ὑπὸ τῶν πεπλανημένων ἀνθρώπων ἐκλήθησαν.

ΡΜΑ'.

Ἐρώτησις. Εἰ πᾶς ὁ ἀποστέλλων τινα ἐκεῖ ἀποστέλλει ἐνθα αὐτὸς μὴ πάρεστι, καὶ ὁ ἀποσταλεὶς ἀποστέλλεται ἐν οἷς ὁ ἀποστείλας ἄπεστι, τοῦ θεοῦ τὸ ἀπερίγραφον ἔχοντος καὶ διὰ τοῦτο τὸ παρεῖναι πανταχοῦ κεκτημένου, πῶς ὁ δεσπότης Χριστὸς λέγει ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς τὸν κόσμον ἑαυτὸν ἀπεσταλμένον;

Ἀπόκρισις. Ὁ θεὸς μὲν ἀπερίγραφτος ὑπάρχων, πανταχοῦ πάρεστιν· "ἐάν" φησὶν "ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, σὺ ἐκεῖ εἶ· ἐάν καταβῶ εἰς τὸν ἄδην, πάρει". οὐκ εἶπεν "ἐάν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ σὺ ἐκεῖ ἀναβαίνεις", ἀλλὰ "σὺ ἐκεῖ εἶ". οὐδὲ "ἐάν καταβῶ εἰς τὸν ἄδην, καὶ σὺ καταβαίνεις", ἀλλὰ "πάρει". λέγεται δὲ περὶ αὐτοῦ ἐξ οἰκονομίας τὸ παρεῖναι, παρεῖναι μὲν τῇ προβολῇ ὀπτασίας τε καὶ ἐνεργείας*. τὰ μὲν οὖν πρέποντα τῇ οὐσίᾳ νόει κατ' οὐσίαν, καὶ τὰ πρέποντα τῇ οἰκονομίᾳ νόει κατ' οἰκονομίαν, καὶ οὐδὲν ἀνακύπτει ἄτοπον· ἄλλος γὰρ ὁ λόγος τῆς θείας οὐσίας καὶ ἄλλος ὁ τρόπος τῆς θείας οἰκονομίας· ὑπὲρ ἡμᾶς γὰρ ὁ λόγος τῆς θείας οὐσίας, καθ' ἡμᾶς δὲ ὁ τῆς οἰκονομίας, καθ' ὃν ἡμῖν προσέρχεται ὁ θεός· ἄλλως γὰρ ἀδύνατον δεῖξασθαι ἡμᾶς γινώσκειν θεοῦ, μὴ τοῦ θεοῦ τούτῳ τῷ τρόπῳ εἰς γινώσκειν ἡμᾶς χειραγωγοῦντος τὴν αὐτοῦ. διό, ὡσπερ κυριολογοῦμεν τὸν περίπατον, οὕτω καὶ τὸ ἀπέστειλε. θεοῦ γὰρ ἀμφοτέρω καὶ καθ' ἡμᾶς ἀμφοτέρω καὶ δι' ἡμᾶς ἀμφοτέρω καὶ ἐξ οἰκονομίας ἀμφοτέρω. "καὶ ἤκουσε" φησὶν ὁ Ἀδάμ "φωνὴν κυρίου τοῦ θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ". ὡσαύτως καὶ τὸ "ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ".

ΡΜΒ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὰ Σεραφίμ καλύπτει τὰ πρόσωπα, ἀτενίσαι εἰς θεοῦ δόξαν μὴ δυνάμενα, πῶς πάλιν ἐτέρως οὐκ ἠτένιζεν

10 Matth. X, 40. Marc. IX, 87. Luc. IV, 18, 48. IX, 48. X, 16. Joh. V, 36 sqq. 12 Psalm. CXXXVIII, 8. 27 Gen. III, 8, 10. 29 Gal. IV, 4.

ἅλα ὀφθαλμῶν καταγέμοντα; εἰ δὲ μὴ ἠτένιζε, πῶς οὐ περιττῶς τὸ τοσοῦτον πλῆθος πανταχόθεν τῶν ὀμμάτων ἐκέκτητο;

Ἄποκρισις. Ἄλλη ἐστὶν ἡ κατὰ τὸν προφήτην Ἡσαϊαν τῶν Σεραφίμ ὄπτασία, καὶ ἄλλη ἡ κατὰ τὸν προφήτην Ἰεζεκιήλ. ἐκεῖ μὲν παρὰ τῷ Ἡσαΐα τὰ Σεραφίμ ἐξαπτέρυγα, ἐνταῦθα δὲ παρὰ τῷ Ἰεζεκιήλ τὰ Χερουβίμ τετραπτέρυγα καὶ τετραπρόσωπα. καὶ ἐν μὲν τῇ κατὰ τὸν προφήτην Ἰεζεκιήλ ὄπτασία οὐκ ἦν χρεία τοῦ κατακαλύπτειν τὰ Σεραφίμ τὰ πρόσωπα ἐαυτῶν, κἀτωθεν τοῦ κρυσταλλοειδοῦς στερεώματος ἐστηκότα τὴν τε στάσιν καὶ τὴν πτῆσιν, ἐφ' οὗ ἦν ὁ θρόνος τῆς δόξης. ἠτένιζε δὲ τὰ Σεραφίμ οὐ μόνον τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῖς ἐν τοῖς προσώποις τῶν ζώων, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τοῖς ἄλλοις μέρεσι τοῦ σώματος αὐτῶν. καὶ ἐπειδὴ ἐν τῷ πορεύεσθαι τὰ Σεραφίμ ἀνάκαμψις καὶ ἀναστροφή οὐκ ἐγένετο τῆς τῶν ζώων ὄψεως, διὰ τοῦτο χρεία ἦν τοῦ πανταχοῦ αὐτὰ ἀτενίζειν οἷς ἐκέκτηντο ὀφθαλμοῖς. ὥστε οὐ μάτην ἐκέκτηντο τὸ πλῆθος τῶν ὀμμάτων.

ΡΗΓ'.

Ἐρώτησις. Εἰ διὰ τὴν εἰς Χριστὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπειθείαν ὑποχείριοι τοῖς Χριστῷ παιδομένοις ἐδόθησαν, οἱ δὲ τὸν ἀληθῆ Χριστὸν μὴ γινώσκοντες χριστιανοὶ ἀληθῶς οὐ δύνανται εἶναι, κἂν χριστιανοὶ ὀνομάζονται, οἳ ἐστὶ τῶν αἰρετικῶν τὰ συστήματα, πῶς οἱ τοιοῦτοι οὐ μόνον Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ [τῶν] τὸν ἀληθῆ Χριστὸν δεσπότην τοῦ παντὸς γνωρίζοντων ἐκράτησαν καὶ μυρίοις θεינוῖς περιέβαλον, τοῦ ἀληθοῦς χριστιανισμοῦ οὐ μόνον Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ψευδοχριστιανῶν διὰ τὸ ἀληθῆς δεσπόμενοι ὀφείλοντος; εἰ δὲ τὸ δεσπόμεν ὀφείλον ὑπὸ τῆς πλάνης δεσπόμεται, πῶς τὴν δουλείαν τῶν Ἰουδαίων τῇ εἰς Χριστὸν ἀπειθείᾳ ἐπιγράφομεν, καὶ αὐτῶν σὺν τοῖς ἀληθινοῖς χριστιανοῖς τοῖς ψευδωνύμοις Χριστιανοῖς δεδουλευκότων πολλάκις;

Ἄποκρισις. Τὸ κράτος τῆς τοῦ δεσπότη Χριστοῦ δυναστείας ἐν τῇ καθαιρέσει τῶν αὐτῷ ἀπειθησάντων Ἰουδαίων δεῖ-

5 Esai. VI, 2 || cod. ἐξαπτέρυγα. 6 Iezech. I, 6. 9 cod. ἰστηκότα. 22 τῶν addidi. 28 αὐτῶν scripsi; αὐτὸν cod.

κνυται, τὸ ὅλως αὐτοὺς ἐκπεσεῖν μὲν ἀπάντων τῶν πάλαι παρ' αὐτοῖς σεμνῶν τε καὶ τιμίων, εἶναι δὲ ἐν τῇ δουλείᾳ τῶν ἐθνῶν. τὸ δὲ δεσποτικῶς ἐν τῷ παρόντι βίῳ ἄρχειν τῶν γηίνων πραγμάτων οὐκ ἔστι κληρονομία τῶν ἀληθινῶν χριστιανῶν, εἴ γε κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον "εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐλπικότες ἔσμεν ἐν Χριστῷ, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἔσμεν". ὁ οὖν τῶν ἀληθινῶν χριστιανῶν βουλόμενος τὴν δεσποτείαν καταμαθεῖν, πρὸς τὴν μέλλουσαν κατάστασιν ὀφείλει ἀποβλέπειν. τὸ γὰρ ἐπὶ τοῦ παρόντος δεσποτικῶς ἄρχειν τῶν ὕλικῶν πραγμάτων οὐκ ἔστιν ἀμοιβή τῆς τῶν χριστιανῶν πίστεως, ἀλλὰ λειτουργία τις, κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ διάταξιν πρὸς τὴν συγκρότησιν τῆς τῶν ἀνθρώπων εὐνόμου πολιτείας ἐγχειρισμένη ἀνθρώποις, ποτὲ μὲν χριστιανοῖς, ποτὲ δὲ αἰρετικοῖς, ποτὲ δὲ Ἑλλησιν ἐφ' ὅσον γὰρ ἐν τοῖς ὑπὲρ ἀρετῆς ἀγῶσιν εἰσιν οἱ χριστιανοὶ καὶ τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην βαδίζοντες ὁδόν, εἰς ὑπουργίαν προκείμενοι παντὶ ἀγγαρεύειν αὐτοῖς βουλομένῳ, ἔξω τοῦ δεσπόζειν εἰσὶ λυθέντων δὲ τῶν ἀγῶνων καὶ τοῦ καιροῦ τῶν στεφάνων παραγινομένου, τότε οἱ ἄξιοι δεσπόζουσι δεσποτείαν ἀσάλευτον, ὅτε κατὰ τὸ εἰρημένον "οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινούσι" καθιζόμενοι ἐπὶ δώδεκα θρόνων, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλάς τοῦ Ἰσραήλ.

PMΔ'.

Ἐρώτησις. Εἰ ὄριον ἔθετο τῇ θαλάττῃ τὴν φάμμον ἐξ ἀρχῆς ὁ θεός, κατὰ τὸν λέγοντα "μέχρι τούτου ἐλεύση καὶ οὐκ ὑπερβήση", πῶς ὑπερβαίνουσα ἐν διαφόροις τόποις τὸ τοιοῦτον ὄριον ἢ θάλαττα δεικνύται; ἐν γὰρ τῇ διοικήσει ταύτῃ τινῶν μὲν τόπων ἀπέδρα, τινὰς δὲ τόπους τῆς ξηρᾶς ἀπέδειξε θάλατταν.

Ἀπόκρισις. "Ὅριον ἔθου", φησὶν ἡ γραφή, "καὶ οὐ παρελεύσεται, οὐδὲ ἐπιστρέψουσι καλύψαι τὴν γῆν", ἵνα εἴπη, ὅτι τῷ θεῷ ὄρω κατεχομένη ἢ θάλασσα ἐν τοῖς κατὰ φύσιν οἰκειοῖς

4 εἴ γε scripsi; εἴγε apogr. 5 Cor. 1, XV, 19. 13 cod. αἰρετικοῖς. 14 στενή καὶ τεθλ. ὁδόν] Matth VII, 14. 15 ἀγγαρεύειν] cfr. Matth. V, 41. 18 Cor. 1, VI, 2. 19 Matth. XIX, 28. Luc. XXII, 88. 22 Jerem. V, 22. 23 Job. XXXVIII, 11. 27 Psalm. CIV, 9. 28 cod. καλύφοι. 29 cod. καταφύσιν hic et infra.

τόποις μένει και οὐχ ὑπερβαίνει κατακαλύψαι τὴν γῆν, ὡς τὸ πρῶτον κατεκάλυπτεν, ὅτε ἦν κατὰ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς ἐκκεχυμένη και τοὺς κατὰ φύσιν κατέχουσα οἰκείους τόπους. τοῦτο δὲ τὸ ὄριον οὐδέποτε ὤφθη ἢ θάλασσα ὑπερβεβηκυῖα. τὸ δὲ ἐν μερικοῖς τόποις διὰ τὴν εὐεργεσίαν ἢ παιδείαν τῶν ἀνθρώπων ποιεῖν τῶν θαλαττῶν ἢ ποταμιαίων ὑδάτων τὴν μετάστασιν, τοῦτο οὐ δυνατὸν λογισθῆναι εἰς παράβασιν τοῦ θεοῦ ὄρου. "ἔθετο" φησὶν "ποταμούς εἰς ἔρημον". και πάλιν "ἔθετο ἔρημον εἰς λίμνας ὑδάτων". οὐ πρὸς τὴν μερικὴν οὖν μετάστασιν τῶν ὑδάτων ὁ λόγος ἐκφέρεται ὁ λέγων "ὄριον ἔθου και οὐ παρελεύσεται", ἀλλὰ πρὸς τὴν καθόλου μετάστασιν τῶν ὑδάτων ἐκ τῶν κατὰ φύσιν ἀνοικείων τόπων εἰς τοὺς κατὰ φύσιν οἰκείους τόπους.

ΡΜΕ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸ γινόμενον θέλημα τὴν δύναμιν και πρόγνωσιν τοῦ θέλοντος δείκνυσι, ὀηλον ὅτι τὸ μὴ γινόμενον θέλημα ἀσθένειαν και ἄγνοιαν τοῦ θέλοντος τὰ μὴ γινόμενα συνίστησι. πῶς οὖν ὁ θεὸς παντοδύναμος ὢν θέλει πάντας σωθῆναι και οὐ σῶζονται, και τὸν τοῦ ἀμαρτωλοῦ οὐ βούλεται θάνατον, και ἐπάγει "και τῆς Ἱερουσαλήμ τὰ τέχνα πολλάκις ἐπισυνάζει ἠθέλησε. και μὴ θελήσαντα οὐκ ἐπεσυνήχθησαν";

Ἀπόκρισις. Ἐπειδὴ δύναμιν εἰσπραξὶν και ἐξουσίαν εἰς αἵρεσιν και νόμον εἰς διδασκαλίαν τῶν ἐναντίων δέδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς και τοῦ κατὰ προτίμησιν αἰρεῖσθαι τῶν ἐναντίων τὸ δοκοῦν κατέστησεν ἡμᾶς κυρίους, και τῇ μὲν ἐπαγγελίᾳ τῆς ζωῆς προτρέπει ἡμᾶς εἰς ἀρετὴν, τῇ δὲ ἀπειλῇ τοῦ θανάτου ἀποτρέπει ἡμᾶς τῆς κακίας, διὰ τοῦτο τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ τοῦ θέλοντος πάντας ἀνθρώπους σωθῆναι, ὅταν ἢ τὸ θέλημα τῶν σωζομένων συναζευγμένον, γίνεται πάντως ἢ σωτηρία. ἐὰν δὲ τὸ θέλημα τῶν ἀνθρώπων μὴ ἢ ἐπόμενον τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ, οὐκ ἐξ ἀσθενείας τοῦ θεοῦ οὐ γίνεται τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἐκ τῆς τῶν

7 Psalm. CVII, 33. 8 Psalm. CVII, 35. 15 cod. ὁλονοῦσι. 19 Cfr. Matth. XXIII, 37. Luc. XIII, 34.

ἀνθρώπων τῶν μὴ θελησάντων ἂ ἠθέλησεν ὁ θεός. ἐν οἷς δὲ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ τῆς τῶν λογικῶν θελήσεως κεχώρισται, ἐν πᾶσι τούτοις ἐξ ἀνάγκης γίνεται τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ἀνεμπόδιστον.

PMΓ'.

5 Ἐρώτησις. Εἰ προοίμιον καὶ μεσότης καὶ πέρας ἡ φθορὰ τῶν σωμάτων ἐν τῇ γαμικῇ συναφείᾳ καθέστηκε, πῶς ὁ θεός ἀφθαρτος ὦν καὶ ἐπὶ ἀφθαρσίαν τοὺς ἀνθρώπους προτρέπων γαμικῶς συνάπτεσθαι τοῖς πιστοῖς ἐπηγγείλατο, τοῦ ὑποδείγματος τῆ οὐσίας καὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ θεοῦ ἐναντίου τυγχάνοντος;

0 Ἀπόκρισις. Οὐ πάντα ὅσα πρόσεσι τῇ φύσει τοῦ ὑποδείγματος, ταῦτα ἀνάγκη προεῖναι καὶ τῇ φύσει τοῦ ὑποδεικνυμένου, * ἀλλ' ὅν τι ἀπλοῦν, καθὼ σφύζεται τοῦ ὑποδείγματος πρὸς τὸ ὑποδεικνύμενον ἢ ἀναλογία τῆς ὁμοιώσεως· ὡσπερ γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ὁμοία λέγεται τῷ κόκκῳ τῆς σιάνπεως, καθὼ 15 ἐκ τοῦ βραχυτάτου μεγέθους εἰς ἄμετρον μέγεθος τὴν αὐξήσιν ἐδέξατο, οὐκέτι καὶ καθὼτι φθαρτός ἐστιν ὁ κόκκος τῆς σιάνπεως σφύζει πρὸς αὐτὸν ἢ βασιλεία τῶν οὐρανῶν τῆς ὁμοιώσεως τὴν ἀναλογίαν, οὕτως πρὸς δῆλωσιν μόνης τῆς ὄντως ἀγάπης, ἣν ἔχει ὁ μὲν θεός πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ἡ δὲ ἐκκλησία πρὸς τὸν θεόν, 30 τὸ κατὰ τὴν γαμικὴν συνάφειαν ὑπόδειγμα παρεληπτὰ τῇ θείᾳ γραφῇ. "ὡς εὐφραίνεται", φησὶν Ἡσαΐας, "νυμφίος ἐπὶ νύμφῃ· οὕτως εὐφρανθήσεται κύριος ἐπὶ σοί".

PMZ'.

Ἐρώτησις. Εἰ ἀνωθεν καὶ πρὸ αἰώνων τὰ περὶ ἡμᾶς καὶ 5 καθ' ἡμᾶς θείῳ ὄρω ἔχει τὴν σύστασιν, ἐν καιρῷ ἀβροχίας ἢ πολυομβρίας ἢ ἐτέρου οἰουδηποτοῦν συναντήματος πῶς οὐ μάτην βουλευόμεθα ἢ εὐχόμεθα, ἅπαξ τοῦ θείου ὄρου περὶ πάντων * κατέχοντος; πῶς δὲ διὰ τῆς τοιαύτης εὐχῆς πλεον ἁμαρτάνοντες οὐ δεικνύμεθα, τοῦ οἰκείου ὄρου τὸν θεὸν κατόπιν ἐλθεῖν βιαζό-

8 Matth. XIX, 5, 6. 10 cod. πρόσ ἐστι. 12 post ὑποδεικνυμένου lacunam indicavi. 14 Matth. XIII, 31. Luc. XIII, 19. 18 cod. προδήλωσιν. 21 Esai. LXII, 5. 27 post πάντων aliquid excidit.

μενοι, ὅπερ γενέσθαι οὐκ ἐνδέχεται; εἰ γὰρ ταῦτα ἔχει, ὡς εἴρηται, πῶς ὑπὸ πάντων μὲν τῶν εὐσεβῶν εὐχὴ τῷ θεῷ προσκεκόμεσται, ὑπὸ δὲ τινων πολλὰ δι' εὐχῆς ἐπὶ συμφέροντι γεγονάσι θάματα;

Ἀπόκρισις. Ἀναλόγως τῇ ἡμετέρᾳ καταστάσει ὤρισται παρὰ θεῷ τιμὴ μὲν ἐπὶ τῇ ὑπακοῇ, τιμωρία δὲ ἐπὶ τῇ παρακοῇ. καὶ ἐπειδὴ ἔσμεν ἀνθαιρέτοι τε καὶ τρεπτοί, διὰ τοῦτο ἔδωκεν ἡμῖν ὁ δεσπότης θεὸς τὴν ἐκ τῆς μετανοίας βοήθειαν, δι' ἧς ἔνεστιν ἀνθαιρέτως ἐκκλίνειν ἡμᾶς τῆς τε παρακοῆς καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ὤρισμένης τιμωρίας· ὤρισται γὰρ καὶ τοῦτο. μετανοεῖν δὲ καὶ τῶν ἐπιτασιμῶν λαβεῖν τὴν συγχώρησιν εὐχῆς καὶ βουλήσεως ἐκτός ἀδύνατον. πρὸς ἐνδειξιν δὲ τοῦ μὴ ἀλόγῳ φορᾶ αὐτομάτως γίνεσθαι τὰ γινόμενα, ἀλλὰ θεῖα προνοία διοικεῖσθαι τὰ καθ' ἡμᾶς, ἐνεργοῦσιν αἱ εὐχαὶ τῶν ἁγίων, οὐχ ἵνα τὸν θεῖον ἀνατρέψωσιν ὄρον — ἀδύνατον γάρ —, ἀλλ' ἵνα τοῦ κρείττονος ὀρισμοῦ τύχωσιν, ὅπερ ἐστὶ τιμὴ τῶν ἁγίων, τῶν ἐπὶ τῇ ὑπακοῇ τοῦ θεοῦ ἠκουσμένων ὑπὸ τοῦ θεοῦ· ἐπίκονος γὰρ ἡ κτῆσις τῶν καλῶν, τῶν ἀναγκαίων μὲν διὰ τὴν φύσιν, ἐκδεχομένων δὲ διὰ τὴν κτῆσιν· καὶ χρῆζουσιν οἱ κτώμενοι τῆς θείας διὰ προσευχῆς βοήθειας πρὸς τὸ δύνασθαι ποιεῖν.

PMH.

Ἐρώτησις. Εἰ ἡ τοῦ σαββάτου ἀργία κατὰ τινὰ τύπον τοῖς Ἰουδαίοις παραδέδοται τῆς τοῦ θεοῦ καταπαύσεως, ἤτοι ἐν τῇ κοσμοποιίᾳ, ἤτοι καὶ ἐν τῇ συντελείᾳ, κατέπαυσε δὲ ἡ καταπαύσει κατὰ τὸν τύπον ὁ δεσπότης τοῦ βουλήσει ἢ προνοία ἐργάζεσθαι, πῶς οὐ χρονικὴν αὐτοῦ τὴν τοῦ ἐργάζεσθαι ἐνέργειαν ὁ λόγος ὁ τοιοῦτος παρίστησι; παυσαμένης γὰρ αὐτοῦ τῆς ἐνεργείας, ὁπῆλον ὅτι καὶ ἡ ἐνέργεια πέπαυται. οἷον, τὸ πῦρ τοῦ καίειν καὶ φλογίζειν παυσάμενον, καὶ τοῦ εἶναι παύεται.

Ἀπόκρισις. Ὁ μὲν δεσπότης θεὸς ἐν ταῖς 25 ἡμέραις πᾶσαν κτίσιν ἐκ τοῦ μῆ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παρήγαγε καὶ τῇ

9 cod. ἐν ἔστιν. 16 cod. ὅπερ ἔστι. 17 cod. ἀκουσμένων.

ἑβδόμη ἡμέρα κατέπαυσε τοῦ κατὰ τὰς οἰκείας ἀρχὰς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγεῖν ἔτι τινα. "καὶ κατέπαυσε" φησὶ "κύριος ὁ θεὸς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων ὧν ἤρξατο ποιεῖν". ἐνετείλατο δὲ τοῖς Ἰουδαίοις ἕξ ἡμέρας ἐργά-
5 ζεσθαι καὶ τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ σαββατίζειν, ἵνα, ἐργαζομένων τε αὐτῶν καὶ παυομένων τῆς ἐργασίας, τυπικῶς φυλαχθῇ ἐν αὐτοῖς ἡ μνήμη τῆς τε ἐργασίας καὶ τῆς καταπαύσεως τοῦ θεοῦ. καὶ τὴν μὲν δύναμιν, καθ' ἣν τὴν κτίσιν πεποίηκεν ὁ θεός, αἰδίως εἶχε καὶ ἔχει· ἐνεργεῖ δὲ κατὰ ταύτην τὴν αἰδίον δύναμιν, ὅτε
1) βούλεται, τῆς δυνάμεως ἐν τῇ ἰδίᾳ ἰσχύϊ μενούσης αἰδίως καὶ πρὸ τῆς ἐνεργείας καὶ μετὰ τὴν ἐνέργειαν, πάσης τῆς ἐν χρόνῳ ἀποβολῆς τε καὶ προσλήψεως ἀπηλλαγμένης. διὸ δύναται ποιεῖν ἀεὶ πάντα ὅσα βούλεται ποιεῖν. οὐκ ἔτι δὲ βούλεται ποιεῖν πάντα ὅσα δύναται ποιεῖν· καὶ γὰρ πλείονας ἡλίους ἤδύνατο καὶ δύναται ποι-
5 εῖν, ἀλλ' ὅμως ἓνα μόνον ἡλίον ἐποίησεν, ὅτι ἓνα μόνον ἐβούλετο ποιεῖν. ἐπειδὴ οὖν βουλήσει καὶ οὐ τῷ εἶναι ποιεῖ ὁ θεός, διὰ τοῦτο οὐ παύεται τοῦ εἶναι [θεός], παυσαμένης τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ· ὧν γὰρ τῇ καταπαύσει τῆς ἐνεργείας συμπαύεται καὶ τὸ εἶναι, τούτοις ἐνεργεῖν τὸ εἶναι καὶ οὐ τὸ βούλεσθαι πρόσσεσιν·
1) οἷον, τὸ πῦρ ἅμα ὑπάρχειν καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ ἐνεργεῖν καὶ τὸ μὴ ὑπάρχειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν οὐχ ὑπάρχει. διὸ καὶ ἡ κατάφασις οὐσίας τε καὶ ἐνεργείας αὐτοῦ ἀντιστρέφει· ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀπόφασις αὐτῷ· οἷόν ἐστι τὸ πῦρ· ἐνεργεῖ τὸ πῦρ; ἔστι τὸ πῦρ. οὐκ ἐνεργεῖ τὸ πῦρ; οὐκ ἔστι τὸ πῦρ.

5 ΡΜΘ'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸ ἀναιρούμενον ὑπὸ τοῦ ἀναιροῦντος ἀπόλλυται καὶ τὸ ἀναιροῦν φανλότητι τὰ τῆς ἀπωλείας ἐργάζεται (πλεῖστα δὲ τοιαῦτα ἐν τοῖς ἐμφύχοις πάντων τῶν ἀλόγων εὐρίσκεται καὶ ἐν αὐτοῖς ἐστι θεάσασθαι οὐ μόνον κατ' ἀλλήλων ἀλλὰ καὶ
1) κατὰ τῶν ἀνθρώπων τὰ τῆς ἐπιβουλῆς ἐπεκτεινόμενα), πῶς ἀλη-

3 Gen. II, 2. 9 cod. κατατάτην. 12 cod. πρὸς λήψεως. 18 cod. συμπαύεται. 19 cod. πρὸς ἐστίν. 25 ρκ' ed. 30 τῶν om. ed. || cod. ἐπεκτεινόμενα.

θεύει ὁ λέγων ὅτι ὁ θεὸς πάντα καλὰ λίαν ἐποίησεν; εἰ δὲ ἀληθεύει, ἀγαθὰ δὲ καὶ φαῦλα ἐν τῇ κτίσει ὑπάρχουσι, πῶς τὰ μὲν ἀγαθὰ ἀγαθοῦ, τὰ δὲ φαῦλα φαύλου δημιουργοῦ οὐ γνωρίζονται καὶ δύο ἐναντία ἀρχαὶ κατὰ λανιχαίους οὐ θείκνυνται; εἰ δὲ ἡ ἀναίρεσις τῶν ἀναιρουμένων ἐπ' ἀγαθῷ γίνεται, καθὼς τοῦτο παρ' ἐνόις ὑπειληπται, πῶς οὐκ ἦν ἀγαθώτερον τὸ ἐν ἀρχῇ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ μὴ εἶναι αὐτῶν κωλυθῆναι τὴν πάροδον;

Ἄπο κρισις. Ὁ ἐκ τῆς δημιουργίας τῶν ἐμφύχων λογικῶν τε καὶ ἀλόγων περὶ τοῦ δημιουργοῦ ἀκόλουθον ποιούμενος τὴν ζήτησιν, πρὸς τὴν φύσιν αὐτῶν ὀφείλει ἀποβλέπειν, τὴν κατὰ τὸν τοῦ δημιουργοῦ ὄρον ἄγουσαν τὰ θνητὰ πάντα, ὡσπερ εἰς γένεσιν, οὕτως καὶ εἰς φθορὰν τε καὶ ἀπώλειαν. εἰ δὲ κατὰ ταῦτα μὲν ζῶον πρὸς ζῶον οὐκ ἔστι διαφορά, τῶν δὲ διαφορῶν εἰς καὶ αὐτός ἐστι δημιουργός, ὄηλον ἄρα ὅτι πάντων τῶν ζῶων λογικῶν τε καὶ ἀλόγων εἰς καὶ ὁ αὐτός ἐστι δημιουργός· ἦν δὲ ἐκ τῆς ὑπ' ἀλλήλων ἐπιβουλής ὑπομένουσιν ἀπώλειαν, κατὰ τὴν θείαν πρόνοιαν συγκαχώρηται συμβαίνειν αὐτοῖς· εἰ γάρ, ὑποκειμένων αὐτῶν τῇ τε κατὰ φύσιν καὶ τῇ κατὰ ἐπιβουλήν φθορᾷ τε καὶ ἀπώλειᾳ, οὐ παρητήσαντό τινες θεοποιῆσαι αὐτά, πόσῳ μᾶλλον ἂν εἰθεοκοιοῦντο, εἰ βλάβης τε καὶ ἀπωλείας διὰ παντός ἐκτός μεμενήκασι; ἴν' οὖν ἀφ' ὧν ὑπομένουσι γνωρισθῶσιν ἕπερ εἰσὶ, τουτέστιν ἀνάξια τῆς τοῦ θεοῦ τιμῆς τε καὶ προσηγορίας, διὰ τοῦτο καὶ φύσει καὶ ἐπιβουλή ὑπομένουσιν ἂ ὑπομένουσιν. γέγονε δὲ τὰ ἄλογα ζῶα εἰς ὑπουργίαν ἀνθρώπου, τὰ μὲν εἰς τροφήν, τὰ δὲ εἰς παιδείαν, ὡς τὸ "ὀδόντας θηρίων ἐπαποστελῶ εἰς αὐτούς, μετὰ θυμοῦ συρόντων ἐπὶ γῆς". ἀλλ' εἰ ἀγαθόν ἐστι τὸ τρέφεσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν ἀλόγων ζῶων καὶ ὑπουργεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν καὶ παιδεύεσθαι δι' αὐτῶν, ἀγαθὴ ἄρα ἡ εἰς τὸ εἶναι αὐτῶν

1 Genes. I, 31. 4 οὐ om. ed. 6 cod. ἀγαθότερον. 7 μὴ om. ed. 10 πρὸς] ed. κατὰ. 12 τε] ed. αὐτά. 13 πρὸς ζῶον] ed. κατὰ λόγον || διαφορῶν] ed. ἀκαθάρτων. 14 ὄηλον ἄρα usque ad δημιουργός desunt in ed. 15 ὑπ' om. ed. 20 ed. μεμν. ἐκτός. 21 ἕπερ] ed. ἄπερ, cod. ἐπέρ. 23 ed. ἐπιβουλή * * vsi. 24 ed. τὰ μὲν ἐκὶ ὑπ. ἀνθ., τὰ δὲ εἰς τροφήν etc. 25 cod. παιδίαν || cod. ὀδόντας || Deuter. XXII, 24 || cod. ἐπάποστελλῶ || εἰς] ed. ἐκ'. 26 cod. ἐπιγῆς.

πίροδος καὶ ἀδιάβλητος ἐπὶ φαυλότητι φύσεως καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν
χρείας. εἰ δὲ τοῦτο, δῆλον ὅτι ἐνός δημιουργοῦ ἐστὶν ἀγαθοῦ πάντα
τὰ ἄλογα ζῶα δημιουργήματα.

PN'.

5 Ἐρώτησις. Εἰ τὴν προλεχθεῖσαν φαυλότητα φθόνῳ τῆς
τῶν ἀνθρώπων σωτηρίας ἐν τοῖς ἀνθρώποις ὁ ἐχθρὸς καταργά-
ζεται, μηχανώμενος διὰ τούτων ταῖς μελλούσαις αὐτοὺς ὑποβάλ-
λειν κολάσεις, τὰ ἄλογα μῆτε σωτηρίαν μῆτε τιμωρίαν ἐν τοῖς
μέλλουσι κομίζεσθαι μέλλοντα καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἀπολέμητον ἔχοντα,
10 πῶς οὐ μὴ φαυλότητι φύσεως τὰ φαῦλα μετέρχονται;

Ἀπόκρισις. Τὸ ἐπὶ φαυλότητι φύσεως διαβάλλειν τῶν ἀλό-
γων τὰς φύσεις οὐκ ἔστιν εὐλογον τῶν γὰρ λόγου μετεχόντων
ἐστὶ τὸ ἀγαθῶς ἢ φαύλως τι διαπραΰσασθαι, οὐχὶ τῶν λόγου ἀμε-
τόχων. καὶ ἐπειδὴ διὰ τὴν προλεχθεῖσαν χρείαν γέγονε τῶν ἀλό-
15 γων ἢ φύσις, διὰ τοῦτο δῆλον ὅτι, ἀγαθῆς οὐσης τῆς χρείας, ἀγαθὴ
ἐστὶ καὶ ἡ φύσις.

PNA'.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸν νόμον τοῖς Ἰσραηλίταις ὁ θεὸς διὰ Μω-
σέως κατέπεμψε, πῶς ἐν πλείοσι τόποις τῆς θείας γραφῆς νόμος
20 καὶ τοῦ νόμου νομοθέτης ὁ Μωσῆς ὀνομάζεται;

Ἀπόκρισις. Ἔθος ἐστὶν οὐ μόνον ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ
καὶ τῇ θείᾳ γραφῇ, τῷ τοῦ εἰρηκότος τὸν λόγον ὀνόματι ὀνομά-
ζειν τὸν λόγον, εἰς δῆλωσιν τοῦ τίνος εἶναι τὸν λόγον, ὡς τὸ
"ἐκάθητο ὁ εὐνοῦχος ἐπὶ τοῦ ἄρματος καὶ ἀνεγίνωσκε τὸν προ-
25 φήτην Ἡσαΐαν". καὶ πάλιν "τὸ βδέλυγμα" φησὶ "τῆς ἐρημώ-
σεως τὸ εἰρημένον ἐν τῷ προφῆτῃ Δαυιδῷ". ὡς δὲ καὶ ἡμῖν
ἔθος λέγειν "ἐκτησάμην τὸν προφῆτην Ἰερεμίαν" ἢ "τὸν ἀπό-
στολον".

4 ρκγ' ed. 8 ed. τὰ ἄλογα δὲ. 9 cod. κομίζεσθαι cum Marano; κολάζε-
σθαι ed. || τὸ om. ed. 10 μὴ] ed. μόνη. 11 φύσεως] ed. κρίσεως. 18 τι om.
ed. 15 ἀγαθῇ] ed. ἀγαθόν. 17 ρλδ' ed. 20 τοῦ νόμου] ed. οὐ νόμου.
Otto οὐ νόμος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ νομοθέτης etc. 24 Act. VIII, 28. 25 Matth.
XXIV, 15. 26 ὡς] ed. ὡσαύτως.

PNB.

Ἐρώτησις. Εἰ ἀληθινός ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ τὴν πράξιν καὶ κλήσιν κατὰ τὴν θεϊὰν γραφὴν ἐπιδεικνύμενος, Ἐμμανουὴλ δὲ καλεῖσθαι τὸν Χριστὸν ἢ θεία γραφὴ προηγόρευσε, πῶς ἀληθινός ὁ Χριστὸς νομισθῆσεται, ὁ μετὰ τὸ τεχθῆναι μηδ' αὐτοῦ τοῦ Ἐμμανουὴλ τὴν προσηγορίαν δεξάμενος; οὐδεὶς γάρ τὸν ἐλθόντα Χριστὸν τῇ κλήσει τοῦ Ἐμμανουὴλ ἐπὶ λέξεως προσηγόρευεν.

Ἀπόκρισις. Εἰ ἐν τοῖς εὐαγγελικοῖς διηγήμασι περιέχεται τῶν θεϊῶν περὶ Χριστοῦ προρρήσεων ἢ ἔκβασις, παραδέδωκε δὲ ἡμῖν αὐτὸν εἶναι τὸν κατὰ θεϊὰν πρόρρησιν προορισθέντα τῷ τοῦ Ἐμμανουὴλ καλεῖσθαι ὀνόματι ὁ μακάριος Ματθαῖος, πῶς οὐ καλεῖται τῷ τοῦ Ἐμμανουὴλ ὀνόματι; οὐ διελίπεν ἡ ἀγία τοῦ θεοῦ ἐκκλησία, μαθοῦσα ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀγίου εὐαγγελίου, Ἐμμανουὴλ ὀνομάζειν τὸν Χριστόν. ἔχομεν δὲ καὶ ἐν τῇ ὀνομασίᾳ τοῦ Χριστοῦ πάσαις τὰς λοιπὰς ὀνομασίας αὐτοῦ περιεχομένας, εἰ καὶ μὴ πάσαις αἰεὶ κεχρήμεθα· οὐδὲ γὰρ ἐπειδὴ καλεῖται Ἐμμανουὴλ ἐστὶν Ἐμμανουὴλ, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐστὶ καλεῖται.

PNΓ.

Ἐρώτησις. Εἰ τὸ τοὺς γονέας ἀθετεῖν ὑπὸ τῆς θείας γραφῆς ἀπηγόρευται καὶ ὁ μετῴν τὰ ἀπηγορευμένα ἀμαρτωλὸς ὀνομάζεται, πῶς ἐν διαφόροις τόποις τοὺς οἰκείους γονέας ὁ δεσπότης Χριστὸς ἀθετήσας ἀναμάρτητος δείκνυται; ἐν μὲν γὰρ τῷ γάμῳ "τί ἐμοὶ καὶ σοὶ γύναι" τῇ μητρὶ λέγων ἐπέπληξεν, καὶ ἦν ἵνα αὐτὸν θεάσασθαι ἢ μήτηρ ἠθέλησε, μητέρα καὶ ἀδελφούς τοὺς τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ποιῶντας ὠνόμασε. καὶ πάλιν, ὅτε ἐμακαρίζετο ἢ βαστάσασα αὐτὸν κοιλία καὶ μαστοὶ οὐς ἐθήλασε, τοὺς

1 ed. ρ.ε'. 3 ed. τὴν κλήσιν || Ἐμμανουὴλ] Esai. VII, 14. Matth. I, 23. 4 cod. προσηγόρευσε. 5 Χριστός] ed. κύριος. 7 cod. ἐπιλέξεως. 12 Matth. I, 23. 13 ed. διέλιπε ἐί. 15 Χριστόν] ed. κύριον || καὶ deest in ed. 16 αὐτοῦ] ed. Χριστοῦ. 20 ed. ρ.ε'. 23 ed. γονεῖς. 25 ed. γάμῳ, διὰ τὸ τί etc. || Johan. II, 4 || ed. λίγην || καὶ om. ed. 26 ed. Ἦν ἵνα δὲ θεάσασθαι αὐτόν. 27 ὠνόμασε] Matth. XII, 50. 28 ed. οἱ μαστοὶ.

ποιούντας τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ αὐτὸς ἐμακάριζεν ἅπερ ἅπαντα ἐφ' ὕβρει τῆς μητρὸς παρ' αὐτοῦ νομίζονται λέγεσθαι, διότι τῆς μητρὸς ὀνομασθεῖσης καὶ μακαριθεῖσης κατὰ ἀντιδιαστολήν αὐτῆς ὑπ' αὐτοῦ ἐμακαρίσθησαν ἕτεροι. ἡ δὲ ἀντιδιαστολή δῆλον ὅτι ἐπὶ 5 ἐναντίων πραγμάτων λαμβάνεται. ἄλλως τε, εἰ τὴν ἁγίαν παρθένον ὁ θεὸς εἰς τοσαύτην οἰκονομίᾳς ὑπουργίαν ἐκλέλεκται, πῶς ἀναξία μακαρισμοῦ κατὰ τὰ προλεχθέντα ἢ παρθένος νενόμισται; εἰ δὲ τὰ ῥηθέντα ἐναντίως ἔχει πρὸς ἄλληλα, πῶς τὰ ἀλλήλοις ἐναντία τὴν παρ' ἀλλήλων οὐ λαμβάνει κατάλουσιν;

10 Ἄποκρισις. Τὸ "τί ἐμοὶ καὶ σὺ γύναι" οὐ πρὸς ἐκίπληξιν εἴρηται τῇ Μαρίᾳ παρὰ τοῦ σωτήρος, ἀλλὰ πρὸς ἐνδοξίαν τοῦ μὴ ἡμᾶς, φησὶν, εἶναι τοὺς ἀναδοδεγμένους τοῦ ἐν τῷ γάμῳ ἀναλισκομένου οἴνου τὴν φροντίδα. ὅμως ἐκ πολλῆς ἀγάπης, εἰ θέλεις, ἵνα μὴ λείψῃ αὐτοῖς οἴνος, εἰπέ τοῖς ὑπηρεταῖς ἵνα ποιήσωσιν ὃ 15 λέγω αὐτοῖς, καὶ βλέπεις ὅτι οὐ λείψει αὐτοῖς οἴνος· ὅπερ καὶ γέγονεν. οὐκ ἂν οὖν λέξει τὴν μητέρα ἐπέπληξεν, ἦν τοῖς ἔργοις ἐτίμα· ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις φωναῖς οὐ χωρίζει τὴν μητέρα τῆς πρεπούσης τιμῆς, ἀλλὰ δείκνυσι κατὰ ποίαν μητρότητα μακαριστή ἐστὶν ἢ παρθένος· εἰ γὰρ ὁ ἀκούων τὸν λόγον τοῦ θεοῦ 20 καὶ φυλάττων οὗτος ἀδελφός καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστί, προσῆν δὲ τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀμφοτέρω, δῆλον ὅτι κατὰ ταύτην τὴν μητρότητα βούλεται μακαρίζεσθαι τὴν μητέρα αὐτοῦ. τὸ γὰρ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάττειν ἀρετῆς ἐστὶ τῆς καθαρᾶς ψυχῆς, ὕλης πρὸς τὸν θεὸν ἀποβλεπούσης. καὶ ἐπειδὴ οὐ τὴν τυ- 25 χοῦσαν γυναῖκα ἐπελεῖξαστο ὁ θεὸς γενέσθαι μητέρα τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ τὴν πᾶσαν τῶν γυναικῶν ταῖς ἀρεταῖς ὑπερκειμένην, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς ἀπὸ ταύτης τῆς ἀρετῆς ἐβούλετο μακαρίζεσθαι τὴν μητέρα αὐτοῦ, δι' ἧς ἡσιώδη ἢ παρθένος μήτηρ αὐτοῦ γενέσθαι. ὅτι δὲ πρὸς τὴν ἀτιμίαν ἢ ἀπειθείαν τῶν γονέων οὐδαμῶς

1 ἐμακάριζεν] Luc. XI, 28. 6 ὁ θεός] deest in ed. || τὴν τοσαύτης ed. 11 Μαρίας] ed. μητρὶ ὑπό. 14 ε] ed. 2. 15 οὐ μὴ ed. 17 οὐ χωρίζει] ed. οὐχ ἀποσεταρῶν. 18 cod. μακαριστός. 20 οὗτος] ed. αὐτός || ἐστὶ post ἀδελφός in ed. 22 βούλεται] ed. ἐχρῆν. 24 ed. βλεπούσης. 26 cod. πᾶσαν γυναῖκα. 28 ἢ] om. ed. 29 τὴν et τῶν om. ed.

φαίνεται ὁ Χριστός τι διαπραξάμενος, μαρτυρεῖ Λουκάς ὁ εὐαγγελιστής λέγων περὶ αὐτοῦ, ὅτι "κατέβη μετὰ Ἰωσήφ καὶ Μαρίας ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς".

ΡΝΑ'.

Ἐρώτησις. Εἰ πρὸ τοῦ τάφου τῷ μύρῳ ἡ Μαρία τὸν κύριον ἤλειψεν, ἡμεῖς δὲ τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ ἐν τῷ βαπτίσματι τελοῦμεν τὰ σύμβολα, πῶς πρῶτον μὲν ἐλαίῳ χριόμενοι, ἔπειτα δὲ τὰ προλεχθέντα ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τελῶσαντες σύμβολα, τῷ μύρῳ σφραγιζόμεθα ὕστερον, καὶ κατ' ἐναντίωσιν τῶν περὶ τὸν κύριον γεγονότων ταῦτα ποιεῖν οὐ νομίζομεν, εἰ γε πρῶτον ὁ κύριος τῷ μύρῳ ἠλείψατο καὶ ὕστερον ἔπαθεν; πῶς δὲ καὶ οὐ περιττὴ ἡ τοῦ ἐλαίου χρῖσις προσφέρεται τοῖς βαπτίζεσθαι μέλλουσιν, εἰ γε μόνῳ τῷ μύρῳ πρὸς τῷ πάθει ἐχρίσθη ὁ κύριος;

Ἀπόκρισις. Ἐπειδὴ ἂ ποιεῖ τις πρὸς τὸν ἐνταφιασμὸν τοῦ ἐνταφιαζομένου μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ποιεῖ, ἡ δὲ μακαρία Μαρία πρὸ τοῦ θανάτου ἐμύρισε τοῦ κυρίου τὸ σῶμα—κατὰ τὸ εἰρημένον "ὃ ἐποίησε" φησὶν "αὕτη, πρὸς ἐνταφιασμὸν ἐποίησε προλαβοῦσα ἐμύρισέ μου τὸ σῶμα". τὸ δὲ "προλαβοῦσα", ἀντὶ τοῦ "πρὸ τοῦ θέντος καιροῦ ἐμύρισέ μου τὸ σῶμα"—, διὰ τοῦτο οὐδὲν γίνεται κατὰ ἐναντίωσιν, ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τοῦ κυρίου γεγονός πρὸ τοῦ καιροῦ τοῦτο ἐπὶ τῶν βαπτιζομένων γίνεται ἐν τῷ θέντι καιρῷ. χριόμεθα δὲ τῷ μὲν ἐλαίῳ, ἵνα γινώμεθα χριστιανοί, τῷ δὲ μύρῳ πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ τὴν χρῖσιν τοῦ μύρου ἐνταφιασμὸν αὐτοῦ λογιζομένου, καὶ τύκῳ μὲν ἐπὶ τοῦ παρόντος, ἀληθεῖα δὲ ἐπὶ τοῦ μέλλοντος εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν τε ἑαυτοῦ παθημάτων καὶ τῆς δόξης τοῦ ἡμᾶς καλεσαμένου σωτήρος Χριστοῦ.

1 ed. ἐμφαίνεται ὁ Χριστός πεποιηώς τι. 2 Luc. II, 51. 4 ρλ' ed. 5 τῷ μύρῳ post κύριον in ed. 8 ed. χριόμεθα. 12 ed. ἡ χρῖσις τοῦ ἐλαίου. 13 μόνῳ] cod. νόμῳ. 15 ed. ποιεῖ * τὸν. 16 τοῦ ἐνταφιασμοῦ post ποιεῖ in ed. 17 ed. ἐμύρ. τὸν κύριον κατὰ τὸ γεγραμμένον. 18 Marc. XIV, 8 || ed. ἐνταφ. μου. 19 ed. προλ. γάρ ἐμ. 23 μὲν] ed. καλαῖφ || χριστιανοί] sic codex; ed. χριστοί. 25 ed. ἑαυτοῦ λογιζομένου. 26 κοινωνίαν καθημάτων] Phillip. III, 10. 27 τοῦ] doest in ed.

PNE'.

Ἐρώτησις. Εἰ δίκαιός ἐστιν ὁ τὸν ἡμαρτηκότα ὑπὲρ ὧν
ἡμαρτε τιμωρούμενος, πῶς δίκαιος ὁ θεὸς ὁ τοσοῦτον λαὸν διὰ
πταίσματα θανατώσας ἐτέρων; λέγω δὲ πταίσαντας τὸν Ἰωνάθαν
5 καὶ τὸν Δαυὶδ, τὸν μὲν ἐξ ἀγνοίας λύσαντα τὴν νηστείαν τῆ γέουσει
τοῦ μέλιτος, τὸν δὲ προκετώσ τὸν λαὸν ἀριθμήσαντα. εἰ δέ τις
λέγοι, ὡς τῶν ὑπηκόων ὁ θάνατος ἐπὶ τιμωρίᾳ τῶν ἀρχόντων
ἐγένετο, πῶς οὐκ ἀδικεῖ τοὺς ἀναιτίους ὑποβάλλων κολάσειν;
ἐναντιοῦται δὲ καὶ τῆ λεγούσῃ γραφῇ, ὅτι "φυγὴ ἡ ἁμαρτήσασα,
10 αὐτὴ ἀποθανεῖται.

Ἀπόκρισις. Ὅτι δὲ πικροτάτη ἐστὶ τιμωρία τῶν ἡμαρ-
τηκότων βασιλέων ἢ πτωσίς τοῦ λαοῦ, δηλοῖ αὐτὸς ὁ μακάριος
Δαυὶδ, δεόμενος τοῦ θεοῦ εἰς αὐτὸν τε καὶ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ
ἀπὸ τοῦ λαοῦ μεταγαγεῖν τὴν πληγὴν· σάλος γάρ ἐστι τῆς βα-
15 σιλείας ἢ μείωσις τῶν βασιλευομένων. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Σαοὺλ
ἐμελλεν ἀναιρεῖν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἰωνάθαν, ἵνα τῆ ἀναιρέσει αὐτοῦ
τὴν πληγὴν λάσῃται τοῦ λαοῦ, εἰ μὴ φθάσας ὁ λαὸς ὤμοσε μὴ
ἀποθανεῖν τὸν Ἰωνάθαν. καὶ ὡς σύγκειται ὁ ἄνθρωπος ἐκ ψυχῆς
καὶ σώματος, οὕτως καὶ ἡ βασιλεία σύγκειται ἐκ τοῦ βασιλέως
20 καὶ τῶν βασιλευομένων. καὶ ὡσπερ ἁμαρτήσας ὁ ἄνθρωπος ἁμαρ-
τήματα διὰ χειρὸς καὶ τυπηθεὶς εἰς τὸν νῶτον οὐκ ἀδικεῖ
ὁ τυπήσας αὐτόν, οὕτως οὐκ ἀδικεῖ ὁ θεὸς ἐπὶ τοῖς τῶν βασι-
λέων πταίσμασι τὸν λαὸν τιμωρούμενος· μέγας γὰρ οἶδεν ἀνίαν
τοὺς βασιλεῖς ἢ πληγὴ τοῦ λαοῦ· τῆς γὰρ βασιλείας ἐστὶ τιμωρία
25 ἢ πληγὴ τοῦ λαοῦ.

PNC'.

Ἐρώτησις. Εἰ κληρονόμον ἑαυτὸν ὁ Χριστὸς ὀνομάζει,
τοῦτον δὲ κατὰ τὴν παραβολὴν οἱ γεωργοί, τουτέστιν οἱ Ἰουδαῖοι
ἐπέγνωσαν, καὶ τῆς γεωργίας δεσπόται γενέσθαι ποθήσαντες ὡς

1 ρλ' ed. 5 Reg. 1, XIV, 24 - 25. Ibid. 2, XXIV. 9 καὶ om. ed. ||
Ezech. XVIII, 4. 11 δὲ et ἐστὶ om. ed. 12 πτωσίς] ed. ἁμαρτία. 14 ed.
μεταγαγεῖν ἀπὸ τοῦ λαοῦ. 18 ed. ἀποθανεῖν ἐξου. 20 ed. ἁμαρτήματα. 21 ed. τυ-
πηθῆ. 26 ρμ' ed. 28 παραβολῆν] Matth. XXI, 33 - 41.

κληρονόμον τὸν Χριστὸν ἀπέκτειναν, πῶς αὐτὸς ὁ Χριστὸς καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος τοῦ τολμήματος αὐτοῖς ἐμαρτύρησαν ἄγνοιαν, ὃ μὲν λέγων αὐτοῖς "ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιῶσιν", ὃ δὲ φάσκων "εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν";

Ἄποκρисиς. Διχῶς ἡ ἄγνοια νοεῖται· ἡ γὰρ μὴ βουλόμενός τις ἀγνοεῖ, ὅταν πράγματα ὀδηγοῦντα εἰς γνῶσιν οὐκ ἔχει, ἢ βουλόμενος ἀγνοεῖ, ὅταν πράγματα μὲν ἔχη ὀδηγοῦντα εἰς γνῶσιν, μὴ βουλόμενος δὲ γνῶναι. ταύτην δὲ τὴν βουλευτὴν ἄγνοιαν οἶδεν ἡ θεία γραφή ποτὲ μὲν ἄγνοιαν ποτὲ δὲ γνῶσιν ὀνομάζειν· ἄγνοιαν μὲν, ὡς ὅταν λέγῃ "οὔτε ἐμὲ οἶδατε οὔτε τὸν πατέρα μου". γνῶσιν δέ, ὡς ὅταν λέγῃ "καὶ ἐμὲ οἶδατε καὶ πόθεν εἰμί οἶδατε", ἀντὶ τοῦ "δύνασθε ἀπ' ὧν ἐργάζομαι γνῶναι τῆς τε ὀνομασίας τῆς ἐμῆς καὶ τῶν λόγων μου τὴν ἀλήθειαν". ψευδόμενος γὰρ οὐ δύναται τοιαῦτα ἔργα ποιεῖν. τὸ δὲ ὑπὸ τῶν γεωργῶν γνωρισθῆναι τὸν κληρονόμον, καθὼ ἐθεάσαντο αὐτὸν ὑπὲρ πάντα εἶναι ἀνθρωπὸν ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ, τοῖς ἔργοις οἷς ἐποίει καὶ τῇ κλήσει τοῦ υἱοῦ κατὰ τὴν ὑποτύπωσιν τῆς παραβολῆς. ὅτι δὲ μετὰ τὸ ἀποθανεῖν αὐτὸν ἀνίστησιν αὐτὸν ὁ θεὸς ἐκ τῶν νεκρῶν εἰς ἀθάνατον ζωὴν, καὶ τίθησιν αὐτὸν κληρονόμον, οὐκ ἔγνωσαν· οὔτε γὰρ ἡ ὑποτύπωσις τῆς παραβολῆς εἶχε τούτου τὴν ἔμφασιν. κατὰ ταύτην οὖν τὴν ἄγνοιαν εἶπεν ὁ σωτὴρ· "πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασιν τί ποιῶσιν". ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος· "εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν".

PNZ'.

Ἐρώτησις. Εἰ μόνος ὁ Χριστὸς τὸν θεῖον νόμον ἀκριβῶς ἐξετέλεσε, πῶς ἐπορεύοντο ἐν τῷ νόμῳ ἄμεμπτοι ὁ τε Ζαχαρίας

3 Luc. XXIII, 34. 4 Cor. 1, II, 8 || γὰρ om. ed. 6 νοεῖται] ed. λέγεται.
7 ed. τὰ πράγματα. 8 ed. τὰ μὲν πράγματα. 9 ἄγνοιαν - πατέρα μου] desunt
in ed. 11 Johan. VIII, 19. 12 Johan. VII, 28. 16 αὐτὸν] ed. τούτου. 20 ed.
πάντων κληρονόμον. 21 εἶχε] ed. ἔσχε. 22 σωτὴρ] ed. Χριστός. 28 ἄμεμ-
πτα] Luc. I, 6.

καὶ ἡ Ἐλισάβετ, περὶ ὧν ταῦτα ὁ Δουκᾶς ἐμαρτύρησε, καὶ ὁ Παῦλος δὲ "κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου γενόμενος ἄμεμπτος";

Ἄπόκρισις. Ἄλλο τὸ ἄμεμπτον καὶ ἄλλο τὸ ἀναμάρτητον· ὁ μὲν γὰρ ἀναμάρτητος ἐκ παντὸς καὶ ἄμεμπτος, οὐκ ἔτι δὲ
5 ὁ ἄμεμπτος ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀναμάρτητός ἐστιν· ὁ γὰρ ἀμαρτάνων παρὰ τὸν νόμον συγγνωστὴν ἀμαρτίαν τῇ προσαγωγῇ τῶν θυσιῶν καὶ τῇ ἐξαγορεύσει τοῦ πταίσματος λαβῶν τὴν ἄφεσιν γίνεται καθαρὸς καὶ ἄμεμπτος "κατὰ τὴν ἐκ νόμου δικαιοσύνην". ὁ δὲ Χριστός, ἅτε ἀναμάρτητος ὧν καὶ οὐδαμῶς παραβῆκε τὸν νόμον, οὔτε
10 διεπράξατό τι διορθώσεως δεόμενον· ἐδέξατο δὲ καὶ τὸν βαπτιστὴν Ἰωάννην καὶ ἐβαπτίσθη ὑπ' αὐτοῦ, ἵνα πληρώσῃ πᾶσαν δικαιοσύνην, ἣν ὁ Παῦλος πρὸ τοῦ πιστεῦσαι τῷ Χριστῷ οὕτω ἦν δεξιόμενος, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐδίωξε τὴν ἐκκλησίαν. διὰ τοῦτο οὖν ὁ Χριστὸς μόνος λέγεται ἀναμάρτητος εἶναι.

15

ΡΝΗ'.

Ἐρώτησις. Εἰ ὁ ἄγγελος τοῦ ἀνθρώπου ἀνώτερος καὶ θεοὺς τοὺς ἀνθρώπους ἢ γραφὴ ὀνομάζει, πῶς οὐχ ἀρμόττει καὶ τοὺς ἀγγέλους θεοὺς παρ' ἡμῶν ὀνομάζεσθαι;

Ἄπόκρισις. Τῶν ἀγγέλων ὅσοι ἐν τάξει θεοῦ ὤφθησαν ἢ
20 ἐλάλησαν τοῖς ἀνθρώποις, ἐσχήκασιν καὶ αὐτοὶ τοῦ θεοῦ τὴν κλησίν, ὡς ὁ λαλήσας τῷ Ἰακώβ καὶ τῷ Μωσῆ· ἐκλήθησαν δὲ καὶ οἱ ἀνθρωποὶ θεοί· ἐκατέροις δὲ διὰ τὴν ἐγγειροῦθεισάν αὐτοῖς χρεῖαν ἐδόθη τοῦ θεοῦ ἡ τάξις καὶ ἡ προσήγορία. πληρωθεῖσης δὲ τῆς χρείας παύονται τοῦ καλεῖσθαι θεοὶ οἱ χρείας τινὸς ἐνε-
25 κεν εὐληφότες τοῦ θεοῦ τὴν κλησίν· ὅτε μὲν γὰρ ἐνεχείρισε τῷ ἀγγέλῳ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ λαοῦ, ἔφρασκε τῷ Μωσῆ περὶ αὐτοῦ· "μὴ ἀπειθήσῃς αὐτῷ, ὅτι ὄνομά μου κεῖται ἐπ' αὐτόν". ὅτε δὲ ἐνεχείρισε τοῖς ἄρχουσι τὴν κρίσιν τοῦ λαοῦ, φησὶ πρὸς αὐτούς· "δικαίαν κρίσιν κρίνατε, ὅτι κρίσις τοῦ θεοῦ ἐστίν". καὶ πάλιν

2 Philip. III, 6 || ed. ἐν νόμῳ. 12 τῷ om. ed. 14 εἶναι] ed. γεγονέναι.
15 ρμβ' ed. 17 ed. ἀρμόζει. 21 ed. Μωσῆ hic et infra. 22 cod. ἐπίτε-
ρος. 23 ed. τὴν τάξιν καὶ τὴν προσήγορίαν ἔχειν. 25 μὴ om. cod. 27 Exod.
XXIII, 21. 29 Deut. I, 16, 17.

" ἐγὼ εἶπον θεοὶ ἔστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες" πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἔλεγεν, ἀντὶ τοῦ " δέδωκα ὑμῖν τὴν τιμὴν τὴν ἐμὴν καὶ τὴν τάξιν καὶ τὴν κλῆσιν. ὡς οὖν ἐμοῦ κρίνοντος, οὕτως κρίνατε τὸν λαόν".

ΡΝΘ'.

Ἐρώτησις. Εἰ ὑπερναβέβηκε μὲν τὸ θεός, ὑποβέβηκε δὲ τὸ ἄνθρωπος, πῶς οὐκ ἀτάκτως ὁ ἄνθρωπος θεός προσηγόρευται;

Ἀπόκρισις. Αὕτη ἡ ἐρώτησις οὔτε χριστιανῶ ἀρμόζει, οὔτε Ἑλληνι καθ' ἑκάτερον δὲ εἰς τοὺς ὑποβεβηκότας μετενήνεται τοῦ ὑπερναβεβηκότος ἢ κλῆσις κατὰ τὴν ἐκάστου δόξαν. οὐ γὰρ ἐκ τῶν ὁμολογουμένων κατασκευάζειν τὴν ἀπορίαν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀμφιβόλων.

ΡΞ.

Ἐρώτησις. Εἰ δι' ὧν ἡ σὰρξ, διὰ τούτων καὶ τὸ αἷμα συνίσταται, διατί τὴν μὲν βρώσιν τῆς τῶν ζώων σαρκὸς ὁ θεός ἐπιτρέπει, τὴν δὲ σὺν τῷ αἵματι ἀπαγορεύει μετάληψιν, " πλήν κρέας" λέγων " ἐν αἵματι μὴ φάγεσθε";

Ἀπόκρισις. Ἴνα καὶ ἐν τούτῳ χωρίσῃ ἡμᾶς ὁ θεός τῆς τῶν θηρίων ὁμοιότητος, τῶν σὺν τῇ βρώσει τῆς σαρκὸς λαπτόντων καὶ τὸ αἷμα ὧν τὰς σάρκας ἐσθίουσι.

ΡΞΑ'.

Ἐρώτησις. " Καίρὸς τοῦ λαλῆσαι καὶ καιρὸς τοῦ σιγῆσαι" φησὶν ὁ Σολομών· ἐγὼ δὲ, ὁρῶν ἐμαυτὸν ἔξω καὶ τοῦ καιροῦ καὶ τῶν λόγων φερόμενον, ὁμῶς ἐν ἔτι τοῖς ζητήμασι προσενείρας τοῦ ἐπερωτᾶν καταπαύσω. τὸ δὲ ἐστίν, εἰ ὁ θεός ἐπὶ τῶν ἀληθῆ τὴν ἐκβασιν ἐσχηκότων καὶ διὰ τῶν παρ' Ἑλλήσι μάντεων τὸ μέλλον ἔσοσθαι προεμήνυσεν, ἦνίκα Ἑλληγες πρὸς Ἑλληνας διεμάχοντο, πολλὰ κατὰ χρησμὸν πράξαντες τι ὧν ἡ θεία γραφή τὴν

1 ed. εἶπε || Psalm. LXXXI, 6 || ed. πάντες. θεοὺς αὐτοὺς εἶλ. 2 ed. ἔδωκα 4 ρμγ' ed. 6 cod. οὐ κατὰκτως. 7 ed. ἀρμόττει. 8 ἑκάτερον] ed. ἕτερον || cod. μετενήνεται cum Otto; ed. μετήνεται. 10 cod. οὐχρηθῆ. 12 ρμα' ed. 15 σὺν] ed. ἐν. 15 Gen. IX, 4. 20 ρμς' ed. 21 Καίρὸς usque ad τὸ δι' εἶσιν pars inedita. 22 Σολομών] Eules. III, 7. 26 ed. ὁπηνίκα.

πράξιν ἀπηγόρευσε, τῶν ἐν τῇ ιζ' πεύσει κειμένων δεινῶν ἀπηλλά-
γησαν; οἷον ἐπὶ μὲν πολέμου, ὡς ὅταν οἱ ἐπὶ τῆς Θήβας ἄρδην μὲν
καταστρέφειν τὴν προρρηθεῖσαν ἡμελλον πόλιν, μαντευσαμένου δὲ
Τειρεσίου ὁ Μενεικὸς κατὰ τὸ δοκοῦν τῇ μαντεία ἑαυτὸν ἐτοίμως
5 κατέσφαξεν, καὶ οὕτως κατὰ τὴν πρόρρησιν τῆς μαντείας ἡ μὲν πόλις
ἐσώθη, οἱ δὲ πολέμιοι ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει ἀηρηρέθησαν. καὶ
τοῦτο μὲν περὶ τῶν ἐν πολέμοις τροπαίων ἔν ἐκ πολλῶν ἡμῖν
εἴρηται.

Ἄποκρισις. Ὁ πρὸς τὴν λύσιν τῶν ζητουμένων ὀρμώμε-
10 νος πρῶτον ὀφείλει θεῖναι τὰ ὁμολογούμενα, εἰδ' οὕτως ἐξ αὐτῶν
ποιήσασθαι τῶν ὁμολογουμένων τὴν λύσιν. ἔστι δὲ τῶν ὁμολο-
γουμένων τὸ ἓνα εἶναι θεὸν δημιουργόν τε καὶ προνοητὴν τοῦ
κόσμου παντός, ὃν καταγγέλλουσιν αἱ θεαὶ τῶν χριστιανῶν γρα-
φαὶ λόγοις θεαῖς δυνάμεσι μεμαρτυρημένοις, παρ' οὗ ἔστι τῶν
15 μελλόντων ἢ τε πρόγνωσις καὶ ἡ πρόρρησις καὶ ἡ ἐκβασίς. ἐκβάλ-
λουσι δὲ αἱ γραφαὶ αἱ τοῦτον καταγγέλλουσαι τοὺς τῶν Ἑλλήνων
θεοὺς τοῦ εἶναι θεοὺς. " εἰ ἀλλάξουσι " φασὶ " τὰ ἔθνη τοὺς θεοὺς
αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσὶ θεοί ". ὧν δὲ οὐκ εἰσὶν οἱ θεοὶ θεοί, τούτων
οὐδὲ οἱ μάντιες εἰσὶν ἀληθείας προφηταί, οὐδὲ ἡ δι' αὐτῶν πρόρρησις
20 ἀναπόδραστόν τε καὶ ἀψευδῆ ἔχει τὴν ἐκβασίν· εἰσὶ γὰρ ὡσπερ μακρὰν
τῆς ἀληθινῆς θεότητος, οὕτως καὶ τῆς τῶν μελλόντων προγνώσεως·
ὅτι δὲ καὶ ἐν τῇ μάχῃ τῶν Ἑλλήνων πρὸς Ἑλληνας, τῶν πολυ-
τρόπως, μάλιστα ἐν τοῖς πολέμοις, ταῖς μαντεῖαις χρῆσαμένων, ὁ
τῆς ἀληθείας τῶν χριστιανῶν θεὸς τὴν ἰδίαν ἔστησε βούλησιν,
25 μαρτυρεῖ ἡ μάχη Ἀλεξάνδρου καὶ Δαρείου, τοῦ μὲν κρατύνας
τὰς μαντείας, τοῦ δὲ καταργήσας. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοῦ Ἀσσυρίου
ἡ μάχη, ἣν ἔσχε πρὸς τὰ ἄλλα πολλὰ ἑλληνικὰ ἔθνη· ὃν ὁ θεὸς

1 ιζ'] ed. δευτέρη. 2 ed. Θήβαις. 3 ed. πόλιν ἡμελλον. 4 cod. μέν-
κεύς. 6 ed. ἐσώθη. 9 πρὸς] ed. ποιῶν || ὀρμώμενος deest in ed. 10 ed.
ὁμολογήματα, εἶτα ἐξ. 11 ὁμολογουμένων] ed. ζητουμένων. 15 πρόγνωσις καὶ
ἡ] desunt in ed. 17 τοῦ εἶναι θεοὺς] desunt in ed. || Hierem. II, 11. 19 δι']
om. ed. 20 ed. ὡσπερ γὰρ εἶα. 24 τῆς ἀληθείας; deest in ed. 25 ed.
μαρτυρεῖ μὲν vel δέ. 27 ἔσχε] ed. εἶχε || ἑλληνικά] ed. καὶ ἰσχυρὰ || cod. ἐν cum
Οτιο; ἦν ed.

ῥάβδον τῆς ὀργῆς καὶ πρίονα ὠνόμασε, ποτὲ μὲν λέγων "ἰδοὺ ὁ Ἄσ-
 σύριος ῥάβδος ἐστὶ τῆς ὀργῆς μου ἐπὶ ἔθνος ἀμαρτωλῶν ἀποστελῶ
 αὐτόν· ποτὲ δὲ λέγων περὶ αὐτοῦ· "μὴ ὑφούται πρίων ἄνευ
 τοῦ ἔλκοντος αὐτόν"; καίτοι νομίσας ὁ Ἄσσύριος, ὅτι κατὰ τὰς
 ἐπιτυχίας τῶν χρησμῶν, οὓς εἴληφε παρὰ τῶν θεῶν αὐτοῦ διὰ
 τῶν μάντεων, πρίζει καὶ πατάσσει τὰ ἑλληνικὰ ἔθνη, τὰ ὁμοίως
 αὐτῷ τῇ πεποιθήσει τῶν χρησμῶν συμβεβληκότα αὐτῷ εἰς πόλε-
 μον καὶ ἀποτυχηκότα τῆς διὰ τῶν χρησμῶν ἐλπίδος, τοῦ θεοῦ
 συγχωρήσαντος ἐπιτυχεῖν μὲν τὸν Ἄσσύριον τῶν χρησμῶν, ἀπο-
 τυχεῖν δὲ τὰ ἔθνη· περὶ ὧν ὁ μὲν θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ἡσαίου
 φησὶν "ἀνῆκα τὴν χεῖρά μου καὶ ἐξηράνθησαν"; ὁ δὲ Ἄσσύριος
 φησὶν "μὴ ἐρρύσαντο οἱ θεοὶ τῶν ἔθνῶν τὴν γῆν αὐτῶν ἐκ τῆς
 χειρὸς μου, ὅτι ῥύσεται κύριος τὴν Ἱερουσαλήμ ἐκ τῆς χειρὸς
 μου"; κατὰ δὲ τοὺς χρησμούς, οὓς ἐδέξατο ὁ Ἄσσύριος παρὰ
 τῶν μάντεων, τοιαύτας ἐφθέγγετο φωνὰς καὶ κατὰ τῶν ἔθνῶν
 καὶ κατὰ τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ τοῦ θεοῦ συγχωρήσαντος ἐπέ-
 τυχεν ὁ Ἄσσύριος τῶν χρησμῶν κατὰ τῶν ἔθνῶν· κατὰ δὲ
 τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπέτυχε τῶν χρησμῶν, τοῦ θεοῦ μὴ συγχω-
 ρήσαντος. πῶς οὖν ἀπέτυγον τῆς μαντείας οἱ ἑπτὰ ἐπὶ Θή-
 βας τοῦ ἄρδην ἀπολέσαι τὴν πόλιν; ἢ γὰρ ἀποτυχία τῆς μαν-
 τείας ἔλεγχος γίνεται τῆς ἀσθενείας τοῦ θεοῦ, τοῦ διὰ τῆς μαν-
 τείας προμηνύσαντος τὰ ἀνέχβητα. καὶ εἰ κατὰ τὴν ἀψευδῆ τοῦ σω-
 τήρος φωνὴν χωρὶς θεοῦ στρουθίον "οὐ πεσεῖται ἐπὶ τῆς γῆς",
 πολλῶ μᾶλλον ἔθνος ὅλον, πόλις ὅλη, οὐκ ἂν ἀπόλλυτο, μὴ τοῦ
 θεοῦ συγχωρήσαντος. ὅτι δὲ πᾶν ἔθνος ἑλληνικὸν ὑπὸ ἔθνοους
 ἑλληνικοῦ ἀπολλύμενον ὑπὸ τῆς ῥάβδου καὶ πρίονος, τῆς ὀργῆς

1 ὠνόμασε] ed. ἐκάλει. 2 Esai. X, 5, 6 || cod. ἀποστελῶ, quod Syll. ex
 Bibliis addidit. 3 Esai. X, 15 || ὑφούται] sic codex. 4 ed. καίτοι ὁ Ἄσσύ-
 ριος. 5 cod. ἐπιτυχίας || χρησμῶν οὓς] ed. χρησμολογουμένων ἂ. 6 πατάσσει]
 ed. σπαράσσει || ἑλληνικὰ] ed. ἑλασινά. 7 cod. πε πεποιθήσει || cod. συμβεβληκότα.
 9 ed. τῶν χρησμῶν τὸν Ἄσσύριον, cod. ἄσσυριον. 11 ed. ὁ θεὸς ἀνῆκα || Esai.
 XXXVII, 27. 12 Esai. XXXVI, 18, 20. 19 ed. Θῆβαις. 23 Matth. X, 29-
 24 ed. καὶ ῥ. ἔ. ὅλον ἢ - - ἀπόλλυτο. 26 ἐπὶ] om. ed.

τοῦ θεοῦ, ἀπόλλυται, φανερόν καθέστηκεν ἐκ τῶν περὶ Ἀσσυρίων
εἰρημένων. ἔτι δέ, εἰ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων παρὰ τοῦ μάντεως
Τεϊρεσίου εἰρημένα παντάκασιν ἔστι καταγέλαστα, πῶς ἐνδέ-
χεται τὰ δι' αὐτοῦ λεγθέντα εἶναι ἀληθῆ; φασὶ γὰρ περὶ αὐτοῦ
5 ἄνδρα καὶ γυναῖκα αὐτὸν γεγονέναι καὶ ἀμφοτέρων ἔχειν τὰς πλά-
σεις, καὶ πολλὰς μάχας τῶν ἐθνῶν διαλύσαντα*. καὶ διὰ ταύτην
τὴν αἰτίαν ἢ μὲν Ἦρα χολωθείσα αὐτῷ ἐπήρωσεν αὐτόν, ὁ δὲ
Ζεὺς εἰς παραμυθίαν τῆς κηρώσεως αὐτοῦ ἔχαρίσατο αὐτῷ τὴν
μαντικὴν. ἀλλ' εἰ ἀλλότρια πίστεως ὑπάρχει τὰ περὶ αὐτοῦ μυ-
10 θεύμενα, πῶς ἐνδέχεται ἀληθῆ εἶναι τὰ ὑπ' αὐτοῦ μαντευό-
μενα; ἔτι δὲ εἰ, καθὼς φασιν Ἕλληνες, τὰ ὑπὸ τῶν Μοιρῶν
ἐπικληθόμενα ἀδύνατόν ἐστιν ἀνακληθῆναι, πῶς οὐκ εἰσὶν ἀνω-
φελεῖς αἱ μαντεῖαι τοῖς χρωμένοις αὐταῖς, τῶν Μοιρῶν ἐπὶ τὸ
ἀναπόδραστον τέλος ἀναγκαιῶς ἀγουσῶν τὰ ὑπ' αὐτῶν ἐπικληθό-
15 μενα; ἀλλ' ἐπεὶ ταῦτα οὕτως ἔχει, πῶς οὐκ εἰσὶ ψευδεῖς αἱ τε
Μοῖραι καὶ αἱ μαντεῖαι ὑπ' ἀλλήλων ἀναιρούμεναι; πῶς δὲ οὐκ
ἔστιν ὁ Μενουκεὺς μάτην κατασφάζας ἑαυτὸν κατὰ τὸ δοκοῦν τῆ
μαντεῖα, τῆς αἰτίας τοῦ ἀναιρεῖσθαι μὲν τοὺς πολεμίους, σφίζε-
σθαι δὲ τὴν πόλιν, μὴ ἐκ τοῦ δαίμονος τοῦ διὰ μάντεως χρη-
20 ματίσαντος ὑπαρχούσης, ἀλλ' ἐκ τῆς τοῦ δεσπότου τοῦ κόσμου
συγχωρήσεως; οὐκοῦν ἔχεις τῶν ζητημάτων τὰς λύσεις, κατὰ μὲν
τὸ τῆς διανοίας ἡμῶν ἐφικτὸν ἀνελλιπεῖς, σικιὰν δὲ ὥσπερ καὶ
εἰκόνα τυγχανούσας τῆς ἀληθείας· εἰ γὰρ ὁ μηδὲν ἑαυτῷ συνει-
δῶς, ὁ τῶν ἀρρήτων μυστηρίων θεατής, Παῦλος ὁ ἀπόστολος,
25 ἐκ μέρους γινώσκει καὶ ἐκ μέρους προφητεύει, τί θαυμαστὸν εἰ
ἡμᾶς τοὺς πολὺ τῆς ἐκείνου ἀρετῆς τε καὶ πολιτείας ἀποδέοντας

1 ed. τοῦ Ἀσσυρίου. 2 εἰ] cod. εἰς. 3 cod. πῶς γάρ. 4 cod. φησι.
5 ed. γιγον. αὐτόν || Apollodori bibl. III, 6. 6 cod. διαλύσαντα καὶ διὰ, ed. δια-
λύσαντος, καὶ. 7 cod. ἦρα. 10 cod. ὑπαυτοῦ || μαντευόμεναι] ed. μυθεούμενα
12 cod. ἐπικληθόμενα hic et infra || cod. ἀνακληθῆναι. 13 ed. αὐταῖς χρωμ.
15 ἐπει] ed. εἰ. 17 cod. μενοκεὺς. 21 οὐκοῦν usque ad ἄμην pars inedita ||
cod. οὐ κοῦν. 23 μηδὲν ἑαυτῷ συναδῶς] Cor. 1, IV, 4. 24 ἀρρητων μυστη-
ρίων] cfr. Cor. 2, XII, 4.

κατόπιν δεήσοι τῆς ἀληθείας ὀφθῆναι; διόπερ ἐνταῦθα τὸν λόγον σφραγίσαντες, μόνῃ τῇ ἀκαταλήπτῃ τριάδι πάντων ἀκριβῆ τὴν γνώσιν κεκτήσθαι συγχωρήσωμεν, αἰτούμενοι τῶν παρ' αὐτῆς ἡμῖν ἐπηγγελμένων αἰώνων ἀγαθῶν ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

---

4 Cor. 1, XIII, 19.

INDEX LOCORUM S. SCRIPTURÆ.

Genesis.		XXII, 13	p. 88,20.
I, 1	p. 68,17.	XXVI, 33	» 127,20.
» 2	» 70,18.	» 84	» » »
» 7	» 70,20.	XXVII, 19	» 127,18.
» 8	» 68,17.	XLI, 45	» 93,21.
» 14 sq.	» 73,19,20.	L, 25	» 45,27.
» 26	» 69,1.	Exodus.	
» 28	» 52,21.	II, 21	p. 93,21.
» 31	» 52,20. 188,1.	VII, 22	» 45,3.
II, 2	» 64,18. 187,3.	XIII, 19	» 45,22.
» 3	» 64,18.	XXI, 23	» 99,22.
» 19	» 69,1. 64,24.	XXIII, 21	» 145,27.
III, 8	» 181,27.	Leviticus.	
» 10	» 181,27.	XV, 8	p. 52,11.
» 19	» 49,27.	» 39	» » »
» 21	» 64,18.	XVII, 11	» 101,24.
IV, 3 sq.	» 121,16.	XX.	» 99,26.
V, 24	» 49,26.	Numeri.	
VI, 19	» 59,18.	XIX, 11	p. 45,22. 46,3.
» 20	» » »	» 17 sq.	» 46,14.
VII, 2	» » »	XXIV, 1 sq.	» 81,6.
» 3	» » »	XXVIII, 9	» 46,11.
» 9	» » »	» 10	» » »
» 15	» » »	Deuteronomium.	
» 20	» 52,4.	I, 16	p. 145,29.
VIII, 20	» 88,18.	» 17	» » »
» 21	» 88,18. 86,20.	» 38	» 61,26.
IX, 4	» 146,15.	XI, 11	» 69,1.
XV, 9	» 88,20.	XVIII, 15	» 104,21.
XVII, 12	» 46,10.	XXII.	» 99,26.

XXII, 25-27	p. 50,14.
XXV, 5-6	» 26,10.
XXX, 19	» 63,8.
XXXI, 21	» 110,16.
» 29	» 67,8.
XXXII, 1 sq.	» 67,9.
» 2	» 63,8.
» 8	» 48,24.
» 17	» 87,26.130,18.
» 24	» 138,25.

Judices.

XI, 30-40	p. 101,12.
-----------	------------

Josua.

I.	p. 61,26.
VI, 15 sq.	» 46,10.
X, 12 sq.	» 61,25.

Reges.

1	XIV, 24-28	p. 143,5.
»	XVI, 1	» 66,1.
»	XXIII, 3	» 65,28.
»	» 9	» » »
»	XXVIII, 3	» 65,20.
»	» 6	» 66,3.
»	» 7 sq.	» 65,22.
»	» 12-19	» 68,9.
2	XI, 3	» 84,17.
»	» 26	» » »
»	» 27	» » »
»	XII, 9-25	» » »
»	XXIV, 1 sq.	» 143,5.
3	IV, 29	» 110,10.
»	VIII, 46	» 92,22.
»	XVIII, 38	» 89,16.
»	XXII, 22	» 66,18.
»	» 23	» » »
4	II, 9 sq.	» 88,27.
»	» 11	» 49,26.
»	» 23	» 86,7.
»	» 24	» » »

4	IV, 32-36	p. 89,11.
»	VI, 17-18	» 89,17.
»	XIII, 21	» 89,11.
»	XVIII, 25	» 31,25.
»	XX, 6	» 50,9.
»	XXIII, 14-25	» 84,26.
»	XXIV, 1 sq.	» 85,7.
»	XXV, 1 sq.	» » »

Paralipomena.

2	VI, 36	p. 92,22.
»	XXXIV, 1 sq.	» 84,26. 85,7.
»	XXXV, 1 sq.	» » » » »

Esdras.

1	I, 26-27	p. 85,21.
»	V, 36-40	» 28,22.

Jobus.

II, 6	p. 76,24.
III, 1 sq.	» 38,13.
» 19	» 37,11.
IX, 8	» 97,2.
XIV, 4	» 93,13.
XVIII, 28	» 76,6.
XXVI, 7	» 71,22.
XXXVIII, 11	» 133,23.

Psalmi.

VIII, 3	p. 37,20.
» 8	» 69,1.
XV, 10	» 104,24.
» 37	» 126,24.
XVIII, 6	» 74,10.
LXXXI, 6	» 146,1.
XCV, 4	» 130,13.
XCVI, 9	» 117,1.
CI, 26-27	» 96,12.
» 27	» 116,29.
CII, 22	» 120,11.
CIII, 2	» 70,24.74,20.
	» 96,27.
CIV, 9	» 133,27.

CV, 10 p. 104,24.
CVII, 33 » 134,7.
» 35 » 134,8.
CIX, 1 » 104,23.
CXXXVIII, 8 » 131,12.
CXLIV, 19 » 38,9.
CXLVIII, 4 » 68,19. 95,10.
Sapientia.
I, 13 p. 49,23.
III, 16 » 84,12.
Jonas.
III, 18 p. 55,23.
Haggæus.
II, 7 p. 96,15.
Esaias.
I, 2 p. 63,9.
» 15 » 38,10. 108,4.
» 18 » 108,4.
II, 4 » 129,21.
VI, 2 » 60,1. 132,5.
» 6 » 60,10.
VII, 14 » 140,3.
X, 5 » 148,2.
» 6 » » »
» 15 » » 3.
XIV, 9 » 82,20.
XXXIV, 4 » 96,21.
XXXVI, 18 » 148,12.
» 20 » » »
XXXVII, 27 » » 11.
XL, 22 » 70,23. 71,18. 97,2.
LI, 6 » 97,1.
LIII, 8 » 28,27.
» 9 » 92,21.
LXII, 5 » 135,21.
LXV, 17 » 96,10. 98,1.
Jeremia.
II, 11 p. 147,17.

V, 22 p. 133,22.
X, 11 » 130,12.
Ezechiel.
I, 5-10 p. 60,17.
» 6 » 132,6.
» 14 » 91,7.
» 15 » 61,8.
» 16 » » »
» 18 » 60,2.
II, 1,3 » 61,13.
III, 1 sq. » » »
X, 10 » 61,8.
» 12 » » »
» 13 » 60,2. 61,8.
» 14 » 60,17.
XVIII, 4 » 143,9.
XXI, 21-22 » 31,10.
XXXIII, 11 » 84,15. 108,7.
XXXVII, 1 sq. » 61,15.
» 11 » 62,12.
Daniel.
IV, 26 p. 60,18.
» 30 » » »
VII, 14 » 81,17.
X, 2-4 » 128,22.
» 12-13 » 128,28.
Cant. III puer.
V, 37 p. 95,10.
Matthæus.
I, 1-17 p. 27,17.
» 6 » 84,22.
» 20 » 28,12.
» 23 » 140,3.
III, 16 » 68,19.
IV, 1 » 21,23.
» 19 » 39,23.
V, 41 » 138,15.
» 45 » 33,14. 126,4.
VI, 26 » 69,1.

VII, 8	p. 33,7.
» 14	» 30,10. 133,14.
» 22	» 33,21.
VII, 23	» 33,21.
VIII, 20	» 69,1.
IX, 18 sq.	» 47,5.
» 26	» 91,17.
X, 25	» 87,19.
» 28	» 77,1. 100,18.
» 29	» 148,23.
» 40	» 131,10.
XI, 2 sq.	» 91,17.
» 3	» 56,22.
» 4	» 57,7.
» 5	» 57,7.
XII, 24	» 87,19.
» 27	» 87,19.
» 28	» 21,28.
» 40	» 74,27.
» 41	» 75,9.
» 50	» 140,27.
XIII, 30	» 30,10. 41,10.
» 31	» 135,14.
» 32	» 69,1.
» 47	» 39,25.
» 48	» 30,10.
XIV, 25-26	» 119,18.
XV, 11	» 53,26.
» 14	» 57,2.
» 18-19	» 48,8.
XVIII, 10	» 48,24.
» 22	» 100,7.
XIX, 5-6	» 135,8.
» 28	» 133,19.
» 29	» 113,20.
XX, 16	» 30,10.
XXI, 16	» 37,20.
» 33-41	» 143,23.
XXII, 14	» 30,10.

XXIII, 6 sq.	p. 129,17.
» 27	» 46,24.
» 37	» 63,12. 184,7.
XXIV, 12	» 41,17.
» 15	» 139,25.
» 22	» 41,24.
» 29	» 96,20.
XXV, 46	» 34,18.
XXVI, 26,28	» 60,12.
» 74	» 122,28.
XXVII, 1-2	» 76,2.
» 52	» 72,7. 89,23.
» 53	» 72,7.
» 57	» 90,17.
XXVIII, 2	» 119,12.
» 11-14	» 112,15.
» 18	» 57,20.

Marcus.

I, 17	p. 39,23.
II, 1-4	» 48,11.
III, 15	» 92,9.
» 22	» 87,19.
IV, 4	» 69,1.
» 32	» 69,1.
V, 22-43	» 47,5.
VI, 14	» 91,22.
» 12-13	» 92,9.
VII, 14-23	» 53,26.
» 20-21	» 48,8.
VIII, 28	» 57,2.
IX, 37	» 131,10.
XIII, 20	» 41,24.
» 25	» 96,20.
XIV, 8	» 142,18.

Lucas.

I, 5-85	p. 27,19.
» 6	» 106,23.
» 34	» 24,27.
» 41	» 87,20.

- I, 44 p. 87,20.
II, 51 » 142,2.
III, 23 » 24,6,17.
IV, 18 » 181,10.
» 48 » 181,10.
V, 10 » 89,23.
» 18-19 » 48,11.
VII, 11-17 » 47,5.
» 14-23 » 53,26.
» 17 » 91,18.
» 12-17 » 92,17.
» 19 » 57,2.
» 19-20 » 92,17.
» 21-22 » 57,7.
VIII, 5 » 69,1.
» 29 » 58,10.
» 40-56 » 47,5.
IX, 19 » 57,2.
» 48 » 131,10.
» 58 » 69,1.
X, 16 » 131,2.
» 20 » 78,19.
XI, 15 » 87,19.
» 18-19 » 87,19.
» 28 » 141,1.
» 32 » 75,9.
XII, 31 » 68,4.
XIII, 19 » 69,1. 135,14.
» 34 » 63,12. 134,19.
XVI, 19 sq. » 72,2.
» 29 » 73,5.
XX, 36 » 116,5.
XXII, 38 » 133,19.
XXIII, 34 » 111,19. 112,23.
» 134,19.
» 41-43 » 83,4.
- Johannes.**
- II, 4 p. 51,2. 140,25.
III, 22-26 » 92,17.
- V, 25 p. 61,21. 113,18.
» 28-29 » 113,13. 122,18.
» 30 » 84,18.
» 36 sqq. » 131,10.
VI, 44 » 57,15.
» 53-58 » 60,12.
VII, 1 » 51,21.
» 28 » 144,12.
» 30 » 51,4.
VIII, 19 » 144,11.
» 44 » 127,8.
IX, 12 » 42,13.
» 42 » 42,13.
X, 29 » 21,19.
XII, 32 » 57,13.
XVI, 12-13 » 115,26.
XVII, 12 » 42,21. 69,15.
» 12-16 » 124,12.
XVIII, 28 » 76,6.
XIX, 13-14 » 76,8.
XX, 17 » 63,18.
» 19 » 119,8.
» 20-27 » 120,5.
- Acta Apostolorum.**
- I, 7 p. 115,21.
II, 27 » 104,24.
» 31 » 104,24.
» 34 » 104,23.
III, 22 » 104,21.
IV, 1-3 » 112,15.
VII, 1 sq. » 104,17.
» 22 » 44,6.
» 56 » 68,20.
VIII, 28 » 139,24.
X, 11 » 54,10.
» 12 » 54,10. 69,1.
» 13-14 » 54,15.
» 42 » 113,7.
XI, 6 » 69,1.

XIII, 22	p. 84,14.
XIV, 17	» 69,1.
XV, 9	» 55,10.
XX, 29	» 33,4. 41,21.
XXIII, 3	» 125,14. 127,26.
» 5	» 127,12.

Epist. ad Romanos.

III, 20	p. 106,10,27.
IV, 17	» 105,23.
VI, 4-8	» 60,9.
» 14-15	» 54,6.
» 19	» 109,8.
VIII, 11	» 90,13.
X, 2	» 111,23. 112,28.
XI, 36	» 80,15.
XII, 19	» 125,17.
» 20	» 33,26.
XIII, 14	» 105,25.
XIV, 17	» 116,4.

Epist. ad Corinthios.

1 II, 8	a. 111,21. 144,4.
» IV, 4	» 149,23.
» VI, 2	» 133,18.
» » 9-10	» 122,11.
» » 13	» 116,1.
» VII, 31	» 97,25.
» IX, 7	» 121,23.
» » 22	» 113,1.
» X, 11	» 79,7.
» XI, 3	» 55,3.
» XII, 8	» 110,12.
» XIII, 19	» 150, 4.
» XV, 20	» 91,2.
» » 24	» 57,18. 87,6.
» » 35 sq.	» 114,20
» » 43	» 37,7.
» » 51	» 73,18. 90,25.
	113,10.
2 V, 6-8	» 82,18.

2 VI, 15	p. 88,4.
» XII, 2	» 69,4.
» » 4	» 149,24.

Epist. ad Galatas.

III, 27	p. 105,25.
IV, 4	» 79,8. 131,29.

Epist. ad Ephesios.

IV, 22-24	p. 105, 25.
VI, 17	» 111,4.

Epist. ad Philip.

I, 29	p. 98,16.
II, 7	» 22,6.
III, 6	» 145,2.
» 10	» 142,26.
IV, 4-5	» 78,20.

Epist. ad Coloss.

I, 18	p. 91,1.
II, 11	» 106,1.
III, 9-10	» 105,25.

Epist. ad Thessal.

1, IV, 17	p. 98,5.
2, I, 6	» 98,22.
» II, 16	» 60,9.

Epist. ad Timotheum.

1, II, 8	p. 120,13.
» IV, 1	» 41,18.
» » 3-4	» 54,2,4.
» V, 8	» 32,9.
» VI, 16	» 73,12.
2 IV, 1	» 113,7.
» » 4	» 41,20.
» » 14	» 125,15.

Epist. ad Philemonem.

III, 6	p. 106,20.
--------	------------

Epist. ad Hebraeos.

I, 1	p. 79,6. 22,11.
» 2	» 22,11.
» 14	» 48,24.
II, 8	» 87,5.
III, 1	» 109,6.

	V, 7	p. 109,9.
	XI, 12	» 69,2.
	» 32	» 101,13.
	XII, 26	» 96,15.
	» 28	» 81,17.
	Epist. Petri.	
1	II, 22	p. 92,21.
»	V, 18	» 85,25.
2	III, 10, 12	» 97,5.
»	» 17	» 98,1.

	Epist. Johannis.	
	1, IV, 18	p. 100,12.
	Epist. Jacobi.	
	V, 18	p. 69,1.
	Apocalypsis.	
	I, 5	p. 91,1.
	VI, 13	» 96,20.
	» 14	» 96,19.
	XXII, 3	» 123,5.

INDEX NOMINUM.

- Ἄβελ.—121, 122.
 Ἄβραάμ.—72, 88, 105, 125.
 Ἄγγελος Φόλαξ.—48.
 Ἄδάμ.—17, 18, 19, 94, 105, 131.
 Ἄδης.—82.
 Αἰγυπτία.—93.
 Αἰγύπτιοι.—44, 45, 124.
 Αἴγυπτος.—1, 17, 44, 51, 53, 85.
 Ἄλεξανδρος χαλκεύς.—125.
 Ἄλεξανδρος ὁ Μακεδών.—147.
 Ἀντολή.—120, 121.
 Ἀντολικὸν κλίμα.—120.
 Ἀπολλώνιος (ὁ Τυανεύς). — 42, 43.
 Ἀπόλλων=ἥλιος.—130.
 Ἀσύριοι.—31, 124, 126, 147, 148, 149.
 Ἀχάβ.—66.
 Βαβυλών.—27, 28, 31, 60, 62, 82, 85, 128.
 Βαβυλώνιοι.—62, 124, 126.
 Βαλαάμ.—31.
 Βασιλειῶν βίβλος.—66.
 Βελλεβοῶλ.—87, 88.
 Βελίαρ.—88.
 Biblia Sacra: ἡ γραφή. — 44, 45, 46, 49, 54, 55, 62, 65, 68, 69, 70, 81, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 91, 92, 94, 95, 108, 111, 118, 119, 128, 133, 143, 145, 147. Ἄγιοι γραφαί.—129. Θεία γραφή.—44, 46, 48, 50, 51, 58, 62, 74, 78, 79, 81, 87, 90, 91, 92, 96, 101, 106, 109, 118, 130, 135, 139, 140, 144, 146. Παλαιὰ διαθήκη.—47, 48, 53. Νέα vel καινὴ διαθήκη.—47, 48, 53, 122. Φωναὶ γραφικαί.—22, 50, 79. Ἡ φωνὴ vel αἱ φωναί.—24, 54, 55. Νόμος.—53. Νομικὴ διάταξις.—53. Γραφικῶς.—75.
 Γαβαθᾶ.—76.
 Γαλιλαία.—51, 92.
 Δαίμονες.—43, 45, 47, 57, 58, 59, 66, 86, 87, 88, 102, 111, 130, 149.
 Δανιήλ.—81, 139.

- Δαρείος.—147.
 Δαυίδ.—27, 28, 65, 74, 84,
 100, 107, 120, 124, 128,
 143.
 Δήμητρα=γῆ.—130.
 Διάβολος.—76, 102.
 Ἑβραῖοι.—28, 44, 74, 91, 101.
 Ἑζεκίας.—50.
 Εἰρηναῖος ὁ Λουγδούνων.—118.
 Ἐλισάβετ.—106, 145.
 Ἐλισσαῖος.—86, 89.
 Ἕλληνες.—29, 30, 31, 32, 47,
 58, 70, 71, 85, 86, 89, 101,
 102, 114, 125, 126, 133,
 146, 147, 149.
 Ἑλληνικά ἔθνη.—147, 148.
 Ἑλληνικά πράγματα.—31.
 Ἑλληνικά! ἀνοσιουργίαι.—127.
 Ἑλληνικοὶ θεοὶ καὶ μαντεῖα.—31.
 Ἑλληνικὸν ἔθνος.—85.
 Ἑλληνισμός.—29, 59, 81, 82,
 125, 127.
 Ἐμμανουὴλ ὁ Χριστός.—140.
 Ἐνώχ.—49, 90,
 Ἐσδρας.—28, 85.
 Εὔα.—17, 18, 19.
 Ζαχαρίας.—106.
 Ζεὺς.—36, 130, 149.
 Ἥρα.—149.
 Ἡρώδης ὁ βασιλεύς.—37, 91,
 92, 98.
 Ἡσαίας.—28, 60, 63, 129,
 132, 135, 139, 148.
 Ἡσαῦ.—127.
 Ἥλι.—24, 25, 26, 28.
 Ἥλιος.—49, 57, 86, 88, 89,
 90.
 Ἡλιού.—88.
 Θῦβαι.—147, 148.
 Θωμαῶς.—63.
 Ἰάειρος.—47, 89.
 Ἰακώβ.—125, 127, 145.
 Ἰεζεκιήλ.—31, 60, 61, 62, 132.
 Ἰερεμίας.—57, 85, 139.
 Ἰερριχὼ.—46.
 Ἰερογλυφικὰ μαθήματα.—44.
 Ἰερουσαλήμ.—31, 63, 92, 98,
 128, 129, 134, 142, 148.
 Ἰεφθά.—101, 102, 103.
 Ἰησοῦς ὁ Ναυῆ.—61.
 Ἰησοῦς Χριστός.—22, 24, 25,
 27, 28, 29, 32, 39, 41, 43,
 44, 51, 55, 56, 57, 60, 62,
 69, 76, 81, 82, 84, 86, 87,
 88, 90, 91, 92, 93, 98, 103,
 104, 105, 108, 111, 112,
 114, 118, 120, 131, 132,
 133, 140, 141, 142, 143,
 144, 145, 150.
 Ἰουδαία.—51, 91.
 Ἰουδαϊκὴ ὑπόληψις.—116. Ἰου-
 δαϊκὴ λατρεία.—94. Ἰουδαϊ-
 κῶς.—40.
 Ἰουδαῖοι.—25, 29, 51, 52, 61,
 81, 87, 95, 103, 104, 105,
 111, 112, 114, 128, 129,
 132, 136, 137, 143.
 Ἰουδαϊσμός.—29, 112.

- Ἰούδα φυλή.—84.
 Ἰούδας (Ἰσκαριώτης).—42, 69.
 Ἰσάκι.—88, 125, 127.
 Ἰσραήλ.—31, 45, 84, 89, 115, 124, 133.
 Ἰσραηλίται.—26, 27, 60, 62, 124, 139.
 Ἰώβ.—38, 76.
 Ἰωάννης ὁ βαπτιστής.—37, 56, 57, 91, 92, 145.
 Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής.—76.
 Ἰωνάθαν.—143.
 Ἰωνᾶς.—74, 75.
 Ἰώσηπος ἐν τοῖς περὶ ἀλώσεως λόγοις.—111.
 Ἰωσήφ ὁ πάγκαλος.—45, 46, 93, 124.
 Ἰωσήφ ὁ μνήστωρ.—24, 25, 26, 28, 142.
 Ἰωσίας.—84, 85, 142.
 Καϊάφας.—76.
 Κάν.—121, 122.
 Κλήμης ἐν τῇ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῇ.—81.
 Κορίνθιοι.—81, 114.
 Κρόνος.—36.
 Κυριακὴ ἡμέρα.—117, 118.
 Κύρος ἡ πόλις.—1, 17.
 Δάζαρος.—72, 73, 89.
 Διθέστρωτον.—76.
 Δουκᾶς.—25, 27, 92, 106, 142, 145.
 Μαδιανῖτις.—93.
 Μανγαῖοι.—138.
 Μαρία παρθένος ἢ θεοτόκος.—24, 29, 63, 93, 141, 142.
 Μαριάμ.—28.
 Μάρκος.—91, 92.
 Ματθαῖος.—25, 27, 76, 91, 140.
 Μενοικεύς.—147, 149.
 Μοῦρα.—149.
 Μωσῆς.—45, 67, 68, 73, 139, 145.
 Μωϋσῆς.—44, 45, 46, 63, 93, 95.
 Ναβουχοδοноόσορ.—31, 60, 82.
 Νάθαν.—26, 28.
 Νινευή.—55, 126.
 Νινευίται.—75.
 Νῶε.—88.
 Οὐρίας.—84.
 Παραλειπομένων βίβλος.—28.
 Παρασκευή.—75, 76.
 Παῦλος.—32, 69, 97, 98, 106, 111, 112, 116, 122, 125, 127, 133, 144, 145, 149.
 Πέμπτη.—75, 76.
 Πεντηχοστή.—117, 118.
 Πέρσαι.—128.
 Πέτρος.—54, 55, 69, 97, 104, 119, 122.
 Πόντιος Πιλάτος.—75, 76.
 Σάββατον.—77.
 Σαββάτου ἀργία.—136.
 Σαμουήλ.—65, 66.
 Σαούλ.—55, 65, 66, 143.
 Σατανᾶς.—42.

Σεραφίμ.—131, 132.

Σήθ.—17, 18.

Σίβυλλα.—81.

Σολομών.—67, 110, 146.

Σύρων γλώττα.—74.

Τειρεσίας.—147, 149.

Τετράδι (ἡμέρα).—75.

Φαρισαῖοι.—46, 47, 128.

Χαλκηδών.—1, 17.

Χανααῖοι.—124.

Χερουβίμ.—132.

Ὠργένης.—88, 91.

INDEX VERBORUM.

- ἀβίαστον. — 50,22.
 ἀβουλήτων (τὸ): τοὺς οὕτω τὰ
   ἀβουλήτα πάσχοντας. — 41,6. τὰ
   ἀβουλήτα καθ' ὕπνον πάσχουσι.
   — 40,15. ἀναιροῦμεν . . . τῶν
   ἀβουλήτων κακῶν τὴν διαφο-
   ράν. — 41,8.
 ἀβουλήτος: ἀβ. κινήσεως τοῦ σώ-
   ματος. — 39,5.
 ἀβουλήτως. — 43,3. 4.
 ἀβουλία προαιρέσεως. — 107,12.
 ἀβροχία. — 135,25.
 ἀγαθός: ἀγαθώτερον. — 138,6.
 ἀγαλλιάσεως σκιρτήματα. — 37,20.
 ἀγγαρεύειν. — 133,15.
 ἀγενεαλόγητος γέννησις. — 29,7.
 ἀγενήτως. — 19,18.
 ἀγοραῖα μαθηήματα. — 44,20.
 ἀγρυπνον ἔχουσιν ἐχθρόν. — 40,13.
 ἀδιορθώτως. — 55,20. 86,12. ·
 ἀθεότης. — 102,10.
 αἰδῖος δύναμις. — 137,9.
 ἀκάθαρτα ἔθνη. — 55,9.
 ἀκατάληκτος τριάς. — 150,3.
 ἀκαλούθως. — 21,11. 16.
 ἀκούομαι: ἠκούσθη = εἰσηκούσθη.
 ἀλεπίδωτα ζῶα. — 52,15.
 ἀληθές (cod. ἄληθες). — 37,7.
   42,13. 49,27. 118,18.
 ἀληθείας προφῆται. — 147,19. τῆς
   ἀληθείας ὁ θεός. — 149,24.
 ἄλογος φορά. — 136,12.
 ἀμαρτήσας ὁ ἄνθρωπος ἀμαρτή-
   ματα. — 143,20.
 ἄμεμπτον (τὸ) ἔχουσι. — 37,28.
 ἄμετρον μέγεθος. — 135,15.
 ἀμυντικὴ ἰσχὺς τῶν ἀνηκόων. —
   58,25.
 ἀμφιάσματα εἴληφε. — 118,17.
 ἀμφιβολία γέγονεν οὐδεμία, εἰ
   κτλ. — 109,2. ἔμελλε γίνεσθαι
   ἀμφιβολία περὶ κτλ. — 109,3.
   εἰς τὴν περὶ αὐτοῦ ἀμφιβολίαν
   κατέστη. — 56,20.
 ἀνάγκη τῆς ὥρας ἐκωλύετο. —
   51,19.
 ἀνάθεμα. — 123,3.
 ἀναθεματισμός. — 122,26. 123,1.
 ἀναίρεσις βεβιασμένη. — 52,21.
 ἀναισιθῆτως. — 59,14.

- ἀνάκλησις: ἐλπίδα οὐκ ἔχει ὁ ἐλ-
 λητισμὸς ἀνακλήσεως.—81,5.
 ἀνακλωθῆναι.—149,12.
 ἀνακολουθία.—104,14.
 ἀνακολουθῶς.—104,1. 10. 14. 16.
 ἀνάκτισις: ἕως τῆς τοῦ κόσμου
 ἀνακτήσεως.—49,9.
 ἀναλογία τῆς ὁμοιώσεως.—
 135,13. 17.
 ἀναλόγως τῇ ἡμετέρᾳ καταστά-
 σει.—136,5.
 ἀναμάρτητον (τὸ).—145,3.
 ἀναμφιβόλως.—122,16.
 ἀναπέμπειν τῷ θεῷ τοὺς ὕμνους
 καὶ τὰς προσευχάς.—120,16. 17.
 ἀναπόδραστον ἔχει τὴν βίαν.—
 147,20. ἀναπόδραστον τέλος.—
 149,14.
 ἀναπολόγητον ἁμάρτημα.—32,16.
 ἀνάστασις παγκόσμιος.—61,14.
 πανδημικὴ ἀνάστασις τῶν νε-
 κρῶν.—62,6.
 ἀνεγέρτως.—112,12.
 ἀνέχρατον εὐλογία εὐλογῶν.—
 127,22. τὰ ἀνέχρατα τοῦ θεοῦ
 προμηγύσαντος.—148,22.
 ἀνεκρίζωτος.—29,16.
 ἀνεμπόδιστον γίνεται τὸ θέλημα
 τοῦ θεοῦ.—135,3.
 ἀνεξάλειπτον μνημόσυνον.—105,22.
 ἀνεπίδεκτον τροπῆς τὸ θεῖον.—
 55,12. ἀύξεσεως καὶ μειώσεως
 ὄντες ἀνεπίδεκτοι.—48,27.
 ἀνεπισήμαντον (τὸ).—108,1.
 ἀνεπιτήδειος καιρὸς.—58,8. 10.
 ἀνεπιτήδειοί εἰσι τοῦ δύνασθαι
 εἶναι γεννητικοί.—110,7.
 ἀνέχειν τὰς τιμωρίας.—58,20.
 59,12.
 ἀνθολογὴ οὐρανοῦ καὶ γῆς.—
 70,4. 14.
 ἀνιστόρητος.—119,1. 2.
 ἀντέχεσθαι (τὸ) καὶ τὸ ἀπέχε-
 σθαι.—62,22.
 ἀντιδειξέως τρόπος.—21,17.
 ἀντιδειξέως λόγος.—21,22.
 ἀντιδιαστολῆς λόγος.—22,16.
 ἀντίδοσις τῶν ἔργων.—82,22. κο-
 μιζεσθαι τὴν ἀντίδοσιν τῶν
 πράχθέντων ἐν ἡμῖν αὐτοῖς.—
 97,20. 21.
 ἀντίθεος.—112,4.
 ἀντεχάκωσε τὸν κακώσαντα.—
 125,11.
 ἀντίπαλος ἄγρυπνος=Διάβολος.—
 40,16.
 ἀντίπληξις.—99,22.
 ἀντιτύπω: ἀντέτυπεν ὁ Παῦλος
 τὸν τυπήσαντα.—125,10.
 ἀνυπόβλητος.—117,17.
 ἀνωφελές (τὸ) = ἀνωφέλεια.—
 26,16.
 ἀξιοπίστον (τὸ) = ἀξιοπιστία.—
 25,22.
 ἀπανθρωπία θηριώδης.—102,9.
 ἀπαράβατον φυλάττειν τὸν ὄρκον.
 — 46,3. 4.
 ἀπαρалаίπτως.—27,22.

*

- ἀπαρλλάκτως λεγόμενα.—18,9.
 ἀπεθίζεν τοὺς μαθητάς τῆς τοῦ
 σώματος αὐτοῦ θείας.—63,26.
 ἀπελατικὸν γίνεται δαιμόνων.—
 111,7.
 ἀπερίγραφον (τὸ).—131,8.
 ἀπερίγραφτος.—131,11.
 ἀπληκτος ψυχῆ.—76,26.
 ἀπόβασις τοῦ πράγματος.—112,1.
 ἀποβίωσις.—123,21.
 ἀπόβλητος γέγονε.—121,21.
 ἀποδογῆ.—88,18.
 ἀποκληρονόμοι.—122,10.
 ἀπολέμητον (τὸ).—139,9.
 ἀπολύτως.—68,22. 89,26.
 ἀπονεμητικός.—94,25.
 ἀπόπλυσις.—46,14.
 ἀποστεροῦσθαι.—48,20.
 ἀποστερεῖσθαι.—130,21.
 ἀποστολικοὶ χρόνοι.—118,7.
 ἀποτελέσματα=θαυματοποιΐαι.—
 43,16.
 ἀποτομία τῆς μακροθυμίας.—
 86,12.
 ἀπουσία τῆς ὥρας.—51,10.
 ἀπροσδιορίστως.—54,14.
 ἀπώλεια τῆς ὀνομασίας.—130,24.
 131,2.
 ἀπωστικὸν σχῆμα.—116,8.
 ἀρασάμενος τὴν ἡμέραν.—38,5.
 ἀργοὶ περὶ τὸ νοεῖν.—110,1. 2.
 ἀρέσκοντες θεῷ μόνοι οἱ ὀρθό-
 δοξοι.—29,12.
 ἀρίθμητος.—72,13.
 ἀρρενόθηλος ζυγῆ.—64,12.
 ἀρχιερατικὴ ἀξία.—128,1.
 ἀρχοντες ἀρχόμενοι.—49,9.
 ἀσθενεία δυνάμεως.—32,27.
 ἀσθενήματα τῆς ἑαυτοῦ φύσεως.—
 108,27.
 ἀστρονομία καὶ ἀστρολογία.—
 44,8. 19.
 ἀσύγγνωστον (τὸ).—107,19. 29.
 108,3.
 ἀσύλληπτον αὐτὸν φυλάττειν.—
 51,24.
 αὐθαίρετον (τὸ) = αὐθαιρεσία.—
 35,12.
 αὐθαιρέτως.—136,9.
 αὐθεντία βουλῆς.—115,6. θεία
 αὐθεντία.—43,19. 95,6.
 αὐτομάτως.—136,12.
 ἀφανιστικαὶ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώ-
 πων θυσίαι.—102,8.
 ἀχειροποίητος περιτομή.—106,1.
 βάπτισμα νόθον.—37,26.
 βαρεῖσθαι αὐτὸν ἐπὶ τὸ κάτω ὑπὸ.
 —96,2.
 βαρυκέφαλοι.—110,4.
 βαρόσωμον ζῶον.—61,2. 4.
 βασιλεία τοῦ Ἰσραὴλ.—115,7.
 βασιλεία θεοῦ.—122,8. 13. 22.
 124,28. 124,20. βασιλεία τῶν
 Βαβυλωνίων.
 βάψας = ἐμβάψας.—42,16.
 βδελυκτὴ ἀνομία.—47,25. βδελυ-
 κτῆ δυσωδία.—47,22.
 βεβαιωτικὸν σχῆμα.—116,7.

- βελτίωσις ἀνθρώπου.—123,17.
 βία τῶν ἀνέμων φορά.—96,4.
 βίωσις ἐκάστου.—123,26.
 βιωτικός ἀνθρώπος.—39,15.
 βλάστησιν ἐργάζεσθαι.—115,14.
     βλάστησις τοῦ σπέρματος.—
     115,11.
 βούλησιν ἰστάν.—147,24.
 βουλητή ἀγνοία.—144,9.
 βραχυήμερος ζωή.—92,24. Cf.
     Κουμανούδη συναγωγῆς p. 61.
 βρώματα, βρώσις.—116,2. 4. 12.
     146,14. 18.
 γαμικὴ συνάφεια.—20,8. 20. 24.
     24,1. 5. 7. 25,5.
 γαμικαὶ ἡδοναί.—40,5.
 γεναρχή τινα.—64,9. 10.
 γενητῶς.—19,18.
 γεννητικός.—109,27.
 γεωμετρία.—44,8. 19.
 γίγαστα.—23,8.
 γονὴ ἄλλοτρία.—26,20. 27,11.
 γραφῆ παρεδόθησαν.—85,14.
 γραφικὴ διάθεσις.—29,4.
 γυναῖκα ἐπὶ γυναῖκα.—26,23. 25.
 δαιμονιῶντες.—57,24. 58,1. 9.
 δαιμόνων ἀπειθεῖα.—130,3. δαι-
     μόνων ἀπώλεια.—130,20.
 δαφιλεύεσθαι τινί τι.—98,21.
 δεήσεις ἐκτελεῖν.—128,17.
 δειλιᾶν θάνατον.—94,7.
 δεσπόζουσι δεσποτεῖαν ἀσάλευτον.
     —133,18.
 δευτέρα παρουσία τοῦ σωτῆρος.—
     130,1.
- δέχεσθαι τὴν σφαγὴν.—98,13,
 διαγόρευσις τοῦ νόμου.—53,28.
 διαστῆματα τῶν διαστημάτων ἐν
     τῷ ἀέρι.—58,27.
 διασυρμός.—86,19.
 διάταξις νομική.—53,12.
 διεξευγμένως.—20,19/20.
 διηρημένως.—21,14. 19. 27.
 δικαιώματα.—94,19. 24.
 δυσδιήγητον.—28,28. 29,8.
 ἔγγραφοὶ ἱστορίαι.—28,18.
 ἐγέρσεως ἐλπίδα ἔχοντα.—62,10.
 ἐγκαταβάλλειν: τὴν δύναμιν ἐγκα-
     ταβεβλημένος τῇ φύσει.—35,8.
 ἐγκατάλειψις πάντων διὰ Χρι-
     στόν.—114,4.
 ἐγκρίτοις παραδιδόμενα μαθήμα-
     τα.—44,22.
 ἐθνικοί.—93,24.
 εἶδησις τῶν ἀδύλων.—39,4. εἶδη-
     σιν εἶχεν=ἐγίνωσκε.—44,22.
 εἶδωλον: θεραπευθέντων τῶν εἰ-
     δῶλων.—58,20.
 εἰρηνικὴ κατάστασις.—129,20.
 ἐκβασίς τῶν ἔργων.—31,2.
 ἐκδιδάξαντες συνήθειάν τισι.—
     120,18.
 ἐκθετικῶς δηλῶσαι ταύτην.—46,21.
 ἐκκλησία: αἰρετικῶν.—33,10.
 ἐκκλησιαστικά ἄσματα.—111,9.
 ἐκληπτέον.—29,2.
 ἐκρίζωσιν ποιεῖν τινας.—30,1.
 ἐκτὸς (οἱ)=οἱ ἐθνικοί.—50,9.
 ἐλαίου ἀνάβλυσις.—33,13. ἐλαίου

- χρῖσις.—142,12. ἐλαίφ χριό-
μεθα, ἵνα γινώμεθα χριστια-
νοί.—142,23.
ἐμφαντικῶς.—46,19.
ἐμψυχία.—84,3.
ἐναντίοι (οἱ)=οἱ ἔξωθεν τῆς εὐ-
σεβείας.—67,19. 23.
ἐνεργάζεσθαι.—67,10.
ἐνισχύοντες τὰ σώματα.—58,8.
ἐννοηματικὴ αἴσθησις.—83,11. ἐν-
νοημ. δύναμις.—83,21.
ἐννοιαν (εἰς) λαμβάνειν.—34,22.
ἐνταλτικῶς.—95,5.
ἐντάφα ἐν τῷ τάφῳ κατέλιπε.—
118,15.
ἐνταφιασμός.—142,24.
ἐντολαὶ γραφικαί.—94,20. 95,4.
ἐνώμοτος ἄρνησις.—69,11.
ἐξαγόμενοι τοῦ πταισματος.—
145,7.
ἐξαργυρίζειν Χριστοῦ τὴν ἀνάστα-
σιν.—112,15.
ἐξετάζεσθαι ἐν ἀτόποις πράξεσιν.
81,10. ἐξητάζοντο ἐν ταῖς θλί-
ψεσι.—124,3.
ἐξοριστικοὶ (ῥυθμοὶ) χαυνώσεως.—
67,14.
ἐπακοαί.—49,14.
ἐπαιδοί.—45,5. 12. 16. 88,5.
ἐπαισέφρησέ τι τινί.—103,14.
ἐπιδηθῆναι.—66,4.
ἐπιδικτικῶς.—109,27.
ἐπιείκεια.—78,12. 17. 23.
ἐπικειός.—78,21.
ἐπικλωδόμενα.—149,12.
ἐπικρυψίς.—70,14.
ἐπίκτησις τῶν οὐ παρόντων.—
39,17.
ἐπιφοίτησις τοῦ ἁγίου πνεύματος.
—115,24.
ἐπιγρίσει τοῦ ἁγίου μύρου.—
38,2.
ἐπταήμερον.—46,10.
ἔργον (εἰς) ἐκβαίνειν.—65,27. ἔργα
θεῖα.—59,9. 103,23. 112,17.
ἐρωτήσας ἐρώτησιν.—49,19.
ἐτεροούσια πρόσωπα.—22,3.
εὐαγγέλιόν τί ἐστι.—105,2. 3.
εὐεπίγνωστος γέγονε.—72,9.
εὐθηγίαν ἐπέκτηντο.—125,25. εὐ-
θηγία καρπῶν.—125,21.
εὐνομος πολιτεία.—133,12.
εὐπαιδία.—125,21.
εὐπέθειαν (εἰς) ἄγειν τινός.—
108,14.
εὐχαριστικὴ εὐχή.—102,14.
ἔφοδοι λοιμῶν.—30,22.
ζέων πόθος.—110,25.
ζυγή.—64,12.
ζωὴ προωρισμένη.—50,23. οἱ
χρόνοι τῆς ζωῆς.—50,24.
θαύματα.—103,9. 19. 22. 24.
θεομαχεῖ.—65,24.
θεομαχία.—112,19.
θεοποιεῖν κατὰ πλάνην.—130,7.
θεοποιεῖσθαι τὰ ζῶα.—53,4.
θρηνηθῶς ἄδειν.—67,14.
ιαματικά νοσημάτων.—47,20. ια-

- ματικά σωματικῶν νοσημάτων.
— 67,22.
- ιατρεύω.— 67,24.
- ιατρική.— 67,17.
- ιατρική ἐπιστήμη.— 7,8.
- ιατρῶν τέχνη.— 47,21.
- ιδιάζων λόγος.— 94,21.
- ισαζόμενοι τοῖς ἀσεβέσιν ἐν τοῖς
βιωτικοῖς.— 126,10.
- ἰσοπερίμετρον.— 71,16.
- ἰσχύς ἀμυντική.— 58,25.
- κάδισμα (εἰς) λαμβάνειν πῦλον.—
118,24. 25.
- καδιστάται: ἐνεργεῖα καθέστηκεν
ἔλαττον.— 117,11. τοῦ παντός
δεσπότης καθέστηκε.— 120,11.
προγνώστης ὁ δεσπότης καθέ-
στηκε.— 123,26. 27. ἐν ἀπο-
γνώσει τοῦ παιδοποιεῖν ἐξ αὐ-
τῆς καθισταμένου τοῦ Ἀβραάμ.
— 105,13 - 14.
- καθώσπερ.— 24,17.
- καιρός ἐπιτήδειος.— 51,8. 11.
- κακοδοξία.— 38,1.
- κακύνεσθαι.— 123,13. 17. 23.
- κακωτικά (τά).— 123,19.
- καμάρα: τῶ περιφερεῖ τῆς καμά-
ρας.— 97,2.
- καμηλοπάρδαλις.— 53,18.
- καρποφορία παντοίων ἀγαθῶν.—
111,1.
- καρπῶν γῆς φορά = εὐφορία.—
33,12.
- καταγέμοντα ὀφθαλμῶν τὰ Σε-
ραφίμ.— 132,1.
- κατάθεμα.— 123,5.
- καταθεματίζειν.— 122,28.
- καταθεματισμός.— 123,2.
- καταληπτικαὶ δυνάμεις.— 83,20.
- κατάληψιν ἔχειν τινός.— 67,23.
- κατανοητικῶς ᾄδειν.— 67,14.
- καταρᾶσθαι τινα.— 31,6. κεκατη-
ραμένη ἡμέρα.— 38,14. 16.
- κατασκευάζουσι βλάβας.— 57,25.
- κατασκευαστική τινος.— 22,22.
- κατάστασις μέλλουσα.— 39,11.
- κατάφασις οὐσίας καὶ ἐνεργείας.—
137,22.
- κατηγήρημά τινος.— 30,5.
- κατόρθωσις ἐγκρατείας.— 53,30.
54,3.
- κοίμησις βεβιασμένη.— 50,20.
- κοινωνία τῶν θείων μυστηρίων.—
41,6.
- κονίαμα τοῦ τοίχου.— 127,28.
- κοσμική τοῦ βίου λαμπρότης.—
44,17.
- κρίματα.— 94,25.
- κριτήριον τῶν μελλόντων.— 39,8.
- κρυσταλλοειδὲς στερέωμα.— 132,9.
- λαϊκὸς ἀνὴρ.— 99,27.
- λαμβάνει κατάλυσιν.— 141,9.
- λατρεία θεία.— 85,4. εἰδώλων λα-
τρεία.— 86,3. ἀρχαία λατρεία.—
29,10. τῆς πλάνης λατρεία.—
103,13.
- λειτουργίαν ἐκπληροῦσι.— 49,4.
- λειτ. λειτουργοῦσι.— 49,11. λει-
τουργίαν ἐπλήρουν.— 49,1. λει-
τουργίαν εἰληφότες.— 49,1. 5.

- λικμίζω: ἐλικμίσθησαν. 111,16.
 λογίζεσθαι εἰς τι. — 134,7. λε-
 λόγιστο. — 44,20.
 μαντεία. — 147,4. 5. 26. 148,19.
 149,16.
 μαντική (ἦ). — 149,9.
 μάντις. — 146,25. 147, 19.
 μαρτύρια. — 94,20.
 μαρτυρία. — 94,27.
 μπατιοῦται τῇ βουλή ἠττώμενος.
 — 41,2.
 μεγαλοκέφαλοι. — 110,4.
 μεθύπαρξ. — 21,3.
 μεθυπάρχειν τινός. — 20,28.
 μειωτικά τοῦ γένους τῶν ἀνθρώ-
 πων θυσιαι. — 102,8.
 μεταμεμέλημαι. — 55,22. μεταμε-
 μελῆσθαι. — 5,27. 55,13.
 μετουσία. — 84,4.
 μηρυκισμός. — 52,11. 12. 14.
 μητρότης. — 141,13. 21. 22.
 μικροκέφαλοι. — 110,4.
 μνήμην κεποιήται. — 27,21.
 μνημόσυνον ἀνεξάλεπτον. — 105,22.
 μνημόσυνον παιδοποιίας. — 26,18.
 μοναχοί. — 40,4.
 μόρφωσις εὐσεβείας. — 32,13.
 μυθολογεῖν τι. — 130,10.
 μυρίζω τὸ σῶμα. — 142,17. 19.
 μύρον ἄγιον. — 38,2. χρίσις τοῦ
 μύρου. — 142,24.
 μουσαρὸν. (τὸ) = μουσαρότης. — 41,4.
 μουάττεσθαι: οἱ τούτων τάφοι
 μουάττοντι. — 47,9.
 μῶμον θεῖναι τοῖς εὐσεβέσι. — 40,15.
 νέκρωσις τοῦ ἐμφύχου. — 83,27.
 νεφοδιῶχται. — 49,14. Vide Otto,
 Corpus apologetarum t. V,
 p. 44.
 νηστία πενθική καὶ ὀδυνηρά. —
 129,3.
 νόησιν ἔχειν. — 36,17. νοήσει ὄραν.
 — 83,9.
 νοητὴ οὐσία. — 83,2.
 νοητικὴ δύναμις. — 83,20. 22.
 ὀδυνηρῶς. — 130,22.
 οἰκειωτικὴ δύναμις. — 114,1.
 οἰκονομία ἔνσαρκος. — 21,14.
 ὀκταήμερον. — 40,10.
 ὀλιγοχρονίως. — 123,23.
 ὀλοκτύωσις. — 89,2.
 ὀμολογούμενα. — 147,10. 11.
 ὀμολογουμένως. — 70,8.
 ὀμοούσια πρόσωπα. — 19,2. ὀμο-
 ούσιον (γέννημα) τῷ γεννή-
 σαντι. — 20,27. ὀμοούσιος τρι-
 άς. — 21,10.
 ὀξεῖς πραγμάτων. — 110,9. ὀξεῖς
 νοημάτων τυγχάνοντες. —
 109,27.
 ὀξύτης τοῦ νοεῖν. — 109,22.
 ὀρατικὴ αἴσθησις. — 121,2.
 ὄργανα ἄψυχα (τὰ μουσικά). —
 110,21.
 ὀρθοδοξία. — 37,25. 29. 103,15.
 ὀρθόδοξοι. — 29,12. 30, 9. 32,7.
 37,24. 103,9. 12. 21. 22. 25.
 οὐσία: τὸ ἐν τῆς οὐσίας. — 17,18.

- 18,10. τῆ ταυτότητι τῆς τῶν προσώπων οὐσίας.—18,6. τῆς αὐτῆς εἶναι οὐσίας ἀμφοτέρα.—18,27. ἰδιάζουσα οὐσία.—19,3. κατ' οὐσίαν οὐδὲν ἀλλήλων διαφέρουσι.—19,8. μονάς τῆς οὐσίας.—19,23. τὸ ἐν καὶ ἀδιαίρετον τῆς οὐσίας.—20,13. τὸ ἐν τῆς οὐσίας ἀδιαίρετον.—20,8. θεία οὐσία.—21,6. 12. μείζων ὁ θεὸς τοῦ παντός τῆ οὐσία.—23,16. ὁ τῆς οὐσίας λόγος.—17,19.
- παγκόσμιος ἀνάστασις.—61,14.
- παθητὸν (τὸ) διαδεῖκνυται.—34,4.
- πάθος θανατικόν.—50,25. 26.
- παιδεία τοῦ λόγου.—44,16. παιδεία τῶν ἀνθρώπων.—134,5.
- παιδοποιεῖν.—105,13. 14.
- παιδοποιία.—18,20. 105,14.
- παιδοποιὸν μόριον.—105,8.
- παλαιότης.—130,31.
- παλμῶν παρατήρησις.—38,25.
- πανδημικὴ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν.—62,6.
- παραβολή.—72,26.
- παραβολικῶς εἶρηται.—72,26.
- παρακουσθεῖς = οὐκ εἰσακουσθεῖς.—38,9.
- παρανοήσασι νομισθεῖσα διαβολή.—26,8.
- παράνοια φωνῶν.—26,7.
- παράγειν: παρῆχθαι.—64,5.
- παραγωγή τῶν φωστήρων = πλάσις.—71,21. 22. παραγωγή τῆς κτίσεως.—97,15.
- παράληψις.—55,1.
- παράστασις τῆς ἀληθείας.—76,22.
- παρασκευαστικὸν εἰς τι.—33,17.
- παράτασις χρονική.—19,13.
- παρασκευασμένως ἀποβλέπειν πρὸς τι.—39, 13.
- παρίστημι.—117,21.
- πάροδος.—138,7. 139,1.
- πεζὰ μαθημάτων.—44,20.
- πεντηκόνταρχος.—89,2.
- περίβλεπτος.—44,15.
- περιεκτικά.—23,9. 14.
- περιεχόμενον, περιέχον.—22,29. 23,7. 9. 11. 12. 15.
- περικύκλωσις.—46,10.
- περίπατον (εἰς) βατὴν ἐποίησε τὴν ἄβατον θάλασσαν.—119,19.
- κυριολογοῦμεν τὸν περίπατον.—131,24.
- περιουσία.—89,13.
- περιφερές (τὸ) τοῦ σώματος τοῦ οὐρανοῦ.—71,19. 20.
- πεφεισμένως.—112,29.
- πίστις τοῦ Χριστοῦ.—55,9. 56,12.
- πιστὸν (τὸ)=ἡ πίστις.—23,6.
- πιστώσασθαι τοὺς μαθητὰς ἠβούλετο περὶ.—56,15. ἕνα κατ' ἀναλογίαν πιστώσεται.—115,9.
- πεπληγμένη σὰρξ.—76,26.
- πεπλήρωτο.—48,11.
- πνεύματα ἀκάθαρτα.—33,11. πνεῦμα φυσικόν.—39,7.

- πνευματικὴ ἡλικία.—37,12.
 ποιήσεις τοῦ οἴνου. — 51,11. 12.
 ποιήσεις γέγονεν.—73,20. ποιήσεις φωστῆρων.—73,26.
 πολιτεία εὐαγγελικὴ τοῦ Κυρίου.
 — 48,8. κατὰ θεὸν πολιτεία.—
 44,24. εὐνομος πολιτεία τῶν ἀνθρώπων.—133,12.
 πολυόμματα ζῶα.—59,27.
 πρακτέων (τῶν) ἀμοιβαί.—96,8.
 πολυομβρία.—135,26.
 πολυτρόπως.—117,1.
 πολυγρονίως.—114,8.
 πονηρία γνώμη.—32,27.
 ποταμίαι ὕδατα.—134,6.
 προαιρετικά δυνάμεις.—36,8.
 προγινώσκειν διὰ παλμῶν.—39,14.
 πρόγνωσης τῶν μελλόντων.—39,3.
 147,15. 21
 προζωγραφουσα.—24,24. προζωγραφεῖσθαι.—61,19.
 προηγουμένως.—62,5. 124,23.
 πρόθεσις ἡμετέρα.—39,1. 10.
 προλαβοῦσι = προτέροις. — 50,25.
 προμηνεῖν τὰ ἀνέχματα.—147,22.
 προμήνυσις τοῦ πλοῦτου.—39,16.
 προμηνυτικὴ χρεία.—88,22.
 προνοητῆς τοῦ κόσμου.—147,12.
 προφρονόμησεν.—24,21.
 πρόρρησις.—147,5. 15. 19.
 προσαγωγή τῶν θυσιῶν.—128,20.
 προσηγορία.—53,7. 145,23.
 πρόσρημα.—61,12.
 προστάγματα (γραφικά). — 94,20.
 95,4.
 πρόστακτικῶς λεχθέντας λόγους.
 — 95,5.
 προῦπαρξίς γεννήσεως.—21,4.
 προφητεύων εἰς τὸν δεσπότην.—
 28,28.
 προωνησάμενος τὴν πρωτοτοχίαν.
 — 127,20.
 πταρμοὶ ῥινῶν.—39,9.
 πωμάζεσθαι.—71,17.
 ῥυθμοὶ τῶν μελῶν.—67,12.
 σαββατίζειν.—137,5.
 σεβάσματα τῶν εἰδώλων.—86,1.
 σημεῖα τῆς συντελείας.—129,17.
 σκιρτήματα ἀγαλλιάσεως.—37,20.
 σκυθρωπὸν (τὸ) προγινώσκειν.—
 39,14.
 στοχαζόμεθα περὶ αὐτοῦ, ὅτι. —
 συγγενίς. — 26,23.
 συγγνωστὴ ἁμαρτία.—145,6.
 συγκκουχεῖσθαι.—44,26.
 συγκατάθεσις τοῦ λογισμοῦ.—40,18.
 σύλληψις τοῦ Κυρίου.—51,19.
 συμπαραβάλλειν τί τι.—75,4.
 συμπαραχθίσεται τι.—97,27.
 συμπαρέζευχται τῇ ἡμετέρᾳ ζωῇ.
 — 62,20. 25 63,2.
 συμπαύεται τὸ εἶναι.—137,18.
 σήμπτησις.—61,3.
 σύμφηφον γεγονότα τοῖς.—112,11.
 συνάθροισμα τῶν ἀγίων.—83,6.
 συναμφότερον.—49,7.
 συναυξάνεσθαι τῷ.—41,10.
 συναύησις.—41,13.
 συνάφεια γαμικῆ.—20,18. 20. 24.
 24,15. 7. 25,5.

- συνειδός (τό) τῶν ἐσθιόντων. — 60,12.
 σύνθεσιν (τήν) ἔχων=συνθεθεμέ-
 νος ὢν.—19,4.
 συντέλεια τοῦ αἰῶνος. — 129,22.
 συντελείας ἐγγύτης. — 129,27.
 συνυπάρχειν.—17,15.
 συνυπαρξίς.—17,15. 19,21.
 σφραγίζειν τὸν λόγον.—150,2.
 σχηματίζω: ἐσηματισμένην (= ὑ-
 ποκριτικὴν) εὐλάβειαν.—46,22.
 47,22.
 σφαιρικῶς.—71,12.
 σωματικὸν κίνημα.—39,9. σωμα-
 τικώτερον.—36,15.
 τελέσματα = θαύματα τεχνικά. —
 42,27.
 τελευταῖον adv.—47,6.
 τεμενῶν λύσεις.—30,22.
 τετραπρόσωπα.—60,17. 132,6.
 τετραπτέρυγα.—132,6.
 τρεπτῶς.—55,20.
 τριπρόσωπος.—20,6.
 τρίχα: τρίχαις.—47,12.
 τριώνυμος.—20,6.
 τροπαιοῦχος.—102,16.
 τροπῆς γνώρισμα.—3421,.
 τρόπος: πᾶσι τοῖς δυνατοῖς τρό-
 ποις.—40,14.
 τυπικῶς φυλάττειν.—137,6.
 ὑγιῶς (= ὀρθῶς) ἠρωτήθη.—23,5.
 υἱὸς ἄθετος.—22,15. 17. 19.
 υἰότης ἄθετος.—22,9. υἰότης τι-
 θεμένη.—22,10.
 ὑπεξελεῖν.—47,15.
 ὑπεραναβαίνειν.—146, 5. 9.
 ὑπέρβασις καὶ ὑπόβασις θέσεως. —
 79,22. 23.
 ὑπερκειμένην = ὑπερέχουσαν. —
 141,26.
 ὑπέστη=συνέστη, ἐγένετο.—19,13.
 ὑποβαίνειν.—146,5. 8.
 ὑπόνοιαν ἐσχηκῶς εἰς. — 65,25.
 ὑπόνοιαν διδόντος ἐκ τοῦ προ-
 χείρου.—19,4.
 ὑπόστασις, ὑποστάσεις = πρόσωπα
 τῆς θεότητος.—19,6. 20,5. 6.
 etc. ὑποστάσεως ἀνυπαρξία.—
 130,30. 131,2.
 ὑποτύπωσις τῆς παραβολῆς. —
 144,18.
 ὑποχάλασις = κατάβασις.—48,20.
 φαντάζειν τὰς ὄψεις τῶν ὀρών-
 των.—47,17. 66,7. 87,13.
 φαντασίαις ὑπόνοιαν δίδωσι.—89,22.
 ἐν ταῖς καθ' ἕννοιαν φαντασί-
 αῖς.—40,6. ὁμιλεῖν ἐν τῇ φαν-
 τασίᾳ.—40,7.
 φῆμαι διέτρεχον.—57,1.
 φόρσεις.—118,22.
 φορτοῦσθαι τοῖς ὕδασι.—95,26.
 φρέατα.—45,12.
 φρονήματος τὸ ἀλλότριον.—33,1.
 τῇ μεταθέσει τοῦ φρονήμα-
 τος.—38,1. 2.
 φωλεύω: πεφωλευμένην ἔχοντας
 τὴν ἀρπαγὴν.—128,5.
 χαίρομαι: κἂν χαιρώμεθα (cod.

- χειρόμεθα).—34,13. Cfr. Κομ-
μηνούδη συναγωγῆς p. 56 sub
v. βηρυσαυδησμός.
- χρακτηριστικός τινος.—32,13.
- χειροθεσία.—38,3.
- χειροτονία.—38,3.
- χειρουργία=περιτομή.—105,10.11.
- χορηγός τῶν ἀγαθῶν.—107,20. 21.
- χρησμοί.—58,19. 59,14.
- χυδαῖα μαθήματα.—44,20.
- χώραν μετανοίας δίδοναι τῷ ἡμαρ-
τηκότι.—107,22.
- χωρισμός τοῦ τόπου.—51,20.
- ψευδοχριστιανοί.—132,25.
- ψυχαγωγία.—60,15. 62,7
- ψυχῆς νέκρωσις.—47,26.
- ψωμίον.—42,16. 17.
- ῥῆδη.—67,9. 11.
- ῥρατῶ.—128,5.

ELENCHUS CAPITULORUM.

Cod. Hieros	Cod. Regius	Cod. Hieros	Cod. Regius	Cod. Hieros	Cod. Regius	Cod. Hieros	Cod. Regius	Cod. Hieros	Cod. Regius
α	ρλθ'	λθ'	κθ'	εζ'	νθ'	ρ'	πη'	ρλγ'	ρκγ'
β	ρμδ'	λε'	κε'	εη'	νε'	ρα'	ι'	ρλδ'	ρκδ'
γ	ρκθ'	λζ'	κζ'	εθ'	νε'	ρβ'	ια'	ρλε'	ρκε'
δ	ιζ'	λς'	κς'	ο'	νε'	ργ'	ιβ'	ρλς'	ρκς'
ε	ιη'	λη'	κη'	οα'	νη'	ρδ'	ιγ'	ρλη'	—
ς	ις'	λθ'	κθ'	οβ'	νθ'	ρε'	ιδ'	ρλθ'	—
ζ	—	μ'	λ'	ογ'	ρλ'	ρς'	ιε'	ρμ'	—
η	—	μα'	λα'	οδ'	ε'	ρζ'	ικ'	ρμα'	—
θ	ια'	μβ'	λβ'	οε'	εα'	ρη'	ιλ'	ρμα'	—
ι	ιβ'	μγ'	λγ'	ος'	εβ'	ρθ'	ιη'	ρμβ'	—
ια	εζ'	μδ'	ρκβ'	οζ'	εγ'	ρι'	ιθ'	ρμγ'	—
ιβ	ρλα'	με'	λδ'	οη'	εδ'	ρια'	ιθ'	ρμδ'	—
ιγ	ρλβ'	μς'	λε'	οθ'	εε'	ριβ'	ια'	ρμε'	—
ιδ	ρλγ'	μζ'	—	οι'	εη'	ριγ'	ιβ'	ρμς'	—
ιε	εζ'	μη'	πθ'	πα'	εθ'	ριδ'	ιγ'	ρμζ'	—
ις	α'	μθ'	λς'	πβ'	ο'	ριε'	ιδ'	ρμη'	—
ιζ	β'	ν'	λζ'	πγ'	οα'	ρις'	ιε'	ρμθ'	ρκς'
ιη	γ'	να'	λη'	πδ'	οβ'	ριζ'	ικ'	ρν'	ρκη'
ιθ	δ'	νβ'	λθ'	πε'	ογ'	ριη'	ιλ'	ρνα'	ρλδ'
κ	ε'	νγ'	μ'	πς'	οδ'	ριθ'	ιη'	ρνβ'	ρλε'
κα	ς'	νδ'	μα'	πζ'	οε'	ρκ'	ιθ'	ρνγ'	ρλς'
κβ	ζ'	νε'	μβ'	πη'	ος'	ρκα'	ια'	ρνδ'	ρλζ'
κγ	η'	νς'	μγ'	πθ'	οζ'	ρκβ'	ιβ'	ρνε'	ρλη'
κδ	θ'	νζ'	μδ'	ι'	οη'	ρκγ'	ιγ'	ρνς'	ρμ'
κε	ι'	νη'	με'	ια'	οθ'	ρκδ'	ιδ'	ρνζ'	ρμα'
κς	ιγ'	νθ'	μς'	ιβ'	πα'	ρκε'	ιε'	ρνη'	ρμβ'
κζ	ιδ'	ε'	μζ'	ιγ'	πβ'	ρκς'	ικ'	ρνθ'	ρμγ'
κη	ιε'	εα'	μη'	ιδ'	πγ'	ρκζ'	ιλ'	ρς'	ρμε'
κθ	ιθ'	εβ'	μθ'	ιε'	πδ'	ρκη'	ιη'	ρεα'	ρμς'
λ	ιθ'	εγ'	ν'	ικ'	πε'	ρκθ'	ιθ'	—	—
λα	κα'	εδ'	να'	ις'	πς'	ρλ'	ια'	—	—
λβ	κβ'	εε'	νβ'	ιη'	πζ'	ρλα'	ιβ'	—	—
λγ	κγ'	ες'	νγ'	ιθ'	πη'	ρλβ'	ικ'	—	—

ADDENDA et CORRIGENDA.

Pag. 5,27 μεταμεμελήθη] cod. μεταμεμελίσθηαι. — 29,7 ἀγεναλόγητος] Hebr. VII, 8 || 2 scribe ἄλληλοισμόν. — 34,13 χαιρώμεθα] cod. χαιρόμεθα. — 35,20 συγκατατίθηται] cod. συγκατατίθεται. — 39,13 lege ἀποβλέπειν] cod. ὑποβλέπειν. cfr. p. 133,8. 141,24. — 39,24 Vide Otto Corpus apologetarum. Jenae 1850, t. V, p. 26 in not. — 58,25 lege ἀμυντική τῶν ἀνηκόων καὶ εὐεργετική τῶν ὑπκόων, cf. Num. XVII, 10. Proverb. XIII, 1. Hierem. V, 23. — 60,24 cod. et ed. ἀποβλεψαμένους et καθιστώτας] cfr. Otto, t. V, p. 60. — 63,17 sic codex Hieros; Otto: «Codd. msti [Reg. et Clarom.] πρὸς τὴν μητέρα Μαρίαν. attamen margini eorum apposita est haec nota: "Ὅρα τί φησιν ἐνταῦθα. οὐ γὰρ τὴν τοῦ κυρίου μητέρα φησὶ τὸ παρ' ἡμῖν ἱερόν εὐαγγέλιον, ἀλλὰ τὴν Μαγδαληνὴν Μαρίαν λέγει. μὴ ποτε οὖν οὐ τοῦ διδασκάλου ἐστὶ τούτου, ἀλλὰ τῶν μεταγραφόντων προσθήκη, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐν τῇ λύσει ταύτῃ τοῦ ζητήματος πρόσκειται;"—79,1 leg. ἀποδείκνυται || 22 lege καθ' ὑπέρβασιν] cod. καθυπέρβασιν. — 89,2 πεντηκοντάρχων || 13 ἐβούλετο, περιουσίας. — 101,35 scrib. προσφέρεται. — 114,32 scrib. codex; ἀρχαίων — 115,14 βλάστησεν] ed. βλάστην. — 117,15,17 lege ὑφίστηεν] cod. ἀφίστηεν. — 119,19 περίπατον] ed. περιπάτησεν. — 131,17 post ἐνεργίας lacunam indicavi. — 133,1 lege δείκνυται τῷ (cod. τὸ) ὄλωσ etc. — 134,30 delendum οὐ. — 137,17 θεός; addidi. — 139,26 scribe ὤσ. — 143,8 ἐγίνετο. — 144,26 ρν"] ed. ρμα'. — 146 in not. 22 Eules] lege Eccles.—149 in not. 10 scribe μεθευόμενα.

